

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Dušica Vehovar Zajc

Vpliv političnega škandala na repozicioniranje politične moči

Doktorska disertacija

Ljubljana, 2018

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Dušica Vehovar Zajc
Mentor: prof. dr. Igor Lukšič

Vpliv političnega škandala na repozicioniranje politične moči

Doktorska disertacija

Ljubljana, 2018

Zahvala

Čustva so del nas, vsak dan, vsak trenutek in prav zato so tudi osrednja tema mojega raziskovalnega dela.

Hvala vsem mojim. Hvala za vaša čustva.

Mojemu mentorju, prof. dr. Igorju Lukšiču za skrb in zaupanje.

Mojim najdražjim, za veselje, navdušenje in ljubezen.

Posebna zahvala velja mojima staršema, za ponos, vztrajnost in ravnovesje. Vama posvečam to delo.

IZJAVA O AVTORSTVU doktorske disertacije

Podpisani/-a Dušica Vehovar Zajc, z vpisno številko 21140397, sem avtor/-ica doktorske disertacije z naslovom: Vpliv političnega škandala na repozicioniranje politične moči.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena doktorska disertacija izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (UL RS, št. 16/07-UPB3, 68/08, 85/10 Skl.US: U-I-191/09-7, Up-916/09-16)), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko doktorske disertacije ter soglašam z objavo doktorske disertacije v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

Povzetek

Vpliv političnega škandala na repositioniranje politične moči

Množični mediji veljajo za »sredstvo komuniciranja, ki deluje v velikih razsežnostih in dosega skoraj vsakega posameznika v družbi saj omogočajo oblikovanje komunikacijskega polja in tvorbo kanalov potrebnih za široko razpravo. Da bi lahko razpravljali o vplivu medijev na posameznike z naravo ali vsebino medijskih novic, sta nujno potrebni dve komponenti: mediji s svojim poročanjem in javnost, kateri so te novice namenjene in na katero naj bi ta sporočila učinkovala. Internet in svetovni splet sta omogočila, da izvemo kakšno mnenje in izkušnje imajo ljudi o določeni temi. Uporaba svetovnega spleta v političnem komuniciranju na splošno in v Sloveniji narašča. Svetovni splet tako danes vsebuje veliko količino tekstovnih podatkov, ki jih je vsak dan več. Politične razprave tako vedno bolj uporabljajo platformo množičnih medijev. Besedila so razširjena oblika podatkov na spletu, saj so postala enostavna za pripravo in objavo. Tako danes ni težava razpoložljivost koristnih informacij, ampak njihova ekstrakcija v ustrezen kontekst v tem oceanu informacij. Z naraščajočo razpoložljivostjo in priljubljenostjo mnenja bogatijo vire ter ustvarjajo nove priložnosti in izzive za raziskovalce. Tekstovne informacije lahko razdelimo na dve glavni področji: dejstva in mnenja. Medtem ko se dejstva osredotočajo na objektivni prenos podatkov, mnenja izražajo čustva njihovih avtorjev. Zdaj lahko z aktivno uporabo informacijske tehnologije iščemo in razumemo mnenja drugih. Nenaden izbruh dejavnosti besedilnega rudarjenja (angl. *text mining*) mnenj, ki se ukvarja z računalniško obdelavo mnenj, razporejenj in subjektivnosti v besedilih, se pojavi kot odgovor na val zanimanja za nove sisteme, ki avtomatsko kategorizirajo in organizirajo podatke. S temi novimi tehnikami in pristopi, ki omogočajo neposreden vpogled v mnenja in razporejenja ljudi o določenih temah, smo v naši empirični raziskavi poskušali raziskati, kako politični škandal razume širša javnost.

Za potrebe raziskovanja smo oblikovali naslednje raziskovalno vprašanje: *Kako politični škandal vpliva na prerazporeditev politične moči in kakšno vlogo imajo pri tem mediji, ki so predvsem ali celo zgolj posredniki politične moči?*

Na tej osnovi smo postavili naslednje temeljne hipoteze: 1) politični škandal je proces oblikovanja, porazdelitve in uveljavljanja moči med političnimi akterji, njegov namen pa je repositioniranje politične moči, 2) v preučevanih študijah dveh primerov so mediji pogosto in hote kreirali škandal in 3) besedila z vsebino negativne konotacije in škandaliziranje nad tarčo povzročajo negativni odziv v javnosti in prek tega zmanjšujejo ugled napadenega akterja.

V empiričnem delu se disertacija osredotoči na čustvene odzive bralcev pri poročanju medijev o politični transgresiji, zato je bila izvedena čustvena analiza (angl. *sentiment analysis*). S takšno obdelavo jezika je bilo omogočeno vrednotenje mnenj, sentimentov in subjektivnosti v besedilih, ki so poročali o političnem škandalu. Ugotovitve iz te raziskave temeljijo na študiji dveh primerov – politični škandal v primeru finančnega ministra Dušana Mramorja zaradi uvedbe in prejemanja dodatka za stalno pripravljeno v času njegovega dekanovanja na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani in politični škandal v primeru ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak zaradi odvzema in namestitve koroških dečkov v rejniško družino.

Posebnost teh dveh primerov je, da finančni minister ni član nobene politične stranke, a je močno zaznamoval ekonomsko politiko vlade, saj je dve leti krojil in določal vsebino v večini pomembnih ekonomskih odločitev Cerarjeve vlade. V njej ni bil samo minister, temveč tudi glavni ekonomist, trd pogajalec in krotilec koalicijskih in drugih proračunskih apetitov. Trdimo lahko, da je imel politično moč in ugled v javnosti. Ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anja Kopač Mrak pa je vidna članica stranke Socialnih demokratov. Trdimo lahko, da je imela politično moč in ugled ter politično podporo stranke in koalicije. Drugič, finančni minister Dušan Mramor je po razkritju škandala in močnih pritiskih medijev, priznal napako, vrnil denar in odstopil s položaja zaradi osebnih razlogov ter tako končal agonijo, kar bi po Thompsonu imenovali »enostavna oblika škandala«. V drugem primeru, pa gre za zavrnitev odgovornosti in nasprotne trditve sodelujočih posameznikov, ki so bile osnova za nadaljnje preiskave in razodetja. Ministrica Anja Kopač Mrak je bila tako deležna kar dveh interpelacij v državnem zboru s strani opozicijske politične stranke SDS.

V obeh primerih je šlo za škandaliziranje iz političnih razlogov in s političnimi konsekvencami. V prvem primeru je padel minister in z njim trda finančna politika vlade, v drugem primeru pa tarča ni bila ministrica, temveč politika do družine. SDS, ki je škandalizirala odločitev v zvezi dodelitvijo dveh dečkov rejniški družini je obdržala status najpomembnejše stranke desnega bloka na terenu družinske politike in tako onemogočila strani GOD, da bi na tem terenu prevzela iniciativo in se utrdila kot pomembna moč v konservativnem taboru.

Politični škandal je povezan z močjo informacij v politiki, saj so škandalne vojne med politiki del politike. Ti škandali so osrednji vidik v politiki in zdi se, da škandali prejemajo več pozornosti kot kdaj koli prej v tem sodobnem stalno spreminjajočem se medijskem okolju. Z razvojem družbe so se narava, obseg in posledice političnega škandala spremenile. Dogovori med političnimi strankami so se spremenili v »šov biznis« in politični spori v »telenovele«. Produkcija škandala pogosto povzroči premike v javni podpori kandidatu ali politični stranki, ki sta tarča škandaliziranja. Škandali se porajajo v različnih oblikah, povzročajo pa jih premiki v razmerju političnih sil, čeprav na prvi pogled izgleda, kot da jih povzročajo politiki, ki zanemarjajo svoje uradne dolžnosti na zasebnih udeležbah ali z obnašanjem v svojem zasebnem življenju na način, ki je v nasprotju z obnašanjem kredibilnih politikov. Tako so nekateri škandali povezani z nezakonitimi dejavnostmi, drugi so moralne narave ali pa odgrinjajo različne vrste nespodobnosti. Mediji so postali akter v političnem škandalu, saj imajo moč nadziranja informacijskih in komunikacijskih kanalov.

Rezultati disertacije kažejo, da so v obeh primerih obravnavanih škandalov mediji opravili vlogo kreatorja škandala. V empiričnem delu disertacije, ki obravnava vrednotenje mnenj, sentimentov in subjektivnosti v besedilih, ki so poročala o političnih škandalih, razkrivamo kako so bile posamezne besede v besedilih razvrščene oziroma kakšen sentiment jim je bil namenoma dodeljen. Pri tej analizi so bili uporabljeni trije različni leksikoni, saj je najpogostejša metoda za pridobivanje čustev (angl. *sentiment*) iz besedil, prav leksikalni pristop s posebnimi leksikoni. Rezultati škandala »stalna pripravljenost« v Klippingu kažejo, da so bila negativna čustva najvišja (-20%) v času tik pred podanim odstopom finančnega ministra Dušana Mramorja. Po njegovem odstopu so se čustva umirila, iz omenjene analiza lahko zaključimo, da so različna nihanja povsem izzvenela in v analizi ni zaznati nihanj. V analizi vira MMC je zaznati več nihanj v primerjavi z virom Klipping, kar kaže na to, da so se ljudje hitro odzivali na informacije, ki jih je ta medij poročal. Rezultati škandala »koroška dečka« v Klippingu kažejo, da je imel ta škandal dva vrha (novinarska konferenca o delu CSD Velenje in podpora koalicijskih partnerjev o podpori ministrici Anji Kopač Mrak) in dva

velika padca (aktualna koalicijska razmerja v luči neuspešnega poskusa razrešitve ministrice in napoved druge interpelacije proti ministrici, ki jo napove opozicijska SDS). Vir MMC pa pokaže le en velik padec čustev, in sicer 6.4.2016, ko ministrica Anja Kopač Mrak skliče prvo novinarsko konferenco po izbruhu škandala »koroški dečki«. Opravljena čustvena analiza je tako pokazala, da so komentarji (MMC) precej bolj negativni kot novice (Kliping), ki so poročale o obeh političnih škandalih.

Ta diskrepanca med MMC in Klippingom je pri interakciji navedenega problema pomembna, saj dviga zastor, za katerim se spogledujeta na eni strani pretiravanje z določenim ciljem in na drugi razumno gledanje na pretirano medijsko izpostavljen problem, katerega avtor ne želi dramtizirati niti tržiti.

Omenjeni rezultati služijo za iskanje odgovorov na raziskovalno vprašanje, *da politični škandal vpliva na prerazporeditev politične moči in da so mediji posredniki te politične moči*. Mediji so s tem tudi politični akterji, saj s prenašanjem sporočil javnost skozi različne procese preoblikujejo, ko sporočila »izdelujejo« in interpretirajo. Tako mediji dodeljujejo/odvzemajo legitimnost določenim temam, političnim akterjem in politiki na splošno, vendar so hkrati produkt razmerja sil in njihova dejavnost del reprodukcije političnih razmerij.

Ključne besede: politična moč, politični škandal, škandaliziranje, politično komuniciranje, medijsko okviranje, čustvena analiza.

Abstract

A political scandal's impact on the relocation of political power

The mass media is regarded as 'a means of communication' which operates on a large scale and reaches nearly every person in society by enabling a communication field to form and establishing the channels required for broad discussions. Two components must be encompassed when seeking to discuss the media's influence on individuals through the nature or content of media news: the media and its reporting and the public as a recipient of news and the subject affected by messages. The Internet and the World Wide Web enable learning about other people's opinions and experience with a specific topic. Web/Internet use in political communication is growing generally, including in Slovenia. Nowadays, the Web consists of a large quantity of text data that is expanding day after day. Thus, political discussions are increasingly appearing on mass media platforms. Texts have become an expanded form of web data as they are simple to prepare and publish. Today, it is not the availability of useful information that is problematic, but its extraction into a suitable context amidst an ocean of information. The ever greater availability and popularity of opinions add to the sources, thus creating new opportunities and challenges for researchers. Textual information can be divided into two main areas: facts and opinions. While facts focus on the objective transfer of data, opinions express authors' viewpoints. By actively using information technology, we can now search for other people's opinions and understand them. The sudden arrival of the text mining of opinions, which deals with the computer processing of opinions, frames of mind and subjectivity in texts, has come in answer to the surge in interest in new systems that automatically categorise and organise data. Using these new techniques and approaches that enable a direct insight into people's opinions and frames of mind on particular subjects, in our empirical research we tried to explore how a political scandal is understood by the broad public.

The following research question was formulated for the purpose of the study: *How does a political scandal influence the relocation of political power and what is the role of the media in this as the main or even the exclusive instrument of political power?*

On this basis, the following main hypotheses were formulated: 1) a political scandal is a process of the creation, distribution and enforcement of power among political agents for the purpose of relocating political power; 2) in the two cases under study, the scandal was often deliberately created by the media; and 3) texts whose contents have a negative connotation and scandalise a target cause the public to react negatively and thus tarnish the reputation of the person in the spotlight.

The empirical part of the dissertation focuses on the emotional reactions of readers to media reporting on political transgression, which is why a sentiment analysis was conducted. This type of language processing facilitated an evaluation of opinions, sentiments and subjectivity in texts reporting on the relevant political scandal. The findings of this research are underpinned by a study of two cases, i.e. a political scandal associated with the Minister of Finance Dušan Mramor related to the introduction and receiving of standby bonuses during his term of office as the Dean of the Faculty of Economics, University of Ljubljana, and a political scandal associated with the Minister of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities Anja Kopač Mrak concerning the

removal of two young boys from Koroška from their parents' care and their placement in foster care. The details of these two cases are that, although the Finance Minister was not a member of any political party, he played an important role in the Government's economic policy since for 2 years he had shaped and defined the content of most of the important economic decisions made by Prime Minister Cerar's government. He was not only a minister but the main economist, a tough negotiator and the one to keep a lid on the appetites of the coalition and others. It can be said he held political power and had a good public reputation. The Minister of Labour, Family, Social Affairs and Equal Opportunities Anja Kopač Mrak is a prominent member of the Social Democrats party. One can also say she had political power and a good reputation as well as political support from her party and the coalition. Second, after the scandal was revealed and strong media pressure followed, the Finance Minister admitted his mistake, returned the money and resigned from his position for personal reasons, thus putting an end to the agony which, in Thompson's terms, would be a "simple type of scandal". The second case involves a denial of responsibility and conflicting claims by the persons involved which then led to further investigations and revelations. Two interpellations were tabled against Minister Kopač Mrak in the National Assembly by a party in opposition, the Social Democratic Party (*Slo.: SDS*).

Both cases entailed scandalisation for political reasons and had political consequences. In the first case, the minister relinquished his position, as the Government did with its harsh financial policy, while in the second case the target was not the minister but the family policy. The SDS, which had sought to scandalise the decision to allocate two boys to a foster family, preserved its status as the most important party on the right side of the spectrum in the area of family policy and thus undermined efforts of The Voice for Children and Families party (*Slo.: GOD*) to take the initiative in this area and strengthen its position as an important conservative player.

A political scandal is connected with the power of information in politics, given that scandal wars among politicians are common in the world of politics. Scandals are the central element of politics and it seems that, in this modern, constantly evolving media space, they have been receiving more attention than ever before. The nature, scope and consequences of a political scandal have changed along with the evolution of society. Agreements between political parties have turned into 'show business' and political disputes into 'soap operas'. The creation of a scandal often causes shifts in public support for a candidate or political party which is the target of the scandal. Scandals take various forms and are caused by changes in the distribution of political power, although at first glance it may seem that they are produced by politicians by virtue of neglecting their official duties in private engagements or behaving in private life in ways not becoming of credible politicians. Therefore, some scandals are connected with unlawful activities, others are of a moral nature or disclose different kinds of immorality. The media has become an instrument in a political scandal as it is in its power to control information and communication channels.

The results of the dissertation show that in both scandals investigated the media played the role of the scandal's creator. The empirical part of the dissertation, which delves into an evaluation of opinions, sentiments and subjectivity in texts reporting on political scandals, reveals how individual words were arranged in the texts and what sentiment was intentionally assigned to them. Three different lexicons were used in the analysis, where the most frequently applied method for capturing sentiments from texts is the lexical approach, using specific lexicons. The results of the 'standby' scandal in *Klipping* show that negative sentiments were the most frequent (-20%) at the time just before the resignation of Finance Minister Mramor. Sentiment levels eased somewhat

after he stepped down and, based on the abovementioned analysis, we may conclude that the various fluctuations completely vanished as the analysis did not reveal any. The analysis of the *MMC* source revealed more fluctuations compared to the *Kliping* source, showing that people reacted quickly to the information reported by this medium. The results of the ‘boys from Koroška’ scandal in *Kliping* reveal this scandal had two peaks (a press conference about the work of the Velenje Centre for Social Work and the coalition partners’ support for Minister Anja Kopač Mrak) as well as two low points (the current coalitional relations in light of the failed attempt to discharge the Minister and the second interpellation against the Minister announced by the opposition SDS party). The *MMC* source shows only one drop in sentiment, namely on 6 April 2016 when Minister Kopač Mrak held her first press conference after the ‘boys from Koroška’ scandal had erupted. The sentiment analysis showed that the comments (*MMC*) were much more negative than the news (*Kliping*) concerning both political scandals.

This discrepancy between *MMC* and *Kliping* is important for the trajectory of the mentioned issue as it raises a curtain that reveals exaggeration with a specific goal on one hand and, on the other, a rational view of a problem that was exposed excessively in the media that is not intended to be dramatised or marketed by the author.

The abovementioned results are useful in searching for answers to our research question, namely *that a political scandal influences the relocation of political power and that the media is the instrument of this political power*. The media is also a political agent as, by ‘manufacturing’ and interpreting messages and then transmitting them to the public, it transforms the public through different processes. Thus, the media determines the legitimacy of specific topics, political agents and politics in general, but at the same time they are a product of the distribution of power, whereas their activity forms part of the reproduction of political relations.

Keywords: political power, political scandal, scandalisation, political communication, media framing, sentiment analysis

1	UVOD	1
1.1	Oprelitev raziskovalnega problema in znanstvene relevantnosti disertacije.....	1
1.2	Raziskovalna vprašanja, hipoteze, cilji in struktura doktorske disertacije.....	6
2	POLITIČNA MOČ.....	14
2.1	Koncept politične moči	15
2.2	Vrste politične moči	23
2.2.1	Trda politična moč.....	24
2.2.2	Mehka politična moč	27
2.2.3	Pametna politična moč.....	30
2.3	Politična moč političnih strank.....	31
2.4	Dejavniki dispozicijske politične moči	34
2.5	Politična moč prihodnosti	36
3	POLITIČNI ŠKANDAL	48
3.1	Oprelitev političnega škandala	51
3.2	Oblikovanje političnega škandala	54
3.3	Tipi političnih škandalov.....	61
3.3.1	Seksualni škandal.....	62
3.3.2	Finančni škandal	63
3.3.3	Škandal oblasti.....	65
3.4	Dileme političnega škandala	66
4	VLOGA MEDIJEV V POLITIČNEM KOMUNICIRANJU	72
4.1	Razvoj komunikologije in javnega mnenja.....	72
4.2	Akterji političnega komuniciranja.....	77
4.3	Funkcije medijev v političnem komuniciranju	83
4.4	Razvoj teorij komuniciranja in medijski vpliv na občinstvo	87
4.5	Spremembe v sodobnem političnem komuniciranju.....	95
4.5.1	Horizontalna dimenzija ali mediatizacija	96
4.5.2	Vertikalna dimenzija ali decentralizacija.....	98
4.6	Vloga medijev v političnem škandalu.....	100
5	ŠTUDIJA PRIMERA – POLITIČNI ŠKANDAL KOT POLITIČNI DOGODEK.....	107
5.1	Študija primera: Dušan Mramor.....	107

5.2	Študija primera: Anja Kopač Mrak	119
6	ANALIZA PODATKOV	129
6.1	Osrednji namen in cilj	129
6.2	Metodologija in potek analize	129
6.2.1	Princip analize teksta	139
6.2.2	Ključne besede	140
6.2.2.1	Povezava med ključnimi besedami	144
6.2.3	Teme v dokumentih	151
6.2.3.1	Teme v škandalu »stalna pripravljenost«	152
6.2.3.2	Teme v škandalu »koroška dečka«	153
6.2.3.3	Čustvena analiza z leksikonom Bing	157
6.2.3.4	Čustvena analiza z leksikonom NRC	163
6.2.3.5	Čustvena analiza z leksikonom AFINN	169
6.2.3.6	Primerjava metod Bing, NRC in AFINN	173
6.2.3.7	Čustvena analiza na nivoju stavkov z uporabo negatorjev, ojačevalcev, zatiševalcev in obračevalcev	174
6.2.3.8	Fourierjeva transformacija	183
6.2.4	Prepoznavanje entitet	184
6.3	Lestvica priljubljenosti	186
6.3.1	Priljubljenost ministra Dušana Mramorja	186
6.3.2	Priljubljenost ministrice Anje Kopač Mrak	187
6.3.3	Priljubljenost političnih strank in glavnih političnih akterjev	189
6.4	Sklepi analize	195
7	ZAKLJUČEK	200
8	LITERATURA	210
9	IMENSKO IN STVARNO KAZALO	222
10	PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Moč kot vir in moč kot vedenjski rezultat	16
Slika 2.2: Trda in mehka moč	26
Slika 2.3: Dejavniki dispozicijske politične moči	35
Slika 2.4: Mehka moč: neposredni in posredni vzročni model	39
Slika 3.1: Enostavnejši, linearni model škandala	52
Slika 3.2: Kompleksni model škandala	53
Slika 3.3: Škandal na političnem prostoru	60
Slika 4.1: Zlati trikotnik političnega komuniciranja	78
Slika 4.2: Funkcije medijev v političnem komuniciranju	84
Slika 4.3: Spremembe v sodobnem političnem komuniciranju	96
Slika 6.1: Potek raziskave	130
Slika 6.2: Medijski teksti za politični škandal »stalna pripravljenost« po tipu medija (število, odstotek)	133
Slika 6.3: Medijski teksti za politični škandal »koroška dečka« po tipu medija (število, odstotek)	134
Slika 6.4: Število zapisov glede na škandal, vir podatkov in datum	136
Slika 6.5: Število besed glede na škandal in vir podatkov	141
Slika 6.6: Primerjava besednih zvez z besedama mrak in mramor	142
Slika 6.7: Primerjava besednih zvez z besedama dodatek in dečka	143
Slika 6.8: Primerjava besednih zvez z besedama pripravljenost in velenje	144
Slika 6.9: Povezava najpogostejših besed v celotnem naboru besedil	145
Slika 6.10: Najpogostejše besedne povezave v škandalu »stalna pripravljenost«	146
Slika 6.11: Korelacija najpogostejših besed v škandalu »stalna pripravljenost«	147
Slika 6.12: Pojavljanje 9 najpogostejših besed v času trajanja škandala »stalna pripravljenost«	148
Slika 6.13: Najpogostejše besedne povezave v škandalu »koroška dečka«	149
Slika 6.14: Korelacija najpogostejših besed v škandalu »koroška dečka«	150
Slika 6.15: Pojavljanje 9 najpogostejših besed v času trajanja škandala »koroška dečka«	151
Slika 6.16: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »stalna pripravljenost«	152
Slika 6.17: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »stalna pripravljenost« glede na vir podatkov	153

Slika 6.18: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »koroška dečka«	154
Slika 6.19: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »koroška dečka« glede na vir podatkov	155
Slika 6.20: Porazdelitev besed v leksikonu AFINN po čustvu od –5 do 5	157
Slika 6.21: Analiza Bing skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«	159
Slika 6.22: Analiza Bing skozi čas – škandal »koroška dečka«.....	160
Slika 6.23: Povprečna analiza Bing skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«	162
Slika 6.24: Povprečna analiza Bing skozi čas – škandal »koroška dečka«.....	163
Slika 6.25: Analiza NRC skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«.....	165
Slika 6.26: Analiza NRC skozi čas – škandal »koroška dečka«.....	166
Slika 6.27: Povprečna analiza NRC skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«.....	168
Slika 6.28: Povprečna analiza NRC skozi čas – škandal »koroška dečka«	169
Slika 6.29: Analiza AFINN skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«.....	170
Slika 6.30: Analiza AFINN skozi čas – škandal »koroška dečka«	171
Slika 6.31: Povprečna analiza AFINN skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«.....	172
Slika 6.32: Povprečna analiza AFINN skozi čas – škandal »koroška dečka«	173
Slika 6.33: Korelacijska matrika leksikonov Bing, NRC in AFINN	174
Slika 6.34: Analiza AFINN z uporabo shifterjev skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«....	176
Slika 6.35: Analiza AFINN z uporabo shifterjev skozi čas – škandal »koroška dečka«	177
Slika 6.36: Padeč/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – škandal »stalna pripravljenost«, Kliping	178
Slika 6.37: Padeč/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – škandal »stalna pripravljenost«, MMC.....	179
Slika 6.38: Padeč/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – »koroška dečka«, Kliping	180
Slika 6.39: Padeč/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – »koroška dečka«, MMC	181
Slika 6.40: Padeč/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – »koroška dečka«, MMC	182
Slika 6.41: Fourierjeva transformacija čustvene analize.....	183
Slika 6.42: Priljubljenost ministra Dušana Mramorja	187

Slika 6.43: Priljubljenost ministrice Anje Kopač Mrak	188
Slika 6.44: Priljubljenost največjih političnih strank v Sloveniji, 2016.....	189
Slika 6.45: Priljubljenost posameznih političnih oseb	190

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Trije vidiki relacijske moči	22
Tabela 2.2: Spretnosti mehke in trde moči.....	43
Tabela 3.1: Sistematičen pregled študij o razširjenosti političnih škandalov skozi čas	49
Tabela 4.1: Vpliv medijev na občinstvo: primerjava teorij komuniciranja.....	93
Tabela 6.1: Osnovni presek podatkov, uporabljenih za analizo.....	135
Tabela 6.2: Dolžina komentarjev	136
Tabela 6.3: Analiza podatkov s spletnega portala MMC	138
Tabela 6.4: Besedilo pred čiščenjem in po njem.....	145
Tabela 6.5: Povzetek čustvene analize Bing	158
Tabela 6.6: Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom Bing	161
Tabela 6.7: Povzetek čustvene analize z leksikonom NRC	164
Tabela 6.8: Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom NRC.....	167
Tabela 6.9: Povzetek čustvene analize z leksikonom AFINN	170
Tabela 6.10: Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom AFINN.....	172
Tabela 6.11: Povzetek povprečne čustvene analize AFINN z uporabo shifterjev	175
Tabela 6.12: Primerjava rezultatov analiziranih političnih škandalov	196

1 UVOD

1.1 Opredelitev raziskovalnega problema in znanstvene relevantnosti disertacije

Politična moč je ena od osrednjih kategorij v politični znanosti. Politični škandali so predmet številnih študij, ker so postali orodje poseganja v razmerja političnih sil. To pomeni, da jih politični akterji sprožajo v skladu z lastnimi interesi in z namenom, da bi škodovali političnim nasprotnikom ter jim s tem zmanjšali politično moč in hkrati okrepili svojo politično moč.

Moč je že od nekdaj pomemben vidik človeške civilizacije. Moč je lahko fizična, politična ali družbena. Definicija moči je prav zaradi pojavljanja na mnogih področjih našega življenja težko določljiva, vsekakor pa moč ni zgolj sila, s katero dobiš, kar želiš. Politična moč je okrog nas, vidna in nevidna. Kaže se v vsakdanjih družbenih odnosih, v ljudskih ideologijah in njihovih dejanjih. Znanstvene discipline, kot so sociologija, psihologija, filozofija, ekonomija in politična znanost na tak ali drugačen način skušajo opredeliti moč. Moč je eden izmed bistvenih pokazateljev, vendar tudi najbolj kontroverznih konceptov v politični znanosti. Definirana in merjena je bila na različne načine (Bachrach in Baratz 1962; Dahl 1957, 1961; Emerson 1962; Lukes 1974; Scott 1994; Bates 2010). Sodobni svet postaja vse bolj razpršen in razdrobljen, s tem pa tudi pogoji za politične dejavnosti. Osnovna definicija moči je, da »A izvaja moč nad B, tako da A vpliva na B na način, ki je v nasprotju z interesom B« (Lukes 1974), zato je moč vpliv in delno manipulacija. Gre za najbolj primitiven, vendar prevladujoč koncept ohranjanja moči z dominacijo ali močjo nad tistimi z manj moči ali brez moči. Politična moč je usklajeno delovanje (Heywood 2013, 2) in sodelovanje z drugimi – okvir, v katerem se lahko ljudje srečujejo in razpravljajo (politični del) in nato z legitimnim konceptom uresničujejo rezultate z demokratičnim vedenjem (del moči). Ker je politična moč ključna in je rivalstvo političnih sil neizogibno, so med političnimi filozofi, sociologi, političnimi antropologi in politologi različne opredelitve politične moči in različni načini, na katerih je mogoče utemeljiti politično moč. Upoštevati moramo politične odnose in institucije, na podlagi katerih ta posameznik uživa politično moč (Thompson 2000, 91). Politično moč razumemo kot zmožnost akterja, da vpliva na druge udeležence, zato da bi dosegel zastavljeni politični izid. Akter je predmet, ki je vključen v proces oblikovanja in izvajanja politik, kjer se oblikovanje in izvajanje štejeta kot posledici intervencije akterjev. Ti udeleženci so lahko posamezniki ali

organizacije (Krott in drugi 2013, 3). Bistvo moči ni le v ugotavljanju kršitev, v surovi volji vladanja, v nekem trenutku pogodbe med člani začasne politične družbe, temveč tudi v stalnem iskanju ravnovesja ter zaznavanju drugih in njihovih pravic, kar pomeni, da postane moč ključni element spoštovanja ter priznavanja koristi, sposobnosti in virov v teh odnosih. Koncept moči kot strukture, v kateri bi se moč lahko uveljavila, je vedno sestavljen iz odnosov med različnimi skupinami, ki jo sestavljajo.

Moč izhaja iz položaja ali avtoritete osebe, ki ima sposobnost spreminjanja drugih ali sposobnost ubraniti se pred spremembami ter lahko vpliva na ljudi tako pozitivno kot negativno. V družboslovju je moč sposobnost vplivati ali nadzorovati obnašanje ljudi. Termin »avtoriteta« (*authority* je v angl. celo sinonim za oblast) je pogosto uporabljen za moč, ki jo družbena struktura dojema kot legitimno. Politične moči v celoti ni mogoče meriti, lahko pa merimo njene dimenzije. Prav tako je nemogoče odkriti in meriti vse mehanizme, ki generirajo politično moč. Ena od dimenzij politične moči je prav gotovo ugled oziroma priljubljenost. Uporaba ugleda kot ocene moči političnih akterjev ima v politologiji in politični sociologiji dolgo tradicijo. Kot merilo za ocenjevanje moči političnih akterjev se ugled že desetletja uporablja v političnih analizah v različnih državah in političnih področjih (Fernandez in Gould 1994; Knoke in drugi 1996; Sciarini, Ficher in Nicolet 2004; Kriesi, Adam in Jochum 2006; Fischer in drugi 2009; Henry 2011; Ingold 2011; Matti in Sandström 2011). Ugled je splošno znan kot zaupanje in spoštovanje v družbi s strani posameznikov in organizacij. Osnovna ideja moči je, da morajo imeti tisti, ki sodelujejo v postopku odločanja, najbolj natančen pregled nad tem, kako je moč razdeljena med udeleženci.

Politični škandali niso modna muha zadnjega časa, temveč obstajajo že mnogo stoletij, a so se z razvojem družbe njihova narava, obseg in posledice spremenili. Pri umeščanju škandala v politično komunikologijo se naslanjamo na koncept političnega škandala, ki ga je razvil Thompson (2000) in se v sodobnih razpravah pogosto uporablja. Thompson (2000, 13) pravi, da se škandal nanaša na dejanja ali dogodke, ki vključujejo določene vrste prestopkov, za katere izvedo drugi in so dovolj resni, da izzovejo odziv javnosti. Tako avtor definira značilnosti, ki jih ima škandal:

1. njihov pojav ali obstoj vključuje prestopke nekaterih vrednot, norm in moralnih kodeksov;
2. njihov pojav ali obstoj vključuje element tajnosti ali prikrivanja, vendar je znan samo posameznikom, ki so neposredno vpleteni vanj;

3. nekateri sodelujoči sodelujejo kljub temu, da gre lahko za prestopok;
4. nekateri izrazijo nestrinjanje z javno objavo aktivnosti ali dogodkov in
5. razkritje in obsodba aktivnosti ali dogodkov lahko škodijo ugledu posameznikov, ki so zanje odgovorni.

Thompson (2000, 24) predstavi dva modela škandalov. V prvem, enostavnejšem, se skrito dejanje prestopka javno razkrije ali javno trdi, da se je pojavilo, in s tem javnim razkritjem in/ali obtožbami dejanje pridobi javno izraženo neodobravanje. V bolj zapletenih primerih so razkritja in trditve soočeni z zavrnitvami in nasprotnimi trditvami sodelujočih posameznikov, ki so osnova za nadaljnje preiskave in razodetja, in povzročijo vrsto prestopkov drugega reda. Gre za igro »mačke z mišjo«. Politični škandal nam tudi pove nekaj o naravi moči in njeni šibkosti ter o načinih, na katere se uveljavlja moč v naših družbah. Danes se pojavlja množica političnih škandalov, izmed katerih ima vsak svoje lastno distinktivno stanje in lastnosti. Thompson (2000, 120) ločuje med tremi osnovnimi tipi škandalov na političnem področju: škandale, ki vsebujejo kršitve seksualnega kodeksa (seksualne škandale), škandale, ki vsebujejo zlorabo ekonomskih virov (finančne škandale), in škandale, ki vsebujejo zlorabo politične moči (škandali oblasti). Medtem ko so osebni škandali predmet naslovnih novic, pa pokritost drugih političnih škandalov igra pomembno vlogo v demokratičnih sistemih. Pri pokrivanju teh političnih škandalov novinarji še vedno poskušajo pritegniti občinstvo z dramatiziranjem škandaloznih dogodkov in vzbujanjem radovednosti za pripovedi, ki so osredotočene na posameznike – junake ali nepridiprave v teh zgodbah (Thompson 2000; Entman 2012).

Politični škandali so predmet številnih študij, ker so postali orodje poseganja v razmerja političnih sil. V središču preučevanja so družbeni pomen škandalov in njihov razvoj (Imhof 2002, Hondrich 2002), pomen množičnih medijev za nastanek škandalov (Thompson 2000) ter proučevanje učinkov teh posameznih in družbenih posledic in vključenost možnih nefunkcionalnosti, ki so bile doslej izolirane (Kepplinger 2012). Pri tem nas zanima vloga političnih škandalov, ki pomenijo zmanjšanje politične moči politikov. Številne študije so preučevale vpliv škandalov na rating posameznih politikov in vladnih voditeljev kot tudi vpliv na volilne rezultate (Jacobson in Dimock 1994; Dimock in Jacobson 1995; Welch in Hibbing 1997; Clark in drugi 1999). Politični škandal je tisti škandal, v katerega je vpletena politična osebnost oziroma politična figura (Thompson 2000, 91). Mogoče ga je povezati z javnimi institucijami, vendar ima večina teh škandalov v središču

politično figuro, npr. politika, javnega uradnika ali slavno osebnost, ki postane tarča medijev (Garrard 2006, 18). Vsak škandal za svoj nastanek in razvoj potrebuje tri subjekte: udeleženca, kršitelja pravil oziroma tarčo in njegovega političnega nasprotnika, skupek teh pa razodeva značaj škandala in njegovo razsežnost. To pa je tisto, na kar se odziva javnost oz. volilno telo. Harmer in Stanyer (v Mazzoleni 2016, 1445) poudarjata, da se resnost prekrška v škandalu razlikuje, vendar ker vključuje vsaj enega političnega akterja, običajno izzove to odziv medijev in javnosti. Za medijsko pokritost škandalov je tako značilno, da so izrazito usmerjeni v osebno normo kršitev in odgovornosti. Allern in Pollack (2012, 21) trdita, da bolj ko je politični škandal oseben, večji javni interes ima. Osebni škandali tako pritegnejo večje množice in so kot »televizijske limonade«, ki imajo vedno več epizod. To pomeni, da bolj ko so politični škandali osebni in manj institucionalni, več bralcev pritegnejo. Avtorja nadalje trdita, da to vodi do tega, da mediji svojo pozornost namenjajo osebnim političnim novicam bolj kot pa političnim novicam z institucionalno vsebino. Jasno je, da so tovrstne zgodbe ljudem bližje, saj je to del zasebnega vsakdana tudi večine od njih, za velike politične osebnosti pa je poročanje o njihovi »navadnosti« (konkretna) novica, ki jo večina bralcev pretvori v senzacijo.

Za politologijo je jasno, da so škandali del političnega procesa. Ti so vedno nameren poseg v politična razmerja sil, zato je tudi jasno, da škandal sproži neka politična sila in nek akter s povsem politično namero. Škandal se nikoli ne začne s kakšno novico ali poročilom o tem, da je kdo od politikov ravnal neprimerno ali narobe. Škandal se začne takrat, ko je tovrstna nerodnost ali napaka v oceni političnih nasprotnikov primerno orodje za diskvalifikacijo v obstoječem razmerju sil, ki upošteva tudi senzibilnost javnosti oz. volilnega telesa za tovrstno temo.

Pregled raziskav o razširjenosti političnih škandalov kaže, da opredelitev in operacionalizacija škandalov ostajata nejasni. Sikorski (2017, 300) navaja, da so nekatere definicije, uporabljene v prejšnjih raziskavah, preveč nedoločne in široke ter ne omogočajo natančne operacionalizacije in merjenja političnih škandalov, druge pa preveč specifične in nepotrebno omejujejo politične škandale, zato predlaga izboljšano definicijo in operacionalizacijo političnega škandala:

Politični škandali se nanašajo na resnične ali domnevne normativne prestopke političnih akterjev ali institucij. Poseben normativni prestopok se lahko zgodi v političnem kontekstu ali v zasebnem življenju politikov in ima lahko ali pa nima pravnih

posledic. Škandali morajo biti večkrat medijsko pokriti vsaj v dveh ali več neodvisnih medijskih organizacijah. Medijska pokritost o domnevnih kršitvah norm mora biti uokvirjena (škandalni okvir) in škandalozno vedenje mora biti nedvoumno obsojeno.

V ožjem smislu izraz »škandal« pomeni nemoralno dejanje. V politični komunikologiji pa se je v preteklih desetletjih pojavilo posebno razumevanje pojma, ki ga je treba razlikovati od ožjega smisla. V razširjeni kombinaciji različnih pristopov in na podlagi široko sprejete osnovne definicije Thompsona (2000) in drugih predstavnikov (Lull in Hinerman 1997, Keppling 2012, Entman 2012, Allern in Pollack 2012), lahko določimo osrednje značilnosti koncepta škandala:

- dejanski ali domnevni prestopki: škandale zaznamuje dejstvo, da dejansko predstavljajo ali celo predvidevajo prestopke norm, vrednot ali moralnih konceptov družbe;
- razkritje in javna razprava: pogoj škandala je, da je domneven prestopok, ki je bil do sedaj neznan, dostopen širši javnosti prek javne razprave in obtožb javnosti;
- povezanost oseb in/ali institucij: škandali so vedno povezani s pogojem, da se kršitve lahko pripišejo posameznim akterjem, to je osebam, organizacijam ali ustanovam, ki so pomembni nosilci učinkov in posledic teh dejanj, saj je to edini način, da se lahko škandal izvede.

Na podlagi teh opredeljenih značilnosti škandala so zato ti vedno povezani s posredovanjem množičnih medijev, saj le to omogoča javno razpravo in obtožbe, kar je pogoj za bolj dramatično ogorčenje nad prestopki (Ludwig in Schierl v Sikorski 2016, 21). Vzpon škandala širših razsežnosti sovpada tudi s pojavom tiska in elektronskih medijev, saj so mediji postali pomembna sila pri razkrivanju oziroma proizvajanju političnih škandalov. Poudarek je vedno na komunikacijskem interesu vloge množičnih medijev pri nastanku, razširjanju in vplivih ter posledicah škandalov. Študije škandala lahko odpirajo pomembna vprašanja o vlogi medijev pri oblikovanju javne razprave – na primer vprašanja, ki se nanašajo na interese ter prednostne naloge novinarjev in medijskih organizacij ali so v zvezi z legitimnimi možnostmi za novinarsko preiskavo zasebnega življenja posameznikov, ki so v očeh javnosti vedno zanimivi. Cilj javnega komuniciranja je prenašanje sporočil, namenjenih javnostim in vladnim strukturam ali izvrševalcem oblasti. Hkrati omogoča, da ima javnost splošen pogled. Istočasno pa morajo biti mediji sposobni zadržati razdaljo od svoje splošne strategije (usmerjenosti v poročanju medijev) in centralnega sporočanja s strani vlade, ki želi doseči svoje cilje. Še več, mediji imajo pomembno vlogo pri sporočanju vladnih

sporočil javnosti. Medije ali tiste, ki delajo v njih, je treba obravnavati kot pomembne politične akterje. Ne samo, da prenašajo sporočila političnih organizacij za javnost, ampak jih preoblikujejo skozi različne procese, medtem ko jih izdelujejo in interpretirajo. Kaj želi povedati politik, ni nujno tisto, kar medij poroča, da je politik dejal. Poleg tega mediji sami podajajo izjave o politikih v obliki komentarjev, uvodnikov in vprašanj v intervjujih.

Pomen izpostavljenosti medijskega poročanja o politiki je že dolgo poznan (Zaller 1992). Medijska pokritost škandalov lahko služi za izolacijo njegove vsebine (Owen 2000, 175) ter izolacijo njegovega pomena (Shah, Watts, Domke in Fan 2002). Ko mediji ne pripisujejo škandalu dovolj velike medijske pokritosti, je zelo verjetno, da ima ta škandal majhen vpliv na javno mnenje in vedenje javnosti. Hkrati pa lahko medijsko poročanje, ki poudarja pomen in resnost škandala, drastično negativno vpliva na javno mnenje in obnašanje volivcev (Ulbig in Martorano Miller 2012, 62). Vpliv medijev je normativno sprejet kot ključni oblikovalec javnega dialoga in razprave. Čeprav nima formalne veljave, da bi obsodil vedenje javnih osebnosti, je obveznost medijev, da spodbujajo razprave, ozaveščajo javnost o vzrokih, posledicah in možnih pravnih sredstvih pri posameznih škandalih (Rose-Ackerman, 2003, 73; Peruzzotti in Smulovitz, 2006). Tako je videti tehnično idealno tipsko, v realnih političnih razmerjih pa so mediji del infrastrukture in mišljenja, ki je sestavina politične skupnosti in jo tudi kreira. Koncepta političnosti torej ne uporabljamo kot nekaj slabega, manipulativnega, kot podaljšana roka posameznih politikov ali strank, temveč kot analitični koncept za razumevanje in razlago tega, kar se v razmerjih mediji–družba in mediji–država dejansko dogaja.

1.2 Raziskovalna vprašanja, hipoteze, cilji in struktura doktorske disertacije

Glavni namen doktorske disertacije je ugotoviti, kako politični škandal vpliva na ugled posameznega politika, udeleženega v političnem škandalu, in prek tega na razmerja političnih sil. Razvoj svetovnega spleta in nove tehnologije so odprli široko polje novih možnosti raziskovanja političnega komuniciranja. Spremenili so se način poročanja, način komuniciranja in nenazadnje tudi razširjenost političnega škandala.

V pričujočem doktorskem delu bomo preučili vlogo medijskega poročanja pri dveh političnih škandalih v Sloveniji – politični škandal »stalna pripravljenost« in »koroška dečka«. Za pokritje

obeh škandalov so bili uporabljeni medijskih okvirji, ki izrazito odločajo o izidu »igre«; določajo, katerim »igralcem« se posveča več pozornosti, določajo, kdo zmaguje ali izgublja v tem pripovedovanju, ter poudarjajo nekatera vprašanja in zmanjšujejo vpliv drugih (Muzzatti in Featherstone 2007, 44). Vse te komponente okvirjanja vplivajo na dožemanje javnosti (Scharrer 2002, 395). Razumevanje okvirjanja novic nam lahko nudi pomoč pri ugotavljanju, kdo vpliva na medije med političnim škandalom ter kakšne besede in ton uporabijo mediji za medijsko poročanje in, nenazadnje, kako ti vplivajo na javnost.

Predmet obravnave v doktorski disertaciji so vloge političnih akterjev v procesu škandaliziranja. Naša izhodiščna predpostavka je, da so politični škandali politični dogodki ter da na medijsko poročanje lahko vplivajo novinarji in uredniki medijskih hiš, politiki in drugi udeleženci v političnem prostoru. Raziskovalni problem, ki ga obravnavamo v doktorski disertaciji, bi bilo mogoče izraziti z naslednjim vprašanjem: kakšna je vloga medijev pri medijskem poročanju o političnih škandalih in v kolikšni meri se zaradi političnega škandala spremeni priljubljenost politika kot akterja v tem političnem škandalu ter, nenazadnje, kako se zaradi političnega škandala repositionira politična moč?

Na podlagi zgoraj postavljenega osnovnega konceptualnega okvirja, ki predstavlja izhodišče našega raziskovanja, si postavljamo raziskovalno vprašanje:

Kako politični škandal vpliva na prerazporeditev politične moči in kakšno vlogo imajo pri tem mediji, ki so predvsem ali celo zgolj posredniki politične moči?

Na osnovi raziskovalnega vprašanja smo izoblikovali tri hipoteze:

H1: Politični škandal je proces oblikovanja, porazdelitve in uveljavljanja moči med političnimi akterji. Njegov namen je repositioniranje politične moči.

- a) Škandal o dodatkih za stalno pripravljeno so sprožili politični nasprotniki ministra Dušana Mramorja, da bi mu zmanjšali politični ugled ter posledično tudi zmanjšali njegovo moč v vladi Mira Cerarja.

- b) Škandal o odvzetih dečkih starim staršem so sprožili politični nasprotniki ministrice Anje Kopač Mrak, da bi zmanjšali njen politični ugled ter posledično tudi zmanjšali moč SD v koalicijski vladi Mira Cerarja.

H2: Mediji so posredniki razkritja, ki ga lahko kreirajo kot nevtralno novico ali škandal. V primeru vsega preučevanega so mediji opravili vlogo kreatorjev škandala.

- a) Škandal kreira elektronski medij (TV), potem pa se seli v dnevno časopisje in elektronske portale medijev, kjer so akterji tarča negativnih odzivov.

H3: Besedila z vsebino z negativno konotacijo in škandaliziranje nad tarčo (ministrico ali ministrom) povzročijo negativen odziv v javnosti in preko tega zmanjšanje ugleda napadenega akterja.

Na osnovi preučevanja različnih študij primerov političnega škandala smo si zastavili več raziskovalnih vprašanj:

RQ1: Ali sta študiji primerov politični škandal?

RQ2: Kako so mediji škandalizirali akterje v političnem škandalu »stalna pripravljenost«?

RQ3: Kako so mediji škandalizirali akterje v političnem škandalu »koroška dečka«?

RQ4: Medijsko poročanje, ki je škandalozno oblikovano, povzroči negativen odziv v javnosti.

RQ5: Politični škandal kot politični dogodek zmanjša priljubljenost politični osebi kot akterju v političnem škandalu.

RQ6: Politični škandal kot politični dogodek vpliva na repozicioniranje političnih moči na političnem parketu.

Cilji doktorske disertacije so sledeči:

- **Proučiti koncept politične moči, na kakšen način se je ta spremenil in kakšni so novi izzivi politične moči.** Najbolj vplivno teorijo moči je v zadnjih letih razvil Nye (2011a), ki moč razume kot sposobnost, ki nekomu omogoča, da vpliva, učinkuje na koga ali kaj. Poudarja, da je moč težko merljiva kategorija, a ima kljub temu učinek v našem vsakdanjem življenju. Poudarja, da moramo pri merjenju določiti, kdo je vpleten v razmerje moči kot tudi katere teme so vključene. Politično delovanje je vedno vezano

na cilje, na osnovi katerih se potem določijo ukrepi za njihovo doseganje. Tako se pogosto opredeljuje moč le v smislu virov moči, ki omogočajo te rezultate preko ekonomskih, družbenih in političnih procesov (Uphoff 2005, 6). Politične moči v celoti ni mogoče meriti, saj gre za fluidno kategorijo, ki se pretaka med političnimi opcijami in političnimi akterji. Prav tako je nemogoče odkriti in meriti vse mehanizme generiranja politične moči, saj prihaja do razdrobljenosti različnih vidikov, pa se v glavnem analizira kot študija konkretnih primerov, v konkretnih kontekstih (Fabiani 2015, 50). V raziskovanje bomo zato vključili ugled, ki ga razumemo kot zaupanje in spoštovanje v družbi s strani posameznikov in organizacij. Kot merilo za ocenjevanje moči političnih akterjev se ugled že desetletja uporablja v političnih analizah v različnih državah in političnih področjih (Fernandez in Gould 1994; Knoke in drugi 1996; Sciarini, Ficher in Nicolet 2004; Kriesi, Adam in Jochum 2006; Fischer in drugi 2009; Henry 2011; Ingold 2011; Matti in Sandström 2011).

- **Proučiti politični škandal, ki pride na površje v določenih zgodovinskih in političnih okoljih.** Pri umeščanju škandala v politologiji se naslanjamo na koncept političnega škandala, ki ga je razvil Thompson in se v sodobnih razpravah pogosto uporablja. Kot opozarja Thompson (2000, 11), je bil politični škandal, kljub svoji dolgoletni zgodovini in današnjemu javnemu razkritju, zanemarjena tema znanstvenih analiz in raziskav. Politični škandali so bili vedno osrednji vidik v politiki (Thompson, 2000) in zdi se, da so škandali deležni več pozornosti kot kdajkoli prej v tem sodobnem stalno spreminjajočem se medijskem okolju. Politični škandal je tisti škandal v katerega je vpletena politična osebnost oziroma politična figura (Thompson 2000, 91). Možno ga je povezati z javnimi institucijami, čeprav ima večina teh škandalov v središču politično figuro, npr. politika, javnega uradnika ali slavno osebnost, ki postane tarča medijev (Garrard 2006, 18). Pri političnem škandalu moramo poleg politične figure upoštevati tudi politične odnose in institucije, na podlagi katerih ta posameznik uživa politično moč (Thompson, 2000, 91).
- **Pridobiti vpogled v politične škanale.** Škandal se nikoli ne začne z novico ali poročilom o tem, da je kdo od politikov ravnal neprimerno ali narobe. Škandal se začne

takrat, ko je tovrstna nerodnost ali napaka v oceni političnih nasprotnikov primerno orodje za diskvalifikacijo v obstoječem razmerju sil, ki upošteva tudi senzibilnost javnosti oz. volilnega telesa za tovrstno temo. Demirhan (2017, 26) poudarja, da so škandalne vojne med politiki del politike, saj so politiki nenehno na preži za informacijami o prestopkih njihovih tekmecev. Te so koristne za napad ali protinapad. Pri tem izhajamo iz Thompsonovih (2000) faz političnega škandala, kjer se *prva* faza začne z javnim razkritjem dejanja ali dogodka, ki sproži proces pritožb, *druga* faza pa je škandal sam. *Tretja* faza je vrhunec ali razplet, ki lahko pripelje do priznanja krivde, odstopa, kazenskega pregona, lahko pa povzroči tudi propad primera zoper posameznika in izgubo škandala. *Četrta* faza je posledica, to je čas, ko sta visoka drama škandala in njegov razplet mimo in je čas za temeljit in obsežen pregled okoliščin ter priložnost za razmislek o normah (Thompson 2000, 74–76). Med najpogosteje citiranimi avtorji, ki proučujejo medijski škandal, sta Lull in Hinerman (1997). Oba opredelita tudi 10 kriterijev, ki jim mora zadostiti medijski škandal. Te kriterije bomo upoštevali pri proučevanju političnih škandalov v okviru doktorske naloge. Številne študije (Kepplinger, Eps, Esser, Gattwinkel 1993; Böcking 2007, Hartung 2009, Trotier 2011) dokazujejo, da se medijsko poročanje o škandalih razlikuje. Prav tako pa se v literaturi (Entman 2012, 2; Kepplinger 2012, 81) opozarja, da resne obtožbe ne vodijo vedno v intenzivno medijsko poročanje, prav tako tudi nasprotno, da nizko ponderirane prekrške včasih spremlja visoka raven medijskega poročanja.

- **Proučiti, kako zapisi o političnih škandalih oziroma škandaliziranje nad tarčo zazna širša javnost.** Ključen za diskreditiranje nasprotne politične stranke je nadzor nad pomenom, ki ga ima vsak politični konflikt (Bantimaroudis in Kampanellou 2007, 82). Medijsko poročanje predstavi politike v kontradiktornem in dvomljivem smislu, kar poudarja nasprotja in konflikt (Jameson in Entman 2004, 38), s tem pa se osredotoča na igro, kdo je glavni in kdo je v ozadju (Jameson in Entman 2004, 40). Gre bolj za boj med obema stranema v konfliktu kot pa za rešitev problema, ki ga škandal predstavlja (Tannen 1998). Za proučitev vsebine predstavljenih informacij bomo izdelali analizo vsebine (angl. *content analysis*) medijskih vsebin in analizo teksta (angl. *text analysis*). Vezovnikova (2008, 80) poudarja, da zaradi množice pristopov in razhajajočih se

terminoloških opredelitev temeljnih konceptov, kot so jezik, tekst in diskurz, ni mogoče podati enotne definicije analize tekstov. Opredelitve raziskovalcev (Berger 1991, Newman 1997, Shoemaker in Reese 1996, Weber 1990) kažejo, da analiza medijske vsebine zagotavlja vpogled v obstoječe javno mnenje in v javno mnenje, ki se bo zaradi vpliva medijev najverjetneje pojavilo v prihodnosti. Za vrednotenje mnenj, sentimentov in subjektivnosti v zapisih, ki so poročali o dveh obravnavanih političnih škandalih, bomo izdelali čustveno analizo (angl. *sentiment analysis*), ki je del računalniške paradigme in se nanaša na proces kategorizacije nestrukturiranih besedil »na podlagi njihove čustvene usmerjenosti, kar pomeni čustveni odnos osebe, ki izrazi svoje mnenje« (Mølgaard in Szewczyk 2010, 1). Če na škandal gledamo kot na komunikacijsko situacijo, v kateri javnost obsoja vedenje škandaliziranega akterja, ki (domnevno) krši norme, lahko zaznavanje medijskega poročanja vpliva na sprejemnike. Sikorski (2017, 312) poudarja, da se politična sporočila obdelujejo na (vedno bolj) škandaliziran način.

- **Raziskati politično moč politikov in političnih strank in proučiti, kako se je repositionirala politična moč v času trajanja obeh političnih škandalov.** Bolj kot raziskovanje moči, ki deluje pod strukturami in sistemi poveljevanja, nas zanima, v kolikšni meri se zaradi uporabe škandalov kot političnih dogodkov spremeni politična moč posameznih akterjev v teh dogodkih, kjer politično moč merimo kot pozicioniranje politične stranke ali politika v očeh javnosti. Vox populi oziroma lestvica priljubljenosti slovenskih politikov in strank, ki jo od leta 1991 kontinuirano meri agencija Ninamedia, bo uporabljena kot merilo (re)pozicije politične moči.

Odgovore na zastavljena vprašanja bomo poiskali v okviru šestih vsebinsko povezanih poglavij, ki vsako zase predstavlja celovito enoto, hkrati pa prispeva k pojasnjevanju različnih vidikov obravnavane tematike, dimenzij posameznih konceptov in odnosov med njimi. Disertacija vključuje uvodni del, ki mu sledijo še štiri vsebinska poglavja, v katerih na teoretični ravni raziskujemo posamezne dimenzije obravnavane teme in predstavljamo koncepte, ki so za obravnavo relevantni. Na tej osnovi predstavimo tudi kasnejša poglavja: študiji primera in empirično analizo. Na koncu sledi še zaključek.

Prvi vsebinski del, ki je zajet v drugem poglavju disertacije, predstavlja konceptualna izhodišča za proučevanje politične moči in ugleda kot eno od dimenzij politične moči.

V tretjem poglavju disertacije proučujemo politični škandal. S pregledom literature in študij ugotavljamo, da je število političnih škandalov od osemdesetih let prejšnjega stoletja v porastu. Proučujemo, na kakšen način politični škandali prispevajo k demokratičnosti in kakšne so njihove posledice za družbo. V zadnjem delu so predstavljene dileme političnih škandalov. Izkazalo se je, da so škandali kompleksen pojav, ki ni niti zavržen kot nefunkcionalen niti dosledno sprejet kot družbeno smiseln. Zato dilema političnih škandalov sloni predvsem na vsebini škandala in njegovih posledic ter učinkih medijskega poročanja.

Na tej osnovi nadaljujemo z razpravo o medijskem poročanju o političnih škandalih in spremembi političnega komuniciranja. Temu je namenjeno četrto poglavje, kjer predstavljamo različne modele političnega komuniciranja, s pomočjo katerih tudi pokažemo spremembe v vlogi sprejemnikov v političnem komuniciranju. Sledi predstavitev pregleda sprememb, ki vplivajo na razvoj in dojetje političnih škandalov. Ugotavljamo, da se je politično komuniciranje spremenilo zaradi razvoja komunikacijskih tehnologij, ki niso spremenile le vzorcev v načinih komuniciranja, ampak so posredno povzročile tudi spremembe v družbeni strukturi, kulturi in okolju, v katerem delujemo. Vloga novinarjev kot političnih akterjev v tem procesu nenehno narašča, saj ti določajo kriterije, katere teme bodo pokrivali, kaj bodo zanemarili in kako jih bodo okvirili, da bodo dosegli množično občinstvo.

Peto poglavje je namenjeno predstavitvi študije primera, kjer opredelimo posamezen politični škandal in nakažemo korelacijo med medijsko pokritostjo in razvojem političnega škandala skozi faze škandala.

V empiričnem delu disertacije najprej predstavimo metode dela in raziskovalna vprašanja. V osrednjem delu empiričnega dela predstavimo analizo podatkov, pridobljenih s kvantitativno raziskavo. S predstavitvijo posameznih statističnih analiz odgovorimo na raziskovalna vprašanja. Poglavje zaključimo s sklepi iz analize, kjer rezultate posameznih študij primera med seboj tudi primerjamo.

Disertacijo zaključimo s sklepnim poglavjem, v katerem povzamemo ključne teoretične in empirične ugotovitve ter na tej osnovi predstavimo tudi smernice za nadaljnje raziskave tistih, ki jih te teme oblikujejo kot udarnejše ali analitično zrelejše.

2 POLITIČNA MOČ

Kot navajata Laswell in Kaplan (1950, 75), »ima koncept moči bistven pomen v politični znanosti, saj je politični proces oblikovanje, porazdelitev in uveljavljanje moči«. Kljub osredinjenju tega koncepta ostaja moč predmet razprav v družbenih in političnih vedah (Lukes 1974; Clegg 1989; Goverde in drugi 2000; Baldwin 2000; Nye 2004; Nye 2011a).

Glede razumevanja moči so se v politologiji oblikovale številne šole, ki uporabljajo različne pristope glede na politično doktrino, ki ji pripadajo. Eno od vprašanj, ki si ga te šole zastavljajo, je: ali je moč last posameznikov ali lastnost političnih struktur? Morris (2006, 12) se nagiba k individualnemu pogledu, ker opredelitev moči izhaja iz običajne rabe jezika in pomeni, da se nanaša na sposobnost nekaj narediti ali imeti nadzor. Morris (2006, 13) tako ugotavlja, da je »moč vedno pojem, ki se nanaša na sposobnosti, zmogljivosti ali dispozicije premoženja«. Dowding (1991, 8–9; 1996, 29) prav tako meni, da ne moremo smiselno reči, da ima družbena struktura kakršnokoli moč, saj struktura ne omogoča možnost izbire ali delovanja, ki je bistvenega pomena za moč in jo je mogoče najti le pri posameznikih. Rye (2014, 45) razmišlja o moči in nemoči v političnem smislu, pri čemer meri predvsem na politične voditelje ali medijske osebnosti, za katere sodi, da so »močni«, ker so sposobni varno dosežati zastavljene cilje tudi takrat, ko se jim to neposredno poskuša preprečiti. Tako Rye definira moč kot sposobnost igralca, da ne glede na uporabljena sredstva, ki so mu na razpolago (posebna znanja, dostop do vplivnih omrežij ali dostop do pokroviteljev), zavaruje svoje dosežene rezultate in pridobi druge. Takšna prepričljivo izražena moč privlači določeno populacijo – predvsem tisto, ki paktira z igralcem. Če predpostavljamo, da mediji predstavljajo avtoriteto¹ v zgoraj opisanem pomenu moči, moramo definirati, kdo ima moč in nad kom. Moč se prepozna in utemeljuje tudi preko privilegiranega dostopa do informacijskih virov, kar pomeni, da lahko prevladujoče skupine vplivajo na druge na primer prek hitrega dostopa do medijev (van Dijk 1996).

---

¹ Termin *authority* se v angleškem jeziku uporablja za moč, ki jo družbena struktura dojema kot legitimno.

2.1 Koncept politične moči

Najvplivnejšo teorijo moči je v zadnjih letih razvil Nye. *Moč* je zanj izmuzljiva in težko merljiva kategorija, ki jo celo primerja z ljubeznijo. Tako kot ljubezen tudi moč občutimo vsak dan našega življenja in obe imata dejanske učinke, kljub naši nezmožnosti, da bi jih natančno izmerili. Nye začne z definicijo moči, kot jo opisuje slovar, ki pravi, da je moč sposobnost, ki omogoča komu, da vpliva, učinkuje na koga ali kaj. Pri tem Nye razmišlja, da ne moremo samo reči, da ima akter moč, ne da bi navedli, moč za narediti kaj. Tako poudarja, da moramo določiti, kdo je vpleten v razmerje moči (obseg nadzora) kot tudi katere teme so vključene (področje moči).

Vedenjske definicije pogosto presojujejo moč z rezultati, ki so določeni po dejanjih (»ex post«) in ne pred dejanji (»ex ante«). Politično delovanje je vedno vezano na cilje, na osnovi katerih se potem določijo ukrepi za njihovo doseganje. Tako se pogosto opredeljuje moč le v smislu virov moči, ki omogočajo razumevanje tega pojma. Ko ljudje opredeljujejo moč kot sinonim virov sredstev, ki (lahko) proizvajajo rezultate, pogosto naletimo na paradoks, da tisti, najbolj obdarjeni z močjo, ne dosežejo takšnih rezultatov, kot si jih želijo. Vendar ne smemo zanikati pomena virov moči. Moč se prenaša s pomočjo sredstev, ki so opredmetena ali neopredmetena. Moč te pretvorbe – dobiti z viri moči vedenjske rezultate – je ključna posredna spremenljivka. Imeti vir moči pa ne zagotavlja, da vedno dobimo rezultat, ki si ga želimo. Pretvarjanje virov moči v dejansko moč v smislu pridobivanja zelenih rezultatov zahteva dobro oblikovanje strategij in spretno vodenje, kar Nye imenuje »pametna moč«, ki jo bomo v nadaljevanju podrobneje predstavili.

Razprava o moči vključuje tako vedenjski kot tudi pristop, ki vključuje odnos med akterji (relacijski pristop). Nye (2011a, 9) poudarja, da mora biti jasno, ali govorimo o moči, ki temelji na vedenjskem pristopu ali na pristopu virov moči, ter da se moramo zavedati hkrati nepopolnega razmerja med njima. Ali obstajajo zmogljivosti, da te vire dejansko lahko izkoristimo za doseganje zelenih rezultatov? To je odvisno od skladnosti in spretnosti posameznikov pri pretvorbi virov v strategije. Te različne definicije so prikazane v sliki 2.1, ki natančneje prikazuje relacijski pristop, v katerem se moč manifestira kot sposobnost spreminjati vedenje drugih, da bi dosegli lastne cilje. Nye zaključuje, da nas zanimajo rezultati, ne pa viri sredstev, zato moramo posvetiti več pozornosti skladnosti in strategijam. Moč pretvorbe strategije je ključna spremenljivka, ki pa ne prejema

dovolj pozornosti. Po njegovem mnenju so tiste strategije, ki uspešno združujejo vire trde in mehke moči, ključnega pomena za pametno moč.

Slika 2.1: Moč kot vir in moč kot vedenjski rezultat

Vir: Nye (2011a, 10).

Nye (2011a, 11) razlikuje tri dimenzije relacijske moči. Pomembna, vendar ne edina, je sposobnost poveljevanja (angl. *commanding change*). Druga dimenzija relacijske moči je nadzorovanje agend (angl. *controlling agendas*). Naslednja dimenzija je sposobnost pritegniti druge, da si želijo, kar si želimo mi, in nam za to spremembo ni treba postaviti prioritete. Ta mehka moč je v nasprotju z ukazovalno močjo in komplementarna z njo. Zmotno je mišljenje, da je moč le naročilo, da se drugi spremenijo. Na spremembo ljudi lahko vplivamo tudi z oblikovanjem njihovih prioritete tako, da naredijo, kot želimo mi. V tem primeru uporabimo »palico« in »korenček« in nam tako ni treba spreminjati njihovega vedenja s pritiski in prisilo, da pridemo do želenih rezultatov.

Razvoj razprave o moči je imel več faz in pokazal veliko obrazov. Najbolj razširjena in analitična obravnava moči je še vedno definicija moči nemškega sociologa Maxa Webra, ki jo je v svojih delih s področja gospodarske in družbene organizacije natančno obrazložil in določil. Webra je zanimala moč kot dejavnik prevlade (dominacije), ki je temeljila na ekonomskih interesih ali interesih avtoritete. Weber (1978, 53) tako definira moč kot »verjetnost, da bo nekdo v družbenem odnosu zmožen uveljaviti svojo voljo ali doseči cilj, ki si ga želi, kljub odporu in ne glede na temelje, na katerih sloni ta verjetnost«. Osrednja točka Webrove definicije je njegovo enačenje moči z verjetnostjo, ne pa z nečim, kar bi brezpogojno imeli, če bi imeli moč. Izjava o moči se nanaša na družbena razmerja, v katerih lahko nekdo doseže (ali pa ne doseže), kar si želi ali

potrebuje. Večja ko je verjetnost, bolj uspešno ali zanesljivo bo posameznik dobil, kar želi, zato je večja tudi njegova moč. In nasprotno, manjša ko je verjetnost, manjša je njegova moč. Izjava o moči tako opisuje verjetnost ali pričakovanost nastanka dogodka, ko bo dejansko nastalo, kar želimo, vendar je še nemogoče vedeti, ali se bo to res zgodilo. Glede na moč ali nemoč se izraz nanaša na verjetnost, ali bo kdo zmožel izpolniti, doseči, pridobiti ali ohraniti, kar želi oziroma hoče, ne glede ali je to materialne ali nematerialne oblike. Tako vedno obstaja možnost, čeprav še tako majhna, da vsako prizadevanje za uveljavljanje moči ne bo uspešno, saj tudi zelo močni ljudje ne dobijo točno tega, kar si želijo. To Webrovo razumevanje pomaga pri realni oceni dogodkov ob upoštevanju negotovosti v realnem svetu. Moč je lastnost, posledica številnih razmerij – psiholoških, kulturnih, pravnih itd. – in to je ta verjetnost, ki ni mehansko določena. Najbolj prodorna moč je tiha in implicitna ter ne izhaja iz vidnih manifestacij. Weber v definiciji izpostavi moč družbenih odnosov, ki jih vzdržujejo združenja, ki so neprekinjeno v teku. Moč se tako razume in analizira v smislu stabilnih družbenih odnosov. Weber omenja tudi odpor (angl. *resistance*), saj doseganje ciljev brez ovir, stroškov in naporov ni manifestacija moči. Webrova definicija moči poudarja, da bi morali razmišljati o virih in količini odpora kot delu katerekoli ocene moči. Zmanjšanje odpora ali izvirov odpora temu, da bi ljudje dosegli, kar želijo, je eden od elementov moči. Zadnji del Webrove definicije – »ne glede na osnovo, na kateri temelji verjetnost« – daje konceptu svojo najbolj gotovo prizemljitev. Usmerja našo pozornost na dejavnike, ki povečujejo (ali zmanjšujejo) možnosti osebe ali skupine oseb, da dosežejo svoje cilje.

Uphoff je pregledal znanstveno literaturo o moči, z željo spoznati in razumeti, katere so različne osnovne vrste moči virov, ki so jih predlagali politologi, sociologi in ekonomisti v preteklosti (Ilchman in Uphoff 1969; Uphoff 1989). Te osnovne oblike virov moči je Uphoff povzel v šest kategorij virov moči, ki so uporabljeni za doseganje ciljev. Vrste virov moči, ki omogočajo ljudem, da dosežejo svoje želje in cilje preko ekonomskih, družbenih in političnih procesov, so (Uphoff 2005, 6–7):

- ekonomski viri izhajajo iz nadzora nad zemljo, delom in/ali kapitalom kot tudi blagom in storitvami, ki so narejeni iz teh produkcijskih faktorjev. Ta kategorija vključuje tako akumulirano bogastvo in sredstva kot tudi tokove prihodkov, ki izhajajo iz njih, če se uporabljajo za doseganje ciljev. Koristi nadzora nad temi ekonomskimi viri vključujejo ne samo ekonomske oblike proizvodnje in porabe, ampak tudi drugo blago in storitve, kot sta

vpliv na javne storitve in dostop do visokošolskega izobraževanja ali stanovanj v bolj prestižnih in varnih soseščinah. Bogastvo in gospodarski viri so že dolgo znani kot vir moči, vendar pa to niso edini viri moči;

- družbeni viri, to je družbeni položaj, ki izhaja iz (a) uglednih družbenih vlog ali (b) spoštovanih družbenih skupin ali kategorij in/ali (c) skupin, ki izpolnjujejo družbeno cenjena merila. Osebnostne lastnosti in pripadnost elitnim skupinam lahko vplivajo na posameznikovo sposobnost doseganja njegovih ciljev. Ti viri se lahko uporabijo za osebno zadovoljstvo, kot sta spoštovanje in ugled, ali pa jih je mogoče črpati za doseg ciljev, ki presegajo osebno zadovoljstvo ter tako postanejo viri moči za doseg ciljev: dostop do javnih storitev, boljša zaposlitev ipd.;
- politični viri so v prvi vrsti posledica vloge oblasti, ki v imenu države razpolaga z državnimi sredstvi, da bi uveljavila svoje odločitve. Da bi lahko posamezniki ali skupine posameznikov vplivali na izvajanje oblasti in s tem dosegli svoje cilje, ustvarijo moč v sferi politike. Tako vplivajo na več področij gospodarskega in družbenega življenja;
- informacijski viri. Znanje je lahko produktivno in koristno že samo po sebi, ampak če je znanje produktivno in koristno tudi za druge, je lahko vir moči. Takšno znanje je zaželeno, saj je znan rek »znanje je moč«. Sama moč ne izhaja iz posedovanja tega znanja, ampak iz podatkov in rezultatov, ki jih pridobimo z uporabo teh znanj. Moč se prepozna in utemeljuje tudi prek privilegiranega dostopa do informacijskih virov, kar pomeni, da lahko prevladujoče skupine vplivajo na druge na primer prek hitrega dostopa do medijev (van Dijk 1996);
- moralni viri pomenijo legitimnost, ki jo nosilci odločanja, njihove vloge, odločitve, ki jih sprejemajo, in/ali sistem upravljanja uporabljajo pri vodenju ljudi, da sprejmejo ali zavrnejo odločitve drugih ljudi. Prav tako kot status in informacije je tudi legitimnost »mehki« vir moči, ki temelji na zelo subjektivnih dejavnikih posameznikov. Vendar pa je pomembna za upravljanje moči, saj ima zelo resne posledice v smislu pridobivanja odločitev drugih;
- fizični viri ustvarjajo fizično silo, ki so jo ljudje pripravljene in sposobni izvajati proti drugim, da bi jih prisilili v sodelovanje ali strinjanje z njimi. Sila je »prisila«, če se uporablja z zahtevo legitimnosti ali kot »nasilje«, če uporaba te sile ni bila sprejeta kot legitimna.

Dahl (1957) je nadaljeval Webrov pristop v opredelitvi moči. Dahlov »prvi obraz« moči se osredotoča na sposobnost (pri)dobiti druge, da delujejo na način, ki je v nasprotju z njihovimi prvotnimi željami in strategijami. Za merjenje ali presojanje te moči moramo vedeti, kako močne so začetne želje oseb ali države in kako se lahko te spremenijo z našim trudom (Dahl v Nye 2011a, 11). Kjer je Weber obravnaval moč v okviru organizacije in njenih struktur, je Dahl razpravljal o moči znotraj mej dejanske skupnosti. Po njegovi teoriji o moči skupnosti (angl. *theory of community power*) je moč lahko izvajati v skupnosti z določenimi posamezniki, medtem ko je drugim posameznikom to onemogočeno. Moč se izvaja nad posamezniki, da bi ti sledili zasebnim željam teh, ki imajo moč. Moč je tako proizvodnja poslušnosti glede na preference drugih.

Večina raziskovalcev, ki se ukvarja z organizacijskim vedenjem, dandanes uporablja Dahlovo opredelitev moči: »moč je sposobnost, da nekdo naredi nekaj, kar drugače ne bi naredil«. Ta opredelitev je vgrajena v Dahlov pogled na demokracijo kot sklop institucionalnih postopkov za zagotavljanje enakopravnosti pri odločanju. V tej viziji demokracija ni zasnovana kot širši enakopravni projekt, ampak skrbi za politične odločitve, ki so pomembne pri vodenju državnih političnih struktur. V tej paradigmi gre za prevlado v odločanju in se je ne sme enačiti z močjo virov, ki so le potencialna moč. Ne samo da imajo viri moči potencialno moč, ampak pokrivajo tudi različna področja, pri čemer se obseg pooblastil nanaša na specifična področja, ki jih pokrivajo. Robert Dahl se je v svojem delu bolj deskriptivno kot analitično posvetil političnim virom. Ilchman in Uphoff (1969) sta uporabila podobne politične vire kot Dahl: družbeni položaj (podobno kot Ilchman in Uphoff status), denar, kreditiranje in blaginja (podobno kot Ilchman in Uphoff ekonomske vire), nadzor nad informacijskimi viri, zakonitost in priljubljenost (viri legitimnosti) in nadzor nad delovnimi mesti (ekonomski viri in status). Dahl sile (angl. *force*) ni štel kot politični vir. Dahl je obravnaval oblast (angl. *authority*) v smislu Laswellove definicije: »kdo dobi kaj in kdaj«. Tako avtoritete ni obravnaval kot politični vir.

Bachrach in Baratz (1962) sta razvila svoj model moči kot kritiko Dahlovega modela, kar sta poimenovala »dva obraza moči« (angl. *the two faces of power*). Dahl je prezrl dimenzijo okvirjanja (angl. *framing*) in politične agende (angl. *agenda-setting*). Nye (2011a, 12) razloži, da če je mogoče uporabiti ideje in institucije za okvirjanje politične agende za ukrepanje na način, ki naredi preference drugih nepomembne, potem ni nikoli potrebe po prisili in pritiskih. Mogoče bi bilo

oblikovati preference drugih tako, da vplivamo na njihova pričakovanja o tem, kaj je mogoče ali zakonito. Politična agenda je namreč osredotočena na sposobnost imeti »vse pod nadzorom«. Nye (2011a, 12) opisuje, da se tisti, ki so predmet tega drugega obraza moči, lahko zavedajo tega ali pa tudi ne. Če namreč sprejmejo legitimnost institucij ali družbeno razpravo, ki je uokvirjena v politični agendi, se morda ne bodo počutili preveč omejeni s tem drugim obrazom moči. Vendar pa, če je politična agenda omejena s prisilo ali obljubo plačila, potem je to le primer prvega obraza moči. Nye (2011a, 13) tako zaključuje, da privolitev v legitimnost politične agende naredi ta drugi obraz moči kot mehko moč. Dahl predvideva pluralistično družbo, v kateri so zastopani vsi interesi v skupnosti kot odprti procesi. Bachrach in Baratz pa dvomita o tem, ali je proces odločanja res demokratičen in odprt proces, kot to predvideva Dahl. Raziskovalca sta tako obravnavala predvsem povezavo med odkritim obrazom moči – na način kot se odločitve sprejemajo – in na drugi strani prikritim obrazom moči, ki ima sposobnost preprečiti odločanje. Poudarjata strategijo pristranskosti, da bi se preprečila razprava o vprašanjih, in tako definirata, kaj je pomembno in kaj ne.

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja Steven Lukes (1974) nadalje razvije pristop Bachracha in Baratza. Lukes je poudaril nekaj pomembnih točk, ki so mejniki v nadaljnjih razpravah o moči: da je moč večdimenzionalni družbeni dejavnik, da sta moč in demokracija paradoksalno povezana in da so zelo pomembni neprisilni viri moči v moderni družbi. Če uspemo, da drugi želijo enake rezultate, kot jih želimo mi, nam ni treba preglasiti njihovih prvotnih želja (Nye 2011a, 13). To je Lukes poimenoval tretji obraz moči. Lukesova splošna definicija moči je, da A izvaja moč nad B, kadar A vpliva na B v nasprotju z interesi B. Ker gre za preveč splošno opredelitev, Lukes poskuša zagotoviti bolj zadovoljivo razlago z izgradnjo »tridimenzionalne« moči. In kaj so te »dimenzije« moči, ki jih omenja Lukes? Svojo razlago začne pri moči, ki jo zagovarja pluralistična tradicija ameriške demokratične teorije, vključno z Robertom Dahlom leta 1957 v »*The Concept of Power*«. To je enodimenzionalen pogled: moč je vedenjska lastnost, ki velja za posameznika do te mere, da je sposoben spremeniti obnašanje drugih posameznikov v procesu odločanja. Oseba z močjo prevladuje v procesu odločanja. Tako ta pogled na moč vključuje osredotočenje na obnašanje pri sprejemanju odločitev v zvezi z vprašanji, vezanimi na nasprotje interesov, ki se izkažejo v procesu izražanja političnih preferenc.

Druga dimenzija, o kateri Lukes razpravlja, je v nasprotju s pluralistično teorijo. Lukes trdi, da imamo moč, če lahko okvirimo in oblikujemo politično agendo (angl. *set the agenda*), saj s tem določamo, o čem se bo odločalo, se pravi narekujemo temeljne dileme in možne alternative. Tako je oblikovanje politične agende pomemben vir moči, ki je prezrt v pluralističnem modelu, to je v enodimenzionalnem pogledu.

Tridimenzionalna teorija moči naslovi še drug problem – dejstvo, da ljudje včasih delujejo prostovoljno na način, ki se zdi v nasprotju z njihovimi najbolj osnovnimi interesi. Torej je tretja dimenzija množica načinov, v katerem močni preoblikujejo nemočne na tak način, da se ti obnašajo, kot da je to njihova želja – brez prisile ali prisilnih omejitev. Nazadnje, za tridimenzionalni pogled velja, da je skupaj z obema zgoraj opisanima definicijama moči mogoče definirati še tretji pogled: moč kot dominacija. Ta oblika moči je najpomembnejša in najbolj zahrbtna, meni Lukes. Deluje tako, da vpliva na misli in želje posameznikov, da bodo želeli stvari, ki bi jim sicer nasprotovali. Problem enodimenzionalnega in dvodimenzionalnega pogleda moči je v dejanskem vedenju, sprejemanju odločitev in konfliktih. Lukes trdi, da lahko tretji obraz moči manifestira tako prikrit konflikt kot tudi dejanski konflikt. Nekatera vprašanja so izključena iz javne razprave, kar je manifestacija moči tretjega obraza. Tretji obraz moči namreč omogoča, da se preveri, ali je soglasje v družbi resnično ali se z njim manipulira z uporabo moči, ki presega področje konflikta. V drugi izdaji *Power* (2005) se Lukes dodatno spoprijema z razpravo o strukturi agencij in Foucaultovo koncepcijo oblasti, ki jo vidi kot sinonim moči. Ker moč nujno vključuje tudi prevlado, Lukes vidi to kot ne radikalno sporno. Pri dodatnem pojasnjevanju moči v tej smeri (ki jo nekateri vidijo kot četrti obraz moči) je Lukes oddaljil moč od empiričnih meritev. Delo Lukesa je imelo velik vpliv na študije o moči. Njegov tridimenzionalni pogled na moč presega prejšnje tradicionalno razumevanje moči in sili znanstvenike, da razmislijo o vplivu moči, medtem ko ta ni odkrita skozi konflikt, kot tudi, da upoštevajo uporabo moči v dejanskih konfliktih.

Če povzamemo zgoraj navedeno, je najbolj tradicionalna oblika moči, kdo zmaga in kdo izgubi v določenem vprašanju (Dahl 1961). Bachrach in Baratz (1962) omenjata sposobnost akterja, da določi dnevni red in predvsem to, da na dnevnem redu ni nezaželenih vsebin, ker to preprečuje akter. Tukaj govorimo o prisilnem vplivu akterja na druge udeležence. Druga oblika moči je sposobnost, da udeležence odvrnemo od tega, da bi delali, kar in kakor želijo; namesto prisile,

uporabimo moč za blokiranje. Tretja oblika moči pa se nanaša na sposobnost akterja, da drugim udeležencem prepreči prepoznavanje svojih resničnih interesov; preference šibkejših udeležencev se manipulirajo tako, da bi te lahko dejansko bile v nasprotju z njihovimi temeljnimi interesi (Lukes 1974). Tri vidike relacijske moči smo prikazali tudi v Tabela 2.1.

Tabela 2.1: Trije vidiki relacijske moči

PRVI OBRAZ:	A uporablja grožnje in nagrade, da bi spremenil vedenje B proti njegovim prvotnim željam in strategijam. B to ve in občuti vpliv moči A.
DRUGI OBRAZ:	A nadzoruje agendo akcij na tak način, da omejuje izbiro strategij B. B lahko to ve ali pa tudi ne, a se zaveda moči A.
TRETJI OBRAZ:	A pomaga ustvariti in oblikovati osnovna prepričanja, zaznave in želje B. Manj verjetno je, da se B tega zaveda ali da razume učinke moči A.

Vir: Nye (2011a, 14).

Pod Foucaultovim vplivom je empirična dejavnost identificiranja tistih, ki imajo moč, in lociranja izgube moči dobila svoj pomen. Njegov pristop sistematično zavrača prepričanje v obstoj naročenih in reguliranih racionalnih dejavnikov. V njegovem svetu ni moči, iz katere izhajajo dejanja, le neskončna vrsta praks. Decentralizacija pozicije moči je ena od velikih inovacij njegovega razmišljanja. Pri delu Foucaulta razmerje med močjo in znanjem ni nasprotno, ampak vzajemno pomembno. Moč ni locirana pri vrhu piramide, temveč prihaja od vsepovsod. Zato je ni mogoče zasesti v smislu mehanskih predstav. Ključen je koncept mikrofizike oblasti. Posameznik po njegovem pojmovanju ni samo predmet zatiranja, temveč oblast tudi producira.

Anthony Giddens (1984) je razvil svoj pristop kot nadaljevanje – in tudi kot kritiko – Foucaulta in njegovih predhodnikov. Izdelal je družbeno teorijo, ki jo je imenoval strukturiranje ali dvojnost strukture (angl. *structuration or duality of structure*). Njegov pogled je, da je moč pomembna, če ne celo izključna komponenta družbene strukture. Moč izvajajo in ustvarjajo ljudje, ta pa vpliva nanje in jih omejuje. Z drugimi besedami, moč ni kakovost ali vir ljudi ali položaj v družbeni strukturi, ampak družbeni dejavnik, ki vpliva na obe sestavini družbene strukture in ju ta družba tudi ustvarja. To je Giddens imenoval dvojnost.

Opisali smo splošne smernice, kako se je razprava o moči razširila skozi meje organizacije in prodrla v vsa področja družbenega diskurza. Korenine koncepta moči so v politični teoriji in filozofiji. V obdobju po drugi svetovni vojni je bila moč osrednji koncept v političnih vedah. Delo Lukesa in Giddensa je prispevalo, da je pojem moči del sodobnih družbenih razprav. Zahvaljujoč Foucaultu pa je razprava o moči postala še bolj razširjena, saj je Foucault koncept moči in oblasti raziskoval na področju medicine, psihiatrije in humanistike.

2.2 Vrste politične moči

Ko oblikujemo koncept moči, merimo predvsem na to, kako lahko ljudje, vlade in interesne skupine – akterji, prisilijo ljudi, da delajo stvari, ki so pogosto proti njihovi volji in proti njihovim interesom. Avtorji so se osredotočali na sposobnost vplivanja na politični proces z močjo.

Politično moč bomo tako razumeli kot sposobnost akterja vplivati na druge udeležence, da bi dosegel zastavljeni politični izid. Akter je vključen v proces oblikovanja in izvajanja politik, kjer se oblikovanje in izvajanje štejeta kot posledici intervencije akterjev. Ti udeleženci so lahko posamezniki ali organizacije (Krott in drugi 2013, 3). Upoštevati moramo politične odnose in institucije, na podlagi katerih ta posameznik uživa politično moč (Thompson 2000, 91). Sodobno definicijo moči v politiki ponuja Nye (2011, 10–13), ki poudarja dva pojavi moči (angl. *power*): moč v pomenu virov, ki temelji na virih (angl. *power in resource*), ki jih politiki, politične stranke oz. država posedujejo, in moč v pomenu odnosov (angl. *power in relational terms*), ki je oblika vpliva (angl. *influence*) na druge subjekte, ki temelji na sposobnostih politikov, političnih strank oz. države pri doseganju svojih ciljev.

Nye je razvil tri dimenzije moči: trdo, mehko in pametno politično moč, ki jih obravnavamo v nadaljevanju.

2.2.1 Trda politična moč

Trda moč je intuitivna oblika moči in je zelo preprosta. Trda moč je starejša od mehke oblike moči ter se manifestira na zelo praktičen in konkreten način. Poleg tega jo je lažje videti in meriti njene učinke. Trda politična moč se uporablja za doseganje vpliva akterjev na druge udeležence s fizično prisilo, izsiljevanjem, zastraševanjem in prisilo (Hill 2003, 135). Nye (2004, 207) opisuje, da trda moč izhaja iz spodbud (angl. *inducements*) – »korenčkov« ali iz groženj (angl. *threats*). Nadalje avtor (Nye 2004, 247) pojasnjuje, da se trda moč navezuje na poveljevalno obnašanje, kot sta prisila in spodbujanje, najverjetnejša sredstva (viri) pa so sila, sankcije, plačila in podkupnine. Prav zaradi teh značilnosti trda moč temelji na virih, saj temelji na sposobnostih akterjev akumulirati toliko virov, kolikor je potrebno za doseg svojega cilja. Z viri mislimo na materialne vire v smislu opredmetenih sredstev in ne neopredmetenih sredstev, kot so ideje in mnenja. Prav v tem se trda politična moč razlikuje od mehke politične moči.

Kako pa se trda politična moč manifestira? Obstajajo različne stopnje spodbud kot tudi različne stopnje prisile. Kot smo povedali že zgoraj, je za trdo politično moč ključna sposobnost uporabe sredstev za grožnje. Te *grožnje* so prvi znak, da je trda moč prisotna. Predpostavljamo tudi, da tisti, ki naredijo *grožnje*, te lahko tudi izvajajo. Povedano drugače, blefiranje ni dovoljeno. Trda moč akterja A je odvisna od njegove sposobnosti za izvedbo groženj, ki jih je naredil.

Prisila je gospodarska premoč osebe A nad osebo B in je lahko pozitivna ali negativna. Slednja se kaže v tem, da lahko naloži ekonomske sankcije. Tako svojo gospodarsko premoč izkoristimo na način, da ljudje naredijo, kar od njih želimo. To je sposobnost osebe A, da uniči ekonomsko preživetje osebe B, kar pomeni, da ji zagotavlja njeno poslušnost. Asimetrija med njima je lahko tako velika, da oseba B nima več možnosti. Na drugi strani imamo pozitivno plat gospodarske premoči moči: ta lahko povzroči, da oseba B naredi, kar želimo, s tem da ji damo določeno količino denarja. V tem primeru se moč nad osebo B kaže v sposobnosti, da smo jo *kupili*. Vendar pa se ta odnos lahko vidi kot nagrada. Oseba B je tako pripravljena in z veseljem sledi navodilom vse dotlej, dokler za to prejme nagrado. To je klasični odnos »ukaz-poslušnost«, vendar je zelo nenavaden, saj je to igra s »pozitivno vsoto«. Oseba B je poslušna, ker prejema nagrado, oseba A je srečna, ker je dosegla svoje. Vendar, kaj se zgodi, ko oseba B ni več zadovoljna z »nagrado« ali pa preprosto

postane samostojna? Ali je v tem primeru trda politična moč neučinkovita? Pravzaprav ne, saj trdo politično moč vidimo kot kontinuum v smislu njene sposobnosti biti ostra, vse od napeljevanja do prisile. Prisila je splošna kategorija, ki obsega različne stopnje intenzivnosti. Kljub temu pa ima prisila opraviti z uporabo sile. Ker je »sila« težek koncept, bomo raje rekli, da prisila pomeni storiti nekaj z uporabo nasilja ali še natančneje z uporabo fizičnega nasilja. Silo je v resnici mogoče razumeti kot pozitivno lastnost: če imate moč, sposobnost in pripravljenost, da naredite velike stvari, lahko uporabite silo za pridobitev plemenitih, pozitivnih rezultatov. V tem smislu se lahko izraz sila napačno razume. Ravno nasprotno pa je izraz prisila, v smislu zmogljivosti izvajati nasilje, veliko bolj jasen. Zdaj pa nazaj k razmišljanju, kaj se zgodi, če se oseba B odloči, da ne bo več izvrševala ukazov osebe A. Oseba A lahko osebo B prisili v izvrševanje njene volje le s silo – ali jo udari, ji grozi, da jo bo ubila in na koncu svoje grožnje dejansko udejanji. Moč osebe A izhaja iz sposobnosti, da se znebi (neposlušne) osebe – v našem primeru osebe B – oz. njene bistvene značilnosti: njenega obstoja. Seveda je to zadnji scenarij, vendar obstaja konkretna možnost, da se to lahko zgodi, saj ima oseba A sposobnost svoje grožnje udejanjiti.

Trda moč je torej kompleksna, čeprav intuitivna oblika moči. V prvi vrsti temelji na posedovanju nekaterih osnovnih sredstev: med drugim denarja in sredstev za pregon. Nye (2011a, 21) navaja, da sta vira, povezana s trdo močjo, sila in denar. Vendar pa moramo pri trdi moči predstaviti tudi bistveni element odnosov moči: njeno institucionalizacijo. Trda moč obstaja, in večja ko je asimetrija, večja je verjetnost trde moči. Primer je lahko direktor in njegov osebni asistent. Očitno je, da ima direktor moč zaradi svojega položaja. Zato izdaja ukaze in zahteva poslušnost. Asistent nima gospodarske moči in pogajalskih sposobnosti ter ne more »izstopiti«, ker potrebuje službo. Nima druge izbire kot ubogati. Kljub temu je moč institucionalizirana, saj direktor ne more kadarkoli in kadar hoče odpustiti asistenta; v resnici mora upoštevati določene postopke in pravila pri odpuščanju. Obnaša se z dolžnim spoštovanjem in prijazno do ljudi. Tudi ubiti ga ne more, saj mu zato grozi zapor. Torej, moč je institucionalizirana in se ne izvaja arbitrarno. Vendar asimetrija še vedno obstaja: direktor izdaja ukaze, asistent jih mora ubogati. Seveda pa obstaja tudi pozitiven scenarij: direktor in asistent imata dober odnos. Direktor je zadovoljen s svojim asistentom in asistent je zadovoljen s svojim šefom. V tem primeru še vedno obstajata asimetrija in moč, vendar se ta moč pokaže, ko se ljudje ne strinjajo, imajo težavo ali jo razrešujejo. Ko gre vse dobro, je moč manj zaznana, čeprav obstaja in deluje med družbenimi odnosi. Nye (2011a, 21) pravi, da lahko

ukazovalna moč ustvari vire, ki lahko na koncu ustvarijo mehko moč. Nadaljuje, da oprijemljivi viri trde moči, kot so npr. vojaške enote, lahko proizvajajo tako ukazovalno vedenje (z zmago bitke) kot sodelovalno vedenje (s privlačenjem), odvisno od tega, kako se moč uporablja. Kot primer Nye navede primer pomorskih sil, ki jih lahko uporabimo za zmago (trda moč) ali za osvojitvev src in uma (mehka moč), odvisno od cilja in problema, ki ga s pomorskimi silami rešujemo.

Nye (2004, 7) pojasnjuje, da sta trda in mehka moč povezani, saj je namen obeh doseči spremembo vedenja drugega. Razlikujeta se po stopnji, tako v naravi obnašanja kot v oprijemljivosti virov. Moč poveljevanja (angl. *command power*) – sposobnost spremeniti to, kar počnejo drugi – je v sili ali prisili. Moč sodelovanja (angl. *co-optive power*) – sposobnost oblikovati, kar želijo drugi – pa je v privlačnosti lastne kulture in vrednot ali sposobnost manipuliranja z agendami političnih izbir na tak način, da so ideje drugih videti preveč nerealne in zato niso sprejete. Med obema opcijama je tip vedenja od prisile (angl. *coercion*) do čiste privlačnosti (angl. *attraction*). Viri mehke moči so tako povezani s sodelovanjem, medtem ko so viri trde moči povezani z vedenjem ukazovanja. Vse to prikazujemo tudi na Slika 2.1.

Slika 2.2: Trda in mehka moč

	trda moč		mehka moč	
vedenjski spekter	prisila	spodbuda	dnevni red	privlačnost sodelovanje
	←		→	
uporabljena sredstva	sila	plačilo	vrednote	
	sankcije	podkupnina	kultura	
			pravila	

Vir: Nye (2004, 8).

Nye (2004, 6–7) pojasnjuje, da lahko ukažemo ljudem, da spremenijo svoje želje, ali jim grozimo s silo ali ekonomskimi sankcijami, da naredijo to, kar želimo. Lahko jim s svojo gospodarsko močjo plačamo, da naredijo tako, kot želimo. Lahko omejimo njihovo možnost izbire s politično agendo na tak način, da se njihove želje zdijo preveč nerealne. Ali pa lahko z občutkom za privlačnost,

ljubezen ali dolžnost v družbenih odnosih pridemo do skupnih vrednot in svojih namenov. Če je takšno vedenje ljudi »delo« privlačnosti, potem govorimo o mehki moči.

2.2.2 Mehka politična moč

Mehka politična moč je tako nasprotje trde politične moči, saj predstavlja sposobnost dobiti, kar želimo, s privlačnostjo, ne pa s silo ali plačilom. Mehka politična moč se uporablja za doseganje vpliva akterjev na druge udeležence na posreden način izvajanja moči, kjer posamezniki ne ravnajo tako, kot od njih zahteva vodja, vendar ravnajo tako, ker želijo sami slediti akterju, cenijo njegove vrednote itd. Z mehko politično močjo tako oblikujemo in usmerjamo druge udeležence, da si želijo prav to, kar želimo mi (Nye 2004, 207). Gre za delovanje s privlačnostjo, njena sredstva pa so institucije, vrednote, politike in kultura (Nye 2004, 247). Nye (2004, x) opredeli mehko moč kot zmožnost vplivati na druge udeležence preko oblikovanja vsebin, prepričevanja in izvabljanja pozitivnih privlačnosti z namenom doseči želene rezultate. Hill (2003, 135) opredeli mehko moč kot posredno, dolgoročno in takšno, ki deluje bolj s prepričevanjem kot (pri)silo. Skratka, mehka politična moč sloni na sposobnosti oblikovanja preferenc drugih brez uporabe sile, prisile ali nasilja ter se kaže v različnih kontekstih in v različnih stopnjah intenzivnosti.

Nye je razvil pojem mehke moči, ki je v preteklih letih pritegnila veliko pozornosti. Osnovna ideja mehke moči je, da ima akter sposobnost posredno vplivati na druge udeležence in je bila razvita kot protiargument trde moči, saj mehka moč temelji na kulturi, skupnih vrednotah in prepričevanjih, ki jih je mogoče obravnavati kot razumne. Z uporabo lastnih vrednot in kulture, ki jih zagovarjajo politiki in politične institucije, so sposobni pritegniti (ali odvrniti) druge udeležence. Nye tako uporablja termin »privlačnost« (angl. *attraction*), saj je prepričan, da je ta silnica zelo pomembna pri mehki moči, kajti ljudje sledijo ciljem drugih, ne da bi bila »uporabljena eksplicitna grožnja ali menjava«, ampak gre za »opazno, vendar neoprijemljivo privlačnost« (Nye 2004, 7). Vlogo, ki jo ima mehka moč v analizah, je Nye izpostavil kot pomemben vidik družbenih odnosov: temelječ na soglasju in dogovorih ter da »moč« igra vlogo v vplivanju na druge s pomočjo skupnih vrednot. Ideja avtorja je, da je pogosto bolje in lažje uporabiti mehko moč za uporabo skupnih vrednot, kot pa poskušati ustrahovati druge udeležence. Nye (2004, Preface) ugotavlja, da če lahko pridobimo druge, da občudujejo naše ideje in si želijo, kar si želimo mi, nam ni treba

porabiti toliko »palic« in »korenčkov«, da bi jih premaknili v zeleno (svojo) smer. Avtor tako poudarja, da je zapeljevanje vedno učinkovitejše od prisile; številne vrednote, kot so demokracija, človekove pravice in možnosti posameznika, so zelo zapeljive. Sposobnost spremeniti želje drugih je značilnost mehke moči in na osebni ravni smo vsi zelo dobro seznanjeni s privlačnostjo in zapeljevanjem. Nye (2004, 5) pravi, da v medosebnih odnosih moč ne izhaja nujno iz velikosti partnerja, ampak iz »skrivnostne kemije privlačnosti«. Prav privlačnost pritegne in pogosto vodi do privolitve, zaključuje Nye (2004, 6).

Legitimnost je moč v realnosti in konkurenčni boj legitimnosti je del krepite ali odvzema mehke moči akterjem, še posebej v informacijski dobi v 21. stoletju. Že sama informacija je namreč danes moč, saj ima vse večji obseg populacije dostop do informacij. Rezultat je eksplozija informacij, ki jo Nye (2004, 106) imenuje paradoks mnoštva (angl. *paradox of plenty*). Velika količina informacij lahko zlahka privede do preobremenitve z obsegom informacij (Metzger in drugi 2010), saj so bralski kognitivni viri obdelave zelo omejeni (Bellur in Sundar 2014; Sundar 2008). Legitimnost je ključni element vsake odločitve, vendar je njena prisotnost ali odsotnost bolj jasna, ko je prisotna trda ali mehka moč. Do neke mere lahko rečemo, da je trda moč učinkovita brez legitimnosti, vendar pa mehka moč ne more biti uspešna brez nje. To je ena od posebnosti mehke moči v primerjavi s trdo močjo: mehka moč deluje tako dolgo, dokler se izdani ukaz in želeni cilj dojemata kot legitimna. Poleg tega mehka moč deluje, če »nemočni« igralci ne samo ubogajo ukaze, ampak jih sprejemajo prostovoljno in si aktivno prizadevajo doseči isti cilj, kot si ga želijo »močni« igralci. To velja v različnih situacijah vsakdanjega življenja: tudi v poslovnem svetu vodstvo ne izdaja samo ukazov, ampak vključuje tudi zgled in pritegne druge, da mu sledijo. Veliko organizacijo je težko voditi samo z ukazovanjem. Pridobiti moramo druge, da prevzamejo naše vrednote. Podobno tudi politični voditelji razumejo moč, ki izhaja iz privlačnosti. Če lahko dobijo, kar želijo, potem ne potrebujejo »korenčka« in »palice«, da bi uspešno prišli do zelenih rezultatov. Obstaja pa seveda razlika med političnimi voditelji, saj tisti v avtoritarnih državah uporabljajo prisilo in izdajajo ukaze, v demokratičnih državah pa se bolj zanašajo na kombinacijo spodbud in privlačnosti za dosego svojih ciljev.

Nye (2011a, 83) meni, da je vključitev mehke moči v vladne strategije težje, kot se zdi. Prvič, ker so uspehi v smislu rezultatov bolj pod nadzorom ciljne skupine, torej v nasprotju s tem, kar je

značilno za trdo moč. Druga težava je, da pogosto traja dolgo časa, da pride do realizacije rezultatov, večina politikov in javnih uslužbencev pa je nestrpnih oziroma si želijo takojšnjih rezultatov svojih »naložb«. Tretjič, instrumenti mehke moči niso v celoti pod nadzorom vlade. Čeprav vlada nadzoruje politiko in kulturo, so vrednote družbe vgrajene v civilno družbo. Mehka moč je tako manj tvegana kot vojaška ali ekonomska moč, vendar jo je težko uporabiti, enostavno izgubiti, njena ponovna vzpostavitev pa je draga, zaključuje Nye.

Značilnost mehke moči je tudi vpliv, in ta ni nujno povezan z legitimnostjo. Na primer, vpliv lahko »počiva« na trdi moči groženj in plačil. Vpliv je včasih nejasno opredeljen kot moč, vendar to ni res: če imate moč, ste zagotovo tudi vplivni, vendar pa obratno ni vedno tako. Res je, da je vpliv pogosto povezan z uporabo instrumentov in metod, ki se razlikujejo od uporabe sile ali prisile, vendar je vpliv do neke mere nenamerna zmogljivost osebe A, da dobi nekaj od osebe B. Prav to stanje nenamernosti nas sili, da izključimo možnost izenačevanja vpliva z mehko močjo. Mehka moč je namreč bolj racionalna in znanstvena. Ljudje, ki sprejemajo pristop mehke moči, se zavedajo, da uporaba nekaterih instrumentov, stališč in metod privede do določenih rezultatov. In kar je najpomembnejše, tisti, ki uporabljajo mehko moč, želijo doseči te rezultate. Podporniki mehke moči vrednotijo uspeh kot pomemben, prav tako kot tisti, ki uporabljajo trdo moč. Mehka moč je več kot le prepričevanje ali sposobnost spremeniti ljudi z argumenti, čeprav je to pomemben del. Je zmožnost pritegniti, privlačnost pa pogosto vodi do privolitve. Vloga, ki jo ima mehka moč v Nyejevih analizah, je izpostaviti pomemben vidik družbenih odnosov: to sta soglasje in dogovor, vloga »moči« pa je vplivati na druge s pomočjo skupnih vrednot (Nye 2004, 7). Prav zaradi paradoksa množičnosti (angl. *paradox of plenty*), ki ga omenja Nye (2004, 106), kredibilnost informacij v današnjem času igra pomembno vlogo. Mehka moč je tako odvisna od kredibilnosti, in ko vlado in politiko dojemamo kot manipulativno in informacije kot propagando, je kredibilnost uničena (Nye, 2011a, 83). *Prav to želimo tudi dokazati s študijama primerov – ko je uničena kredibilnost političnega akterja v političnem škandalu, dobi nasprotna stran moč oziroma je ta akterju odvzeta.*

Mehka moč države v veliki meri temelji na treh osnovnih virih: njeni kulturi (ki je privlačna tudi drugim), njenih političnih vrednotah (doma in v tujini) in njeni zunanji politiki (ko jo drugi vidijo kot legitimno in z moralno avtoriteto). Vse to določa, ali je potencialne vire mehke moči mogoče

premahniti v obnašanje privlačnosti, ki lahko vpliva na druge in doseže zelene rezultate, saj sta privlačnost in prepričevanje družbeno konstruirani. Mehka moč je tako ples, ki zahteva partnerje (Nye 2011a, 84).

V zadnjem času je mehka moč zanimiva tudi za raziskovalce, ki želijo povečati zavest o uporabnem pomenu mehke moči za odločevalce, zato jo merijo z različnimi kazalci. Največkrat se te meritve izvajajo v zunanji politiki in so povezane z diplomacijo, kulturo, olimpijskimi medaljami ipd. Tako se temeljna komponenta mehke moči – privlačnost – meri z ocenami javnega mnenja, intervjuji elit in študijami primerov (Fabiani 2015, 39).

2.2.3 Pametna politična moč

Pametna politična moč je uspešna združitev virov trde in mehke moči pri povezovanju sredstev s cilji, ki jo je razvil Nye kot nov koncept, saj je v izrabo moči vključil tudi pretkanost (angl. *smartness*). Pametna moč pomeni razvoj celostne strategije, baze virov in kompleta orodij za doseganje nekaterih ključnih ciljev, s sklicevanjem tako na trdo kot mehko moč. To je pristop, ki ne le poudarja nujnost močne vojaške sile, ampak tudi veliko vlaga v zavezništvo, partnerstvo in institucije na vseh ravneh za širjenje vpliva in vzpostavljanje legitimnosti. V vsakem primeru je glavna točka to, da pametna politična moč presega mehko in trdo politično moč ter ni tretja izbira moči, ampak način oz. pristop uporabe sile, ki nosilec odločanja daje možnost, da izberejo najboljši način za obravnavo posameznih (političnih) vprašanj. Pametna moč 21. stoletja se ne nanaša na vprašanje povečanja moči ali ohranjanja hegemonije (Nye 2011a, 207). Gre za iskanje načinov združitve sredstev v uspešne strategije v novem kontekstu difuzije moči. Strategija zahteva jasnost glede ciljev (zelenih rezultatov) ter sredstev in taktik za njihovo uporabo. Po Nyeju (2011a, 208–209) strategija pametne moči predvideva odgovore na pet vprašanj. Prvič, *katere cilje ali rezultate preferiramo?* To pomeni, da moramo imeti jasne cilje, da bi lahko strategijo pametne moči zasnovali za doseganje teh ciljev. Vsega v življenju ne moremo imeti takoj, ta odgovor zahteva več kot le pripravo seznama želja. Pomeni, da moramo določiti prednostne naloge na podlagi strukturiranih kompromisov. Drugič, *katera sredstva so na razpolago in v kakšnem kontekstu?* Potrebujemo popoln popis mehke in trde moči, razumevanje omejitev vsake izmed teh dveh moči in informacije, kdaj (ne) bodo viri posamezne moči na voljo ter kdaj se lahko situacija

spremeni. Tretjič, *kakšna so stališča in preference ciljne skupine?* Bistveno je, da imamo natančen pregled nad stališči, željami in tudi morebitnimi reakcijami ciljne skupine, na katero želimo vplivati. Četrtrič, *kakšne oblike vedenja moči so najverjetnejše za uspeh?* V dani situaciji je bolj verjetno, da uspemo z vedenjem ukazne trde moči ali s sodelovalno mehko močjo, prepričevanjem in atrakcijo ali pa s kombinacijo obojega. Petič, *kakšna je verjetnost uspeha?* Lahko utrpimo strašne posledice, če nas spremlja prekomerni optimizem ali namerna slepota o verjetnosti uspeha. In nenazadnje, če je verjetnost uspeha na preizkusu, se moramo vrniti na prvo vprašanje in ponovno skupaj oceniti cilje, prioritete in kompromise. Po tej prilagoditvi strategija pametne moči znova steče po seznamu vprašanj navzdol.

Nye (2011a, 231–232) definira strategijo pametne moči v t. i. liberalni realizem v treh ključnih točkah:

- 1) v razumevanju omejitev moči;
- 2) v kombiniranju mehke in trde moči in
- 3) v zagotavljanju varnosti, predvsem s podporo demokraciji.

Pametna moč vodi k dolgoročni evoluciji svetovnega reda in zavedanju odgovornosti največjih držav v mednarodnem sistemu pri proizvodnji svetovnih javnih ali skupnih dobrin, še zaključuje Nye (2011a, 233).

2.3 Politična moč političnih strank

Najpomembnejše funkcije političnih strank so agregacija, artikulacija in organizacija interesov dela političnega telesa z namenom, da vplivajo na odločitve državnih organov in družbenih struktur. Rye (2014, 1) ugotavlja, da »je v demokratičnih državah politična stranka primarni vir, zato je presenetljivo, zakaj je vprašanje o sodobnih političnih strankah v strokovni literaturi spregledano: kakšen je odnos političnih strank z močjo?«

Ker je moč treba koncipirati tako, da predstavlja celotno kompleksnost njenega izvajanja in delovanja v organizaciji stranke, Rye (2014, 2) predlaga pet vrst moči, ki so pomembne za notranje življenje politične stranke:

- a) individualna moč, ki se nanaša na prednosti in cilje posameznikov;

Behaviorizem poskuša moč razložiti in preučiti empirično, to je z opazovanjem vedenja udeležencev in rezultati konfliktov med njimi. Moč je osredotočena na zavestno dejanje akterjev, ki si prizadevajo doseči svoje lastne cilje in želje. Da bi jih dosegli ali izpolnili, mora igralec (A) premagati ovire, ki mu to preprečujejo. Te ovire so praviloma želje in cilji drugih udeležencev. Tako nastane konflikt med udeleženci, saj imajo udeleženci medsebojno nezdržljive cilje. Da bi A dosegel svoj cilj, mora nasprotnika odstraniti ali poraziti. Moč je zmožnost človeka ali več ljudi, da uresničijo svojo lastno voljo v družbenih akcijah proti ostalim, ki sodelujejo v teh akcijah (Weber 1978, 926). Dahl je avtor izjave, da »ima A moč nad B do te mere, da lahko B naredi nekaj, česar sicer ne bi naredil« (Dahl 1957, 202–203). Dahlov argument je, da namesto da se osredotočamo na manjše skupine elit, bi morali politični analitiki upoštevati dejanske odnose konflikta med akterji v političnem sistemu, da bi ugotovili, kdo ima moč in nad kom je bila izvršena. Ti konflikti morajo biti zato na nek način vidni, na primer kot oblika javne evidence (dobesedni zapisi), z neposrednim opazovanjem s strani analitika ali poročevalca. Želje in cilji posameznikov so mešani in motivacijsko različni. Medtem ko so »karierizem« ali materialne prednosti lahko dejavnik v vedenju politikov ali aktivistov strank, je treba prostor dati tudi drugim razlogom, vključujoč altruistično, čustveno, kulturno ali versko in seveda politično naravo. Večina posameznikov bi priznala, da deluje zaradi različnih razlogov, ki pa niso vedno skladni ali celo »racionalni«. Poleg tega so sredstva, s katerimi se posamezniki odločijo slediti določenim ciljem, odvisna od okoliščin (Rye 2014, 54).

- b) strateška moč, ki vključuje sposobnost posameznih skupin za mobilizacijo pravil in norm organizacije v njihovo korist;

Stranke so združenja posameznikov, ki od časa do časa pridejo v konflikt med seboj zaradi načel, prednostnih nalog in politike. Toda, ko posamezniki delujejo ali pridejo v nasprotje z ostalimi, tega ne storijo v vakuumu. Njihovo delovanje v formalnih organizacijah in institucijah je namreč urejeno s pravili in kodeksi, ki urejajo osnovne funkcije organizacije: kako je politika narejena, kako so izbrani kandidati in uradniki, kako člani stranke delujejo in tako naprej. Takšna pravila se lahko sprejmejo kot nevtralni razsodniki, s katerimi je omogočena poštena konkurenca, vendar pa je način gledanja nanje ponavadi ključni vir neravnovesja v moči. Pravila so mišljena v smislu, kako je moč mediirana, dopolnjena in

ohranjana, ker so nadzorovani in zmanipulirani v tak položaj, da to storijo (pogosto, a nikakor ne vedno, so to politične elite) (Rye 2014, 75). Pravila, s katerimi se urejajo organizacije, so zato pomemben vidik življenja strank in njihovo razumevanje je ključnega pomena za razumevanje, kako ohraniti razmerja moči. So bistvenega pomena, saj pomagajo zagotoviti okvir za politično ukrepanje ter zagotavljajo, da so odločitve sprejete, naloge dodeljene in osebe za njihovo izvedbo imenovane (Rye 2014, 99).

c) birokratska moč, ki zajema relativno anonimno delovanje organizacije;

Za birokracijo, ki je sestavljena iz upravnih postopkov in procesov v organizaciji, se zdi, da ima hierarhijo in zagon ter seveda moč že sama po sebi. Vsakdo, ki sodeluje v organizacijah, predvsem velikih, lahko potrdi, koliko svojega delovnega časa porabi za dokumentacijo, skladnost postopkov ali protokolov, udeležbo na formalnih srečanjih itd. (Rye 2014, 101). Birokratska moč se od individualne in strateške moči razlikuje v dveh osnovnih načinih. Prvič, ta vrsta moči ni last posameznikov, vendar deluje posredno preko anonimnega delovanja organizacije na način, ki lahko kljub temu koristi elitam. To zapolnjuje vrzel strateške moči, ki pomaga razložiti kontinuiteto: ne samo kako elite ohranijo oblast z manipulacijo in kontrolo pravil, ampak ostanejo organizacijske strukture moči nedotaknjene tudi po tem, ko so že odstopile ali bile izrinjene. Drugič, namesto akcijsko usmerjene, birokratska moč uokvirja, omejuje in predstavlja možnosti za ukrepanje. To je racionalno, brezosebno, rutinsko in tesno povezano z nadzorom in poslušnostjo, tako avtomatske kot mehanizirane vrste. Na različnih mestih omejuje in disciplinira, izključuje in kaznuje s poudarjanjem in ohranjanjem obstoječih neenakosti moči. Hkrati pa zagotavlja sredstva, s katerimi so lahko akterji učinkoviti politični akterji, ki to ne bi mogli biti, če bi delovali samostojno (Rye 2014, 107–108).

d) konstitutivna moč, ki kaže vzorce, navade, obrede in običaje življenja oseb, ki zagotavljajo sredstva s predlogi za socialne ukrepe ter reprodukcijo odnosov in struktur moči;

Čeprav je lahko človeško delovanje v nekaterih okoliščinah racionalno, lahko na nek način alternativno temelji na vrednotah, ki jih imajo ljudje (ali za njihovo materialno korist ali ne), na nek način so lahko čustveni (na podlagi čustev) ali so morda posledica tradicije ali zakoreninjenih navad (Weber 1978, 24–26). Posamezniki niso povsem avtonomni zavestni

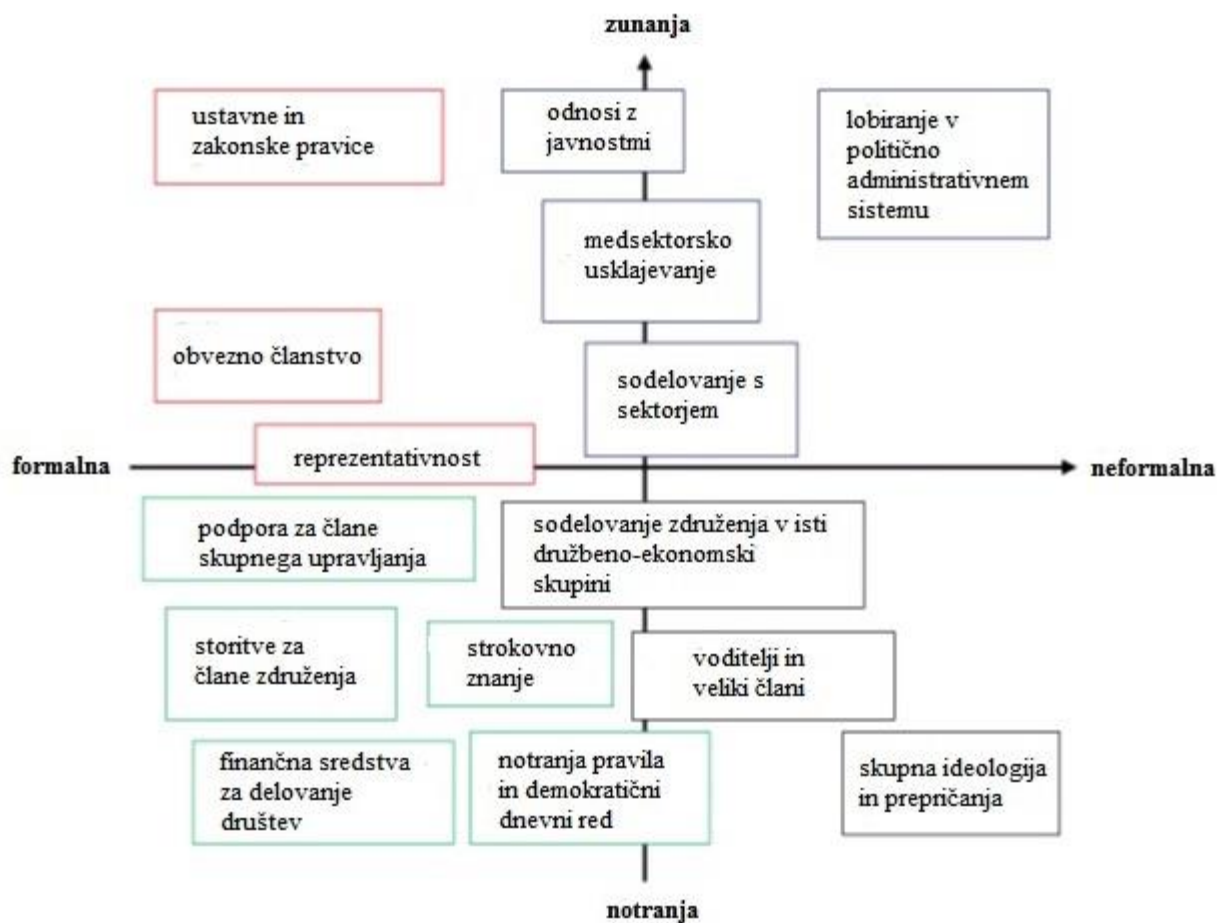
akterji, ki tehtajo vsak ukrep in delujejo le subjektivno. Konstitutivna moč je sredstvo, s katerim se preko uspešnosti, ponavljanja in učenja ustreznih praks, vedenjskih norm in ravnanj aktivistov strank oblikujejo vzorci odnosov in se reproducira oblika moči strukture politične stranke. V nasprotju z drugimi vrstami moči, ki smo jih obravnavali doslej, se konstitutivna moč ne ukvarja s tem, kako so posamezniki disciplinirani preko sistemov poveljevanja, ali s tem, kako so postali vplivni akterji preko uspešno doseženih osebnih ciljev. Namesto tega osredotoča svojo pozornost v to, kako so s pomočjo praks vsakdanjega političnega življenja posamezniki obdarjeni z zmogljivostmi, ki so potrebne za doseganje političnih ciljev (Rye 2014, 153–154).

- e) ukazovalna moč, ki uporablja posebne tehnike in tehnologije v organizaciji ter komunikacijo z namenom discipliniranja in nadzora posameznikov na ravni organizacije.

2.4 Dejavniki dispozicijske politične moči

Kot smo že omenili, je moč sposobnost akterja vplivati na druge akterje z namenom pridobiti nek politični izid. Akter je subjekt, ki je vključen v proces oblikovanja in izvajanja politik, kjer se oblikovanje in izvajanje štejeta kot posledici intervencije akterjev. Ti udeleženci so lahko posamezniki ali organizacije (Krott in drugi 2013, 3). Krott in drugi (2013) so se osredotočili na akterja glede na njegove vire moči ter na strukturno moč kot del pravil, razprave in ideologije. Krott (2005, 73–99) je identificiral dejavnike dispozicijske politične moči in tako ločil formalne, neformalne, notranje in zunanje dejavnike. Formalni dejavniki temeljijo predvsem na zakonodaji, kot na primer z ustavo zagotovljene človekove pravice. Neformalni dejavniki predstavljajo sposobnost interesnih skupin, da sodelujejo v političnem procesu na neformalen način. Notranji dejavniki predstavljajo sposobnosti ali možnosti interesnih skupin za delovanje v političnem procesu in zunanji dejavniki, ki predstavljajo odnose z drugimi vladnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami itd. Kot je razvidno s Slika 2.3, ni strogega razlikovanja med dejavniki.

Slika 2.3: Dejavniki dispozijske politične moči

Tako nastanejo štiri skupine dejavnikov, ki so:

- 1) Notranja formalna politična moč izhaja iz formalnih pravil in predpisov članov, ki uporabljajo demokratična načela. Sem uvrščamo:
  - a) notranja pravila in demokratični dnevni red,
  - b) finančna sredstva za delovanje društev,
  - c) storitve za člane združenja,
  - d) podporo za člane skupnega upravljanja in
  - e) strokovno znanje.

- 2) Notranja neformalna politična moč izhaja iz neformalnih pravil in predpisov članov, ki uporabljajo demokratična načela, kamor uvrščamo:
  - a) voditelje in velike člane,
  - b) skupno ideologijo in prepričanja ter
  - c) sodelovanje združenja v isti družbeno-ekonomski skupini.
- 3) Med dejavnike zunanje formalne politične moči, ki izhajajo iz formalnih pravil in predpisov članov, ki uporabljajo demokratična načela, uvrščamo:
  - a) ustavne in zakonske pravice,
  - b) obvezno članstvo in
  - c) reprezentativnost.
- 4) Med dejavnike zunanje neformalne politične moči, ki izhajajo iz neformalnih pravil in predpisov članov, ki uporabljajo demokratična načela, uvrščamo:
  - a) lobiranje v političnem administrativnem sistemu,
  - b) odnose z javnostmi,
  - c) medsektorsko usklajevanje in
  - d) sodelovanje s sektorjem.

2.5 Politična moč prihodnosti

Politične moči v celoti ni mogoče meriti, saj gre za fluidno kategorijo, ki se pretaka med političnimi opcijami in političnimi akterji. Prav tako je nemogoče odkriti in meriti vse mehanizme generiranja politične moči, saj prihaja do razdrobljenosti različnih vidikov in se moč v glavnem analizira v okviru študij konkretnih primerov v konkretnih kontekstih (Fabiani 2015, 50). Za obravnavo razmerja moči in vpliva so v politični znanosti v ospredju transakcijske in transformativne teorije voditeljstva (Fabiani 2015, 47). Prav te teorije obravnava in priredi tudi Nye v svojih raziskavah o mehki/pametni moči in jih poveže z voditelji/voditeljstvom oziroma mehko/pametno moč implementira v fenomen voditeljstva (Fabiani 2015, 51).

Ljudje hitro naredijo napako s tem, da jo dodelijo vodji. Vidimo, kaj se dogaja prav ali narobe v skupini ali organizaciji, in rezultat pripisujemo vodji. Tako ta postane grešni kozel tudi takrat, ko gre za simbol neuspeha, ne pa za njegov vzrok. Na primer, športne ekipe odpustijo trenerje po

izgubljeni sezoni, ne glede na to, ali so ti krivi za neuspeh ali ne. Poslovneži izgubijo pozicijo, ko se dobiček obrne navzdol, drugi jo dobijo v času rasti. Volivci nagradijo in kaznujejo politike za gospodarske razmere, ki so bile pogosto ustvarjene, preden je politik nastopil mandat. V navzočnosti več vzrokov in naključnih dogodkov pripisovanje krivde ali pohvale osebam lahko daje občutek psihološkega udobja in zagotovi o naši sposobnosti razumevanja in nadzorovanja dogodkov v kompleksnem in zmedenem svetu. Nye (2008, 3) zaključuje, da sodobna politična arena ponuja podobno iluzijo: vera v sposobnosti političnega voditelja, da spremeni zadeve, lahko ustvari občutek neposrednega nadzora. Sposobnost njegovega nagrajevanja ali kaznovanja pa se uveljavlja z glasovanjem, ki pomeni vpliv.

Nyeja (2008, 18) je zanimalo vodenje, ki vključuje razmerja moči znotraj skupine, zato je opredelil vodjo in vodstvo kot osebo, ki vodi ali je odgovorna drugim, kar pomeni, da sledilce premika v isto smer. Vodenje tako za Nyeja pomeni mobilizacijo ljudi z določenim namenom, vodjo pa opredeljuje kot nekoga, ki pomaga skupini ustvariti in dosegati skupne cilje (Nye 2008, 18).

Vodja ni nujno posameznik in skupni cilji lahko izhajajo tudi iz skupine, vendar je vodenje možno usmeriti, druge pa mobilizirati z namenom. Nekateri vodje delujejo z uradnim (formalnim) položajem, kot je na primer predsednik, drugi pa neformalno. Imeti mesto formalnega vodje je kot imeti dovoljenje za ribolov – ta nam ne zagotavlja ulova rib. Vodenje tako ni, kaj smo, ampak kaj naredimo. Funkcije vodij, ki upravljajo človeške vire, so ustvariti pomen in cilje, okrepiti skupinsko identiteto in kohezijo, zagotavljati red ter mobilizirati kolektivno delo (Nye 2008, 19–20).

Da bi dobili to, kar želimo, lahko uporabimo mehko moč okvirjanja, prepričevanja in privlačnosti. Uspeh mehke moči je odvisen od sposobnosti pritegnitve ter ustvarjanja verodostojnosti in zaupanja (Nye 2011a, 91). Nye (2011a, 92) poudarja, da je privlačnost bolj kompleksna, kot se zdi na prvi pogled, saj se lahko nanaša na pozornost – bodisi pozitivno ali negativno – kot tudi na ustvarjanje privlačnih ali pozitivnih magnetnih učinkov. Kot magnetizem ali gravitacijska sila je lahko pozornost dobrodošla ali nezaželena, odvisno od konteksta.

In kaj ustvarja to pozitivno privlačnost? Po Vuvingu (v Nye 2011a, 92) obstajajo tri plasti oz. lastnosti kakovosti akterjev in ukrepov, ki so bistveni za privlačnost:

- 1) prijaznost – je vidik, kako se akter obnaša z drugimi. Če si zaznan kot prijazen, to pomeni ustvariti simpatijo, zaupanje, verodostojnost in privolitev;
- 2) kompetence – se nanašajo na to, kako akter dela stvari in ustvarja občudovanje, spoštovanje in posnemanje;
- 3) lepota ali karizma – je vidik, kakšna je povezava akterja z ideali, vrednotami in vizijo, kar pogosto privede do navdiha in upoštevanja.

Te skupne lastnosti akterjev so ključnega pomena za pretvorbo virov (kot so kultura, vrednote in politika) v moč vedenja, saj brez njih lahko pride do brezbržnosti ali celo odpora – kar je nasprotje mehke moči. Uveljavljanje mehke moči s privlačnostjo je odvisno od obeh: kvalitete akterja in kako ga ciljna skupina sprejema. Kar je privlačno za ene, lahko povzroči odpor pri drugih. Ko akterja ali privlačnost dojemamo kot maligno, manipulativno, nekompetentno ali grdo, je velika verjetnost, da to povzroči odpor (Nye, 2011a, 92).

Prepričevanje je tesno povezano s privlačnostjo. Gre za uporabo argumenta vpliva na prepričanja in dejanja drugih brez uporabe sile ali obljube plačila. Prepričevanje skoraj vedno vključuje določeno stopnjo manipulacije. Nepošteno prepričevanje lahko gre tako daleč, da vključuje še goljufijo. Prepričevanje, racionalno argumentiranje dejstev in prepričevanje o vzročnosti je pomešano z oblikovanjem vprašanj na privlačen način in z uporabo čustev. Zato so privlačnost, zaupanje in prepričevanje tesno povezani (Nye 2011a, 93).

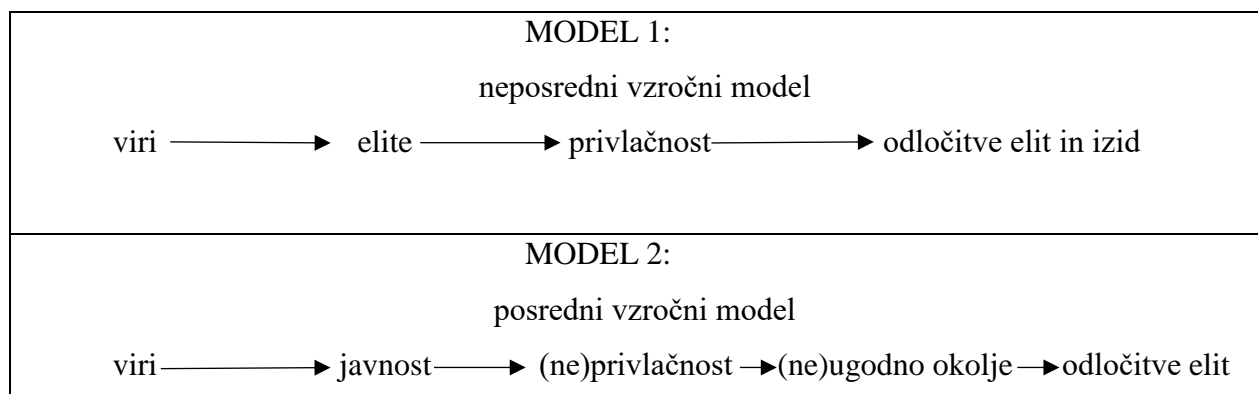
Po drugi strani je tudi okvirjanje dnevnega reda (angl. *framing of an agenda*) tesno povezano s prepričevanjem. Za privlačno oblikovane argumente, ki jih ciljna skupina razume kot legitimne, je večja verjetnost, da bodo prepričljivi. Prav to je tudi razlog, da je veliko prepričevanja posredovanega preko množičnih medijev (angl. *mass media*) in ne preko elit. Dojemanje legitimnosti lahko vključuje tudi tretjo stranko v tem odnosu. Posredni poskusi prepričevanja pogosto vključujejo čustvene pritožbe in pripovedi namesto čiste logike. Pripovedi so še posebej pomembne za oblikovanje vprašanj na prepričljiv način, da nekatera »dejstva« postanejo

pomembna in druga odpadejo. Toda, če je to pripovedovanje preveč manipulativno in zgloda kot propaganda, izgubi moč prepričevanja (Nye 2011a, 93–94).

Nye (2011a, 94) opisuje dva modela, kako mehka moč vpliva na njene cilje: neposredno in posredno. V neposredni obliki lahko voditelj privlači in prepriča s prijaznostjo, kompetencami ali karizmo. Pomembno vlogo pogosto igrajo odnosi elit in mreže (angl. *networks*). Bolj pogost pa je dvostopenjski model, v katerem imajo vpliv javnost in tretje stranke, ki vplivajo na voditelje. V tem primeru ima mehka moč pomemben neposredni vpliv z ustvarjanjem ugodnega okolja za odločitve. Nasprotno pa, če se akter ali dejanje dojema kot odbijajoče, se ustvarja neugodno okolje.

Slika 2.4: Mehka moč: neposredni in posredni vzročni model

Vir: Nye (2011a, 95).

V prvem modelu neposredna vzročna zveza zahteva skrbno procesno sledenje, ki ga naredijo zgodovinarji ali novinarji, z vsemi težavami razvrščanja vzrokov. V drugem modelu pa posredno vzročne zveze tudi zahtevajo skrbno procesno sledenje, ker je vpletenih več vzročnih dejavnikov. Vendar tukaj lahko ankete javnega mnenja in skrbna analiza vsebine pomagajo zagotoviti prvo oceno o obstoju ugodnega ali neugodnega okolja (Nye 2011a, 95).

Obstajajo različne vrste osebnih privlačnosti. Ljudje so pri drugih priljubljeni zaradi njihovih bistvenih lastnosti in učinkov njihovega komuniciranja. Čustveno ali magnetno kakovost prirojene privlačnosti pogosto imenujemo karizma. Karizma je posebna moč posameznika, s katero ta privlači in si gradi vdanost drugih. Karizmatični voditelji se pogosto opisujejo kot samozavestni, z

močnimi prepričanji, visoko energijo, navdušenjem, komunikativni in sposobni manipulirati moč ter uspešno ustvarjati čustveno privlačnost svojih privrženec (Nye 2008, 55).

V prejšnjem stoletju, ko je Max Weber (1978, 241) opisoval vrsto voditeljev, je karizmo definiral kot »določeno kakovost posamezne osebnosti, ki ga loči od navadnih ljudi in po kateri ga obravnavajo kot obdarjenega z nadnaravnimi ali vsaj izrecno izjemnimi lastnostmi«. Karizmo je tako poimenoval kot idealen tip, nekaj, kar je v resnici le približek. Weber je trdil, da karizma raste iz odnosa med vodjo in njegovimi privrženeci in ne samo zaradi neke posamezne lastnosti vodje. Trdi, da osebna karizma traja le, »dokler je sprejeta in sposobna zadovoljiti privrženec«. Gre za družbeno in politično kot tudi psihološko razsežnost karizme. Karizma izhaja iz političnih razmerij sil, zato je jasno, da se karizmatične osebnosti lahko pojavijo samo v posebnih zgoščitvah razmerij političnih sil, kjer skozi posameznika steče odločitev o vojaški zmagi, vzpostavitvi države, zmagi v politični bitki ipd. Ko se politično razmerje sil preuredi, se karizma iz dejavne preseli v zgodovinske učbenike, v realni politiki pa se ne usidra več. Voditelj torej izgubi posebnosti, ki so ga poprej vzpostavljale kot posameznika, ki mu drugi v veliki večini sledijo². Karizmatični voditelji se bolj zanašajo na osebno in inspirativno moč virov kot na moč, ki izhaja iz uradnega položaja (npr. predsednik). Karizmatični voditelji so spretni pri komunikaciji, zastavljanju vizij, zaupanju, pri čemer ustvarjajo vtis vzora (Nye 2008, 58).

Razlikujemo lahko stile voditeljev glede na to, kako uporabljajo trde in mehke vire moči. Vodja lahko uporablja oba stila vodenja (trde in mehke moči), da bi dosegel preoblikovanje ciljev, primarne cilje ali da bi ohranil status quo. V demokracijah, kjer sila ni značilna oblika vodenja, se uporabljajo trdi viri moči prisile in spodbud predvsem pri zaposlovanju, odpuščanju, ustrahovanju in pogajanjih. Ključni viri mehke moči so značilnosti in komunikacije, ki so sestavljene iz karizmatične atrakcije, čustvenega navdiha, prepričevanj in neverbalne komunikacije Nye (2008, 65).

---

² Ker večina raziskovalcev tega dejstva ne upošteva, imajo velike težave. Nedavna raziskava je ugotovila, da je »relativno malo« znanega o tem, kaj naredi vodjo karizmatičnega. Nekateri strokovnjaki gledajo na karizmo kot na dobro razvite družbene in politične spretnosti, drugi kot na posameznika z lastnostmi in atributi. Dick Morris, ugledni ameriški svetovalec za obvladovanje političnih manipulacij, pravi, »da je karizma po njegovih izkušnjah najbolj izmuzljiva, saj ne obstaja v realnosti; je le v zaznavi, ki jo naredi politični akter pri svojih privrženecih s trdim delom in dobro tematiko«. Politologi so poskušali ustvariti lestvico karizme, ki bi napovedovala glasove ali predsedniške ocene, vendar ti poskusi niso padli na plodna tla (Nye 2008, 59).

Nye (2008, 69) navaja tri spretnosti, ki so pomembne za mešanico mehke moči:

1) Čustvena inteligenca je samoobvladovanje, disciplina in empatične zmogljivosti, ki voditeljem omogočajo usmerjati svoje osebne strasti in pritegniti druge. V nasprotju z razmišljanjem, da je v čustva vedno vpleteno razmišljanje, čustvena inteligenca kaže, da sposobnost razumevanja in kontroliranja čustev lahko naredi razmišljanje bolj učinkovito. Čustvena inteligenca je tako sestavljena iz dveh komponent: obvladovanje sebe in ozaveščanje drugih.

Čustvena inteligenca pomaga, da voditelji upravljajo svojo karizmo ali osebni magnetizem v spreminjajočih se okoljih. Posamezniki se predstavljajo drugim na različne načine in tako obvladujejo svoj vtis. Vsakdo je že slišal za izraz »obleka naredi človeka«; politiki se oblečejo različno za različne ciljne skupine.

Če čustvena inteligenca ni verodostojna, bodo na dolgi rok drugi verjetno to ugotovili. Nye (2008, 70) celo ugotavlja, da imajo voditelji in igralci veliko skupnega, saj vodenje zahteva čustveno disciplino in sposobnost igranja.

2) Komunikacija, ki je pomembna za inspirativno vodenje. Dobre retorične spretnosti pomagajo ustvariti mehko moč. Neverbalni signali so pomemben sestavni del človeške komunikacije. Voditelji, ki nimajo veliko retoričnih spretnosti, lahko učinkovito komunicirajo tudi s primeri, simboli in dejanji. Dobro pripovedovanje je odličen vir mehke moči (Nye 2008, 72).

3) Vizija je del komunikacije voditeljev. Je spretnost v prezentaciji, ki daje smisel idejam in nudi navdih drugim. To je eden od načinov, da voditelji pomagajo ustvariti skupne cilje. Ponavadi vizije zagotavljajo sliko prihodnosti in spodbujajo spremembe, vendar pa lahko omogočijo tudi, da se preteklost prikaže kot privlačna. S tem želijo spodbuditi ljudi, da se uprejo spremembam. Brez vizije je težko voditi druge k spremembam (Nye 2008, 74).

Poleg teh treh spretnosti za izvajanje mehke moči Nye (2008, 69) navaja še dve ključni spretnosti trde moči:

1) Organizacijske spretnosti so sposobnosti upravljanja struktur, pretoka informacij in sistemov nagrajevanja v organizacijah ali skupinah. Voditelji upravljajo neposredno tiste, ki poročajo njim, posredno pa z vzpostavitvijo in vzdrževanjem sistemov v njihovih

organizacijah. To vključuje tudi spodbujanje vodstva na nižjih ravneh. Še posebej pomembno je učinkovito upravljanje tokov informacij, ki se nanašajo tako na vhodne kot izhodne odločitve. Voditelji morajo dobro upravljati svoj notranji krog svetovalcev, da se zagotovi natančen pretok informacij in njihov vpliv (Nye 2008, 77).

Voditelji potrebujejo dovolj vodstvenih spretnosti, da zagotovijo, da je sistem vzpostavljen, da zagotavlja informacije, ki so potrebne za dobre odločitve, kot tudi njihovo učinkovito izvajanje (Nye 2008, 78).

- 2) Politične spretnosti so bistvenega pomena za učinkovito vodenje, vendar so bolj zapletene, kot to dojemamo na prvi pogled. Politika se lahko pojavlja v različnih oblikah. Ustrahovanje, manipulacija in pogajanja so povezana s trdo močjo, ampak politika vključuje tudi navdih, posredovanje novih koristnih dogovorov in razvoj mrež zaupanja, kar je značilno za mehko moč. Politika lahko tako vključuje uspeh pri doseganju ciljev zase in za ozko skupino privržencev kot tudi gradi politični kapital za pogajanja s širšim krogom privržencev (Nye 2008, 80).

Tabela 2.2 povzema te spretnosti mehke in trde moči ter uvaja šesto ključno spretnost: sposobnost razumeti vsebino, tako da se trda in mehka moč lahko uspešno združita v strategijo pametne moči.

Tabela 2.2: Spretnosti mehke in trde moči

<i>Mehka moč</i>	
1. Čustvena inteligenca	- sposobnost vodenja in karizma - čustveno samozavedanje in kontrola
2. Komunikacije	- prepričljive besede, simboli, primeri - prepričljivost bližnjih in daljnih privrženecv
3. Vizija	- privlačna za privrženecv - učinkovita (uravnoteženi ideali in zmožnosti)
<i>Trda moč</i>	
1. Organizacijske spretnosti	- upravljanje nagrajevanja in informacijskih sistemov - upravljanje notranjih in zunanjih ljudi (neposredno in posredno vodenje)
2. Spretnosti po Machiavelliju	- sposobnost prepričevanja, kupovanja in pogajanja - sposobnost gradnje in vzdrževanja zmagovitih koalicij
<i>Pametna moč</i>	
1. Širše politične spretnosti	- razumevanje razvijajočega se okolja - izkoriščanje trendov (»ustvarjanje sreče«) - prilagajanje stila vodenja vsebini in privrženecv

Vir: Nye (2008, 83).

Za našo raziskavo je zlasti pomemben odnos med močjo in ugledom ter močjo in zaupanjem. Zaupanje je najpomembnejši operativni vir v naši družbi, saj brez njega preprosto ne moremo delovati. Tako zaupanje temelji na izkušnjah, ki smo jih sprejeli v preteklosti. Vendar pa se le v

redkih primerih zgodi, da smo z akterji že sodelovali v preteklosti. Kadar se ne moremo zanesti na lastne izkušnje, se moramo zanesti na priporočila in sodbe drugih – takrat pride v poštev ugled. Takšna priporočila niso nič drugega kot sodbe ugleda, ki jih uporabimo pri svojih odločitvah, zato ugled igra osrednjo in včasih celo odločilno vlogo pri naših odločitvah. Pogosteje kot se zavedamo, je zaupanje v tiste, s katerimi sodelujemo, osnovano na podlagi sodb drugih, ki na nas vplivajo s posredno ali neposredno komunikacijo (na primer mediji) (Eisenegger 2009, 12).

Ena od dimenzij politične moči je prav gotovo ugled oziroma priljubljenost. Ugled velja za vseprisoten mehanizem družbenega nadzora in zanj obstajajo številne opredelitve. Kot družbeni konstrukt ugled predstavlja splošno soglasje o tem, kako drugi vidijo posameznika. To soglasje pogosto omogoča posameznikom s pozitivnim ugledom, da so obravnavani kot bolj legitimni, pristojni in zaupanja vredni. Poleg tega te osebe pogosto uživajo prednosti, kot je višji družbeni status in sprejemanje ugodnosti v primerjavi s tistimi z nižjim družbenim statusom (Hall in drugi 2009, 383). Bagheri in drugi (2009, 410) definirajo ugled kot distribuirano, družbeno pripisano in kolektivno prepričanje ene same osebe, skupine ali položaja, ki je razvit na osnovi splošnega prepričanja akterjev družbe, ne glede na to, ali je neka opredelitev v skladu s pričakovani vloga posameznika. Visoka stopnja ugleda neposredno prispeva k razvoju močnejšega družbenega statusa in vpliva. Po mnenju avtorjev (Bagheri in drugi 2009, 411) je formalna definicija strukture ugleda odvisna od vsebine, družbenih vrednot in ciljev okolice v ciljni skupini, kjer je bil ta ugled opredeljen in razporejen.

Ugled je splošno znan kot zaupanje in spoštovanje v družbi s strani posameznikov in organizacij. Uporaba ugleda kot ocene moči političnih akterjev ima v politologiji in politični sociologiji dolgo tradicijo. Začetki segajo v 1960. leta v ZDA, do danes pa se je merilo ugleda uporabljalo v političnih analizah, v različnih državah in političnih področjih. Meritev velikosti ugleda tako temelji na oceni udeležencev, ki ne sodelujejo v procesu odločanja, ampak ga preko poročanja medijev in politike spremljajo, saj vsebinske lastnosti politika v novicah pokrivajo glavno javno mnenje o njem. Pri tem Carroll in McCombs (2003, 36) poudarjata, da večje medijsko poročanje omogoča večje ozaveščanje javnosti in tako poudarjene lastnosti pri poročanju medijev postanejo lastnosti javne opredelitve. Glede na ugled politični akterji dobijo politično podporo volivcev ali

pa glasove na volitvah. Ker so volitve eno od najbolj eksaktnih meril politične moči, ker so hkrati tudi eksekutivne, izvršljive, lahko sklepamo, da ugled političnih akterjev vpliva na politično moč.

Ugled je dragocena dobrina in močno orodje, ki ima tako negativne kot pozitivne vplive. Pomembnejša ko je politična funkcija, bolj krhek lahko postane ugled. Eisenegger (2009, 13–14) opisuje elemente, ki sestavljajo ugled, ki jih v nadaljevanju povzemamo in predstavljamo. Ne glede na to, za katerega nosilca ugleda gre – naj bo to podjetje, politik ali celo akademik –, je ugled vedno sestavljen natančno iz teh treh dimenzij: funkcionalne, družbene in izrazne. Prvič, nosilec ugleda mora dokazati svojo usposobljenost in izkazati zahtevani uspeh. Ta funkcionalni ugled je odraz odnosov v različnih funkcionalnih sistemih, ki nas uspešno pripeljejo do cilja (v politiki, gospodarstvu itd.). Drugič, nosilci ugleda se morajo dobro izkazati v družbenem svetu. Osrednje vprašanje je, v kolikšni meri so nosilci ugleda »dobri državljani«: ali preprosto teptajo druge pri svojem prizadevanju za uspeh ali ravnajo odgovorno, v skladu z družbenimi normami in vrednotami. In tretjič, nosilci ugleda imajo tudi izrazni ugled. Kjer sodbe temeljijo na dimenziji funkcionalnega ugleda in na etiki dimenzije družbenega ugleda, dominirajo sodbe okusa, ki prevladujejo v svetu »lepega«. Nato se nosilci ugleda ocenjujejo glede na čustveno privlačnost njihovega značaja in glede na to, kako univerzalni so, ko se pojavijo v javnosti. Posamezniki s pozitivnim izraznim ugledom so privlačnejši, bolj simpatični in edinstveni.

Čeprav politične stranke in njihovi politiki izpolnjujejo bistvene funkcije političnega sistema in demokracije, se soočajo tudi s posebnimi izzivi v sodobnih demokracijah. Glavni razlog za nove izzive za politične stranke predstavljajo družbene spremembe in (ne)učinkovitost obravnavanja posledic teh sprememb na področju politike. Vse nastale spremembe prinašajo številna vprašanja in hkrati dileme. Klasična dilema političnih strank je, da je nemogoče izpolniti vsa pričakovanja, ki so usmerjena proti njim istočasno. Javnost pričakuje od politike politično opredelitev do problemov, vendar se vedno nekdo počuti prikrajšanega ali celo razvije nove zahteve, ki jih običajno nikoli ni mogoče popolnoma zadovoljiti. Politične stranke so tako v stalnem nasprotju med neizpolnjenimi pričakovanji in rešitvami, za katere se meni, da niso primerne. Naslednji izzivi nastajajo zaradi družbenih sprememb in razvoja fragmentirane³ družbe, za katero je značilno

---

³ Fragmentacija se nanaša na proces, pri katerem je enaka pozornost občinstva razpršena med več medijskih virov (McQuail 1997, 133).

razpadanje prej stabilnih vrednot sistemov in zavez, ki temeljijo na višji ravni izobrazbe ter pluralizmu informativnih virov. Vse to se odraža v upadanju volilne udeležbe in nepredvidljivih napovedih volilnih rezultatov, kar predstavlja izziv za politične stranke. Nadalje se spremembe kažejo v novi obliki poročanja o politiki, v kateri so ideje, vrednote in rezultati manj pomembni kot moraliziranje, škandalizacija in personalizacija v obliki »zabavnega poročanja« (angl. *infotainment*). Politični škandali so danes v medijih veliko hitreje, kar lahko prispeva k trivializaciji politike in njenih akterjev, kar nedvomno negativno čutijo politične stranke. Uporaba medijev za nadzor nad medijsko podobo in ugledom je postala pomembna politična spretnost.

Kako oz. na kakšen način se torej kažejo spremembe v (re)pozicioniranju politične moči v političnem prostoru? Delovanje posameznikov in urejanje socialnih in političnih odnosov – kdo jih načrtuje, nadzoruje, usmerja in razsoja – so ključne prednosti moči. Individualna moč predstavlja nekoga, ki je močnejši v enem iz serije izoliranih dogodkov, vendar ne razkriva veliko o tem, kako je moč zavarovana dolgoročno s strani prevladujočih akterjev. Kako A ne samo zmaga nad B, ampak ohranja tudi trajno prevlado? Odgovor na to vprašanje leži v sposobnosti vplivati, opredeliti in oblikovati pogoje in nadzor sredstev, s katerimi se utrjuje taka moč, da se zaposluje strateška moč. Strateška moč je pogojena s konfliktom, od individualne moči pa jo loči to, da se osredotoča na sredstva, s katerimi se upravljajo konflikti. Analiza strateške moči osvetljuje proces in obseg odločanja, ne pa odločitve kot take. Strateška moč priznava, da so konflikti posredovani z organizacijskimi pravili in normami ter da so te razlike v moči potencirane s strani organizacij (Rye 2014, 107). Z drugimi besedami, gre za neenakost norm in pravil političnih strank, kar pomeni, da so nekateri bolj slišani od drugih. Konflikti ne smejo biti vidni, saj so odstranjeni ali neopaženi. Sposobnost akterjev zavarovati svoje želje je torej odvisna ne samo od zavarovanja prednosti, ampak tudi od sposobnosti, da se drugim prepreči, da bi lahko zagotovili uresničevanje z manipuliranjem pravil ali norm, da bi se izognili kratkemu stiku soočenja. Skratka, strateška moč je odvisna od sposobnosti nekaterih akterjev nadzorovati postopke odločanja (Rye 2014, 76–78).

Foucault (1994a, 337) moč opredeljuje kot »strateško silo, ki se igra z odnosi med posamezniki«. Vendar pa ti odnosi učinkujejo na delitve, neenakosti in neravnovesja, ki so prisotna v razmerjih v vsakdanjem življenju (Foucault 1979, 94), vključno z ekonomskimi ali družbenimi odnosi. Te oblike moči tako ni mogoče razumeti v političnih strankah z analizo struktur in voditeljev, zaradi

česar Foucault trdi, da morajo v politični teoriji »odrezati kraljevo glavo« (Foucault 1994b, 122) in preusmeriti analizo k preprostim vsakdanjim podrobnostim, celo banalnostim političnega življenja. To ne pomeni, da so sredstva ali strukture nepomembne, vendar pod površino suverenosti leži gosta mreža strateških odnosov, v katerih je značilna moč.

Naša izhodiščna predpostavka je, da se ta gosta mreža strateških odnosov – kakršnakoli že je – zagotovo kaže v vsakodnevnem (re)pozicioniranju politične moči med političnimi akterji. Bolj kot raziskovanje moči, ki deluje pod strukturami in sistemi poveljevanja, nas zanima, v kolikšni meri se zaradi uporabe škandalov kot političnih dogodkov spremeni politična moč posameznih akterjev v teh dogodkih, kjer politično moč merimo kot pozicioniranje politične stranke ali politika v očeh javnosti. Vox populi oziroma lestvica priljubljenosti slovenskih politikov in strank, ki jo od leta 1991 kontinuirano meri agencija Ninamedia, bo uporabljena kot merilo (re)pozicije politične moči – ocena, ki jo agencija dobi s kvantitativno metodologijo⁴ na vzorcu anketirancev, ki jo nato povzema na celotni populaciji.

---

⁴ Gre za standardiziran vprašalnik oziroma niz identičnih vprašanj, ki jih postavljajo anketirancu, kar v nadaljevanju omogoča statistično analizo pridobljenih podatkov.

3 POLITIČNI ŠKANDAL

Pri umeščanju škandala v politični znanosti se naslanjamo na koncept političnega škandala, ki ga je razvil Thompson in je v sodobnih razpravah pogosto uporabljen. Politični škandal je bil zanemarjena tema znanstvenih analiz in raziskav. Politični škandali so bili vedno osrednji vidik v politiki in zdi se, da so škandali deležni več pozornosti kot kdajkoli prej v tem sodobnem, stalno spreminjajočem se medijskem okolju, zato v nadaljevanju prikazujemo sistematičen pregled študij o razširjenosti političnih škandalov skozi čas.

Tabela 3.1: Sistematičen pregled študij o razširjenosti političnih škandalov skozi čas

Avtor (leto)	Opredelevitev škandala	Metoda in vzorec	Ugotovitve raziskave glede pojavnosti škandala
Peters in Welch (1980)	Ni definicije	Sekundarna analiza (US kongres, 1968–1978, N = 80)	Povečanje škandalov: 1968 (4), 1970 (10), 1972 (3), 1974 (16), 1976 (20), 1978 (27). Nprekinjeno povečanje, z izjemo leta 1972.
Keppling (1996)	Ni definicije	Sekundarna analiza (Nemčija, 1949–1989, N = 312)	Močno do zelo močno povečanje primerov škandalov, še posebej močno od osemdesetih let dalje.
Welch in Hibbing (1997)	Ni definicije	Sekundarna analiza (US kongres, 1982–1990, N = 116)	Povečanje škandalov: 1982 (18), 1984 (11), 1986 (22), 1988 (24), 1990 (41).
Imhof (2002)	Lastna definicija	Analiza vsebine (Švica, 1910–1998)	Povečanje škandalov od leta 1985.
Shah in drugi (2002)	Ni definicije	Analiza vsebine (izbrani članki v ZDA v škandalu Clinton-Lewinsky)	78,1 % prispevkov je dejanska predstavitev. 18,1 % negativne ocene (obsodne izjave konzervativnih politikov), 3,8 % pozitivne pripombe o Clintonu
Nyblade in Reed (2008)	Ni definicije	Analiza vsebine (Japonska, 1947–1993)	Povečanje je nejasno. Visoka škandalna raven ob koncu obdobja preiskave, toda prisotna so močna nihanja.
Puglisi in Snyder (2011)	Ni definicije	Analiza vsebine (213 časopisov v ZDA, 1997–2007, N = 32)	Časopisi, katerih politična pripadnost je bliže republikanski strani, pogosteje poročajo o škandalih demokratičnih politikov. Časopisi z bolj demokratično pristranskostjo pa so bolj intenzivno poročali o primerih republikanskih politikov.

Allern in drugi (2012)	Thompson (2000)	Komparativna vsebinska analiza (Danska, Finska, Norveška, Švedska, 1980–2009, N = 155)	Veliko povečanje primerov škandala v vseh štirih državah (2000–2009). Trend: povečanje škandalov, ki temeljijo na precej manjših normativnih kršitvah in primerih, označenih kot »neprimerno osebno vedenje« (npr. spolno vedenje).
Kumlin in Esaiasson (2012)	Lastna definicija	Komparativna sekundarna analiza (19 EU držav, 1977–2007, N = 153)	Zelo močno povečanje škandalov. Od sredine osemdesetih let 40–55 % volitev prizadenejo škandali. Skoraj ni razlike med državami.
Downey in Stanyer (2013)	Thompson (2000)	Komparativna analiza vsebine seksualni škandal (Avstralija, Nemčija, Francija, Velika Britanija, Italija, Nizozemska, Španija in ZDA, 1990–2009)	Najvišja stopnja poročil o spolnih škandalih v ZDA (vrednost 1). Visoka stopnja v Veliki Britaniji (0,8) in Avstraliji (0,6). V preostalih državah nizke vrednosti (0,2).
Allern in Pollack (2016)	Thompson (2000)	Komparativna vsebinska analiza (Norveška, Švedska, 2010–2014, N = 35)	Močno povečanje škandalov (2010–2014)
Umbricht in Esser (2016)	Thompson (2000)	Komparativna analiza vsebine, ZDA, Velika Britanija, Francija, Italija, Švica in Nemčija, 18 časopisov, 1960/61, 172/73, 1994/95, 2006/07, N = 7006)	Neprekinjeno in močno povečanje poročanja o škandalih v ZDA in UK. Francija: visoka, stabilna raven. Italija in Švica: zmerno ali močno povečanje od sredine devetdesetih let. Nemčija: kot Edina država s trendom upadanja od sredine devetdesetih let.

Thompson je na začetku 21. stoletja začel raziskovati politični škandal in poskušal razumeti njegove značilnosti, saj ga je zanimalo, zakaj nekateri škandali dobijo večjo medijsko pokritost kot drugi in kako so škandali oblikovani.

Škandali se vedno producirajo kot problem posameznika v razmerju med javno in zasebno sfero. Nekateri so povezani z nezakonitimi dejavnostmi (na primer davčne goljufije, prehitra vožnja, nezakonito zaposlovanje, vožnja pod vplivom alkohola), drugi pa so moralne narave (seksualna razmerja izven zakona, neprimerno obnašanje v javnosti, pretirana zasebna potrošnja).

3.1 Opredelitev političnega škandala

Thompson je opravil raziskave o družbeni organizaciji medijev, družbenem in političnem vplivu informacijske in komunikacijske tehnologije ter spreminjajočih se oblikah politične komunikacije. V knjigi *Political Scandal* je razvil eno od prvih sistematičnih analiz narave in pomembnosti političnih škandalov, kar kaže na referenčno literaturo pri preučevanju političnih škandalov.

Thompson (2000, 13) pravi, da se škandal nanaša na dejanja ali dogodke, ki vključujejo določene vrste prestopkov, ki so dovolj resni in atraktivni, da izzovejo odziv javnosti. Tako avtor definira naslednje značilnosti, ki jih ima škandal:

- njihov pojav ali obstoj vključuje prestopke nekaterih vrednot, norm in moralnih kodeksov;
- njihov pojav ali obstoj vključuje element tajnosti ali prikrivanja, vendar je znan samo posameznikom, ki so neposredno vpleteni vanj;
- nekateri sodelujoči sodelujejo kljub temu, da gre lahko za prestopke;
- nekateri izrazijo nestrinjanje z javno objavo aktivnosti ali dogodkov in
- razkritje in obsodba aktivnosti ali dogodkov lahko škodijo ugledu posameznikov, ki so zanje odgovorni.

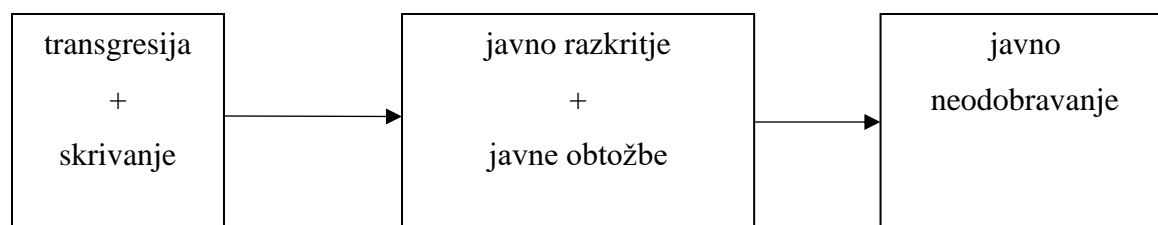
Podobno Lull in Hinerman (1997, 39) navajata kriterije, ki jim mora škandal zadostiti:

- pojav vsebuje kršitev določenih norm, vrednost in moralnih kodeksov,
- ta dejanja morajo vsebovati elemente skrivnostnosti in tajnosti, ki zadevajo tudi posameznike, ki niso neposredno vpleteni v škandal,

- nekateri neudeleženci ne odobravajo dejanj ali dogodkov in so zaradi njih lahko tudi užaljeni,
- nekateri neudeleženci izrazijo svoje nestrinjanje z dejanji ali dogodki z javnimi oznanili,
- razkritje in obsodba teh dejanj ali dogodkov lahko škodujeta ugledu oseb, ki so zanje odgovorne.

Thompson (2000, 24) predstavi dva modela škandalov. V prvem, enostavnejšem linearnem modelu, se skrito dejanje transgresije javno razkrije ali javno trdi, da se je pojavilo. S tem javnim razkritjem in/ali obtožbami pridobi dejanje javno izraženo neodobravanje. V bolj kompleksnem modelu so razkritja in trditve soočeni z zavrnitvami in nasprotnimi trditvami sodelujočih posameznikov, ki so osnova za nadaljnje preiskave in razodetja ter povzročijo vrsto prestopkov drugega reda⁵. Gre za igro »mačke z mišjo«. Poskusi zavrnitve pogosto spodbujajo večjo kritiko javnosti. Čeprav rezultati škandala in javnega odziva niso vedno dokončni, povzročajo škodo ugledu kršitelja. Tako politični škandali govorijo o naravi moči v družbi in njeni krhkosti, saj kažejo, kako se moč manifestira v družbi, vire, na katerih moč temelji, in kako zlahka jo je mogoče izgubiti. Harmer in Stanyer (v Mazzoleni 2016, 1445) opredelita politični škandal kot socialni boj, ki lahko škodi zmožnostim političnih akterjev, da uresničijo njim pripisano spoštovanje, ali pa spodkoplje družbeno zaupanje, na katerem temelji politika.

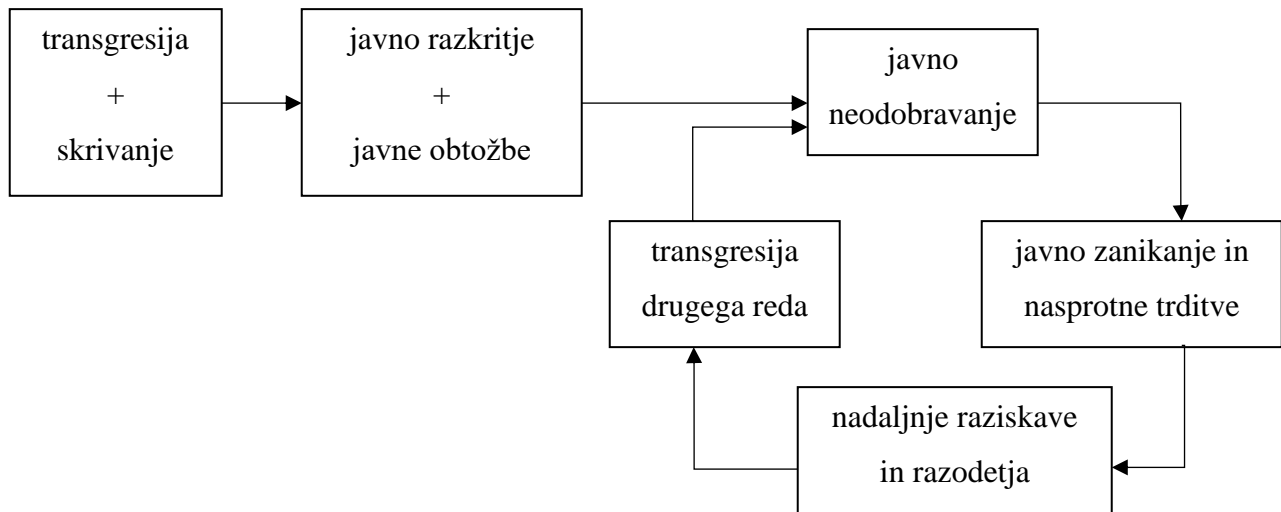
Slika 3.1: Enostavnejši, linearni model škandala

Vir: Thompson (2000, 24).

⁵ Tukaj lahko omenimo transgresijo drugega reda, ki jo je storil predsednik Clinton, ko je pod prisego lagal o zunajzakonski zvezi z Moniko Lewinsky, ki je imela zanj bolj negativne posledice kot prvotni prestop (transgresija) (Harmer in Stanyer v Mazzoleni 2016, 1445).

Slika 3.2: Kompleksni model škandala

Vir: Thompson (2000, 24).

Politični škandali so zanimivi z vidika kvalitete političnega vodstva, saj običajno temeljijo na kršitvah norm (Thompson, 2000). Norme so javno sprejete, čeprav se jih ne uči in niso napisane. Šele takrat, ko so te norme predmet javne diskusije, so lahko predstavljene kot kršitve ali škandal, o katerih javnost razpravlja. Ker so norme in usmeritve določene, imajo dovolj jasne meje, da se lahko prikažejo kot kršene, hkrati pa so dovolj nejasne, da se ignorirajo v primeru, ko gre za nepomembne nosilce moči ali za nosilce politične moči, ki so v določenem razmerju konstitutivni za vse ključne akterje. Ne glede na to škandal predstavlja dobro priložnost za razmislek o normah (dobrih in slabih lastnostih ter vedenju). S tem pridobijo politologija in družboslovne znanosti priložnost za raziskovanje teh norm v družbi. V času škandalov te norme postanejo bolj medijsko izpostavljene in skozi diskusijo je mogoče norme tudi premikati.

Politični škandal je tisti škandal, v katerega je vpletena politična osebnost oziroma politična figura (Thompson 2000, 91). Politični škandal je mogoče povezati z javnimi institucijami, vendar ima večina teh škandalov v središču politično figuro, npr. politika, javnega uradnika ali slavno osebnost, ki postane tarča medijev (Garrard 2006, 18). Pri političnem škandalu moramo poleg politične figure upoštevati tudi politične odnose in institucije, na podlagi katerih ta posameznik uživa politično moč (Thompson, 2000, 91). Vsak škandal za svoj nastanek in razvoj potrebuje tri subjekte: udeleženca, kršitelja pravil oziroma tarčo in njegovega političnega nasprotnika, skupek

teh pa razodeva karakter škandala in njegovo razsežnost. To pa je tisto, na kar se odziva javnost oz. volilno telo. Harmer in Stanyer (v Mazzoleni 2016, 1445) poudarjata, da se resnost prekrška v škandalu razlikuje, vendar ker vključuje vsaj enega političnega akterja, običajno to izzove odziv medijev in javnosti. Za medijsko pokritost škandalov je tako značilno, da so močno usmerjeni v osebno normo kršitev in odgovornosti (Allern in Pollack, 2012). Allern in Pollack (2012, 21) trdita, da bolj ko je politični škandal oseben, večji javni interes ima. Osebni škandali tako pritegnejo večje množice in so kot »televizijske limonade«, ki imajo vedno več epizod. To pomeni, da bolj ko so politični škandali osebni in manj institucionalni, več bralcev pritegnejo. Avtorja nadalje trdita, da to vodi do tega, da mediji svojo pozornost namenjajo osebnim političnim novicam bolj kot političnim novicam z institucionalno vsebino. Jasno je, da so tovrstne zgodbe ljudem bližje, saj je to del zasebnega vsakdana tudi večine od njih, za velike politične osebnosti pa je poročanje o njihovi »navadnosti« (konkretna) novica, ki jo večina bralcev pretvori v senzacijo.

3.2 Oblikovanje političnega škandala

»Škandal« je v bistvu zgodba, načrtovana pripoved, ki skoraj izključno igra sama svojo igro v medijih (Lull in Hinerman, 1997). Novinarski industriji se redno očita, da ne samo pospešuje, ampak tudi ustvarja škandale. Kot je ugotovil Thompson (2000, 72), večina medijskih škandalov niso zgolj škandali, o katerih mediji poročajo, ampak obstajajo neodvisno od njih. Porajajo se v različnih oblikah in so posredovani prek različnih oblik komuniciranja. Lull in Hinerman (1997, 7) podobno razmišljata, saj trdita, da je škandal vedno oblikovan in podprt s tehnološkimi sredstvi, prek katerih so informacije o škandalu posredovane javnosti kot novice. Verjetno se brez posredovanja množičnih medijev škandali sploh ne bi oblikovali in bi bili bistveno manj izpostavljeni v javnosti. Pri medijskih škandalih gre predvsem za transgresijo moralnih kodeksov in vrednot (Lull in Hinerman, 1997; Thompson, 1997), katerih vrednost in ustreznost njihovega prestopka za družbo je odvisna od družbeno-zgodovinske ureditve družbe (Thompson, 2000). Medijski škandal se zgodi, ko sta medijska objava in pripovedovanje zgrajena tako, da sta lahko podvržena presoji javnega mnjenja; ti konstrukti imajo nato učinek določenih sankcij na družbene institucije in družbene akterje, ki jih zadevajo, meni Ehrat (2011, 5). Enako Allen (v Mandell in Chen 2016, 31) ugotavlja, da škandal v osnovi temelji na družbenih vrednotah in normah ter nastane s prestopom skupnega razumevanja ustreznega vedenja teh družbenih vrednot in norm.

Pojav škandala je tako vpleten v obdobja družbenih sprememb, ker so te vrednote in norme tarča napadov, saj imajo zagovorniki uveljavljenih družbenih vzorcev močno spodbudo za škandalizacijo svojih nasprotnikov. Ali bo proces škandalizacije uspešen, to je, da bo sprožil soglasno zgražanje javnosti in razširil pozive h kaznovanju, je odvisno od različnih posrednih dejavnikov, med katerimi so zaznavanje resničnosti obtožb, resnost kršitve in stopnja krivde (Rössler 2017, 1748). »Vsaka politična družba škanale potrebuje za svojo uspešno reprodukcijo« (Lukšič 1991, 213). Tako so škandali potrebni, da se na novo vzpostavijo moralni standardi, sankcije za prestopnike pa služijo kot vzgled ostalim.

Za transformacijo odkritih prestopkov v škanale so potrebni množični mediji in njihovo večkratno poročanje o teh kršitvah na način, ki izzove javni interes in ogorčenje nad takšnimi deviacijami (Maier 2011, 286). Kot poudarja Thompson (2000), medijska pokritost kršitev ni dovolj. Tudi Jacobsson in Löfmarck (2008, 210) poudarjata, da brez medijev kršitev ne bi postala znana dovolj velikemu normativnemu občinstvu; vsebina je tista, ki »mora« nagovarjati normativno občinstvo, da bi kršitev imela odmeven učinek. Lull in Hinerman (1997, 2–3) definirata medijski škandal kot škandal, ki nastane, ko osebna dejanja nekaterih dajejo negativen prizvok idealiziranemu. Slednje pa običajno prevladuje v družbeni skupnosti. Vse to pa je prisotno v množičnih medijih. Lull in Hinerman (1997, 3) sta opredelila tudi kriterije, ki jim mora zadostiti medijski škandal:

(1) socialne norme, ki odražajo prevladujoča moralna načela, morajo biti kršene. Ta kriterij je temeljen. Brez tega nobene zgodbe ne moremo obravnavati kot škandal. /.../ Kršitve morajo biti izvedene s strani (2) točno določenih oseb, ki izvršijo (3) dejanja, ki odražajo izvajanje njihovih želja in interesov. Torej morajo resnične osebe storiti nekaj (ne samo razmišljati o tem), kjer njihovi sebični interesi poteptajo socialne norme in prevladujoča moralna načela. Individualne osebe morajo biti (4) identificirane kot krivec za dejanje(a). Prikazano mora biti, da so individualne osebe delovale (5) namerno in brezbrizno ter (6) morajo odgovarjati za svoja dejanja. (7) Dejanja in dogodki morajo imeti različne posledice za udeležence in razkritja morajo (8) obširno krožiti po komunikacijskih medijih, kjer so (9) učinkovito vgrajena v zgodbo, ki (10) navdihne obširna zanimanja in razprave.

Za škandale so posebej dovzetne politične institucije in veliko literature o medijskih škandalih se osredotoča ravno v politično sfero, predvsem zato, ker so te ustanove uveljavile moč v družbi in lahko izzovejo najbolj intenziven nadzor. Tudi Thompson (2000) politične škandale razume kot medijsko (posredovane) dogodke. Škandali, kot so Profumo, Clinton-Lewinsky in Watergate, so prejeli intenzivno medijsko pokritost in prikazali vlogo medijev v škandalih. Velikokrat so raziskovali razloge in posledice škandala Watergate (Chomsky 1973, Lang in Lang 1980, Schrag 1974, Zimmer 1979), tako da so v nekaterih primerih Watergate celo uporabili kot merilo za primerjavo z drugimi škandalami (Szasz 1986).

Osnova za nastanek škandala je pojav nepričakovanega dogodka; nekdo mora poskrbeti, da se ta dogodek plasira v javnost, ki mora biti nad dogodkom zgrožena. Nujna pa je predvsem minimalna svoboda javnega mnenja in tiska, da se lahko o »dogodku« odkrito razpravlja. **Za politologijo je jasno, da so škandali del političnega procesa. Ti so vedno nameren poseg v politična razmerja sil, zato je tudi jasno, da škandal sproži neka politična sila in nek akter s povsem politično namero. Škandal se nikoli ne začne s kakšno novico ali poročilom o tem, da je kdo od politikov ravnal neprimerno ali narobe. Škandal se začne takrat, ko je tovrstna nerodnost ali napaka v oceni političnih nasprotnikov primerno orodje za diskvalifikacijo v obstoječem razmerju sil, ki upošteva tudi senzibilnost javnosti oz. volilnega telesa za tovrstno temo.** Demirhan (2017, 26) poudarja, da so škandalne vojne med politiki del politike, saj so politiki nenehno na preži za informacijami o transgresijah njihovih tekmecev. Te so koristne za napad ali protinapad.

Thompson (2000, 60) ugotavlja, da so značilni tipi dogodkov – medijski škandali nastali v poznem osemnajstem in devetnajstem stoletju zaradi različnih razlogov, razcveteli pa so se v dvajsetem stoletju. Thompson (2000, 31) jih opisuje kot škandale, ki niso zgolj škandali, o katerih poročajo mediji, ampak obstajajo neodvisno od njih. Po njegovem mnenju gre za dogodke, ki so kreirani tako, da so posredovani preko posrednih oblik komuniciranja. Razkritja in komentarji v medijih niso sekundarne ali naključne značilnosti teh oblik škandalov – v bistvu so del njih. V nadaljevanju bomo predstavili značilnosti posredovanih (medijskih) škandalov v primerjavi z lokaliziranimi (omejenimi) škandalami, kot jih navaja Thompson (2000, 61).

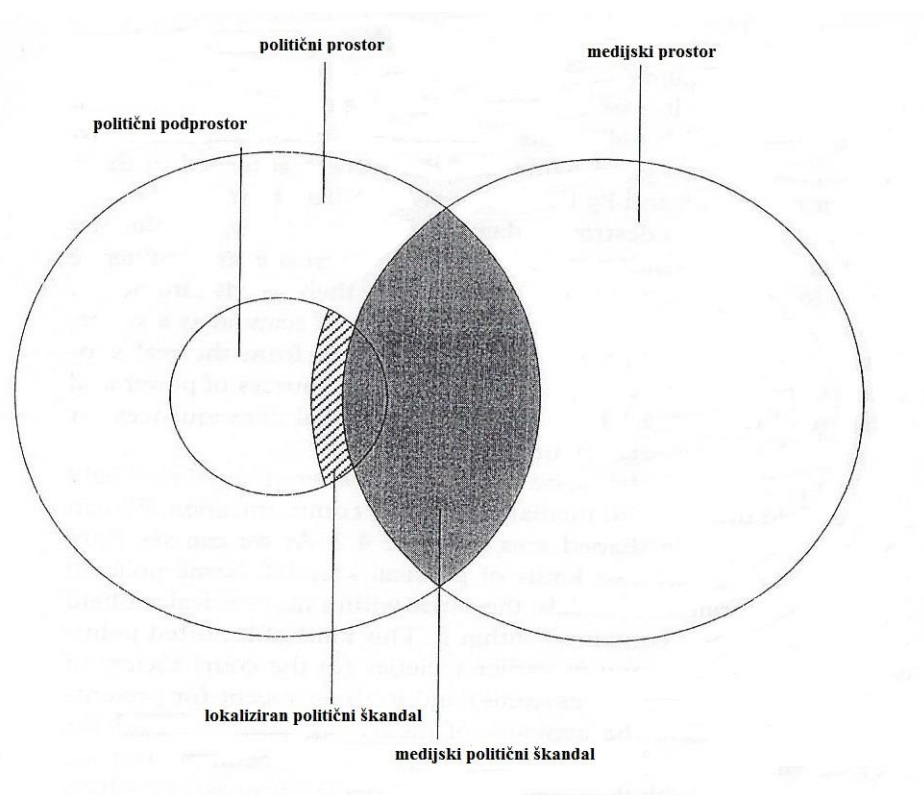
Če sedaj razumemo medijsko (posredovane) škandale kot dogodke, ki so bili kreirani s posredno obliko komunikacije, lahko vidimo, da so to dogodki, ki imajo določeno strukturo, določeno zaporedje potez kot šahovske otvoritve, ki na koncu vodijo do mata. Thompson (2000, 74–76) opisuje štiri faze medijskih škandalov. Začne se z javnim razkritjem dejanja ali dogodka, ki sproži proces pritožb, kar predstavlja medijski škandal. Razkritje je lahko precej diskretno – na primer majhen kos novice na notranji strani v časopisu. Lahko pa javna artikulacija sproži zaporedje dogodkov, ki lahko hitro eskalirajo, saj druge medijske organizacije hitro poberejo in razvijejo zgodbo. Ko se podrobnosti škandala začnejo lomiti, se njegov značaj in poznejši razvoj – in seveda, karkoli ga že razvija – oblikuje z določenim vzorcem razodetij, obtožb in odpovedi, ki so razgrnjene v medijih. Škandal se dobesedno igra v medijih. Dejavnosti medijskega osebja in organizacij, s svojimi značilnimi praksami in delovnim ritmom, pa igrajo ključno vlogo. Mediji delujejo kot pripomoček okvirjanja, usmerjanja pozornosti na posameznika ali domnevne dejavnosti. Vsega tega mediji ne želijo izpustiti. Obtožbe v medijih so lahko zavrnjene s strani posameznika ali posameznikov, katerih domnevna dejanja ležijo v središču škandala. Zanikanja povečajo možnost transgresije drugega reda in so pogosto povezana z okrepljenimi prizadevanji razkritja s strani medijskih organizacij in drugih. Posamezniki lahko v središču škandala – skupaj s svojimi svetovalci, odvetniki in podporniki – postanejo vključeni v strateškem boju z medijskimi organizacijami in drugimi. Vsak njihov korak je lahko v nasprotju z njihovimi načrti, obtožbe so zavrnjene, grožnje z razkritjem so lahko grožnje obrekovanja in tako naprej, v upanju bodisi priznanja ali prisile nasprotnika v tišino. Posamezniki v središču škandala lahko upajo, da z argumentiranim negiranjem svojo vpletenost v domnevne dejavnosti (če lahko in če je treba) izničijo, z namenom, da bi javnost sčasoma začela verjeti, da so zgodbe izmišljene. Na drugi strani pa se lahko novinarji in drugi, ki imajo dostop do medijskih kanalov, prepričajo, da je prišlo do neke vrste prestopka ali kršitve zakona. Lahko verjamejo, da če ohranijo pritisk na to razkritje z novimi materialnimi dokazi, z izdelavo nove povezave in izražanjem mnenj ter različno presojo, lahko škandal dobi zagon, ki ga ne bo moč ustaviti. Tako silijo posameznike k priznanju svoje krivde in soočenju s posledicami. Tretja faza medijskega škandala je vrhunec ali razplet. To je faza, ko škandal končno premaknemo na prelomnico. Sveža razkritja in obnove špekulacij lahko povečajo pritisk na posameznike, ki so v središču škandala. Končni rezultat lahko pripelje do priznanja krivde, odstopa ali kazenskega pregona, lahko pa povzroči tudi propad primera zoper posameznika oz. več posameznikov in pojemanje intenzitete škandala. Četrta in zadnja faza je

posledica dejstva, da je potencirana drama škandala in drama njegovega razpleta končno minila. Novinarji, politiki in drugi vključeni v konkretni primer oziroma škandal ne najdejo več svojega interesa. Velik del tega komentarja se odvija v mediju, ki posveča veliko časa in pozornosti dogodkom, ki so jih pripravile medijske organizacije. Potem se po navadi ustanovijo preiskovalne komisije, to nalogo opravijo temeljito z obsežnim pregledom okoliščin, ki so bile podlaga za škandal, ter izdelajo priporočila, ki bi jih lahko izvajala vlada ali kakšen drug organ.

Tako kot so medijski škandali dogodki, ki se odvijajo v medijih, prav tako je tudi naš način doživljanja teh dogodkov oblikovan glede na značilnosti posredovanih oblik komuniciranja. Za posameznike, ki so se znašli v središču odvijanja škandala, bodo izkušnje velike, ko dogodki uidejo izpod nadzora. Veliko časa in energije se vloži v upravljanje procesa, ki je v nekaterih pogledih resnično neobvladljiv. V številnih škandalih udeleženci občutijo globok občutek zadrege, sramu in ponižanja, saj se njihovo zasebno življenje nenadoma spremeni v javno prireditev, na voljo tisočim ali milijonom drugih, ki jih vidijo in slišijo. Dejanja ali izrazi, ki so bili izdelani s predpostavko, da jih je prejela le oseba, na katero so bila naslovljena, se nenadoma odstranijo iz njihovega prvotnega konteksta in so sedaj na voljo neomejeni paleti prejemnikov. Zasebne dejavnosti in komunikacije, vključno z intimnimi in visoko personaliziranimi izmenjavami, ki potekajo med ljudmi, se nenadoma spremenijo v javne dobrine. Posamezniki, ki niso udeleženci v medijskih škandalih, ampak so zgolj opazovalci, pridobivajo izkušnje o teh dogodkih pretežno ali celo izključno iz medijskih virov. Škandal tako ni več »življenjska izkušnja«, to je dejansko izkušnja, ki jo doživljajo v vsakdanjem življenju. Ta ne posega neposredno v njihovo življenje, ampak predstavlja »medijsko izkušnjo«, ki je oblikovana z določenim ciljem pridobiti pozornost. Za večino ljudi so ti škandali dogodki, ki prizadenejo oddaljene ljudi, to je posameznike, ki so oddaljeni v prostoru (morda tudi v času) in s katerimi se nihče verjetno nikoli ne bo srečal v svojem vsakdanjem življenju. Istočasno nam medijski škandali zagotavljajo nov in vznemirljiv pogled na svet, ki je v rutini vsakdanjega življenja običajno skrit pred pogledi. So okna v svet, ki ležijo v ozadju skrbno vodenih predstavitev političnih voditeljev in drugih, ki se lahko zrcalijo v očeh javnosti. S pojavom teh škandalov doživljamo svet včasih šokantno, včasih rahlo zabavno, pogosto s precejšno mero absorpcije misli, ki so v nasprotju s slikami, ki jih projicirajo (Thompson 2000, 85–86).

Večina političnih škandalov se pojavi na območju, kjer se politični prostor (angl. *political field*) in politični podprostor (angl. *political subfield*) prekrivata z medijsko posredovanimi oblikami komuniciranja (angl. *media field*), kar prikazujemo tudi na Slika 3.3. Thompson (2000, 97) definira politični prostor kot akcijo in interakcijo, ki prenašata pridobivanje in izvajanje politične moči. Kot smo opisovali že prej, obstajata dve obliki političnih škandalov. Nekateri politični škandali so lokalizirani: ti se pojavijo v političnem podprostoru in so v veliki meri vsebovani v njem. Ta vrsta lokaliziranega političnega škandala je bila pogosta v prejšnjih sistemih in v družbah, kjer so bile dejavnosti medijskih organizacij močno omejene. Toda z vzponom svobodnih demokratičnih režimov, skupaj z razvojem medijskih organizacij, ki imajo določeno stopnjo neodvisnosti od političnih oblasti, je pomembnost lokaliziranih političnih škandalov zasedil vzpon medijskih političnih škandalov. Večina političnih škandalov v svobodnih demokratičnih družbah je danes medijsko (posredovan) politični škandal. Ta se pojavi v območju, kjer se politični prostor in politični podprostor prekrivata z medijskim prostorom. Tudi če se škandal najprej pojavi kot lokaliziran politični škandal, ki je sprva omejen na interakcijo v političnem podprostoru, ga je težko obdržati na lokalni ravni. Obstaja velika verjetnost, da ga bo »pobral« medij in ga spremenil v škandal, ki se bo razkril v širšem političnem prostoru.

Slika 3.3: Škandal na političnem prostoru

Vir: Thompson (2000, 104).

3.3 Tipi političnih škandalov

Danes se pojavlja množica političnih škandalov, izmed katerih ima vsak svoje lastno, dobro razpoznavno (distinktivno) stanje in lastnosti. Markovits in Silvestein (1998) poudarjata, da politični škandal zadeva dejanja, ki v svojem bistvu skrivajo privatizacijo politične moči in jo tudi prikrivajo. Za oba je politični škandal le škandal, ki vključuje zlorabo moči. Enako Jiménez (2010, 1101) definira politični škandal kot odziv javnega mnenja proti politični figuri zaradi njegove odgovornosti za določeno vedenje, ki ga običajno kvalificiramo kot zlorabo moči ali izdajo družbenega zaupanja. Thompson pa na politični škandal gleda širše, zato je škandal oblasti le eden od tipov političnega škandala.

Najbolj razširjena je tipologija političnih škandalov, ki jo je razvil Thompson. Thompson (2000, 120) ločuje med tremi osnovnimi tipi škandalov na političnem področju: škandale, ki vsebujejo kršitve seksualnega kodeksa (seksualne škandale), tiste, ki vsebujejo zlorabo ekonomskih virov (finančne škandale), in takšne, ki vsebujejo zlorabo politične moči (škandali oblasti). Medtem ko so osebni škandali predmet naslovnice v novicah, pokritost drugih političnih škandalov igra pomembno vlogo v demokratičnih sistemih. Pri pokrivanju teh političnih škandalov novinarji še vedno poskušajo pritegniti občinstvo z dramatiziranjem škandaloznih dogodkov in vzbujanjem radovednosti za pripovedi, ki so osredotočene na posameznike – junake ali nepridiprave v teh zgodbah (Thompson 2000, Entman 2012). V smislu potrošništva vloga medijev ni samo transformiranje informacij, temveč tudi dramatiziranje škandalov, da bi pridobili pozornost javnosti, zato je v smislu škandalne politike senzacionalizem zelo pomemben dejavnik (Demirhan 2017, 30). Harmer in Stanyer (v Mazzoleni 2016, 1446) prav tako opozarjata, da ni soglasja o škandalih. Na primer seksualni škandal ni nujno poimenovan politični škandal – kljub možnosti, da bi potencialno povzročil politične posledice, saj seksualni škandal ne vključuje zlorabe oblasti, vendar pa je jasno, da so v nekaterih demokracijah seksualni škandali redna značilnost političnega življenja.

V svojem delu sta Lull in Hinerman (1997, 20) škamdale razdelila v tri skupine: institucionalni škandal, zvezdniški in psihodramo. Institucionalni škandal se po njunem mnenju zgodi, ko dejanja, ki sramotijo ali žalijo prevladujočo moralnost, potekajo v okoljih, kot so na primer vladne institucije. Poudarjata, da se problem pojavi, ko imajo te osebe vse močnejše osebne želje, ki so včasih v nasprotju s prevladujočimi moralnimi standardi, njihove nepremišljenosti pa postanejo škandalozne, ker te osebe ne predstavljajo zgolj sebe, ampak tudi institucije, ki jim profesionalno pripadajo (Lull in Hinerman 1997, 20). Za našo razpravo je ključen institucionalni škandal ali, kot ga imenuje Thompson, politični škandal, ki se zgodi v političnem prostoru oziroma del katerega so osebe, ki so aktivne v politiki. Vsi ti tipi škandalov se ukvarjajo z videzom in ne z družbenimi in političnimi razmerji. **Vsak škandal premika družbeni konsenz glede določene zadeve ali vrednote oz. pogleda in spreminja tudi razmerja političnih sil, ki to vrednoto ali zadevo utrdijo na novi ravni. Škandal je tako vedno nek obred iniciacije, spremembe identitete posameznikov in skupnosti, političnih akterjev in politične skupnosti.**

3.3.1 Seksualni škandal

Seksualni škandali v političnem prostoru so škandali, ki običajno vključujejo javno razkritje te vrste dejavnosti. Ti škandali kršijo prevladujoče norme in kodekse, ki sicer urejajo tovrstno problematiko. Lahko vključujejo kazniva dejanja (kot je spolni odnos z mladoletniki ali prostitucija) ali pa so povezani z neko moralno presojo posameznikov v družbi. Seksualni škandali so posebej zanimivi, ker izpostavljenost določenemu spolnemu vedenju morda ne bo škandalozna, saj javnost ni vznemirjena zaradi spolnega prestopka, temveč zato, ker je politik poskušal prikriti svoje dejanje, ki je drastično nasprotno s tem, kar je bilo o njem znano prej (Thompson 2000, 120–121).⁶

---

⁶ Primeri:

- Profumo škandal – britanski politični škandal iz leta 1963, v katerega je bil vpleten državni sekretar za vojno John Profumo z ugledno gospodično domnevnega sovjetskega vohuna Christine Keeler. Škandal je škodoval ugledu vlade Harolda Macmilliana, zato je moral Profumo odstopiti s položaja.
- Silvio Berlusconi – italijanski premier Silvio Berlusconi je bil vpleten v številne škamdale v svojih 17 letih političnega delovanja. Večkrat je bil obtožen, da plačuje za spolne usluge mladoletnicam.
- Škandal Clinton-Lewinsky je bil eden najbolj razvpitih spolnih škandalov v ameriški politiki. Škandal je izbruhnil v začetku leta 1998 po razkritju nekdanje 22-letne pripravnice v Beli hiši Monice Lewinsky, da je imela intimne stike s tedanjim predsednikom ZDA Billom Clintonom. Clinton je lagal pod prisego, za kar je

3.3.2 Finančni škandal

Finančni škandali v političnem prostoru so škandali na podlagi obtožb o zlorabi financ ali drugih finančnih nepravilnostih. Na splošno vključujejo razkritje skritih povezav (ali obtožb o skritih povezavah) med gospodarsko in politično močjo. Gre za nedopustne vezi, ki so v postopku razkritja vzrok za škandal. Dejavnosti, ki ležijo v osrčju finančno-političnih škandalov, so dejavnosti, kjer gre za kršitve pravil, ki urejajo pridobivanje in dodeljevanje gospodarskih virov. V nekaterih primerih lahko ta dejanja vključujejo tudi kršenje zakonov, ki urejajo finančne transakcije in uporabo virov s strani tistih posameznikov, ki opravljajo javno funkcijo ali pa si za to pomembno funkcijo prizadevajo (Thompson 2000, 159).

Finančno-politični škandali temeljijo bodisi na razkritju dejavnosti bodisi na obtožbah političnih osebnosti ali javnih uslužbencev, ki kršijo pravila, ki urejajo pridobivanje in uporabo denarja ter drugih finančnih virov. Glede na vrsto kršitve vpletenih Thompson (2000, 160) razlikuje več oblik finančno-političnih škandalov. Ena od oblik vključuje vpliv na politične odločitve ali izide – z drugimi besedami podkupovanje. Druga vrsta vključuje odtujitev javnih sredstev, goljufije, prevare ali zlorabe podatkov za osebno ali zasebno korist. Tretja oblika vključuje obstoj zasebnih, neprijavljenih finančnih stanj politikov ali javnih uslužbencev, ki bi lahko bili v nasprotju interesov ali bili tako razumljeni. Četrta vrsta obsega različne vrste volilne korupcije in nepravilnosti, vključno s podkupovanji volivcev, manipuliranjem in poneverbo sredstev za oglaševalske akcije. Te različne oblike finančno-političnih škandalov na različne načine označujejo nedovoljeno prepletanje denarja in moči, kar sproži možnost, da so pravila in postopki za uveljavljanje politične moči povezani z vplivnimi skritimi gospodarskimi interesi.

---

bil kaznovan. Zgodba je doživela izjemen in po mnenju mnogih pretiran odmev v medijih, Clinton pa je postal predmet javnega posmeha. Ta škandal je zanj imel velike politične posledice.

- Beričevič – februarja 2010 pride do tragične zgodbe enega najboljših zdravnikov pri nas. Ta je mnogim medijem odlično služila za napade na takratno Liberalno demokracijo Slovenije in njeno predsednico Katarino Kresal, čeprav še do danes ni jasno, po kakšni logiki se je v tem škandalu znašla takratna notranja ministrica. Kot so trdili v takratni opoziciji, naj bi Kresalova vplivala na policijsko preiskavo dogodka, zato so zoper njo sprožili interpelacijo, ki pa ni bila uspešna.

Zgodovina finančno-političnih škandalov ter narava in obseg teh škandalov se precej razlikujejo od enega nacionalnega okvirja do drugega. Thompson (2000, 160) te razlike pojasnjuje s kombinacijo številnih dejavnikov:

- a) zgodovinske in institucionalne razlike v sistemu političnih oblasti in odnosov med političnimi in gospodarskimi močmi,
- b) razlike v pravnih sistemih in kodeksih ravnanja; formalnih in neformalnih, ki urejajo dejavnosti politikov in javnih uslužbencev,
- c) razlike v obsegu, v katerem kršitve preiskujejo novinarji in o njih poročajo mediji, in
- d) razlike v obsegu, ki javno izkazujejo kršitve kot moralno in politično nesprejemljive.

Zgodovina finančno-političnih škandalov ponazarja tisto materijo, v kateri se prekrivajo vplivi teh institucionalnih, pravnih in kulturnih dejavnikov. To je dejansko zgodovina, v kateri so vgrajene posebne značilnosti posameznih nacionalnih kultur (Thompson 2000, 161).⁷

---

⁷ Primeri:

- Parmalat v Italiji – največji stečaj v evropski zgodovini pripada družbi Parmalat, ki je bila obtožena finančnih goljufij in pranja denarja, saj je več kot petnajst let ponarejala na tisoče dokumentov.
- Bernie Madoff Ponzijeva shema – od leta 1980 je Bernie Madoff ustvaril največjo Ponzijevo shemo vseh časov, kar mu je prineslo več kot 50 milijard dolarjev. Leta 2008 je bil prijet, na sodišču je zaradi prevare dobil 150 let zapora in kazen v višini 170 milijard, ki jih mora vrniti.
- Enron – najbolj inovativna družba v Ameriki v devetdesetih letih prejšnjega stoletja po mnenju revije Forbes je ves čas svojega delovanja prirejala svoje finančne dokumente. Tako velja Enron za enega največjih škandalov o računovodskih goljufijah vseh časov.
- Lehman Brothers – leta 2008 se je zrušil borzni trg in z njim je propadlo kar nekaj finančnih institucij. Brezobzirni načini posojanja in novi izvedeni finančni instrumenti so močno prispevali k finančni recesiji leta 2008 – milijarde dolarjev so izgubljene in svet si po tem škandalu še ni popolnoma opomogel.
- LIBOR – obrestna mera za posojila, ki jo banke in finančne institucije uporabljajo po vsem svetu, je bila del finančnega škandala, saj so dokazali, da so banke poročale o tej stopnji obrestne mere, kot je bilo njim v korist, saj so s tem dodatno služile.
- Ko je bilo ugotovljeno, da je kongresnik Illinoisa Rod Blagojevich poskušal prodati sedež Baraka Obame najvišjemu ponudniku, je bil aretiran zaradi hudih obtožb korupcije.
- Nakup oklepnikov Patria – zaradi nelegalne provizije, ki naj bi jo dobili posredniki, da so izbrali finsko podjetje, so potekali procesi na Finskem, v Avstriji in v Sloveniji. Takratni minister za obrambo Karl Erjavec in načelnik generalštaba Albin Gutman sta bila aprila 2011 oproščena nevestnega dela v zvezi z nakupom oklepnikov. Janeza Janšo, Toneta Krkoviča in Ivana Črnkoviča pa je prvostopenjsko sodišče obsodilo zaradi kaznivih dejanj, povezanih z dajanjem ali sprejemanjem daril za nezakonito posredovanje v postopku izbora in nakupa finskih oklepnikov.
- Šesti blok TEŠ – s spornimi posli naj bi prišlo do več kot 284-milijonskega oškodovanja največjega državnega energetskega projekta. Zaradi zlorabe položaja, ponarejanja in uničevanja dokumentov je bilo ovadenih 10 oseb.
- Komisija za preprečevanje korupcije o Zoranu Jankoviću in Janezu Janši – leta 2013 je Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) objavila poročilo o premoženjskem stanju predsednikov parlamentarnih strank, kjer naj bi po ugotovitvah KPK Zoran Janković in Janez Janša nepojasnjeno povečala svoje premoženje. Zaradi teh ugotovitev je padla Janševa vlada, Janković pa je zamrznil predsedovanje Pozitivni Sloveniji.

3.3.3 Škandal oblasti

Škandali oblasti so škandali, ki vključujejo zlorabo politične oblasti. Temeljijo na domnevnem pojavu ukrepov in dejavnosti, s katerimi se kršijo ali poskušajo obiti pravila, zakoni in postopki, ki urejajo poti in smernice uveljavljanja politične moči. Škandali oblasti so »eksaktna« oblika političnega škandala, ker gre za kršitev političnih pravil in običajev, uveljavljenih zakonov ali celo ustave, torej kopice postulatov, ki definirajo prav to politično oblast. Njihova kršitev lahko vodi v prestrukturiranje oblasti v smeri avtoritarnosti, na kar naj bi bilo demokratično volilno telo še posebej občutljivo. Škandali oblasti lahko vključujejo nezakonite finančne transakcije, vendar te transakcije niso vir škandala. So drugega pomena glede na dejstvo, da so vprašljive dejavnosti transgresije predpisov in zakonov, ki urejajo uveljavljanje politične moči (Thompson, 2000, 196).⁸

Razvoj novih oblik nevidne moči je v kombinaciji z vzponom medijev omogočil kreacijo privlačne materije, iz katere so se povsod po svetu rojevali škandali oblasti. To so škandali, v katerih so skrite oblike moči nenadoma razkrite v javnosti, ki tega ne odobrava. Obstajajo različni načini, na katere lahko te skrite oblike moči prekoračijo sprejeta pravila in postopke. V nekaterih primerih se lahko kršijo pravila in postopki, ki uravnavajo procese – vključno z volilnim procesom, s katerim posamezniki pridobijo moč. V drugih primerih lahko kršijo, obidejo ali omajajo v javnosti dogovorjene postopke, ki jih urejajo funkcionarji. Kot pri drugih oblikah škandala tudi škandal

---

⁸ Primeri:

- Najem prostorov za Nacionalni preiskovalni urad (NPU) – avgusta 2011 računsko sodišče notranjemu ministrstvu, ki ga je takrat vodila Katarina Kresal, izda negativno mnenje, kasneje pa še Komisija za preprečevanje korupcije poda mnenje, da je bilo ravnanje notranje ministrice koruptivno. Katarina Kresal je zaradi tega odstopila s položaja ministrice za notranje zadeve.
- Nakup operacijskih miz – med letoma 2002 in 2004 so v ljubljanskem Kliničnem centru brez javnega razpisa kupili 38 operacijskih miz, za kar naj bi davkoplačevalce oškodovali za okoli 2,5 milijona evrov. Vodilne osebe v Kliničnem centru so bile osumljene zlorabe položaja, napeljevanja k temu dejanju ter ponarejanja poslovnih listin. Borut Miklavčič, generalni direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, je odstopil s položaja predsednika sveta Kliničnega centra.
- Eden največjih škandalov moderne dobe – Watergate, ki se je zgodil junija 1972 – je pridobil paradigmatski status in postal referenčna točka za mnoge kasnejše škandale (ki jih označujemo s pripono »gate«). Watergate izstopa kot simbol modernega političnega škandala, saj gre za najvišjega funkcionarja države – predsednika, ki je uporabil oblast za nezakonito in nelegitimno oviranje nasprotne stranke v volilni kampanji.
- Irangate je škandal, ki je vključeval visoke člane administracije ameriškega predsednika Ronalda Reagana, ki so skrivoma »olajšali« prodajo orožja Iranu, ki je bil predmet embarga na orožje.

moči pogosto vključuje prestopke drugega reda, ki lahko povzroči tudi druge prestopke, kot je oviranje pravosodja (Thompson 2000, 198).

Skrite oblike moči se lahko razvijejo na različne načine in uspevajo v različnih kontekstih. V nekaterih primerih lahko celo vključujejo zapletene mreže moči in vpliva, ki se raztezajo skozi različne sektorje družbenega in političnega življenja. V drugih primerih lahko vključujejo majhno skupino posameznikov, katerih dejavnosti so prikrite in usmerjane s posebnimi cilji. Eno od področij državnih dejavnosti, ki ustvarja nastanek skritih oblik moči, je polje (v nekaterih primerih podprto tudi z zakonodajo) ustvarjanja tančice, pod katero uspevajo te prikrite oblike moči, se krepijo in neusmiljeno sekajo po nasprotnikih. Tako je tudi razvoj varnostnih služb, katerih nastanek sega proti koncu devetnajstega stoletja, ustvaril pogoje za nastanek posamezne vrste škandala oblasti, ki se je pojavil, ko se je tančica skrivnosti razgrnila (Thompson 2000, 198–199).

3.4 Dileme političnega škandala

Politični škandali imajo dolgo zgodovino in v prejšnjih zgodovinskih obdobjih je bil čas, ko so cveteli. Spomnimo se samo Dreyfusovega procesa (22. 12. 1894) – judovskega stotnika, ki ga obsodijo na dosmrtno deportacijo na osnovi ponarejene listine. Ta ga je bremenila vohunjenja v prid nemškega veleposlaništva. Dejstvo je, da stotnik izvira iz alzaškega judovskega meščanstva, desničarski tisk pa v navezi z antisemitističnimi predsodki zahteva hitro in kar najbolj drakonsko kaznovanje. Časnikarska gonja na vojaške sodnike je bila uspešna, saj jih je plačala in vneto podpirala skrajna desnica, ki so jo tvorili velika buržoazija, duhovništvo, monarhisti in vojaški vrh. To je bil dejansko politični škandal, povezan in podkrepjen z desničarskim tiskom, ki je nesramno služil vojski in skorumpirani državni administraciji. Dejstvo je, da bi se z revizijo sodbe okrepili liberalci in politična levica. Leta 1898 objavi Emile Zola v časniku *L'Aurore* znamenit sestavek *Obtožujem (J'accuse)*, v katerem protestira proti krivični obsodbi. To so izvedeli nepristranski novinarji in izbruhnil je vihar ogorčenja.

Vendar pa je vse bolj jasno, da so v zadnjih desetletjih, zlasti od leta 1960 naprej, škandali postali vse bolj razširjena oblika političnega življenja v mnogih zahodnih družbah. Kljub temu da je javnost pozorna na škandal in je njegov normativno transformacijski potencial ogromen (Hondrich

2002), Thompson (2000) zatrjuje, da so resnične spremembe v socialnem ali političnem sistemu komaj opazne. Ključna dilema se tako postavlja ob vprašanju, na kakšen način se kažejo spremembe pri poročanju o političnem škandalu.

Škandal je podvržen številnim spremembam in procesom preoblikovanja. Te izhajajo iz:

- a. družbenih,
- b. medijskih in
- c. gospodarskih sprememb.

Družbene spremembe

Škandal izpolnjuje pomembne družbene norme. Vse večje razkrivanje nepravilnosti kaže družbo kot vrednoto: po eni strani kaže pozornost na obstoječe prekrške in tako prispeva k njihovi odpravi. Po drugi strani pa kaže, da celo močni ljudje ne morejo neutemeljeno kršiti splošno sprejetih pravil. Gre za samoočiščevalno silo družbe (Ludwig in Schierl v Sikorski 2016, 21). Odvrne morebitne prestopnike in krepi veljavnost družbenih norm, ki jih škandal razkrije. Bolj ko mediji opozarjajo na škandalna dejanja, pomembnejša je njihova mnenjska vloga v funkcionalni teoriji škandala⁹. Pojav škandala je tako vezan na sposobnost ustvarjanja javnosti, zato so škandali možni samo v demokratičnih družbah (Neu 2004) ali kot »del transformacijskih« družb, v katerih je ustanovljeno načelo javnosti (Imhof 2002, 77); v drugih oblikah družb pa ga je težko doseči zaradi cenzure. Škandal lahko tako obravnavamo kot kazalnik demokratičnih družb. Thompson (2000) opisuje več dejavnikov, ki pojasnjujejo, zakaj so liberalne demokracije bolj nagnjene k škandalom kot avtoritarni režimi. Prvič, politika v liberalni demokraciji deluje na področju konkurenčnih sil, ki so organizirane in mobilizirane s političnimi strankami in drugimi interesnimi skupinami. To ustvarja napeto vzdušje v konfliktih in soočenjih; stranke in druge interesne skupine so stalno vključene v napadanje svojih nasprotnikov. Ti si prizadevajo izkoristiti vse zaznane točke šibkosti svojih konkurentov. V takih okoliščinah je škandal lahko močno orožje. Demonstrirati ali celo trditi, da je politični nasprotnik prestopil moralno zavezujočo normo, da je bil vpleten v korupcijo in goljufije ali se je obnašal na način, ki vključuje znatno stopnjo prevare, je lahko učinkovit način diskreditacije. To kaže še na drugo obravnavo, ki je pomembna v liberalni demokraciji, kjer je

---

⁹ Funkcionalna teorija škandala predstavlja idealno vrsto teorij, ki opisujejo normativno in družbeno funkcionalnost škandala.

ugled pomembna kategorija. Temeljni pogoj za liberalno demokracijo je institucionaliziran proces volitev, ki se ga politični voditelji udeležujejo v rednih časovnih presledkih. V boju za volilni uspeh je ugled pomemben vir. Zato je škodovanje ugledu zaradi škandala tveganje, ki se mu politični voditelji ali voditelji, ki si to prizadevajo postati, izogibajo. Škandal je tako instrument v rokah nekaterih nasprotnikov, ki želijo zmagati, in prepotrebno orožje v volilnem obdobju. Tretji dejavnik, ki potrjuje, da je liberalna demokracija bolj nagnjena k škandalom, je relativna avtonomija tiska. V liberalnih demokratičnih družbah medijske institucije niso povsem neodvisne od uveljavljanja politične moči. Te institucije na splošno delujejo znotraj regulativnega okvira, ki ga določa država. Razen tega so lahko izpostavljene različnim oblikam pritiska – tako neposredno preko financiranja ali odkrite cenzure kot posredno, s poseganjem v njihovo dejavnost. Vendar pa imajo mediji v liberalnih demokracijah v primerjavi s položajem medijskih institucij v avtoritarnih in enopartijskih državah veliko politično širino. Pogosto so sposobni poročati (velja samo za nekatere pravne omejitve in novinarske kodekse ravnanja) o dejanjih ali dogodkih, ki lahko vodijo do škandalov. Nekateri sektorji tiska so še posebej usmerjeni v javno artikulacijo ali diskurz. Še več, glede na komercialno naravo večine medijskih organizacij v zahodnih družbah in njihovo odvisnost od prihodkov, ustvarjenih na trgu, imajo te organizacije pogosto interes proizvajati odmevne zgodbe, ki bodo pritegnile pozornost javnosti (Thompson 2000, 94–96). Pri političnem škandalu imamo pogosto dve strani – za in proti škandaliziranemu politiku –, ki tekmujeta za prevlado v javnem mnenju, zato škandal ne obstaja zunaj komunikacijskega delovanja. Diskurzivno-komunikacijska teorija¹⁰, iz katere izvira večina kritikov funkcionalne teorije škandala, nam daje drugačen pristop. Prvič, zavrača misel, da razkritje dejstev in okoliščin naredi škandal (Kepplinger 2009). Veliko pomembnejši od količine škandaloznih prekrškov postanejo pravi čas, strateška korist in oblikovanje škandalizacije (Entman 2012, 9). To nakazuje, da je škandal diskurzivna konstrukcija (Thompson 2000), v kateri je dejanska nepravilnost škandaliziranega političnega akterja drugotnega pomena. Ali bo domnevna kršitev postala škandal, se odloča na drugi stopnji škandala – na ravni komunikacijskega postopka škandalizacije (Bulkow in Peresen 2011). Zato se diskurzivno-komunikacijski vidik škandalnih teorij osredotoča na inherentne procese škandala, kot so dramtizacija, moralizacija, škandalizacija, odpoved in uspešnost (Allern in Pollack 2012, 9), ne pa na njihovo splošno družbeno funkcijo. Tako te teorije ne predvidevajo nobenega normativnega soglasja družbe na začetku ali koncu škandala (kot

---

¹⁰ Diskurzivno-komunikacijska teorija škandala analizira, kako so škandali simbolično konstruirani in izvedeni.

posledice odkrite normativne kršitve) ter imajo več prostora za čustva, saj se s procesi dramtizacije, moralizacije in ritualizacije lahko bolje razložijo mehanizmi čustvenega upravljanja. Pri diskurzivno-komunikacijskem pogledu na škandal gre za stvaritev in reakcijo normativnih družbenih okolij v času škandala, zato se je ta izkazal za bolj primerne za analizo političnih škandalov v sedanjih pluralističnih družbah (Verbalyte 2017, 64).

Medijske spremembe

Thompson (2011) te družbene spremembe povezuje z razvojem množičnih medijev. Množični mediji se štejejo pomembni za nastanek in obstoj škandalov; samo mediji lahko ustvarijo pogoje za celovito javno razpravo. Škandali so, kot smo videli zgoraj, družbeno pomembni, saj s svojim značilnim mehanizmom vzdržujejo družbeno funkcionalnost. Pri tem ohranjanju funkcionalnosti kritičnega in odprtega poročanja o prekrških pa je pomembno tudi poznavanje tveganj in možnih negativnih posledic poročanja. Za škandalizirane akterje so množični mediji namreč povezani z vrsto tveganj: ko je škandal znan, je dostopen široki množici po vsem svetu in – za razliko od ustnega komuniciranja – zapisi ostanejo trajno prisotni. Proces digitalizacije in naraščajoča prisotnost spletnih medijev vse naštetu potencirata. Medijska pokritost škandala je težko nadzorovana s strani škandaliziranega akterja, kar pomeni, da v večini primerov ta izgubi informativno suverenost (Ludwig in Schierl v Sikorski 2016, 23). Izguba informacijskega nadzora pa se pogloblja tudi zaradi razvoja in sprememb spletnega novinarstva ter možnosti komentiranja škandalnih novic (Sikorski in Ponders v Sikorski 2016). Ko so obtožbe že javno objavljene, so težko povrnljive ter imajo lahko nepopravljive posledice za škandalizirano osebo in njegovo zaznavo v javnosti. Enako velja za domnevno neupravičene ali samo delno utemeljene obtožbe (Ludwig in Schierl v Sikorski 2016, 23–24).

Gospodarske spremembe

Poleg družbenega pomena, škandali »postajajo bolj in bolj sredstvo konkurenčnosti« (Imhof 2000, 67) in imajo zato velik gospodarski vpliv za medijske ponudnike. Sprememba v medijih (novi modeli financiranja) in tehnološke spremembe (brezplačne spletne informacije), povzročajo konkurenco in stroškovni vidik novinarstva. Kelb (1998) poudarja dobičkonosno strategijo medijev, kjer je v boju za bralce, poslušalce in gledalce vse večji poudarek na škandalnem poročanju. Prav tako komercializacija medijskih sistemov kot premik v ravnotežju moči med

mediji in političnimi institucijami (Hallin in Manchini 2004, 278) igra pomembno vlogo pri širjenju političnih škandalov. Po eni strani igrajo škandali pomembno gospodarsko vlogo medijskih ponudnikov, vendar pa to hkrati povečuje tveganje za negativne zunanje učinke. Negativne učinke tveganja škandalnega poročanja lahko opredelimo na več ravneh:

- na *mikro* ravni so vezani na posameznega akterja: obravnava v javnosti vpliva na ljudi in njihov ugled (Eisenegger 2005) ter lahko nepopravljivo uniči posameznika;
- na *mezo* ravni na posamezno družbo/skupino/institucijo: politiki želijo izostriti svojo podobo z razkritjem zasebnih informacij, ki privedejo do vpogledov v vedenje politikov, kar lahko postane tudi past (Thompson 2000, 41). Vidnejši akterji posameznih družbenih sektorjev porabijo več časa za razkrivanje svojih osebnih in javnih dejavnosti, kar pomeni, da prihaja do filtriranja informacij. Ta težava se v politiki kaže tam, kjer se institucionalni škandal uporablja kot strateško orodje za uveljavljanje določenih političnih idej (Nyhan 2009, Entman 2012). Nazadnje, škandal prav tako ogroža ugled in verodostojnost celotnega družbenega območja, saj povzroča posamezniku ali institucijam, ki jih ti predstavniki predstavljajo, padec zaupanja v posamezne družbene sektorje, kot je npr. politika, v relativno hitrem času (Imhof 2008);
- na *makro* ravni so vezani na splošne družbene posledice takšnega poročanja: na splošni ravni družbe je treba upoštevati, da je funkcionalnost škandala samo v smislu efekta učenja ali ponovne vzpostavitve reda, če obstaja možnost, da nas škandal kaj nauči. Hondrich (2002, 61) opozarja, da »preveč škandala« od družbe zahteva »preveč sprememb, nestabilnosti, učenja« in tako lahko prepreči želeno funkcionalnost škandalov. Povzroči lahko nasičenost javnosti s škandali, posledično nezadovoljstvo državljanov, na koncu lahko povzroči nizko volilno udeležbo, ki je pokazatelj splošnega nezadovoljstva s politiko in politiki.

Škandali so zasnovani ali oblikovani na različne načine – politična usmerjenost in posebne lastniške strukture medijskih ponudnikov imajo pomembne učinke na predstavitev škandalov javnosti. Z digitalizacijo in vzponom spletnih medijev se je dinamika škandala bistveno spremenila. Izkazalo se je, da so škandali kompleksen pojav, ki ni niti zavrjen kot nefunkcionalen niti dosledno sprejet kot družbeno smiselno. Zato dilema političnih škandalov ostaja predvsem pri vsebini škandala in njegovih posledicah ter učinkih medijskega poročanja. O morebitnih

posledicah škandalnega poročanja je mogoče ugotoviti, da posredovani škandali nosijo številna tveganja v zvezi z neželenimi posledicami na *mikro*, *mezo* in *makro* ravni. Prikazali smo, da so ustrezni posledični učinki zelo pomembni tako individualno kot družbeno, saj lahko škandalno poročanje povzroči različne in včasih resne posledice. Te posledice so povezane z družbenimi, medijskimi in gospodarskimi spremembami. V prihodnje tako velja upoštevati tudi pojav škandala v svoji družbeni (ne)funktionalnosti.

4 VLOGA MEDIJEV V POLITIČNEM KOMUNICIRANJU

Politično komuniciranje je osrednje področje medijskih in komunikacijskih študij, ki se ukvarja s procesi sporazumevanja pri distribuciji moči, z nastajanjem kolektivno zavezujočih odločitev in avtoritativno alokacijo vrednot v družbi. Ker je politika v veliki meri odvisna od komunikacije med političnimi akterji, državljani in mediji, je v sodobnih državah raziskovanje političnega komuniciranja zelo pomembno.

Naša izhodiščna predpostavka je, da se razvoj množičnih medijev – kakršnakoli že so – zagotovo kaže vsaj v spremembah, ki jih ta prinaša v obstoječe načine komuniciranja. Zanimalo nas bo, kako se te spremembe kažejo pri vlogi medijev v političnem komuniciranju, predvsem kako mediji vplivajo na javnost pri oblikovanju svojega mnenja in kako delujejo drugače v spremenjenem medijskem okolju.

4.1 Razvoj komunikologije in javnega mnenja

Zanimanje za politično komuniciranje sega v četrto stoletje pred našim štetjem, nazaj k filozofom in znanstvenikom ter retorikom v antični Grčiji in Rimu, kot so Aristotel, Platon, Quinilian in Cicero, ki so bili zelo vpeti v javno komuniciranje v političnih kontekstih. Že Aristotel je upošteval tri osnovne prvine ali komponente govora kot komunikacijskega procesa – govorca, vsebino govora (sporočilo) in naslovnika. Opredelil je vrste govorništva glede na specifične kombinacije med temi prvini – politično, sodno in obredno govorništvo. Vendar pa je z zatonom antične kulture za dolga stoletja poniknil tudi interes za človekovo komuniciranje. Šele pomembne družbene in tehnološke spremembe v 16. in 17. stoletju so v Evropi razširile svobodnejši in s tem ustvarjalnejši zagon v znanosti in politiki. Splichal (2001, viii) trdi, da ne za antičnogrške in ne za renesančno razsvetljenske razprave o svobodi misli, govora in tiska ter o zakonitostih mišljenja in govora ne moremo reči, da so že postavile temelje komunikologiji kot posebni znanstveni disciplini. Znanost o komuniciranju se začne zaradi dveh drugih razvijajočih se disciplin – politične ekonomije (David Ricardo) in sociologije (Auguste Comte) ter zaradi vse večjega pomena časopisa in večje časovne, prostorske, finančne in izobrazbene dostopnosti tiska množičnemu občinstvu. Prav razvoj tiska je spodbudil zanimanje za vse načine komuniciranja in njihovo sistematično raziskovanje. Resnično sistematično in izčrpno znanstveno zanimanje za značilnosti in zakonitosti

poročanja, predvsem v dnevnem tisku, se začne konec 19. stoletja na nemškem govornem področju. Nova znanstvena disciplina, ki so jo poimenovali »časnikarska znanost«, se institucionalizira šele v obdobju med obema svetovnjima vojnama. Z uvajanjem filma in radia na to področje se je začelo uveljavljati novo poimenovanje, »publicistična znanost«. Tradicija v raziskovanju sporočanja je povsem ugasnila z nemškim porazom v drugi svetovni vojni, vendar se je s preselitvijo (pobeg pred nacizmom v ZDA) nekaterih članov frankfurtskega Inštituta za družbene vede začelo uveljavljati empirično raziskovanje množičnega komuniciranja po ameriških zgledih. Od konca 19. stoletja naprej in pod precejšnjim vplivom razvoja v Evropi se začne oblikovati zanimanje za sporočanje (sporočilno) problematiko tudi v ZDA. Sistematično proučevanje sporočanja pa se je v ZDA začelo ob koncu dvajsetih let dvajsetega stoletja, ko se je začelo vse večje znanstveno in komercialno zanimanje za komuniciranje, predvsem za najbolj množično in komercializirano pojavno obliko te dejavnosti – množična občila (Splichal 2001, viii–x).

Na prehodu iz 19. v 20. stoletje je postajalo komuniciranje vse bolj zajeto v sociološke in socialnopsihološke konceptualizacije družbenih pojavov, ko sta predmet sistematičnega proučevanja postala predvsem vedenje množice in javnosti ter javno mnenje. Novo nastajajoča paradigma proučevanja je obravnavala množico in javnost kot rezultat skupinske interakcije, javno mnenje pa je močno »depolitizirala« (Splichal 2001, xxxii). Splichal (2007, xiv) javno mnenje grobo opredeli kot »množico javnih komunikativnih delovanj, s katerimi si posamezniki in skupine prizadevajo usklajevati mnenja o spornih javnih zadevah z namenom, da bi vplivali na praktično delovanje političnih, gospodarskih ali drugih odločevalskih institucij. Nadalje opiše javno mnenje v idealizirani predstavi kot proces, v katerem: (1) skupina ljudi postane pozorna na nek problem, (2) razprava o problemu ima za posledico vse večjo pozornost, tako da problem postane javna zadeva, (3) udeleženci v razpravi oblikujejo alternativne možnosti za rešitev problema in omejitev števila alternativ, (4) na določeni točki izoblikovano mnenje bodisi vpliva na kolektivno odločitev, ki jo sprejme večina, bodisi na oceno moči javnega mnenja, ki jo v sprejemanju odločitve upoštevajo politično delujoči akterji. Sama ideja o javnem mnenju kot družbenem pojavu *sui generis* je nastala kot rezultat razprav o pravici do javnega izražanja in zahtevi po javnosti političnega delovanja v času razsvetljenstva, vendar ni namenjena iskanju resnice ali povečevanju vrednosti, ampak izražanju ali oblikovanju obče volje (Splichal 2007, xvi–xv). Blumen (v Splichal 2007, 158) gleda na javno mnenje kot kolektivni produkt in o njem razmišlja kot o »sestavljene mnenju, formiranem iz večjega števila mnenj, ki jih najdemo v javnosti [...] in jo izoblikujeta

sorazmerna moč in potek nasprotovanja med mnenji«. Blumen (v Splichal 2007, 160) poudarja, da je kvaliteta javnega mnenja v veliki meri odvisna od učinkovitosti javne razprave, za kar so potrebne razpoložljive in prilagodljive institucije javnega komuniciranja, kot so tisk, radio in javna zborovanja. Zaključuje, da nameni interesnih skupin vodijo k naporom, da bi »manipulirali z javnim mnenjem«, zato takšne situacije v vedno večji meri povzročajo uporabo »propagande«. Splichal (2007, x) pravi, da sta se v skoraj treh stoletjih sistematičnih proučevanj in konceptualizacij javnega mnenja identificirali dve ključni dimenziji javnega mnenja. Prva se nanaša na strukturno značilnost javnosti kot konstitutivnega nosilca javnega mnenja (npr. tiska, ki je ga je kot nujen pogoj nastanka javnega mnenja postavil Tarde) in politično infrastrukturo (politične institucije, zakone). Druga dimenzija se nanaša na naravo in funkcijo publicitete in komunikacijskih procesov, v okviru katerih se oblikuje javno mnenje, posebej tudi naravo množicomedijskih proizvodov. Splichal (2001, xxxvi) poudarja, da je najpomembnejši vidik javnosti (javno) mnenje, ki nastaja v javnosti, ter da so za njen nastanek bistvenega pomena časopisi s svojo simbolično močjo razširjanja idej in prepričevanja bralcev. Razlaga tudi, da javnost ne nastane s tem, da ljudje berejo iste novice, ampak tako, da se jih »polasti« neka ideja. Mnenjski procesi so bistveni del družbenih komunikacijskih procesov. So konstitutivni za človeško družbo in vsako konkretno družbeno skupnost ali skupino posebej (Splichal 2007, xii). Druga bistvena značilnost javnega mnenja je, da je prvovrsten *političen* pojav, na katerem sloni sodobna demokracija (Splichal 2007, xiii). Pri umeščanju javnega mnenja kot *političnega* pojava nas zanima, preko kakšnih načinov komuniciranja je javno mnenje lahko (re)prezentirano, da izpolnjuje normativne zahteve demokratičnega življenja. Kot opozarja Splichal (2007, xiii), od trenutka, ko politično življenje ni več koncentrirano na enem samem mestu, vprašanje izražanja mnenj postane neločljivo odvisno od različnih tehnik in kanalov reprezentacije. Ker pa ljudje nimamo neposrednega dostopa do »družbenih dejstev«, smo nujno odvisni od različnih tehnik reprezentacije dejstev. Za našo razpravo je ključen odnos med posameznimi akterji v komunikacijskem procesu, če želimo razumeti odvisnost in pogojenost najbolj specifičnih institucionalnih oblik tehnik reprezentacije dejstev, med katere Splichal (2007, xiii) uvršča parlament, medije in mnenjske poizvedbe. Javni diskurz, ki temelji na demokraciji, namreč omogoča izražanje in oblikovanje mnenj o spornih javnih zadevah z namenom, da bi vplivali na delovanje političnih institucij.

Spremembe od začetka devetnajstega stoletja naprej so tako velike, da tvorijo novo dobo komuniciranja in celotnega družbenega sistema. Politično komuniciranje je doživljalo stalne spremembe: v skladu s časom, globalizacijo, e-demokracijo itd. Oblak Črnič in Prodnik (2014) opisujeta nov komunikacijski proces kot del tehničnih rešitev, ki jih ponuja sodobna komunikacijska tehnologija. Gre za preprost dostop, individualno določitev pogojev in razsežnost uporabe, interaktivnost itd., kar privede do preprostejših, udobnejših političnih dejavnosti, s katerimi se spremenijo tudi pogoji za kolektivno delovanje v družbi. Internet je prinesel velike spremembe, saj je, kot pravi Oblak Črnič (2003, 5), to nova oblika komunikativnega delovanja, kjer lahko sočasno spletemo nova medosebna razmerja in skupinska, množična komunikacijska razmerja. Na tak način je medosebno komuniciranje vse bolj odvisno od informacij, mnenj in vpliva množičnih medijev. Narava računalniškega komuniciranja omogoča javne forume za razpravo, izmenjavanje stališč posameznikov brez razkritja identitete, zato prihaja tudi do spreminjanja načina izražanja mnenj. Pogovori o družbenih vprašanjih zajemajo širok obseg političnega komuniciranja in demonstrirajo razširjenost političnega komuniciranja v sodobnem življenju in predvsem v medvolilnem obdobju (Lee Kaid 2004). Današnja sprememba načina komuniciranja in razvoj novih komunikacijskih medijev, ki so oprti na nove oblike komuniciranja, spremenijo pomen javnosti kot pasivnih gledalcev oziroma medijskih vsebin (McQuail 1997, 143). Komunikacijske tehnologije so na pomemben način spremenile in ustvarile nove oblike delovanja in interakcij ter hkrati spremenile način odziva posameznikov v družbenem okolju. Poudariti velja, da komunikacijske tehnologije oziroma z njimi povezano posredovano komuniciranje ne ustvarjajo popolno novega družbenega omrežja ali ga celo zamenjujejo, temveč utrjujejo obstoječe družbene vzorce in odnose, ki že obstajajo v družbi (Castells 1995). Edinstvenost nove medijske tehnologije ni samo dvosmerni pretok informacij in s tem tudi možnost odziva nanje, temveč tudi to, da ljudem omogoča ustvarjati nekakšne medsebojne interakcije. Njihovi uporabniki so tako ustvarjalci in hkrati prejemniki informacij ter vsebin (Slevin 2000, 74). S spremembo komunikacijskih tehnologij je tako posameznik dobil priložnost, da sam postane ustvarjalec medijskih vsebin, našo realnost pa začnejo ustvarjati mediji. Kot pravi Poler Kovačič (2002, 772), so dogodki, ki jim množični mediji pripisujejo največ pozornosti, v očeh javnosti najpomembnejši. Po njenem mnenju novinar izgublja vlogo subjekta, saj so množični mediji, ki postavljajo dnevni red občinstvu, ter mediji, katerim dnevni red postavljajo oglaševalci, vplivni viri informacij. Njihove službe za odnose z javnostmi (so)odločajo, kaj bo predmet medijske obravnave in javne razprave (Poler

Kovačič 2002, 772). Novice o politiki so torej »izid zelo konkurenčne igre« (Bennett 1996, 6), v kateri nastopajo politiki, množični mediji in občinstvo (Poler Kovačič 2002, 775). Uporabljeni vzdevki za množične medije – »četrti stan«, »četrti sila« ali »sedma sila«, »pes čuvaj« – kažejo, da so bile družbene funkcije množičnih medijev vedno povezane z izvajanjem moči in nadzora v družbi (Splichal 1997, 349).

Informacije so nujna sestavina v procesu sprejemanja racionalnih odločitev. V neposrednem pomenu informacije razumemo kot količino znanja o določeni temi, predmetu ali situaciji. S tega vidika je količina informacij, ki je na voljo posamezniku, pogojena s samo temo. Pomen različnih tem je relativistični koncept, saj je povezan s preferencami različnih posameznikov. Na ta račun ima pomen različnih tem dvojno naravo, saj je tako odvisna od subjektivnega elementa, tj. preference posameznika, ter objektivnega elementa, tj. informacije o dogodku »izven« posameznika. Da opredelimo in razumemo vloge, ki jo zunanji dogodki igrajo pri oblikovanju pomena, ki ga posamezniki pripisujejo različnim vprašanjem, je ključnega pomena časovna dimenzija. Z izhodiščnim psihološkim stanjem, v katerem posameznik pripisuje različno težo vprašanjem, morda nove razpoložljive informacije to stanje spremenijo in ga napeljejo na vprašanja, z mislijo, da je treba nekaj storiti v zvezi z dano temo ali situacijo ali pa da se z njo ni treba več ukvarjati. Učinki informacij o prednostnih nalogah posameznikov so tako pomembni za zasebne in skupne odločitve. Ko se odločamo o alokaciji skupnih dobrin, so posamezniki omejeni s količino časa in z viri. Najprej se morajo odločiti o tem, za katerega od skupnih interesov bodo poskrbeli. Časovna dimenzija je bistvena. V danem trenutku morajo posamezniki ugotoviti, katera tema je njihova prednost, saj lahko vsak nerešen problem sčasoma postane neznosno drago rešljiv ali celo nerešljiv. Ta način razmišljanja velja za vse družbene skupine, še zlasti pa za politiko, tj. politično organizirane skupine. V politiki se lahko prednostne naloge in prepričanja državljanov o javnem interesu združijo v koncept javnega mnenja, kjer imajo množični mediji izjemno pomembno vlogo (Splichal 1997, 337). Informacije se prenašajo hitro in pogosto tudi senzacionalistično po radiu, televiziji in skoraj povsod po spletu ter v tisku. Ravno hitrost pretoka informacij je po mnenju Knezovića in Maksimovića (2016, 646) osrednje vprašanje verodostojnosti posredovane vsebine, njihove resničnosti in natančnosti, za kar je potreben čas, ki ga večina novinarjev nima na razpolago. Kot pravi Vreg (2000, 220), so množični mediji tista javna sfera, ki omogoča, da družbeni problemi in konflikti postanejo javni, vlade, parlamenti, institucije

in kapital pa transparentni. Knezović in Maksimović pa poudarjata, da se z vsemi prednostmi, ki jih ponujajo množični mediji, postavlja vprašanje njihovega potencialno škodljivega vpliva zaradi nepreverjenih, netočnih in špekulativnih informacij, kar je mogoče omejiti na koncept manipulacije kot ključni izraz na področju medijske etike (Knezović in Maksimović 2016, 646)¹¹. Za medije imajo dogodki, ki sodijo med pet k-jev – katastrofe, krize, konflikti, kriminal in korupcija, veliko novičarsko vrednost. Medij tako z namenom vzbujanja pozornosti javnosti doda vsem tem dogodkom krizne razsežnosti.

4.2 Akterji političnega komuniciranja

Maarek in Wolfsfeld (2003, 1) navajata, da je komunikacija že od nekdaj središče političnega procesa, kjer gre za komunikacijo političnih voditeljev z javnostjo, kandidatov, ki se potegujejo za zmago na volitvah, ali pa le za razpravljanje javnosti o javnih zadevah. Denton in Woodward (1990, 14) definirata politično komuniciranje kot razpravo o alokaciji: javnih sredstev, uradne oblasti (kateri je dana moč za pravne, zakonodajne in izvršilne odločitve) in uradnih sankcij (kaj država nagrajuje ali kaznuje). Perloff (1998, 8) meni, da je politično komuniciranje proces, v katerem si politično vodstvo, mediji in državljani oziroma javnost izmenjujejo in primerjajo pomen sporočil, povezanih z izvajanjem javne politike. Tudi Vreg (2000, 8) definira politično komuniciranje kot izražanje mnenj, stališč, potreb in interesov različnih družbenih skupin. Ključni dejavnik, ki določa komunikacijo kot »politično«, po mnenju Dentona in Woodwarda (1990, 11) ni vir sporočila (oblika), pač pa njegova vsebina in namen. Enako pri opredelitvi političnega komuniciranja Ferfila in Kos (2002, 116) poudarjata pomen vsebine, namena in sestave komunikacije, saj bolj ko je družba odprta in demokratična in bolj ko so mediji aktivni, več je možnosti, da javna razprava prispeva k upravljanju družbe.

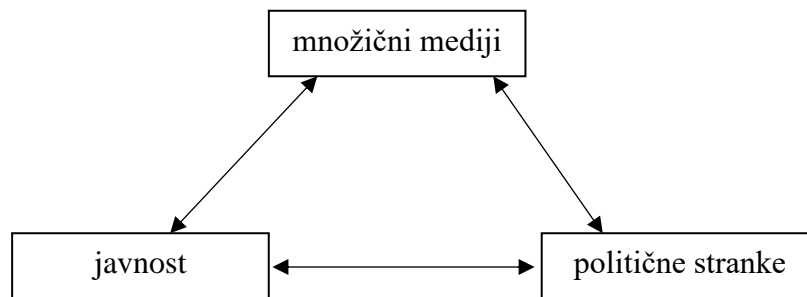
Perloff (1998, 8–9) ugotavlja, da je politično komuniciranje proces, kjer nastopajo akterji t. i. zlatega trikotnika političnega komuniciranja: politični voditelji, mediji in javnost. Zlati trikotnik tako prikazuje dinamične in kompleksne interakcije med temi tremi akterji, ki so vpleteni v proizvodnjo, prejemanje in interpretacijo političnih sporočil. Leighley (2004, 8) ugotavlja, da je

---

¹¹ S pojmom manipulacija avtorja omenjata tudi pojme, kot so moč medijev, vpliv medijev in zloraba medijev, s katerimi označujeta problematiko vloge množičnih medijev v sodobni družbi (Knezović in Maksimović 2016, 650).

nemogoče razumeti vedenje, motive in odnose enega, če ne poznamo vedenja, motivov in odnosov drugega akterja v političnem komuniciranju. Zato trdi, da so politične stranke, mediji in javnost medsebojno odvisni. V procesu konstrukcije političnih vprašanj je pomembno razumeti, kakšne so komunikacijske vezi med javnostjo, mediji in politiko, kjer se zagotavljajo informacije, oblikujejo interesi ter zastopajo sprejemljive in zadovoljive rešitve javnih vprašanj.

Slika 4.1: Zlati trikotnik političnega komuniciranja

Vir: Leighley (2004, 8).

Prva kategorija v političnem komuniciranju vključuje uveljavljene **politične stranke**, ki so skupina bolj ali manj podobno mislečih posameznikov, ki preko organizacijskih in ideoloških struktur vplivajo na proces odločanja. To je znano kot sistem osnovnih vrednot ali ideologija politične stranke. Politična stranka v demokraciji je avtonomna – institucionalna koalicija državljanov, ki delujejo v skupnem okviru s potrebo predlagati kandidate za javne funkcije. Tekmujejo z drugimi strankami z namenom pridobiti kontrolo in organizacijo vlade (Mack 2010, 19). Avtonomna pomeni, da je stranka organizacijsko ločena od drugih strank in vlade, čeprav so njene operacije lahko regulirane. Institucionalna pomeni, da stranka deluje v skladu s priznanimi pravili in praksami, tako formalnimi kot neformalnimi, ki omogočajo političnim akterjem zgraditi pričakovano bodoče obnašanje in prikazati odgovornost do volivcev. Kljub ideoloških razlikam, ki obstajajo med političnimi strankami v modernih demokracijah, si le-te delijo zavezanost ustavnih sredstev pri doseganju svojih ciljev, prepričati javnost kot celoto v njihovo pravilnost in postaviti svoje politične poglede na preizkušnjo na vsakokratnih volitvah. Izvoljena politična stranka se tako strinja, da ravna v skladu z ustavnimi pravili političnega sistema, v katerem deluje, spoštovati mora omejitve svoje moči pri izvajanju ali nasprotovanju politike, vse do novih priložnosti, ki prihajajo

skupaj z novimi volitvami. Za politične stranke je delovanje v opisanem postopku primarno odvisno od njihove sposobnosti komuniciranja s tistimi, ki bodo glasovali in preverjali njihovo legitimnost. Politično komuniciranje je posledica sodelovanja državljanov z demokratičnim procesom kot celoto, zato se sodobna politika in mediji tako neločljivo prepletajo v študijah politične komunikacije (Johansen 2012, 100). Politični krogi na podlagi politične moči, elitnega statusa in komunikacijskega delovanja primarno opredeljujejo, določajo in odločajo o tem, kako bo medijem in javnosti predstavljena politična realnost. Procesi oblikovanja in sprejemanja politik predstavljajo nenehni boj za prevlado idej, ki usmerjajo načine mišljenja in vedënja javnosti in drugih akterjev ter določajo meje političnih kategorij (Fischer 2003, 223).

Pri političnem komuniciranju političnih strank velja omeniti še vlogo službe za odnose z javnostmi – medijske in informacijske taktike upravljanja z namenom zagotavljanja, da politične stranke prejmejo največjo možno pozitivno publiciteto in najmanjšo možno negativno publiciteto. Dejavnosti službe za odnose z javnostmi so lahko proaktivne, kot so konference politične stranke, ki so v sodobnem času namenjene predvsem pritegnitvi pozitivne medijske pokritosti; novinarska konferenca, ki strankam omogoča, da predstavijo svoje politične programe predvsem med volilno kampanjo. Pomembno je zaposlovanje ljudi v odnosih z javnostmi zaradi oblikovanje »videza« politične stranke. Službe za odnose z javnostmi opredeljujejo realnost v določenih okvirjih. Pri tem pa se trudijo razložiti kompleksno in abstraktno politično realnost na razumljiv način v najkrajšem možnem času ter največkrat s cilji, da bi bile njihove informacije v medijih objavljene na karseda nespremenjen način (Hallahan 1999). Ihlen in van Ruler (2009, 10) izpostavljata, da v okviru socioloških pristopov odnosi z javnostmi služijo enaki funkciji kot novinarstvo. Njihova vloga je tako ključna v procesu ustvarjanja javnih zgodb, opredeljevanja družbenih pomenov in posledično konstrukcije družbene realnosti (Hallahan 1999, Davis 2010). Po mnenju Labanove (2007) je vloga odnosov z javnostmi v študijah spregledana, v političnem kontekstu pa jo spremljajo precejšnja mera cinizma in negativne konotacije, povezane z manipulacijo in s propagando (L'Etang 2004), kot so strokovno retorično prepričevanje, zavajanje, prikrivanje, prikrojevanje resnice, prikrito vplivanje in celo zlorabe (L'Etang 2007, Davis 2010). Nekatere študije (Davis 2003, Ihlen in van Ruler 2009) poudarjajo manipulativno moč v rokah elit, ki se poleg vpliva na medijske vsebine, zaradi njihovega položaja, povečuje še s tem, da si lahko privoščijo strokovnjake za odnose z javnostmi. L'Etang (2004) opozarja, da naraščajoča dominacija elit in političnih institucij v javni sferi zmanjšuje možnost državljanov za sodelovanje v javni razpravi, ki se odvija predvsem v

množičnih medijih. Nasprotno pa McNair (1996) poudarja, da so odnosi z javnostmi povezani s temeljnima vrednotama demokracije – z javnim delovanjem in s participacijo ter vzpostavljanjem družbenega dialoga v liberalno-pluralističnem kontekstu. Enako Cultip in drugi (2006, 419) menijo, da politični odnosi z javnostmi igrajo integralno vlogo »mostu med političnimi akterji in državljani«. Politične stranke velik del svojih komunikacijskih praks usmerjajo na množične medije kot poglavitne kreatorje družbenih pomenov in podob (Voltmer 2006), prav tako pa s pojavom sodobnih informacijskih komunikacijskih tehnologij komunicirajo tudi neposredno. Politični viri tako ne samo neposredno s pokrivanjem medijev, ampak tudi s posredovanjem množičnih medijev kot »tretje osebe« vplivajo na javno mnenje in percepcijo političnih zadev v javnosti (Nelson in drugi 1997).

Drugi ključni element v procesu političnega komuniciranja, brez katerega nobeno politično sporočilo ne bi imelo svojega pomena, je **javnost**. Pri umeščanju javnosti se naslanjamo na Habermasa, ki kot ključni zgodovinski dogodek, v katerem so se oblikovale tiste politične ideje, ki pomembno vplivajo na sodobna pojmovanja in institucije, izpostavi nastanek meščanske družbe ter poudarja, da se je javnost začela oblikovati, ko je prišlo do ločitve javnega in zasebnega kot dveh ločenih sfer (Habermas 1962/1989, 66). Prav nastanek meščanske javnosti po Habermasovem mnenju vpliva na razvoj politične zavesti, ki proti absolutni oblasti artikulira pojem in zahtevo po splošnih in abstraktnih zakonih in ki končno tudi sebe, namreč javno mnenje, postavi kot edini legitimni vir teh zakonov (Habermas 1962/1989, 119). Avtonomija meščanstva, ki je temeljila na prostem trgu, ki se zmore sam uravnavati, je omogočala, da so se v javnosti lahko oblikovala mnenja, ki so bila kritična do oblasti. Kot opozarja Blumer (v Splichal 2007, 157), javnost ne nastane pod vplivom nekega načrta, temveč kot naravni odgovor na določeno situacijo. Je naravna, spontana in ne vnaprej določena. Blumer javnost obravnava kot osnovno kolektivno združenje, ki je (1) soočeno s problemom, (2) razdeljeno glede na predstave o rešitvi problema in (3) se udeležuje razprave o problemu. Pri umeščanju medijskega poročanja o političnih škandalih se bomo tako naslanjali na osnovne značilnosti javnosti – prisotnost problema, razpravo in kolektivno mnenje širše javnosti. Blumer (v Splichal 2007, 158) poudarja, da sta za javnost značilna nestrinjanje in razprava o tem, kaj bi bilo treba storiti. Prav zaradi tega so za javnost značilni konfliktni odnosi, saj so po Blumerju v javnosti ljudje v interakciji, ki temelji na interpretaciji, to pa povzroča razpravo. Interakcija pa ne pomeni medsebojne podpore in soglasja, ampak je zanj značilno

nasprotovanje (v Splichal 2007, 158). Javnost je tudi najbolj izpostavljena aktivnemu vplivu in pritiskom, saj nanjo večinoma strateško, namerno in organizirano vplivajo tako mediji kot tudi politika. Bolj kot aktivne akterje v političnem komuniciranju javnost predstavlja prejemnike, saj se pogajanja o nadzoru nad političnimi novicami večinoma odvijajo med politiko in mediji (Vltmer 2006).

Ne glede na velikost in naravo javnosti je politično komuniciranje namenjeno doseganju učinka na sprejemnike sporočila, zato je javnost pomemben politični akter. Javnost ne zavzema stališč v izolaciji, zato vloge medijev ni mogoče spregledati. Ross (v Splichal 2001, 136) s splošnim izrazom »javno mnenje« misli tako na *javno sodbo*, ki je mnenje, ki ga javnost izreče v zvezi s tem, ali je dejanje dobro ali slabo, častno ali nečastno. *Javno razpoloženje* pa nudi občutek občudovanja ali preziranja, spoštovanja ali posmeha, ki ga javnost izrazi v zvezi s kakšnim dejanjem. *Javno delovanje*, ki zajema ukrepe, pa ni zgolj izražanje mnenja ali razpoloženja javnosti, ki jih sprejme z namenom, da bi učinkovala na ravnanje. Schäffle (v Splichal 2001, xxii) opisuje, da so javnost, publika, javno mnenje in dnevni tisk najpomembnejši kanali, po katerih poteka vzratni vpliv javnosti na voditelje. Pomembno funkcijo Schäffle pripisuje javnosti, ki je v prvi vrsti pasivna, iz te pasivnosti pa se lahko dvigne, zato morajo vplivni elementi s tem razpoloženjem računati. Na podlagi tega definira tudi javno mnenje, ki je negativen ali pozitiven odziv publike na »vodilne nazore, sodbe in težnje« v družbi. Noelle-Neumannova razume javno mnenje kot socialnopsihološki mehanizem, ki integrira družbo, jo stabilizira, vzpostavlja prioritete oziroma določa dnevni red, ki narekuje, katere probleme ima družba za najpomembnejše ter podeljuje legitimnost, kar pomeni, da nad posamezniki izvaja močan pritisk h konformnosti, brani ustaljene norme ali ustvarja tiste, ki bodo postale zakonsko sankcionirane (Noelle-Neumann v Splichal 2007, 207).

Tretji element v procesu političnega komuniciranja so **mediji** – medijske organizacije, ki danes obsegajo tiskane izdaje, TV oddaje in spletne kanale, ki vključujejo spletne strani medijev, blogov in samostojnih spletnih strani (Wikileaks). Vsi ti se ukvarjajo s poročanjem, združevanjem ali komentiranjem političnih vprašanj ter družabnimi omrežji (Facebook in Twitter), ki pa spletnim uporabnikom omogočajo hitro izmenjavo informacij. V demokratičnem političnem sistemu imajo tako mediji funkcijo oddajnikov političnega komuniciranja, ki izvira iz medija samega, kot tudi

funkcijo pošiljatelja političnih sporočil s strani novinarjev in drugih oblikovalcev sporočil (bloggerji).

Množično komuniciranje lahko definiramo kot interakcijo med institucijami, ki se odvija skozi tehnologijo distribucije po principu raznolikih možnosti izbire. Medije ali tiste, ki delajo v njih, je treba obravnavati kot pomembne politične akterje. Ne samo, da prenašajo sporočila političnih organizacij v javnost, ampak jih preoblikujejo skozi različne procese, ko jih »izdelujejo« in interpretirajo. Kar želi povedati politik, ni nujno tisto, kar medij poroča, da je politik dejal. Poleg tega mediji sami podajajo izjave o politikih v obliki komentarjev, uvodnikov in vprašanj v intervjujih. Odnos med mediji in političnim procesom vključuje tako akcije kot reakcije (McNair 2011, 43). Množični mediji tako vplivajo na vedenje političnih strank z dodeljevanjem/odvzemanjem legitimnosti določenim temam, na katere se morajo politiki odzvati, politiki pa na te iste množične medije vplivajo s stalnim servisiranjem in zagotavljanjem informacij (Leighley 2004, 8). Naj poudarimo, da političnost ne pomeni tistega, kar se uporablja v vsakdanji rabi kot nekaj slabega, manipulativnega, kot podaljšana roka posameznih politikov ali strank, temveč kot analitični koncept za razumevanje in razlago tega, kar se v razmerju mediji–družba in mediji–država dejansko dogaja. Mediji običajno predstavljajo politiko s kontradiktornimi in dualističnimi izrazi, ki poudarjajo dramo in konflikte (Jameson in Entman 2004, 38). Osredotočajo se na igro – kdo je glavni, kdo je v ozadju, katere strategije in manevre uporablja vsaka izmed strani (Jameson in Entman 2004, 40). Mediji so zainteresirani za akterje in institucije, ki imajo največji vpliv na družbo: večja ko je politična moč udeleženca, lažje je sprožiti večji dogodek v novicah (Wolfsfeld in Sheaffer 2006).

Množični mediji pridobijo, sprožijo in razširjajo informacije. Ker pri tem nastajajo tudi stroški, se oblika množičnega komuniciranja pojavi le takrat, ko je dovolj veliko povpraševanje za to vrsto novic. Na eni strani se množični mediji odzivajo na zahteve državljanov po informacijah, na drugi pa pogosto zato, ker javnost potrebuje informacije za oblikovanje svojega mnenja in odločanja o skupnih zadevah. Obstajajo jasne spodbude na strani medijskega trga, ki želi vplivati in nadzorovati informacije, kar posredno zagotavlja tudi njegov vpliv na odločitve posameznikov. Mnogi družbeni akterji so zainteresirani za vpliv pri oskrbi informacij s strani množičnih medijev. Dejstvo je, da v odsotnosti obstoječih medijev lahko neposredno vzpostavijo nove. Povpraševanje po informacijah

in ponudba različnih prepričanj ustvarja občutek, da je politična vloga množičnih medijev opredeljena s tema dvema močnima silama. Državljeni se zanašajo na množične medije, ki naj pridobivajo novice o aktualnih dogodkih, vendar se soočajo s tveganjem, da »nekdo« izkrivlja ponudbo novic z namenom, da premakne državljane v smer, ki je ugodna zanj. Medtem ko navadni državljani želijo dobiti resnične podatke, vlada in/ali interesne skupine v senci le-te izkrivljajo.

Žilič Fišer (2007, 27) opredeli izraz množični mediji kot sredstvo komuniciranja, ki deluje v velikih razsežnostih in se dotika skoraj vsakega posameznika v družbi. Poudarja, da je pomembnost množičnih medijev v njihovem fenomenu, ki se nanaša na univerzalnost v dosegu, veliki razširjenosti (popularnosti) in javnem značaju. Dotakne se tudi odnosa množičnih medijev do politike, pri čemer navaja (prav tam):

- množični mediji so ključni element v demokratični politiki, saj tvorijo komunikacijsko polje in kanale za široko razpravo ter razširjajo različne informacije in stališča;
- množični mediji so sredstvo za uveljavljanje moči tistih, ki imajo privilegiran dostop do njih (politiki in predstavniki vlade).

Čeprav je izraz množični medij postal sinonim za kolektivne komunikacijske izkušnje, smo zdaj priča nastanku konkurenčnih kanalov in oblik informacij, skupaj s tehnologijo trženja, ki oblikujejo posebna sporočila in pogosto usmerjajo sicer ozko (omejeno), vendar strateško pomembno javnost. Nove komunikacijske in informacijske tehnologije ter vse večja sofisticiranost pri strateški uporabi tradicionalnih in novih medijev so spremenile videnja, kako ljudje delujejo v svojem javnem in zasebnem življenju (Bennett in Entman 2001, 9).

4.3 Funkcije medijev v političnem komuniciranju

Mediji so po svoji poklicanosti pomemben nosilec demokracije, ki deluje kot pomemben podporni mehanizem, preko katerega državljani spoznajo in sodelujejo v demokratičnem procesu (Shah, Kwak in Holbert 2001; Shah, McLeod in Yoon 2001; Tolbert in McNeal, 2003; Eveland, Hayes, Shah in Kwak 2005; Klandermans, van der Toorn in van Stekelenburg 2008; Livingstone in Markham 2008; Boulianne 2011). Cilj političnega komuniciranja je prenašanje sporočil, ki so namenjena javnostim, vladnim strukturam in vsem drugim izvrševalcem oblasti na različnih ravneh

političnega delovanja. Med drugim mediji omogočajo, da javnost pridobi neko predstavo o celoti dogajanja. Od medijev zahtevamo, da morajo biti sposobni zadržati distanco od svoje splošne strategije (usmerjenosti v poročanju medijev) in centralnega sporočanja s strani vlade, da bi dosegli svoje cilje sporočanja. Mediji imajo tako pomemben delež pri oblikovanju politične volje. Zato imajo v demokratični družbi tudi veliko odgovornost. Med drugim so njihove vloge naslednje:

- a) natančno in v celoti obveščajo in izobražujejo javnost,
- b) neodvisno raziskujejo in uokvirjajo trditve, ki so po definiciji plod pristranskih virov.

Slika 4.2: Funkcije medijev v političnem komuniciranju

Vir: McNair (2011, 6).

Leighley (2004, 71) ugotavlja, da je proces zbiranja novic ključnega pomena za razumevanje vloge medijev v demokratični družbi. Množični mediji obsegajo uveljavljeno institucijo v družbi, ta uveljavljena institucija pa mora delovati rutinsko in vzorčno. Še kritiki medijev pogosto ignorirajo dejstvo, da zbiranje novic izvaja usposobljen strokovnjak v posebnih družbenih in političnih organizacijskih strukturah. Leighley (2004, 71–72) je preučevala različne dejavnike in vidike, ki sodelujejo v postopku ustvarjanja novic. Pravi, če razmišljamo o oblikovanju novic kot o naboru odločitev, ki jih sprejmejo uredniki in novinarji, je ključno prepoznavanje njihovih odločitev in

vplivov. Postopek izbire se lahko izvede s pogledom novinarjev in urednikov na ustrezne vladne odločitve – lahko se odločijo, da poročajo o zgodbah, ki poudarijo njihovo kontradiktorno vlogo. Druga možnost je, da novinarji in uredniki pomagajo gospodarsko in politično zainteresiran z uporabo instituta tiska za varovanje in krepitev interesov, tako vladnih kot poslovnih voditeljev. Še ena možnost, ki jo navaja Leighley, je, da uredniki in novinarji zavestno poskušajo služiti javnemu interesu z izbiro zgodb, za katere menijo, da so ključnega pomena za javnost. Nazadnje pa so lahko novinarji in uredniki motivirani izključno s ciljem ohraniti visoko raven dobička za svojo novinarsko organizacijo, ne oziraje se na posamezno vrsto zgodbe.

Žilič Fišerjeva (2007, 33–35) opisuje politične oziroma posredniške funkcije, ki jih morajo mediji, kot posredniki med politiko in javnostjo, izpolniti:

- 1) Informacijska funkcija kot najstarejša izmed osnovnih funkcij medija določa, da morajo mediji informirati javnost o političnih ciljih, vladnih strategijah, predlaganih načrtih in političnih spremembah. Mediji delujejo kot komunikacijski kanal, ki poteka od političnega vrha družbe do politične baze oziroma volivcev.
- 2) Funkcija izražanja poudarja pomen medija kot kanala, preko katerega lahko posamezniki ali skupine izražajo različna stališča in uresničujejo svojo politično, kulturno in družbeno identiteto.
- 3) Funkcija nadzоровanja pa se nanaša na pomen medija kot psa čuvaja (angl. *watch dog*) v družbi. Gre dejansko za zaščitno funkcijo, saj ta običajno določa vlogo medija v smislu nadziranja vlade, zaščite javnosti in preprečevanja tistim z močjo, da bi prekoračili svoje pristojnosti.
- 4) Reprezentativna funkcija se kaže v usmerjenosti medija, da bi ugodil interesom najširše javnosti, dobil njeno podporo in si omogočil razvoj, saj njegovo delovanje usmerja trg. Ta profitna usmerjenost reprezentativne funkcije je v literaturi znana kot komercializacija medijev.

McNair (2011, 18–20) predlaga pet funkcij medijske komunikacije v »idealnem tipu«
demokratskih družb:

- Prva funkcija se nanaša na obveščanje državljanov o tem, kaj se dogaja okoli njih (kar lahko rečemo »nadzorna«
funkcija ali funkcija »spremljanja«
medijev).

- Druga funkcija se nanaša na izobraževanje v smislu in pomenu dejstev (pomen te funkcije manifestira resnost, s katero novinarji zaščitijo lastno objektivnost, saj njihova vrednost kot izobraževalcev predpostavlja strokovno distanco do vprašanj, ki jih analizirajo).
- Tretjič, mediji morajo zagotoviti platformo za javno politični diskurz, omogočiti oblikovanje »javnega mnenja« in *feedback* tega mnenja k javnosti, od koder je prišlo. To mora zagotavljati prostor za izražanje nezadovoljstva, kar je imperativ v demokratični družbi.
- Četrta funkcija medijev je, da zagotavljajo publiciteto vladnim in političnim institucijam do te mere, da so dejanja kogarkoli, ki imajo moč in oblast, transparentna in istočasno na voljo javnem nadzoru.

Nenazadnje mediji v demokratičnih družbah služijo kot kanal za zagovarjanje političnih stališč. Politične stranke zahtevajo prostor za artikulacijo svoje politike in programov za širše občinstvo, ki terja dostop do medijev. Poleg tega so nekateri mediji, predvsem v tiskanem sektorju, aktivno podprti z eno ali drugo od političnih strank, še posebej v občutljivih časih, kot so volitve. V tem smislu lahko na zagovorniško funkcijo medijev gledamo kot na funkcijo prepričevanja.

Leighley (2004, 13) navaja tri funkcije, ki jih imajo mediji v sodobni družbi: nadzor, interpretacijo in druženje. Nadzor služi za individualne in družbene potrebe, obvešča posameznike o tem, kaj se dogaja v svetu, izpolnjuje osnovne psihološke potrebe posameznika, da se zaveda in ima občutek nadzora nad okoljem. Nadalje, množični mediji pomagajo posameznikom razložiti dogodke, ki se pojavljajo v svetu. Prisotnost množičnih medijev v komuniciranju daje dogodkom legitimnost in izjemen pomen. Množični mediji tako zagotavljajo politično in družbeno okolje, v katerem je predstavljena oseba, dogodek ali vprašanje. Poročanje o dogodku pomaga posamezniku dodatno oceniti njegov pomen. Končno pa množični mediji pomagajo družiti posameznike v širši družbeni sistem, ki ga zaznamujejo družbene vrednote in norme. V daljših časovnih obdobjih so posamezniki večkrat izpostavljeni informacijam o obnašanju in odnosu drugih v družbi in o tem, kako so ta vedenja in obnašanja splošno sprejeta v družbi.

V obdobju izven volitev so mediji postali glavni kanal v procesu političnega komuniciranja, saj preko medijev politične stranke posredujejo informacije in oblikujejo politično klimo širšemu

krogu volivcev, s tem pa bijejo boj za politično moč. Politični akterji uporabljajo medije, da bi njihova sporočila dosegla občinstvo, na katerega ciljajo. Mediji pa pogosto ne poročajo na nevtralen in nepristranski način o stvareh, ki se dogajajo na političnem prizorišču okoli njih. Po mnenju McNaira (2011, 11) so politični dogodki obremenjeni z vrednostnimi sodbami, subjektivnostjo in pristranskostjo. Medijska pristranskost je ključnega političnega pomena. Nekaj pristranskosti lahko pripišemo omejitvam pri postopku zbiranja informacij, medtem ko so drugi proizvodi odločitev za podporo. Medtem ko se obseg in smer medijske pristranskosti v sodobnih demokracijah spreminjata, nam dejstvo, da ta obstaja, daje pravico, da gledamo na medijske organizacije kot na pomembne akterje v političnem procesu (McNair, 2011, 12). Med distribucijo političnega sporočila in njegovim sprejemom s strani javnosti se včasih zgodi tudi to. Lahko se spremeni na različne načine, zavestno ali zaradi medijskega procesa, tako da se spremeni pomen sporočila in vpliv na ciljno skupino. Sekloča (2016, 109) uporabi izraz »komunikativna moč«, ko govori o vplivu medijev kot infrastrukture javne sfere. Po njegovem mnenju je mediatizacija primat (množičnih) medijev v političnem komuniciranju, na katero se veže ta nova oblika moči, ki je od srede druge polovice 20. stoletja postala vedno bolj aktualna.

Vse našteve opredelitve in značilnosti medijev lahko strnemo v tri najpomembnejše izvore moči medijev, ki jih opisuje tudi Teršak (v Pičman Štefančič in Teršak 2005, 36):

- 1) *Strukturalni* izvor moči medijev, ki izhaja iz zmožnosti medijev nagovoriti tolikšno javnost, kot si je ne more zagotoviti nobeno drugo sredstvo javnega komuniciranja.
- 2) *Psihološki* izvor moči, ki vznikaja iz značaja medijev v očeh občinstva, saj ima sorazmerno visoko stopnjo zaupanja, ki jo občinstvo namenja medijem.
- 3) *Normativni* izvor moči, ki izhaja iz spoštovanja, ki ga moderne demokratične družbe namenjujejo načelu svobode izražanja in neodvisnosti medijev.

4.4 Razvoj teorij komuniciranja in medijski vpliv na občinstvo

Različni odgovori na vprašanja o tem, kakšen pomen imajo mediji v družbi, so skozi zgodovino razvoja pogosto povezani z vprašanjem aktivnosti občinstva, ki se spreminja in prilagaja novim komunikacijskim načinom. Komunikacijske teorije so način konceptualizacije odnosa med mediji in občinstvom. Od zgodnjih dni množičnega komuniciranja so medijski teoretiki poskušali opisati

proces komunikacije, da bi razumeli naravo in obseg vpliva medijev, ki se je pogosto razvijal skupaj z razvojem tehnologije. Pri različnih komunikacijskih teorijah ne gre le za drugačne poudarke, temveč se razlikujejo predvsem glede na to, kakšno vlogo ima občinstvo, kot tudi posamezniki, ki so vključeni v takšno vrsto komuniciranja, in dodatno, kako se množično občinstvo prilagaja novim priložnostim in pogojem, ki jih prinaša nova medijska tehnologija. V tem kontekstu je zanimiv pregled komunikacijskih teorij medijev in njihov vpliv na oblikovanje javnega mnenja občinstva, ki smo ga razdelili na štiri faze.

Faza močnega medijskega vpliva

Od začetka leta 1920 pa vse do leta 1930 so se razvijale množične medijske tehnologije, kot sta radio in film, ki sta skorajda nepremagljivo oblikovala prepričanja, mnenja in obnašanje občinstva po volji komunikatorjev (McQuail, 2010). Raziskave obdobja po prvi svetovni vojni so pokazale, da so politiki manipulirali s komunikacijskimi simboli v množičnih sporočilih, da bi svet pripeljali do vojne. Pojavila se je surova teorija propagande, v kateri so bili predstavljeni množični mediji, ki imajo učinek »hipodermične igle« – neposredno, univerzalno in z velikim vplivom na občinstvo (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 61). Teorija hipodermične igle je bila razvita v letih 1920 in 1930, ko so raziskovalci opazovali učinek propagande med prvo svetovno vojno. Postala je prevladujoč način razmišljanja o vplivu medijev v naslednjih desetletjih. To je komunikacijska teorija, ki nakazuje, da se medijsko sporočilo vbizga neposredno v možgane pasivnega, homogenega občinstva. Ta teorija kaže, da so medijska besedila zaprta, na vse občinstvo pa vplivajo na enak način. Ti vseobsegajoči učinki pa so imeli dve glavni omejitvi. Prvič, vojna propaganda predstavlja sorazmerno edinstveno situacijo z maloštevilnimi, če sploh konkurenčnimi sporočili, zato tega modela zaradi pomanjkanja konkurenčnih sporočil ni mogoče posplošiti na vsakodnevne situacije. Druga predpostavka pa oznanja, da je bilo občinstvo pasivno in homogeno, kar pa ni bilo empirično dokazano (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 61). Obstajali pa sta dve razlagi, ki sta zaznavali pomen učinkov množičnih medijev. Prvič, množični mediji so pridobivali široko občinstvo, celo med povprečnimi gospodinjstvi. Ljudje so bili navdušeni nad hitrostjo širjenja informacij, kar naj bi potrjevalo, da je občinstvo zaznalo medije. Drugič, več vlad je v času vojnega časa izvajalo propagandne tehnike kot močno orodje za združevanje ljudi. Ta propaganda je pokazala močan učinek komunikacije. Raziskovanje zgodnjih medijskih učinkov je

bilo pogosto osredotočeno na moč te propagande. Lasswell (1972, 220) je sijajno opisal, kako se lahko s pomočjo množičnih medijev manipulira:

Nov in subtilen instrument ... na tisoče in celo milijone človeških bitij, združenih v eno maso sovraštva, volje in upanja ... ime tega novega kladiva in nakovala socialne solidarnosti je propaganda ... Vsi aparati popularizirajo simbole in njihove oblike; volk propagande ne okleva, da bi bil zamaskiran v ovčjo obleko. Vsi možje – pisatelji, poročevalci, uredniki, pridigarji, predavatelji, učitelji in politiki so vključeni v službo propagande, da bi poenostavili glavno sporočilo.

Raziskovanje tehnološkega in družbenega okolja teorije zgodnjih medijskih učinkov je pokazalo, da so bili množični mediji vplivni (McQuail, 2010). Od leta 1920 dalje so bili izboljšani različni modeli raziskovanja za študij množične komunikacije. Eden takšnih je vključeval vsebinsko analizo medijev, ki jo je Berelson (1952, 18) opredelil kot »raziskovalno tehniko za objektivni, sistematičen in kvantitativni opis vsebine komunikacije«. Lasswell tako velja za pionirja popularne oblike »propagandne analize« (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 61).

Faza omejenega medijskega vpliva

Druga faza medijskih učinkov, ki se je začela v tridesetih letih prejšnjega stoletja, je pokazala pomen empiričnih raziskav, hkrati pa predstavlja zapleteno naravo medijskih učinkov zaradi individualne narave posameznikov in občinstva. Študije Payne Funda, ki so se v tem obdobju izvajale v ZDA, so se osredotočale na učinek medijev na mlade. Mnoge druge ločene študije so se osredotočale na študije učinkov prepričevanja ali možnosti in uporabe načrtovanega prepričevanja v filmu in drugih medijih. Lazarfeld (1944) in njegovi kolegi so študirali učinkovitost demokratičnih volilnih kampanj, kar štejemo za začetke študija učinkov političnih kampanj.

Raziskovalci so razkrili, da se pojavljajo empirični dokazi o značilnostih medijskih učinkov na posameznike in ciljne skupine, ki jih opredeljujejo številne intervencijske spremenljivke, kot so demografske značilnosti, socialni psihološki dejavniki in različno vedenje. S temi novimi spremenljivkami in dodanimi raziskavami je bilo težko izolirati vpliv medijev, ki je privedel do medijskih učinkov v spoznanju, odnosu in vedenju občinstva. Koncept vsesplošnih množičnih medijev ni ugotovil, da mediji niso imeli vpliva ali učinka. Že sama obstoječa struktura družbenih odnosov in kulturnih kontekstov je v prvi vrsti oblikovala ali spreminjala mnenja ljudi, stališča in

vedenja, mediji pa so delovali le znotraj teh uveljavljenih procesov. Ta zapletenost je imela zaviralni učinek na proučevanje vpliva medijev na občinstvo. V tem času se je začela sistematična študija množičnih komunikacij in tako so študije tega časa prinesle nepredvidljive ugotovitve za razvoj kasnejših modelov komuniciranja (model dvostopenjskega toka¹², model mnenja, *reinforcement model*). Te študije so temeljile predvsem na razčlenitvah uporabe medijev in preferencah po različnih demografskih skupinah (npr. socialno-ekonomski status), njihov učinek na razvoj modelov komuniciranja pa je bil ogromen (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 64). Teorijo omejenega medijskega učinka so izpodbijali novi dokazi, ki so podprli dejstvo, da množična medijska sporočila lahko povzročijo merljive družbene učinke (McQuail 2010).

Ponovno odkrita faza močnega medijskega vpliva

V 50. in 60. letih prejšnjega stoletja je razširjena uporaba televizije pokazala svojo izjemno moč v družbenem življenju. Medtem so raziskovalci tudi spoznali, da so bile zgodnje preiskave, ki se močno zanašajo na psihološke modele, ozko osredotočene samo na kratkoročne in takojšnje učinke. Model »dražljaj-reakcija« je predstavil možnost globokih dolgoročnih medijskih učinkov. Prehod od kratkoročnih do dolgoročnih učnih učinkov je zaznamoval obnovo raziskav medijskih učinkov. Več pozornosti so namenili kolektivnim kulturnim vzorcem, opredelitvam družbene realnosti, ideologiji in institucionalnemu vedenju. Čeprav občinstvo še vedno meni, da nadzira izbiro medijskih sporočil, ki jih porabljajo, »način medijev izbira, obdeluje in oblikuje vsebino za svoje lastne namene, kar lahko močno vpliva na to, kako je sporočilo sprejeto in kako si ga prejemnik razlaga, ter ima tako sporočilo dolgoročne posledice« (McQuail 2010). Tako sta šele v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so bili množični mediji že ustaljeno študijsko področje, raziskovalca McCombs in Shaw (1972) ponudila model določanja dnevnega reda (angl. *agenda setting model*) kot rezultat njune študije iz leta 1968 o glasovalcih Severne Karoline med predsedniško volilno kampanjo. Model opisuje, kako izbira vsebin in pogostosti poročanja v množičnih medijih vpliva na zaznavo prepoznavnosti teh tem znotraj javnega občinstva. Ugotovili so, da so med vprašanji, za katere so volivci verjeli, da so pomembna, vprašanja, ki so jih mediji izpostavili. Teorija predpostavlja, da mediji ne morejo določiti, kaj naj občinstvo razmišlja, lahko pa definirajo, o čem naj razmišlja. S samim izborom, opuščanjem in oblikovanjem mediji tako

---

¹² Razpravlja o posrednih učinkih medijev in navaja, da mediji vplivajo na ljudi s pomočjo medosebnega vpliva mnenjskih vodij.

osredotočajo javno razpravo o določenih vprašanjih. V tem času je veliko raziskav množičnega komuniciranja narejeno preko modelov, kot so model določanja dnevnega reda (angl. *agenda setting*), spirala molčečnosti¹³ (angl. *spiral of silence*), kultivacijska analiza¹⁴ (angl. *cultivation analysis*), vrzel v znanju¹⁵ (angl. *knowledge gap*) itd. Modeli poskušajo zajeti bistvo zastavljenih vprašanj in iščejo, kateri so glavni elementi strukture ali procesa in kakšna so razmerja med temi elementi (McQuail in Windhal 1993, 2).

Po drugi svetovni vojni je uvedba kvantitativnega, empirično utemeljenega raziskovanja izpodbijala prejšnje pretirane trditve o nedotakljivih medijskih učinkih (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 66). Šele ko je Klapper (1960) povzel novo zbrane raziskave o alternativnem modelu, kar je povzročilo oblikovanje t. i. modela o omejenem vplivu medijev, je bil model hipodermične igle zavržen. Klapper je tako preusmeril pozornost od medijskih sporočil na vlogo občinstva v procesu množičnih medijev, kar je zelo pomembno za razvoj komunikacijskih teorij (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 66). Ciljne skupine tako niso pasivne tarče katerekoli komunikacijske vsebine, ampak je vloga občinstva aktivna. Občinstvo selektivno izbira vsebino, ki je skladna z njihovimi predhodnimi prepričanji. Glavni vpliv množičnih medijev je bila okrepitev obstoječih mnenj bolj kot spreminjanje starih (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 64).

V obdobju od leta 1960 do 1980 smo tako priča raznolikim modelom množičnega komuniciranja malega obsega, ki določajo podprocese družbenih učinkov v množični komunikaciji (McQuail in Windhal 1993). Danes pa je prevladujoč velik model, model zmernih medijskih učinkov, kot je določitev dnevnega reda (angl. *agenda setting*), ki opozarja na nejasnosti vpliva in procesov množičnega komuniciranja. Zagovarja zmerne učinke, modeli sprejemajo splošne procesne empirično podprte modele množičnega komuniciranja, vendar tudi zaznavajo, da niso univerzalni.

---

¹³ Predpostavlja, da v družbi obstajajo dominantna in opozicijska mnenja. Opozicijska mnenja se izgubijo, ko vstopijo v spiralo molka, ker si posamezniki zaradi strahu pred izključitvijo ne upajo javno izražati teh mnenj, kar rezultira v še večjo okrepitev dominantnih mnenj (McQuail 1985, 116–121).

¹⁴ Kultivacijska kultura izhaja iz predpostavke, da nas mediji kultivirajo. Ker se občinstvo ukvarja z medijskimi sporočili, zlasti na televiziji, tako zaznavajo svet v resničnem svetu.

¹⁵ Teorija znanja v javnosti: dolgoročen vpliv množičnih medijev na socialno-ekonomski položaj ljudi s hipotezo, da »ko se infuzija informacij o množičnih medijih v družbeni sistem poveča, višji segmenti socialno-ekonomskega statusa pogosteje pridobijo s temi podatki več kot segmenti prebivalstva nižjega socialno-ekonomskega statusa, kar povzroča vrzel v znanju med obema, z namenom povečanja in ne zmanjšanja te vrzeli oz. luknje.«

Raziskovalci so tako spodbujeni, da raziskujejo pogojna razmerja, poiščejo spremenljivke, ki se pojavljajo, in določijo družbene kontekste (Greenberg in Salven v Stacks in Salven 2009, 67).

Faza novega medijskega okolja

Že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so se pojavile raziskave o vplivu posameznikovega ali skupinskega vedenja v računalniško posredovanem okolju. Poudarek je bil na učinkih računalniško posredovane komunikacije v interpersonalno in skupinsko interakcijo. Zgodnje raziskave so preučevale družbene interakcije in vtise, ki so jih omejevale takratne značilnosti medijsko posredovanih komunikacij (anonimnost, neverbalni znaki ipd). Prva generacija teh raziskav je preprosto primerjala obstoječe tekstovno besedilo (npr. e-poštno sporočilo) s komunikacijo iz oči v oči (Culnan in Makus 1987). Daft in Lengel (1986) sta razvila teorijo bogastva medijev, da bi ocenila sposobnost medijev za reprodukcijo informacij.

Splet je bil široko sprejet za osebno rabo v devetdesetih letih, s čimer so se študije računalniško posredovanega okolja še razširile. Teorije, kot sta obdelava družbenih podatkov (Walter 1992) in model družbene identifikacije/deindividuacije (SIDE) (Postmes in drugi 2000), so preučevale učinke računalniško posredovanega okolja na vedenje uporabnikov in primerjale te učinke s komunikacijo iz oči v oči. Z razvojem dinamičnih uporabniških vsebin na spletnih straneh in platformah socialnih medijev so rezultati raziskav še bolj ugodni za študije računalniško posredovanega okolja. Nove tehnologije računalniško posredovanega okolja se hitro razvijajo in zahtevajo teorije novih medijskih učinkov (McQuail 2010).

Tabela 4.1: Vpliv medijev na občinstvo: primerjava teorij komuniciranja

← velik vpliv medijev

	TEORIJA HIPODERMIČNE IGLE	TEORIJA DOLOČANJA DNEVNEGA REDA	KULTIVACIJSKA TEORIJA	TEORIJA SPIRALNE MOLČEČNOSTI	MODEL PROPAGANDE
Leto	1920–1940	1972	1970–1980	1974	1989
Predstavniki teorije	Različni	Maxwell McCombs Donald Shaw	George Gerbner	Elisabeth Noelle-Neumann	Noam Chomsky Edward S. Herman
Pregled teorije	Linearna komunikacijska teorija, ki nakazuje, da imajo mediji neposreden in močan vpliv na občinstvo, tako kot da bi jim injicirali iglo.	Ta teorija kaže, da mediji ne morejo povedati, kaj misliti, vendar nam lahko povedo, o čem razmišljati. Med postopkom izbire, opustitve in oblikovanja medijev se osredotoča na javno razpravo o posameznih vprašanjih.	Mediji, zlasti TV, prispevajo k zaznavanju družbene realnosti občinstva. Ker je tako razširjena, prevladuje nad našim pogledom na resničnost, ki neguje stališča, ki so bila nekoč pridobljena drugje.	Množični mediji igrajo pomembno vlogo pri opredeljevanju prevladujočih mnenj, ljudje z nasprotujočimi si pogledi se bojijo te ideje izraziti, ker se bojijo socialne izolacije.	Mediji so v lasti in pod nadzorom organizacij, ki imajo moč in služijo svojim poslovnim interesom. Novice oblikuje pet »filtrrov«: lastništvo, oglaševanje, viri, antikomunizem in strah.
Vloga občinstva	Občinstvo je pasivno in homogeno, ta teorija ne upošteva posameznih razlik.	Občinstvo je aktivno, vendar pri sprejemanju pomembnih odločitev, kot je za koga glasovati, se opirajo na informacije, ki so v tistem trenutku posebej pomembne.	Teoretiki te teorije ne zanikajo, da je lahko občinstvo aktivno, vendar pa je dovzetno za predvajanje na TV.	Občinstvo je aktivno, vendar ne izraža drugih mnenj kot tistih, ki so v družbi prevladujoči ali vzhajajoči zaradi strahu pred izolacijo.	Medijske institucije spodbujajo prednostno branje medijskih vsebin, ki jih oblikujejo komercialni interesi.
Prednosti in slabosti teorije	Čeprav mnogi ljudje še vedno govorijo o medijih na tak način, se ta teorija šteje kot zastarel način razmišljanja o vplivu medijev. Ciljne skupine so danes bolj aktivne, kot to predvideva ta teorija.	Način, kako ljudje prejemajo novice, se spreminjajo, saj ljudje zdaj dobijo informacije tudi z interneta. Ali to lahko vpliva na zmožnost medijev, da nastavljajo dnevni red?	Analiza kulture upošteva skupno izpostavljenost televiziji skozi čas. Razmišlja o prispevku TV k naši kulturi in družbeni realnosti. Kritiki pravijo, da na ljudi vplivajo tudi drugi dejavniki.	Spirala tišine ima ozko usmeritev, saj se osredotoča predvsem na javno mnenje in kako množični mediji vplivajo na našo pripravljenost, da se vključimo v javno razpravo.	Nekateri so predlagali, da porast interneta pomeni, da velike komercialne organizacije nimajo več absolutnega nadzora nad mediji. Herman pa trdi, da to še »poslabša problem«.

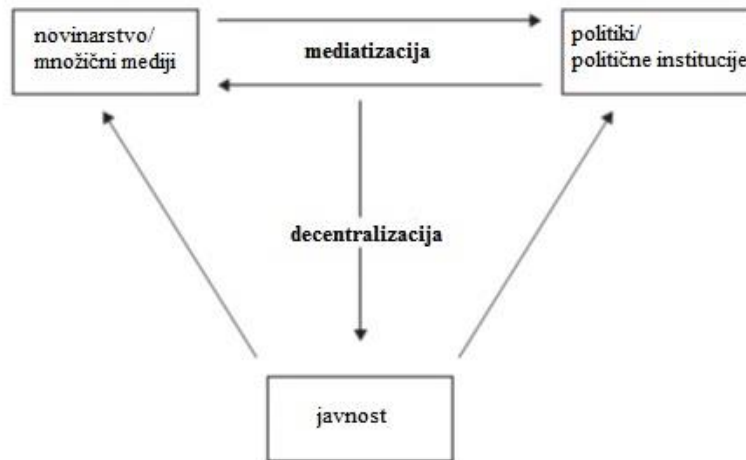
	TEORIJA O OMEJENEM VPLIVU	TEORIJA DVOSTOPENJSKEGA TOKA	TEORIJA UPORABE IN ZADOVOLJSTVA	SEMIOTIKA	KODIRANJE/ DEKODIRANJE
Leto	1960	1948	1974	1970. leta	1980
Predstavniki teorije	Joseph Klapper	Paul F. Lazarsfeld	Jay Blumler Elihu Katz	Ferdinand de Saussure	Stuart Hall
Pregled teorije	Klapper je trdil, da mediji nimajo dovolj moči, da vplivajo na ljudi, in samo krepijo naša že obstoječa stališča in prepričanja, ki so jih razvile socialne institucije, kot so družina, šola in verske organizacije.	Model difuzije vpliva, ki nakazuje na to, da na ljudi bolj verjetno vplivajo »mnenjski voditelji«, to so ljudje, ki so bolj povezani z mediji, kot njihovi vrstniki in da prenašajo medijska sporočila.	Teorija uporabe in zadovoljstva obravnava, kako ljudje uporabljajo medije za zadovoljevanje številnih potreb – vključno s potrebo po informacijah, osebni identiteti, integraciji, družbeni interakciji in zabavi.	Teorija komuniciranja, ki nakazuje, da so medijska besedila zgrajena z uporabo skupne kode, ki jo pošiljatelj kodira in sprejemnik bere.	Teorija Halla kaže na to, da občinstvo pridobi svoj pomen iz medijskih besedil. Ti pomeni so lahko prevladujoči, pogajalski ali opozicijski.
Vloga občinstva	Občinstvo je dejavno in obstaja v družbi, na katero vplivajo pomembne socialne ustanove. Ta teorija obravnava celotno situacijo.	Občinstvo je aktivno, zlasti sledi mnenjem vodij, ki obstajajo v celotni družbi v vseh različnih razredih in družbenoekonomskih skupinah.	Občinstvo je dejavno in lahko vpliva na moč medijev.	Občinstvo je dejavno, ker sestavlja pomen besedila z »branjem« znakov. Pomen se razlikuje, saj imajo znaki lahko skupne in posamezne konotacije.	Občinstvo je aktivno pri dekodiranju medijskih sporočil. Lahko jih sprejmejo ali zavrnejo del besedila na podlagi svojih osebnih prepričanj ali stališč.
Prednosti in slabosti teorije	Prednost te teorije je, da odmika razpravo o vplivu medijev od predpostavke, da imajo mediji neposreden in močan vpliv na občinstvo, ob upoštevanju celotne situacije.	Ta teorija priznava, da so ciljne skupine del družbe, ki vpliva na pretok informacij. Ena od šibkosti je, da lahko v toku komunikacije dejansko obstajata več kot dva koraka.	Teorija uporabe in razkrivanja preučuje, kaj ljudje počnejo z mediji, in trdi, da je najboljši način, da to ugotovi, s spraševanjem občinstva, zato je to pristop k preučevanju medijev bolj kot pa teorija vpliva. Kritizirana je zaradi njene nejasne opredelitve pomembnih konceptov.	Semiotiki to teorijo uporabljajo kot način razmišljanja o komunikacijskem procesu, s poudarkom na pomenu, ki ga publika ustvarja iz medijskih besedil. Moč semiotike je, da se osredotoča na vlogo bralca in povezuje branje besedil s kulturo in vrednotami. Kritika je, da gre za slabo opredeljen kritični pristop.	To je način razmišljanja o komunikacijskem procesu, ki daje prednost občinstvu in kulturi. Ta teorija usmerja pozornost na sprejemanje medijskih besedil in kako se ustvarja njihov pomen. Slabost je, da so samo tri dekodirne pozicije, ki jih ne podpirajo empirični dokazi. Prednost je, da teorija upošteva pomen kulture pri določanju prevladujočih sporočil.

4.5 Spremembe v sodobnem političnem komuniciranju

Spremembe v sodobnem političnem komuniciranju je mogoče razumeti v dveh različnih, vendar med seboj tesno povezanih dimenzijah v trikotniku političnega komuniciranja. Horizontalna dimenzija opisuje odnos med političnimi strankami in mediji – to so politične komunikacijske elite, ki ustvarjajo in razširjajo politična sporočila za množično potrošnjo. Vertikalna dimenzija označuje interakcijo med dvema sklopoma: politično komuniciranje elite na eni strani in javnost kot končnim prejemnik/naslovnik teh sporočil na drugi strani. Voltmerjeva (2006, 14) trdi, da med političnimi institucijami in mediji, ki imajo v primerjavi z javnostjo praviloma višjo stopnjo moči ter družbeni status, potekajo horizontalni interakcijski procesi, medtem ko ti procesi in informacijski tokovi med političnimi institucijami in mediji ter javnostjo kot »šibkejšimi« posamezniki potekajo vertikalno. Ti dve razsežnosti obsegata spremembe v trikotniku političnega komuniciranja med političnimi akterji, mediji in javnostjo, kar razumemo kot institucionalni prostor političnega komuniciranja. Ti dve razsežnosti, ki sta grafično predstavljeni na Slika 4.3, sta Brants in Voltmer poimenovala kot mediatizacija (horizontalna dimenzija) in decentralizacija (vertikalna dimenzija). Razberemo lahko neenakomerno porazdelitev moči vplivanja na družbeno znanje in vedenje o politiki, kar pomeni, da je javna razprava pogojena z družbenim statusom in močjo. Na dominantnem mestu moči so tako politični krogi, ki na podlagi politične moči, elitnega statusa in strateškega (komunikacijskega) delovanja primarno opredeljujejo, določajo ter odločajo o tem, na kakšen način bo medijem in javnostim predstavljena politična realnost. Na drugem mestu so mediji, medtem ko ima javnost redko moč in strateške kapacitete za določanje političnega dnevnega reda.

Slika 4.3: Spremembe v sodobnem političnem komuniciranju

Vir: Brants in Voltmer (2011, 4).

4.5.1 Horizontalna dimenzija ali mediatizacija

Razmerje med politiki in novinarji je že dolga leta razdvojeno, vendar pa sta oba akterja v političnem komuniciranju stalno vključena v pogajanja o političnem dnevnem redu oziroma agendi, kjer so opredeljena sporna vprašanja in politična realnost. Oba sta namreč odvisna drug od drugega za doseg svojih ciljev – politiki potrebujejo medije zaradi publicitete, novinarji potrebujejo politike kot avtoritativen vir informacij, zato mnogi raziskovalci zagovarjajo uravnotežen odnos moči med akterjema. Posredovana politika se nanaša na položaj, v katerem so mediji postali najpomembnejši vir informacij in komunikacijsko sredstvo v politiki (Asp 2007, Bennett in Entman 2001). V takem položaju je javnost odvisna od medijev, ki poročajo o politiki in družbenih vprašanjih v širšem pomenu besede, prav tako so tudi politiki in elita odvisni od medijev, ki jim posredujejo informacije o javnem mnenju in trendih v družbi. Mediatizacijo razumemo kot procesno usmerjen koncept, saj, kot meni Schulz (2004, 88), se ta nanaša na spremembe, povezane s komunikacijskimi mediji in njihovim razvojem. Drugače povedano, mediji posredujejo med javnostjo na eni strani in vpletenimi političnimi institucijami na drugi strani. Strömbäck (2008) opisuje politiko kot posredovano, kadar so množični mediji glavni kanali, preko katerih se komunicirajo politični dogodki. Posledično se prikazuje »realnost«, ki jo predstavljajo množični mediji, s predvidevanjem, da imajo vpliv na to, kako javnost zazna to »resničnost«

(Strömbäck 2008, 230). Podobno opisuje Hjarvard (2004, 48), da mediatizacija pomeni proces, v katerem temeljni elementi družbene in kulturne aktivnosti (delo, prosti čas, igra) prevzemajo medijsko obliko. Livingstone (2009, 1) mediatizacijo opisuje kot proces vplivanja vsakdanje prakse in družbenih vezi z medijsko tehnologijo in medijskimi organizacijami. Po njenem mnenju mediatizacija opozarja na družbene spremembe v sodobnih modernih družbah ter vlogo medijev in posrednikov v teh spremembah. Tako procesi mediatizacije vplivajo na skoraj vsa področja družbenega in kulturnega življenja v sodobnem času. Lundby (2009, 4) ugotavlja, da mediatizacija poteka v matrici komuniciranja, kulture in prevlade. Oblikuje družbo in kulturo kot tudi odnos, ki ga imajo posamezniki in institucionalni udeleženci v okolju in med seboj. Novi mediji in komunikacijske tehnologije so povsod. Družbena interakcija zunaj svetovnega spleta (*»offline«*) se združuje z družbeno interakcijo na spletu (*»online«*). Medijsko okolje in medijsko komuniciranje sta del sodobnega modernega sveta, ki se neprestano spreminja. Spreminjajo se mediji, tehnologija in medijske organizacije kot tudi medijska potrošnja. Medijske institucije se spreminjajo in vključujejo vse več novih oblik medijskega komuniciranja. Ljudje oblikujejo svoja življenja glede na svoje medijsko okolje in vključujejo različne medije v svoje vsakdanje življenje (Lundby 2009, 2). Po mnenju Heppa (2013, 4) pa mediatizacija, ki se ukvarja z vplivom in spremembami, ki jih mediji ustvarjajo v družbi, spreminja družbene odnose, ki jih povzročajo množični mediji. Krotz (2014) je podal splošno definicijo mediatizacije; to je kompleksen in dolgoročen proces, ki ustvarja družbene in kulturne spremembe predvsem na področju medijskih komunikacij.

Strömbäck (2008) je opredelil glavne razsežnosti, ki določajo, do katere stopnje je politika mediatizirana. Prvi vidik mediatizacije politike je stopnja, do katere so mediji najpomembnejši ali prevladujoči vir informacij o politiki in družbi, drugi vidik pa stopnja, do katere so mediji neodvisni od političnih institucij v tem smislu, kako so mediji v družbi urejeni. Tretji vidik je stopnja, do katere je medijska vsebina vodena s politično ali medijsko logiko, končni, četrti vidik pa stopnja, do katere so politični akterji vodeni s politično ali medijsko logiko (Strömbäck 2008, 234).

4.5.2 Vertikalna dimenzija ali decentralizacija

Vertikalna dimenzija predstavljenega modela se nanaša na odnos med političnimi komunikacijskimi elitami – mediji in politiki na eni strani in navadnimi ljudmi v vlogi državljanov, volivcev ali ciljnih skupin na drugi. Spremembe v tej dimenziji opisujejo kot »decentralizacijo«. Dejavno sodelovanje javnosti v političnem procesu je bistveni element demokracije, saj brez tega demokracija nima legitimnosti (Splichal 1997, 160). Državljeni vedno preverjajo legitimnost in kredibilnost institucionalne politike kot tudi tradicionalnih medijskih organizacij. Tako se obračajo proč od »visoke politike« k alternativnim oziroma preprostim nepolitičnim področjem komuniciranja, saj ima po načelih splošne demokracije, kot poudarja Splichal (1997), vsak posameznik, skupina in organizacija pravico ter možnost povedati svoje mnenje, ki naj bi bilo upoštevano v procesu odločanja (Splichal 1997, 160).

Medijski komunikacijski sistemi so doživeli radikalno spremembo v funkcionalnosti skupaj z razvojem spletnih družbenih omrežij, kjer je spletna javnost postala pomemben dejavnik decentralizacije in vplivanja na mnenje v svojih družbenih skupinah. Razvoj spleta, ki je kot vir informacij spremenil osnovne lastnosti produkcije, distribucije in recepcije novic (Burnett in Marshall 2003, 152), je spremenil komunikacijski sistem. Če so v začetnem obdobju tradicionalni komunikacijski sistemi kot glavni akterji komunikacijskega procesa uporabili enosmerno komunikacijo, javnost ni imela nobene možnosti za interakcijo z njimi. Njihove povratne informacije so bile neuresničljive. Zaradi tega se moč vpliva novinarjev, politikov in elit v medijih z razvojem družbenih medijev znatno zmanjšuje. Razvoj družbenih medijev je spremenil komunikacijski proces v tej smeri, da uporabniki družbenih medijev prilagajajo spletno sporočilo, ga delijo in o njem razpravljajo v medosebnih komunikacijah v svojih družbenih skupinah. Družbeni mediji so tako prispevali k vključevanju državljanov v javno življenje. Z omogočanjem izmenjave mnogih idej je internet ustvaril priložnost za komunikacijo od spodaj navzgor, za izražanje skrbi v javnosti in želja ter za sodelovanje pri oblikovanju interaktivne politike. Potrošniki lahko politizirajo o potrošnji in pritiskajo na družbeno odgovornost podjetij (Scammell, 2000). Oblak in Petrič (2005, 77) celo trdita, da splet s svojo bogato informacijsko platformo, z raznovrstnimi viri in zmanjšano neposredno kontrolo nad pretokom informacij pomeni »tehnologijo svobode«. Povečana uporaba tehnologije in novih medijev v sodobnem poročanju

pomeni aktivnejšo in pomembnejšo vlogo javnosti v procesu izdelave novic (Bakker in Paterson v Brants in Voltmer 2011, 185). Internet se je pojavil kot glavni komunikacijski prostor, kjer se ti dogodki odvijajo. Zagotavlja forum, kjer se ljudje lahko izrazijo in izmenjajo svoja stališča v virtualnih skupnostih. S svojo odprtostjo, interaktivno strukturo in prožnostjo je internet bistveno spremenil položaj javnosti od končnega potrošnika političnega komuniciranja v aktivnega, ustvarjalnega in slišane državljana. Z uporabo tako imenovanih medijskih blogov javnost vpliva na plasma novic in spodbuja ljudi, da izrazijo svoja osebna mnenja. Vse to je postalo sestavni del delovne rutine mnogih novinarjev (Bakker in Paterson v Brants in Voltmer 2011, 185). Internet je postal zmogljivo orodje za mobilizacijo, s katero se politično delovanje – od elektronskih sporočil do mobilnih sporočil visoko organiziranih mednarodnih demonstracij – lahko spontano širi preko nacionalnih meja (Brants in Voltmer 2011, 9).

V smislu glasovanja in dobre obveščenosti o pomembnih vprašanjih se je politično sodelovanje tradicionalno štelo za pomemben kazalnik demokratičnega državljana (Ward v Brants in Voltmer 2011, 167). Internet je ustvaril tudi možnost za preprečevanje tradicionalne komunikacije od zgoraj navzdol v obstoječih množičnih medijih, in sicer v povezavi z različnimi aktivističnimi spletnimi novinarskimi alternativnimi stranmi ter s pomočjo novinarjev državljanov, ki uporabljajo spletne dnevnike, digitalne fotoaparate in mobilne telefone za komunikacijo novic in mnenj ter so pogosto oddaljeni od vrednotenja svojih poklicnih kolegov (Brants in Voltmer 2011, 9). To dogajanje lahko povzroči resno grožnjo profesionalnemu novinarstvu. V končni fazi bi lahko na koncu spremenilo naravo političnih novic, menita Bakker in Paterson (v Brants in Voltmer 2011, 183). Na drugi strani pa Knezović in Maksimović (2016, 646) poudarjata, da se z vsemi prednostmi, ki jih ponujajo množični mediji, »postavlja vprašanje njihovega potencialno škodljivega vpliva zaradi nepreverjenih, netočnih in spekulativnih informacij, kar je mogoče omejiti na koncept manipulacije kot ključni izraz na področju medijske etike«¹⁶. Nasprotno pa Bakker in Paterson (v Brants in Voltmer 2011, 186) menita, da naj bi ravno ljudje zunaj tradicionalnih medijev lahko služili funkciji psov čuvajev (angl. *watch dog*), tako da prikažejo nepravilne ali pristranske novice v medijih in zagotavljajo platformo za »neslišane glasove«.

---

¹⁶ S pojmom manipulacija avtorja omenjata tudi pojme, kot so moč medijev, vpliv medijev in zloraba medijev, s katerimi označujeta problematiko vloge množičnih medijev v sodobni družbi (Knezović in Maksimović 2016, 650).

Decentralizacija medijev je prinesla tudi komercializacijo medijev, s katero so mediji dosegli popularno kulturo za večmilijardno industrijo in za prevladujoč del vsakdanjega življenja, ki oblikuje življenjski stil in identiteto državljanov (Brants in Voltmer 2011, 10). Kot trdita Corner in Pels (2003, 2), s poskusom sprejeti značilnosti kulturne industrije politiki brišejo meje in izenačujejo hierarhije med »visoko« politično zastopanostjo in »nizko« priljubljeno zabavo. Konvencije političnih strank so spremenili v šovbiznis, politične spore pa v telenovele. McChesney (2008, 323) omenja, da s »hiperkomercializacijo« in z naraščajočim korporativnim nadzorom prihaja do implicitne politične pristranskosti v medijskih vsebinah. Obstaja tendenca, da se potrošništvo, razredna neenakost in individualizem dojemajo, kot da so nekaj naravnega, medtem ko so politično delovanje, državljanske vrednote ali protitržne aktivnosti izključene. Kot trdi Street (2001, 60–79), zabava, filmi, komedije, telenovele, popularna glasba in tako naprej usmerijo pogled na politiko skozi zgodbe, ki jih posredujejo njihovi junaki in zlikovci, pa tudi vrednote, ki jih spodbujajo, čeprav v njih politika ni izrecno omenjena. Gre za vzpon »infotainmenta« – prednost zabavnih pred informativnimi vsebinami, senzacionalizem in tabloidizacija ter naraščajoča vloga odnosov z javnostmi v političnem komuniciranju z namenom spreminjanja novic v komercialno javno razpravo.

Obe dimenziji – tako mediatizacija kot decentralizacija – pomenita postopek, s katerim vzpostavljeno politično komuniciranje političnih elit izgublja svojo sposobnost nadzora javnih razprav in načinov, v katerem so okvirjena politična vprašanja. Nastajajo novi vzorci političnega komuniciranja, medtem pa se politični akterji učijo in mediji izpopolnjujejo, da bi se prilagodili novim izzivom in možnostim, ki se soočajo z novimi trendi komunikacijskega okolja, ki odpira nove razsežnosti neposrednega komuniciranja s potrošniki in volivci.

4.6 Vloga medijev v političnem škandalu

Vpliv medijev je normativno sprejet kot ključno dejstvo pri oblikovanju javnih razkritij in razprav. Čeprav nima formalne avtoritete, da obsodi vedenje javnih uslužbencev, je za brezplačne masovne medije splošno znano, da imajo na več načinov obveznost spodbujanja dobrega upravljanja in razpravljanja o transgresiji. Ti vključujejo ozaveščanje javnosti o vzrokih, posledicah in možnih

pravnih sredstvih v boju proti nepravilnostim (Rose-Ackerman 2003, 73; Peruzzotti in Smulovitz, 2006).

Pogosteje pa medije zaznamo pri igri pomembnih vlog, ki rangirajo preiskovanje in poročanje podrobnosti v primeru škandalov, ki se razvijajo. Te vrste zgodb delujejo tudi kot preverjanje delovanja vlad, ki si želijo ohraniti pozitivno javno podobo ter povečati ali ohraniti svojo politično kredibilnost in kariero. Simbolni kapital »dobrega ugleda« je nekaj, kar politiki in javni uslužbenci uporabljajo ne le za pridobitev podpore javnosti, temveč želijo z njim tudi vplivati na politično odločanje (Sanders in Canel, 2006, 457). Moč medijev v diskreditaciji politike in odkrivanju »nesprejemljivega« vedenja daje neizmerno moč pri oblikovanju javnega mnenja posameznika. Tako so mediji opredeljeni kot temeljni mehanizem družbene odgovornosti v demokratičnih sistemih, ki zagotavljajo stalno spremljanje obnašanja politikov med dvema volilnima obdobjema (Grimes 2008, 4). Politični škandali so stranski proizvod svobodnih medijev, saj je svoboda poročanja zasebnega obnašanja javnih uslužbencev pogosto manjša v primerih, kjer so mediji omejeni (regulirani) s strani vlad (Achter 2003, 65).

Vendar pa je odločitev, da se izpostavi in poroča o škandalu, več kot le sposobnost narediti to zato, ker lahko novinarji poročajo o škandalu. To še ne pomeni, da morajo to tudi storiti. Razloge za poročanje o škandalih lahko štejemo v tri širše kategorije: etične, politične in dobičkonosne. Ti razlogi niso nujno medsebojno izključujoči, vendar pa je eden od razlogov zagotovo prevladujoč za objavo zgodbe.

Čeprav medijski škandali pogosto temeljijo na pretiravanju in senzacionalizmu, še vedno igrajo pomembno vlogo pri ozaveščanju javnosti (Lull in Hinerman, 1997). Škandali, ki izpostavljajo nesprejemljivo vedenje javnih uslužbencev (čeprav niso nujno nezakoniti), imajo posledice tako za njihov položaj kot profil. Škandali so izraz »politike sramotenja«, ki ne samo škodujejo ugledu posameznika, ampak služijo tudi kot družbeno opozorilo, da ne glede na pravni izid še vedno predstavljajo moralne prestopke (transgresijo) (Tumber in Waisbord 2004, 1145). Škandali, ki so sproženi v medijih, imajo lahko vidne pravne posledice, vključno s preiskavami in/ali obsodbami.

Poročanje o škandalih zastavlja bistveno globlja vprašanja o moralni integriteti posameznika. Tudi če ni bilo ugotovljeno, da je oseba storila kaznivo dejanje, jo lahko še vedno dojemajo kot kršitelja družbenih norm, ki odražajo moralne koncepte, torej kdaj je osebno vedenje sprejemljivo in kdaj nesprejemljivo (Tumber in Waisbord, 2004, 1146). Na ta način lahko poročanje o škandalih odpre vrata za javno razpravo o morali in vrednotah ter spodbuja razpravo o javnem interesu na osnovnih načelih, po katerih delujejo politiki kot posamezniki.

Poročanje o političnih škandalih je lahko tudi delo konkurenčnih političnih interesov. Mediji so zgrajeni na povezavah, mrežah in odnosih, ki lahko včasih zabrišejo mejo med, kdo je »znotraj« in kdo »zunaj« (Ronning 2009, 167). Interesi medijskih organizacij, podjetnikov in politikov imajo »potencial brisanja«, kar lahko vpliva na odločitve o tem, katere zgodbe vključiti in izpustiti, kaj poročati in katera imena omeniti. Mediji niso apolitični. Osebni, poslovni in politični odnosi lahko izrazito vplivajo na poročanje. Na političnem prizorišču se lahko mediji uporabljajo tudi kot orodje za diskreditacijo druge politične stranke. Izpostavljenost nekaterih »nesprejemljivih« vedenj lahko koristi drugim elitam, kot so konkurenčni politiki ali tisti s poštenimi poslovnimi interesi. Gillespie in Okruhlik (1991, 88) trdita, da je te vrste kritika osredotočena na diskreditacijo opozicije. Ima večji učinek kot soočanje s problemi korupcije. Poročila o korupcijskih škandalih, zlasti cilji teh poročil in intenzivnost nadzora, so lahko tako zasnovana, da izpolnijo politične interese, če imajo mediji ali novinarji politične povezave do določenih strank.

Torej, zakaj bi se skupina medijev odločila, da se osredotoči na škatale? Ne glede na razlog, škandali se prodajajo in vzpon »politike kot zabave«, kot format za poročanje, se odraža v vse večji priljubljenosti senzacionalističnih objav teh novic. Ker se povečuje konkurenca med mediji, se škandali, ki pritegnejo zanimanje javnosti, uporabljajo kot sredstvo za povečevanje števila občinstva in posledično povečanje dobička podjetja. Ker je meja med novicami in zabavo vedno bolj zabrisana, je poročanje o škandalih postalo manj pomembno za obveščanje državljanov o javnem dobrem ter vse bolj lovljenje in ohranjanje pozornosti svojih potrošnikov.

Vzpon »politike kot zabave« je lahko nevaren, saj so medijski škandali zasnovani za maščevanje. Želijo obdržati interes in ne vodijo nujno do resnice, razodetja ali globine pokritja (Street 2001, 44–45).

Spreminjajoč se medijski prostor je sprožil pritisk na medije za 24-urno pokritost škandalov. Nujnost »proizvodnje« novic lahko tako privede do neupoštevanja novinarskih praks. Poleg tega je 24-urni cikel novic pritisk na novinarje, da najdejo nova dejstva o škandalu (Tumber in Waisbord, 2004). To lahko povzroči poročanje o banalnostih zgolj zato, da bi ohranili zgodbo v središču pozornosti. Ta poudarek na širino namesto globino je privedel tudi do nenehne potrebe po političnih komentarjih, s ciljanim pregledom, ki spominja na paparace in ne na raziskovalno novinarstvo, katerega cilj je odkriti korenine primera. Namesto poročanja zgolj o dejstvih se pokritost nagiba k oblikovanju političnih škandalov v obliki telenovele ali celo situacijskih komedij (odvisno od vrste škandala). Takšno spodbujanje senzacionalizma in špekulacij služi zgolj za podaljševanje roka določenim zgodbam (Kramer 2013, 65).

Lahko trdimo, da je treba ohraniti kritično držo o tem, kako mediji posredujejo prestopke (transgresije), in o vlogi medijev pri oblikovanju škandalov. Škandali obstajajo neodvisno od medijev: mediji v resnici predstavijo dogodek in proizvajajo svoj pomen skozi proces vključevanja, izključevanja, poudarkov in uporabo nekaterih vrst diskurzov (Entman 1993, 28; Thompson 1997, 49). Kot ugotavlja Thompson (1997, 49), je narava škandalov oblikovana s strani medijev. Pomemben je njihov nastanek, njihova razvojna logika, njihov pomen in način ter njihova posledica za udeležence in neudeležence. Ehrat (2011, 5) pa tudi pravi, da *medijska objava* gradi dejanje na poseben način, ki ima učinek na izgradnjo javnega mnenja, sodbe in posledic za družbene institucije in družbene akterje.

Medtem ko imajo mediji pomembno vlogo pri spremljanju vlade, pa to nikakor ni zdravilo za vse bolezni, ki so zavezane z odgovornostjo. Obstaja normativna predpostavka, da mediji kot glavni igralci pri zagotavljanju informacij in znanja samodejno pooblaščajo svoje državljane in spodbujajo preglednost. Vendar je to v najboljšem primeru surova razlaga zelo kompleksnega odnosa (Street, 2001, 231–232). Dobesedno, izraz transparentnost predlaga »medij, skozi katerega gledamo stvari« (Balkin 1999, 394), ki je konceptualno ločen od »objekta«, ki je opazovan, in bistveno ne spremeni narave samega objekta. Vendar mediji niso konceptualno ločeni od tistega, o čemer poročajo, saj imajo odločilno vlogo pri tem, kaj se poroča in kako je to oblikovano. Novinarstvo je strukturirana dejavnost, oblikovana z viri, interesi objav in razpoložljivimi

materialnimi viri (Street 2001, 152–155). Mediji tako ustvarijo svojo lastno politično realnost pri oblikovanju javnega mnenja o vprašanjih, o katerih poročajo.

Dosedanja izvajanja bi lahko strnili z ugotovitvijo, da se je politično komuniciranje spremenilo zaradi razvoja komunikacijskih tehnologij, ki niso spremenile le vzorcev v načinih komuniciranja, ampak so posredno povzročile tudi spremembe v družbeni strukturi, kulturi in okolju, v katerem delujemo. Današnje poročanje o političnih novicah je nedvomno politični proces. Vloga novinarjev kot političnih akterjev v tem procesu nenehno narašča, saj ti določajo kriterije, katere teme bodo pokrivali, kaj bodo zanemarili in kako jih bodo uokvirili, da bodo dosegli množično občinstvo (Graber, McQuail, Norris 2008, 1). Vpliv medijskega poročanja lahko opišemo kot »učinek novic«, saj so nekatere politične odločitve sprejete kot odziv na izpostavljene novice. Vlogo medijev v političnem komuniciranju zaznamujejo naslednje značilnosti:

- Nov način komuniciranja, saj množični mediji postajajo ustvarjalci javne sfere. Sodobne komunikacijske možnosti in prevladujoči način (množičnega) komuniciranja spodbujajo nastanek ideje o postmoderni javni sferi, ki je v nasprotju z moderno oz. razsvetljensko javnostjo, saj ne sestavlja omrežja vzajemnih medsebojnih komunikacij in kanalov participacije, pač pa temelji na *reprezentacijah v množičnih medijih*« (Splichal 1997, 39).
- S pojavom množičnih medijev je postala prevladujoča oblika *medijsko posredovana interakcija* (Thompson v Slevin 2000, 184–185). Razlika se kaže v vlogi občinstva, kjer so bili v tradicionalni množični komunikaciji le prejemniki informacij, danes pa jim internet omogoča, da se odzivajo na izrečeno (Slevin 2000, 184). Gre za dvosmerno komuniciranje »mnogih z mnogimi«, kjer je vsakdo lahko pošiljatelj in prejemnik medijske vsebine, ob tem pa sam izbira želene medijske vsebine.
- Osredotočanje/soglasno uokvirjanje/obstoj (dolgoročna medijska pokritost): če različni mediji poročajo o isti temi na podoben način razmeroma dolgo časa, potem lahko to vpliva na politično vedenje in politične odločitve (Walgrave in Van Aelst 2006).
- Medijska vloga pri razkritju problematike: čeprav so običajno politiki tisti, ki s posredovanjem informacij tisku ali TV ponujajo teme, jih pogosto ne morejo razviti v prelomne novice (angl. *breaking news*). Politični akterji razgrnejo dnevni red z

začetnimi vprašanji, ampak [...] novinarji izstopajo v pomembnejši, drugi fazi, ko se o teh vprašanjih razpravlja in opredeljuje, [...] mediji redko pristopijo k pokrivanju političnih zgodb, vendar pa igrajo pomembno vlogo pri njihovih razrešitvah in strukturiranju» (Walgrave in Van Aelst 2011, 303).

- Odgovornost političnih akterjev: jasnejša ko je odgovornost političnega akterja pri določenem političnem vprašanju, večja je verjetnost, da bo medijsko poročanje o tem zahtevalo odgovornost vpletenih, medtem ko razpršena in deljena odgovornost vzbuja malo političnega delovanja (Walgrave in Van Aelst 2006, 93).
- Značilnosti političnih akterjev (osebnosti): ti so lahko bolj ali manj dovzetni za vpliv medijev (Walgrave in Van Aelst 2006, 92).
- Značilnosti politične stranke (velikost stranke, vladajoča ali opozicijska stranka) – npr. majhna, opozicijska stranka je bolj dovzetna za vpliv medijev (Vliegenthart in Walgrave 2010, 321–342).

Medije tako lahko zaznavamo kot okno, skozi katerega sprejemniki zaznavajo realnost, ki jih obkroža, saj lahko s pomočjo »prikazov realnosti«, ki jih mediji pošiljajo občinstvu, vplivajo na oblikovanje stališč o naravi družbenega okolja (MacCullagh 2002, 151). To deluje kot ogledalo pojavov, dogodkov in težav, ki skušajo pokazati svoj natančen odsev, saj medij predstavlja areno, kjer se pred očmi celotne javnosti zaznavajo, razgrinjajo, pojasnjujejo in temeljito preverjajo demokratični procesi (Teršak 2005, 37). Medij deluje kot filter, ki prikazuje in pojasnjuje vsebino preko selektivne izbire, saj le ta določa okvir legitimne javne razprave (Splichal 1997, 336). Medij je kot forum ali prostor, kjer se soočajo različne ideje in stališča med akterji političnega komuniciranja (Teršak 2005, 35). Deluje kot pregrada, ki ločuje prejemnike (občinstvo) od resničnosti preko zabave ali oglaševanja. Prepričuje jih o svojem pogledu na svet, saj z ustvarjanjem potrošniške kulture in režiranjem želja javnosti ekonomska sfera nadzira širše področje družbenega življenja, ki vključuje tudi njegove politične vidike (Webster 2002, 195).

Prejemnik (občinstvo) je sodnik, ki odloča, katerim mnenjem bo verjel. Naštete metafore kažejo, kako nepredvidljiv je potencial medijev, ki bi lahko na neopazen način postal vir manipulacij. To se zgodi še posebej, če se prejemniki ne zavedajo zavedenega pogleda na svet, ki je predstavljen v medijih. Verodostojnost medijev, njihova resnična spretnost predstavitve resničnosti na najbolj

ustrezen in pošten način je rezultat petih dejavnikov: konvencije medijev, rutine medijskega osebja, pravil trga, kjer mediji delujejo, tehnologije, ki jo mediji uporabljajo, in kulture, ki je razumljena kot model zadovoljevanja potreb javnosti.

5 ŠTUDIJA PRIMERA – POLITIČNI ŠKANDAL KOT POLITIČNI DOGODEK

Teoretični vpogled v obravnavano temo nam je osvetlil pomen medijev kot posrednikov politične moči, saj mediji dejansko »izbirajo določene dogodke in jim podeljujejo status pomembnosti, predvsem pa ponujajo njihove interpretacijo – kako in zakaj so se zgodili« (Bašić Hrvatinić 2007, 2). Mediji so tudi del posameznih interesnih blokov, zato jih tudi kupujejo in nadzorujejo njihovo glavno politično usmeritev.

V tem poglavju želimo odgovoriti na prvo raziskovalno vprašanje, kjer se sprašujemo, ali izbrana študija primera glede na referenčno literaturo spada v politični škandal. Kot referenčno literaturo smo izbrali Thompsona (2000), ki škandal razdeli v štiri faze, ter Lull in Hinermana (1997), ki sta opredelila kriterije, ki jim mora zadostiti medijski škandal. Politični škandal se zgodi v političnem prostoru oziroma so vanj vpletene osebe, ki so aktivne v politiki. S poročanjem odkritih kršitev v množičnih medijih, ki izzove ogorčenje javnosti nad kršitvami, pa politični škandal postane tudi medijski škandal. Vse to bomo analizirali po časovni predstavitvi dogodkov v obeh študijah primerov.

5.1 Študija primera: Dušan Mramor

Dušan Mramor je bil v letih 2002 do 2004 finančni minister v Ropovi vladi. Ni bil član politične stranke, a je močno zaznamoval ekonomsko politiko vlade, saj je krojil in določal vsebino večini pomembnih ekonomskih odločitev. V času Mramorjevega ministirovanja je bila sprejeta tudi davčna reforma, saj je Slovenija s 1. januarjem 2005 kot članica EU morala uskladiti davčni sistem z zahtevami direktiv EU. Tako je Mramorjeva davčna reforma posodobila sistem obdavčevanja dohodkov fizičnih oseb in ga uskladila z mednarodnimi standardi¹⁷. Nova davčna reforma je bila uvedena zaradi relativno visoke splošne obremenitve dohodkov fizičnih oseb, predvsem dohodkov od dela, zaradi neenakomerno porazdeljene davčne obremenitve ter zato, ker določene vrste dohodkov fizičnih oseb sploh niso bile zajete v obdavčitev (obresti od bančnih vlog) ali pa so bile

---

¹⁷ Zmernejše stopnjevanje obdavčevanja, zmanjšanje števila izjem, uveljavitev načela obdavčevanja v skladu z virom dohodka in razširitev obdavčitve rezidentov na svetovni dohodek, razširitev osnove na vse vire dohodkov, določitev pravil, ki onemogočajo izogibanje plačilu davkov ter popolnejša uskladitev sistema obdavčitve dohodkov fizičnih in pravnih oseb.

zajete deloma (avtorski honorarji). Davčna reforma je bila tako temelj za uresničitev prvih korakov v uvedbi evra in ključna za stabilnost javnofinančnega sistema v Sloveniji, čeprav je prav ta bila ena ključnih za poraz na volitvah 2004. Leta 2002 je bil Janez Drnovšek predsednik vlade in predsednik LDS, ko je tudi kandidiral na volitvah za predsednika republike. Drnovšek je zbral zadostno podporo volivcev za zasedbo navedene funkcije in tako odstopil kot predsednik vlade. Nasledil ga je Anton Rop, ki je prevzel tudi funkcijo predsednika vlade. S tem se je začela tudi volilna tekma. Vladna koalicija je imela številne pretrese – nestrinjanje z vladno politiko pri reševanju problema t. i. izbranih in podpora interpelaciji zoper notranjega in zdravstvenega ministra sta aprila 2004 povzročila izključitev SLS iz koalicije. Tri mesece pred volitvami premier tudi zamenja zunanega ministra Dimitrija Rupla, ki kasneje kandidira na listi SDS. Opozicija je v času volilne kampanje izkoristila tudi interpelacijo zoper vlado zaradi neizpolnjenih obljub volivcev, kar je v javnosti povzročilo bolj negativne kot pozitivne odzive. Vse to dogajanje na političnem parketu¹⁸ je pripeljalo do tega, da je na volitvah v Državni zbor RS leta 2004, prejela največ glasov SDS (29,08 %), druga pa je bila LDS (22,8 %). Koalicijo so tako poleg zmagovalke SDS sestavljale še NSI, SLS in DeSUS.

Drugič Dušan Mramor zasede stolček finančnega ministra v Cerarjevi vladi. V svojem dvoletnem obdobju mu uspe realizirati številne aktivnosti, ki prispevajo k izboljšanju bonitetnih ocen in nizki zahtevani donosnosti na državne vrednostne papirje¹⁹. Eno izmed področij, kamor je minister Mramor najbolj dregnil, je bil odlok o strategiji upravljanja kapitalskih naložb države, ki ga je julija 2015 sprejel državni zbor na podlagi zakona o Slovenskem državnem holdingu (v nadaljevanju SDH) in na predlog vlade. S strategijo sta bila sprejeta še dva izvedbena dokumenta, in sicer letni načrt upravljanja kapitalskih naložb države za leto 2016 in merila za merjenje uspešnosti poslovanja družb s kapitalsko naložbo države. Tako so bili določeni konkretni finančni in nefinančni cilji za vsako posamezno družbo v državni lasti, ki jih SDH spremlja in udejanja v letu 2016. Dušan Mramor je tako »dihal za ovratnik« vodilnim na SDH. Drugo področje delovanja Dušana Mramorja kot finančnega ministra je bilo varčevanje pri plačah javnih uslužbencev, saj je kljub dogovoru o odmrznitvi plačnih nesorazmerij, napredovanj, delovne uspešnosti in

---

¹⁸ Zmanjševanje javne porabe, dodatna obdavčitev srednjega sloja, politična trenja med strankami itd.

¹⁹ Na javnofinančnem področju po 6 letih nismo več v postopku presežnega primanjkljaja in s sprejetjem proračuna za leta 2016, 2017 in 2018 nadaljujemo po zastavljeni poti postopnega uravnovešenja javnih financ. Na področju upravljanja javnega premoženja je sprejeta strategija upravljanja kapitalskih naložb države. Na davčnem področju potekajo aktivnosti za izboljšanje učinkovitosti pobiranja javnih dajatev (davčne blagajne). Na področju bančnega sistema prenavljajo institucionalni okvir – sprejete so številne pravne podlage.

usklajevanja plač z inflacijo ter dobri finančni stabilnosti javnih financ stremel k varčevanju na tem področju in se trdo pogajal s sindikati javnega sektorja o plačni politiki za prihodnja leta. Zakon o uravnovešenju javnih financ, začasno krizno zakonsko besedilo vlade Janeza Janše iz leta 2012, je tako postalo trajno stanje Slovenije. Kljub temu da Slovenija ni več v krizi od leta 2014, se varčevanje nadaljuje z argumentom, da s trdim nadzorom proračuna vlada zagotavlja stabilnost javnih financ²⁰. Zanimivi so podatki Eurostat (ec.europa.eu/eurostat, 2017), ki kažejo gibanje stroškov dela²¹. Če pogledamo podatke za Slovenijo v primerjavi s povprečjem EU 28, vidimo, da so bili stroški dela od Q2 2015 do Q2 2016 pod povprečjem EU 28, od takrat naprej pa so skokovito narasli in so visoko nad povprečjem EU 28. Iz tega lahko sklepamo, da so stroški dela po odhodu finančnega ministra Dušana Mramorja »ušli izpod nadzora«.

To so nekatera področja, proti katerim je Dušan Mramor deloval, in z njegovim odstopom s položaja finančnega ministra so si nasprotniki njegove politike (kot drugi pomemben subjekt političnega škandala) kar oddahnili.

Po tipologiji medijskih škandalov je škandal Dušana Mramorja »institucionalni škandal« (Lull in Hinerman 1997, 20), saj se je dejanje zgodilo v vladi, kar pomeni, da je Dušan Mramor zaradi funkcije finančnega ministra v Cerarjevi vladi politična osebnost, ki je deležna nekega ugleda in spoštovanja ter ima neko politično moč. Prav »vključitev političnega vodje ali figure« v škandal je za Thompsona bistvena, da govorimo o političnem škandalu, ki se zgodi v političnem polju in vpliva nanj (Thompson 2000, 91). Dejanje Dušana Mramorja je postalo »škandalozno, ker ta oseba ne predstavlja zgolj sebe, ampak tudi institucijo, ki ji profesionalno pripada« (Lull in Hinerman 1997, 20). Po Thompsonovi definiciji finančnega škandala kot ene izmed oblik političnega škandala je šlo v primeru Dušana Mramorja domnevno za razkritje politične figure, ki je vpletena v kršitve pravil, ki urejajo uporabo ekonomskih virov v zvezi z uresničevanjem politične moči na način, ki ima lahko simbolične in politične posledice; v mnogih primerih pa povzročajo pravno tožbo (Thompson 2000, 122).

Da gre v primeru Dušana Mramorja za medijski škandal, lahko pokažemo tudi s pomočjo desetih točk Lulla in Hinermana (1997, 11–13):

---

²⁰ »Austerity« je pojem, ki pomeni zategovanje pasu v politiki.

²¹ Stroški dela vključujejo bruto plače, socialne prispevke delodajalcev in davke brez subvencij, povezanih z zaposlovanjem.

(1) socialne norme, ki odražajo prevladujoča moralna načela, morajo biti kršene.

Kot smo ugotovili že v teoretičnem pregledu doktorske disertacije, je prvi pogoj za škandal kršitev vrednot, norm in moralnih načel, ki so odvisne od družbeno-zgodovinskega konteksta ter splošnega moralnega in kulturnega ozračja tistega časa. Thompson (1997,40) izpostavi »vidnost posameznika«, saj meni, da so posamezniki, ki na temelju svojih položajev ali združenj zagovarjajo ali predstavljajo določene vrednote ali prepričanja, lahko še bolj ranljivi, saj se lahko pokaže, da njihovo zasebno vedenje ni v skladu z vrednotami in prepričanji, ki jih javno zagovarjajo. To pomeni, da je kriterij kršitve tudi po mnenju Lulla in Hinermana (1997, 11) temeljen. V primeru škandala finančnega ministra Dušana Mramorja je šlo ravno za položaj, ki ga Thompson imenuje »še bolj ranljiv«, saj je Dušan Mramor v času »zategovanja pasu« javnim uslužbencem na Ekonomski fakulteti odobril izplačevanje dodatkov za stalno pripravljenost, kar mu je javnost očitala kot dvoličnost.

Kršitve morajo biti izvedene s strani (2) točno določenih oseb, ki izvršijo (3) dejanja, ki odražajo izvajanje njihovih želja in interesov.

Točno določena oseba v naši prvi obravnavani študiji primera je finančni minister Dušan Mramor, ki je v času dekanovanja na Ekonomski fakulteti odobril izplačevanje dodatkov za stalno pripravljenost nekaterim zaposlenim na tej fakulteti.

Torej morajo resnične osebe storiti nekaj (ne samo razmišljati o tem), kjer njihovi sebični interesi poteptajo socialne norme in prevladujoča moralna načela.

Finančni minister je v času dekanovanja res potrdil izplačevanje dodatkov za stalno pripravljenost, saj se je leta 2008 spremenil plačni sistem v javnem sektorju. Inšpektorat je na podlagi inšpekcijskega nadzora ugotovil, da EF UL za odreditev in izplačilo stalne pripravljenosti ni imela pravne podlage, zato je ne bi smela odrediti, sama odreditev pa da je bila posplošena in ni določala konkretnega časa stalne pripravljenosti.

Individualne osebe morajo biti (4) identificirane kot krivec za dejanja. Prikazano mora biti, da so delovale (5) namerno in brezbrizno, in (6) morajo odgovarjati za svoja dejanja.

Thompson pojasnjuje, da morajo o dogodku ali dejanju, ki bo postal škandal, izvedeti tudi drugi in označuje škandal kot »dramo prikrivanja in razkritja« (Thompson 1997, 43). Po njegovem mnenju gre tako za proces »ustvarjanja javnega oziroma ustvarjanje videnega«, skozi katerega bodo dejanja in dogodke spoznali tudi drugi (Thompson 1997, 43). Priložnost za medijski škandal se po mnenju Lulla in Hinermana (1997, 3) pojavi, ko javnost verjame, da so bila kršena prevladujoča moralna načela, še posebej, če jih je kršila znana osebnost oziroma nekdo na oblasti ali z večjim vplivom. Avtorja nadalje menita, da gre »za usmerjanje pozornosti na problematično etičnost posameznikovih odločitev, ki jih sprejme znotraj prevladujočih družbenih norm in vrednot« Lulla in Hinermana (1997, 3).

Po objavi novice o izplačilu dodatka za stalno pripravljeno 9. decembra 2015 (RTV SLO in nacionalna televizija RTV) o tem poročajo tudi drugi mediji. Dogajanje se opisuje z naslovi: *»Na devetih fakultetah bodo morali vračati dodatek za stalno pripravljeno«*, *»Izplačevanje dodatka je bilo nezakonito«*, *»Tri, štiri ...dodatek!«*... Vse do 24. decembra 2015 se govori o dodatku za stalno pripravljeno kot škandalu Ekonomske fakultete in Univerze v Ljubljani. Ta dan pa mediji prvič omenijo Dušana Mramorja kot akterja v tem škandalu, in sicer komercialna televizija POP TV objavi prispevek *»Spor zaradi izplačil dodatkov v visokem šolstvu«*, kjer poudarijo, da je Ekonomska fakulteta v času, ko jo je vodil Dušan Mramor, ki zdaj kot finančni minister vztraja pri zategovanju pasu, številnim zaposlenim nezakonito izplačevala dodatek za stalno pripravljeno. 28. decembra 2015 tudi nacionalna televizija RTV SLO za Dnevnik pripravi prispevek z naslovom *»Ožemanje državnega proračuna«*, kjer izpostavijo, da sta med neupravičenimi prejemniki dodatka tudi minister Dušan Mramor in ministrica Maja Makovec Brenčič. 29. decembra 2016 komercialna televizija POP TV ponovno poroča *»Izplačane dodatke na fakultetah naj bi prejemniki vračali«*, kjer poudari, da je kot dekan Ekonomske fakultete dodatek odredil in prejemal tudi zdaj finančni minister Dušan Mramor, ki zdaj tako zateguje pasove Slovincem. Časopis Dnevnik 30. decembra 2015 objavi članek *»Drugim bi odrekli, sebi delijo dodatke«*, kjer so izpostavljeni dodatki devetih posameznih ljubljanskih fakultet, kjer so uslužbenci prejemali dodatke za stalno pripravljeno. Poročanje in škandaliziranje o višinah prejetih dodatkov sta se vrstila še vso prvo polovico januarja 2016. Iz teh poročil je bilo mogoče jasno razbrati, češ da gre za namernost in brezbržnost vpletenih v škandal. Po objavi teh novic in medijskem pritisku je moral Dušan Mramor prevzeti odgovornost za svoja dejanja.

Dejanja in dogodki morajo imeti (7) posledice za vpletene.

Škandal vključuje razkritje doslej prikritih dejavnosti, ki kršijo določene norme in vrednote, njegovo razkritje pa izvabi sramotilen diskurz različnih vrst, ki lahko (in največkrat tudi) resno škoduje ugledu posameznika, katerega dejanja so v središču škandala (Thompson 1997, 46). Poleg ugleda lahko prikrita dejanja kršitev privedejo do kriminalnega pregona ali odstranitve z delovnega mesta. Pomembnost ugleda smo si pogledali v prejšnjih poglavjih, tukaj pa samo še enkrat poudarjamo, da ima ravno zaradi pomembnosti ugleda škandal tako pomembno vlogo v politiki, kar Thompson (1997, 47) imenuje »simbolni kapital«. Gre za nabiranje, negovanje in varovanje določene vrste moči, ki privablja podporo javnosti. Škandal tako lahko uniči ključne dejavnike, na katerih slonijo celotna moč, ugled in dobro ime nekega politika, kar poudarja tudi Thompson (1997, 48), saj pravi, da vodenje politike med drugim zahteva tudi uspešno rabo simbolne moči, zato so politiki še posebej ranljivi za karkoli, kar ogroža njihov ugled. Oškodovati ali uničiti ugled pomeni oškodovati ali uničiti njihovo verodostojnost in s tem oslabiti ali uničiti njihovo sposobnost prepričevanja in vplivanja na druge, varovanja in vzdrževanja zaupanja ter spreminjanja njihovih besed v dejanja (Thompson 1997,48).

Zaradi ogromnega medijskega pritiska finančni minister 18. januarja 2016 predsedniku vlade ponudi odstop, vendar ga ta ne sprejme, saj naj bi bil Mramor pomemben član njegove vlade. Nadaljnje škandaliziranje teme o dodatkih za stalno pripravljenost privede do odstopa finančnega ministra Dušana Mramorja 13. junija 2016 zaradi osebnih razlogov.

Razkritja morajo (8) obširno zaokrožiti po komunikacijskih medijih, kjer so (9) učinkovito upovedena v zgodbo, ki (10) navdihne obširna zanimanja in razprave.

O novici dodatkov za stalno pripravljenost poroča večina medijev. Objave sprožijo številne razprave in vprašanja. Seznam vseh člankov, ki smo jih tudi empirično analizirali, je na voljo v Prilogi B, kjer je razvidno, da je vir Kliping zaznal 328 objav, povezanih z Dušanom Mramorjem in izplačevanjem dodatka za stalno pripravljenost, od tega 167 internetnih, 51 televizijskih, 49 radijskih in 61 objav v tiskanih medijih, v obdobju od 9. 12. 2015 do 11. 2. 2016. Trdimo lahko, da je novica obširno zaokrožila po komunikacijskih medijih in učinkovito upovedila zgodbo, saj je povzročila številne razprave o dodatkih v javnih ustanovah.

Študijo primera bomo predstavili tudi preko škandalnih faz, ki jih je definirala Thompson (2000).

Predškandalna faza študije primera Dušana Mramorja je čas, ko je Dušan Mramor dekanoval na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, in sicer med 2007 do 2013. V letu 2008 se je spremenil plačni sistem v javnem sektorju. Dodatki so tako po Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR-1) kot po Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) sestavni del plače in se torej ne izplačujejo le v javnem sektorju, temveč tudi v zasebnem. Plača je namreč sestavljena iz osnovne plače, dela plače za delovno uspešnost in dodatkov (drugi odstavek 126. člena ZDR-1 in prvi odstavek 5. člena ZSPJS). Pregled višin dodatkov v javnem sektorju, kot jih določata Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) in Kolektivna pogodba za javni sektor (KPJS), je predstavljen v Priloga A. Ministrstvo za javno upravo, Inšpektorat za javni sektor je 18. 6. 2015 na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju EF UL) opravilo inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (v nadaljevanju ZSPJS) in na njegovi podlagi izdanih izvršilnih predpisov ter kolektivnih pogodb in splošnih aktov EF UL kot delodajalca v delu, kjer se urejajo plače funkcionarjev in javnih uslužbencev, in sicer glede izplačila dodatka za stalno pripravljenost. Postopek je bil opravljen po določbah 43. do 43. č člena ZSPJS. Inšpektor je o opravljenem pregledu sestavil zapisnik o inšpekcijskem nadzoru št. 0611-107/2015/12 z dne 1. 7. 2015, v katerem je ugotovil, da EF UL za odreditev in izplačilo stalne pripravljenosti ni imela pravne podlage, zato je ne bi smela odrediti, tudi sama odreditev pa da je bila posplošena in ni določala konkretnega časa stalne pripravljenosti. Inšpektor je EF UL odredil več ukrepov: da zagotovi izplačila plač v skladu s predpisi (preneha izplačevati dodatek za stalno pripravljenost) in da ukrepa v skladu s 3. a členom Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (tudi pri zaposlenih, ki niso bili pregledani v okviru inšpekcijskega nadzora) ter da o izvedenih ukrepih in njegovih finančnih učinkih poroča v roku 90 dni od prejema zapisnika. EF UL je na inšpekcijski nadzor podala ugovor, saj je Ministrstvo za javno upravo pritožbeni organ. Odločitev ministra za javno upravo o ugovoru EF UL št. 100-824/2015/4 z dne 3. 12. 2015 je postala sestavni del zapisnika, s tem pa ugotovitve iz zapisnika ter odrejeni ukrepi dokončni. Z odločitvijo o ugovoru je minister za javno upravo Boris Koprivnikar odločil, da fakulteta za izplačevanje dodatka za stalno pripravljenost ni imele pravne podlage, saj ne Zakon o sistemu plač v javnem sektorju ne Zakon o visokem šolstvu ne kolektivna pogodba ne določajo razlogov in pogojev, pod katerimi bi se stalna pripravljenost odrejala. Prav tako zaposleni na fakulteti ne opravljajo neodložljivih del v smislu nenehnega varovanja občečloveških vrednot (ob požaru, poškodbah, hudih kaznivih dejanjih) in

tudi ne dejavnosti, ki zahtevajo nepretrgano storitev. Ta ugotovitev je bila kasneje podlaga za inšpekcijski nadzor dodatkov za stalno pripravljenost v večini služb javnega sektorja. Po ugotovitvah policije in Komisije za preprečevanje korupcije so tako fakultete od začetka leta 2008 do konca leta 2015 svojim uslužbencem izplačale za 1,7 milijona evrov bruto dodatka, pri čemer je z izplačilom 858.000 evrov izstopala Ekonomska fakulteta.

Politični škandal: Prvo vprašanje na temo stalna pripravljenost je služba za odnose z javnostmi na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani dobila 9. novembra 2015 – iz narave vprašanj in kako so ta postavljena gre sklepati, da so vprašanja prekopirana iz zapisnika inšpekcije za javni sektor. Po podatkih Inšpektorata za javni sektor je novinarka časopisa Delo 9. 12. 2015 zaprosila za informacije javnega značaja – zapis o opravljenem inšpekcijskem nadzoru na fakultetah – izplačevanje dodatkov za stalno pripravljenost, torej kar 30 dni po tem, ko je prva vprašanja v zvezi s stalno pripravljenostjo poslala na Ekonomsko fakulteto. Kako je novinarka časopisa Delo prišla do podatkov iz zapisnika, lahko le ugibamo. Jasno je samo to, da ji je dokument posredoval nekdo, ki je bil zainteresiran, da se politična moč ministra Mramorja zmanjša. S prvo objavo o izplačevanju dodatka za stalno pripravljenost v akademski sferi²², kjer je z izplačilom dodatka za stalno pripravljenost izstopala Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 30. 11. 2015 se politični škandal »stalna pripravljenost« zastavi, vendar se še ne začne. Najprej gre le za novico v časopisu Delo, ki jo deset dni po objavi ne povzema noben drug medij. 9. 12. 2015 časopis Delo objavi članek z naslovom »Izplačevanje dodatka za stalno pripravljenost na fakultetah nezakonito«. Prvič se tako v javnosti pojavi beseda »nezakonito«, saj je bil sklep ministra za javno upravo, ki je odločal o ugovorih fakultet na zapisnike inšpektorata, da »za odrejanje stalne pripravljenosti ne obstajajo niti formalni niti vsebinski razlogi«. Direktorica inšpektorata Lidija Apohal Vučkovič je za nacionalni radio SLO 1 celo izjavila, da ravnanje tu ni bilo nezakonito²³. O škandalu 9. 12. 2015

---

²² Naslov na naslovnici Dela: »Fakultete v stalni pripravljenosti. Na Ekonomski fakulteti izplačali 150.000 evrov dodatka« ter celostranski članek v notranjosti Dela »Fakulteta v stalni pripravljenosti – za dodatke«. Naslov v Delu: »Izplačevanje dodatka za stalno pripravljenost na fakultetah nezakonito«.

²³ »Nepravilnost« in »nezakonitost« je podrobno predstavila vodja inšpektorata Lidija Apohal Vučkovič na Radiu SLO 1, 20. 1. 2016, Studio ob 17h. Vodja inšpektorata tako pojasnjuje, da je »temeljna nepravilnost pravzaprav v tem, da pravne podlage ni bilo za takšno izplačevanje« ter da ravnanje ni bilo nezakonito, ker »težko zdaj pokažemo prav na nek člen v zakonu o sistemu plač in rečemo, kršen je bil ta in ta člen zakona.« Poudarja pa tudi, da je njihovo mnenje, da »taka izplačila, seveda že tako odrejanje ne bi smelo obstajati« in »da je sodna praksa glede tega različna, da obstaja sodna praksa, ki pravi, da takšne pravne podlage niti ni treba, da je zadosti akt delodajalca, in pa tudi sodna praksa, ki pravi drugače«.

poroča tudi TV Slovenija 1 v Dnevniku²⁴, kjer javno izpostavijo dva ministra vlade, ki sta med prejemniki dodatkov, Dušana Mramorja in Majo Makovec Brenčič. S to objavo je javno izpostavljen finančni minister Dušan Mramor kot akter v tem škandalu, saj je dodatek za stalno pripravljenost na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani uvedel ravno Dušan Mramor, ko je bil dekan fakultete. Akterji škandaliziranja tega ravnanja so izpostavili izjavo Mramorja iz leta 2012, *»da so plače v javnem sektorju prvo področje, kjer je potrebno določeno znižanje«*, nato pa so ministru Mramorju očitali, da si je *»podpisal«* dodatek za stalno pripravljenost. Minister Mramor je leta 2015 zagovarjal potrebo po zamrznitvi plač javnih uslužbencev in od sindikatov pričakoval razumevanje. Škandal so akterji vpletli v razmerje med njegovim javnim zavzemanjem za čim nižje plače in za ostro varčevanje v javnem sektorju ter njegovim ravnanjem kot dekan, kjer je v javnem sektorju sebi in najožjim sodelavcem odredil sorazmerno visoko povišanje. To naj bi bil izkaz njegove dvoličnosti: ko gre zanj, veljajo kriteriji visokih dohodkov, ko gre za druge, pa kriteriji varčevanja.

Po teh objavah so o izplačilu dodatkov in ravnanju ministra Mramorja poročali vsi drugi glavni slovenski mediji²⁵. Vse do konca leta 2015 so v ospredju dodatki za stalno pripravljenost Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, vendar pa se težišče poročanja o dodatkih vse bolj nagiba k prejemnikoma – ministroma Dušanu Mramorju in Maji Makovec Brenčič²⁶. Vse več poročil in člankov omenja Dušana Mramorja kot ministra *»za varčevanje«*, ki se ni branil izplačevanja dodatka za stalno pripravljenost. Škandal *»stalna pripravljenost«* je prerasla v politični škandal, ko je POP TV na božični večer leta 2015 prvič omenil in vpletel v škandal ministra Mramorja. Po tem datumu glavni obraz afere ni več Ekonomska fakulteta in takratna dekanja Metka Tekavčič, temveč minister Mramor. Slednji postane glavna tarča novinarjev tudi zaradi nespretnih izjav²⁷. Ministrico za izobraževanje Majo Makovec Brenčič, ki je v času, ko je bila

---

²⁴ Naslov prispevka: *»Neupravičeno izplačevanje dodatkov«*.

²⁵ Sta.si z naslovom *»Na devetih fakultetah bodo morali vračati dodatek za stalno pripravljenost«* in Delo z naslovom *»Izplačevanje dodatka je bilo nezakonito«*.

²⁶ TV Slovenija 1, Dnevnik 28. 12. 2015 predvaja prispevek z naslovom *»Ožemanje državnega proračuna«*. POP TV, 24 ur 29. 12. 2015 predvaja prispevek z naslovom *»Izplačane dodatke na fakultetah naj bi prejemniki vračali«*, Dnevnik 30. 12. 2015 objavi članek z naslovom *»Drugim bi odrekli, sebi delijo dodatke«*, Dnevnik.si 20. 12. 2015 članek z naslovom *»Dekan Mramor si plačo okrepi z dodatkom za stalno pripravljenost, minister Mramor dodatke neusmiljeno klesti«*, Večer 30. 12. 2015 članek z naslovom *»Profesorji v stalni pripravljenosti«* in članek z naslovom *»Profesorji, čakajoč na klic«*, Demokracija pa 31. 12. 2015 objavi članek z naslovom *»Fakultete neupravičeno izplačevale dodatek za stalno pripravljenost«*.

²⁷ Da ne more vrniti prejetega dodatka v celoti, saj ministrska plača ni visoka, in da bo izplačani dodatek vračal v šestih obrokih; da na Ekonomski fakulteti obstaja pravno mnenje, ki utemljuje izplačevanje dodatka za stalno pripravljenost;

profesorica na Ekonomski fakulteti, tudi prejela dodatek za stalno pripravljenost, mediji pri poročanju malokrat omenjajo. Takoj po izbruhu škandala »stalna pripravljenost« ministrica za izobraževanje v celoti vrne izplačani dodatek in se v svojih izjavah postavi na drugo stran – na Ministrstvu za izobraževanje pripravijo poročila in podatke o dodatkih ter so pripravljene sprejeti ustrezne ukrepe²⁸. Na dan, preden je Maja Makovec Brenčič odšla na olimpijske igre v Rio, ljubljanska policijska uprava skliče odmevno novinarsko konferenco. Po besedah Božidarja Južnika, vodje oddelka za gospodarsko kriminaliteto na ljubljanski policijski upravi, so kazensko ovadili štiri osebe, ki so omogočale izplačilo dodatka za stalno pripravljenost ali o njem odločale. O imenih ni želel govoriti, saj je šlo za varovane osebne podatke, vseeno pa mediji izvejo, da med ovadenimi ni Maje Makovec Brenčič²⁹. Tako iz zgodbe o »stalni pripravljenosti« izpade Maja Makovec Brenčič in se medijski pritisk vrši na ministra Dušana Mramorja. V času trajanja tega političnega škandala je bilo skupaj 9.643 besedil na temo izplačevanja dodatka za stalno pripravljenost. To medijsko razkritje je vrglo senco na njegovo kredibilnost, zlasti pri pogajanjih s sindikati, ki so potekali v tem času. Dušan Mramor je postal žrtev izjemno vnetega in obsežnega medijskega poročanja. Ministru Dušanu Mramorju so očitali:

- Protizakonitost izplačil dodatka za stalno pripravljenost, kljub temu da je prvi nadzorni organ (računsko sodišče, op. a.) potrdil »nespornost izplačevanja dodatkov«, kolikor je urejeno s pravilniki. Drugi nadzorni organ – prevladujoča sodna praksa pa navaja, da je splošni akt delodajalca poleg ZSPJS in KPJS ustrezna osnova za izplačilo dodatka.

---

medijem izpostavi tedanjo pravnico na EF UL Andrejo Kert. Slednja še isti dan ministra postavi v neugoden položaj in za RTV SLO izjavi, da je sklep o dodatku za pripravljenost sprejel Mramor, a ne na podlagi pravnega mnenja. »Po mojem prepričanju takšnega mnenja ni bilo,« je zatrdila in dodala, da ona tega mnenja ni pripravljala, temveč je šlo zgolj za pogovor.

²⁸ 4. aprila 2016 je Ministrstvo za izobraževanje (MIZŠ) Univerzi v Ljubljani prvič poslalo zahtevek za vračilo skoraj 781.000 evrov.

13. maja 2016 je MIZŠ zahtevek poslalo znova.

16. junija 2016 je državno pravobranilstvo predlog za izvršbo podalo na okrožno sodišče.

12. maja 2017 je na okrožnem sodišču potekala prva obravnava.

16. avgusta 2017 je bila univerza obveščena o tem, da mora nezakonito izplačana sredstva vrniti. Na sodbo se je univerza pritožila.

²⁹ Zaradi utemeljenega suma storitve 14 kaznivih dejanj zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic so na Specializirano državno tožilstvo podali kazensko ovadbo zoper štiri fizične osebe. Po nekaterih informacijah naj bi bili ovadeni štirje zaposleni na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer so tudi izplačali skupaj največ dodatkov. Neuradno naj bi bila med ovadenimi tudi takratni dekan fakultete in nekdanji finančni minister Dušan Mramor, aktualna dekanja Metka Tekavčič ter prodekana, ki sta ju nadomeščala v času njune odsotnosti - Polona Domadenik in Mojca Indihar Štemberger. Med ovadenimi pa naj ne bi bilo ministrice za izobraževanje Maje Makovec Brenčič, ki je bila prav tako prodekanja. (www.24ur.com; 4. 8. 2016)

- Da je kot dekan kršil 16. člen ZJU in zagotavljal zaposlenim večje pravice, kot jim pripadajo po zakonu in kolektivni pogodbi, čeprav zakon (ZSPJS) izrecno navaja tudi dodatek za stalno pripravljeno, dodatek pa pozna tudi splošna kolektivna pogodba za javni sektor (KPJS). Tako zakon kot kolektivna pogodba veljata za vse zaposlene v javnem sektorju in nikjer ne nakazujeta na podrobnejše urejanje tega dodatka v področnem zakonu ali panožni kolektivni pogodbi. Tudi Aneks k pogodbi o zaposlitvi, ki ga je v standardizirani obliki pripravilo in predpisalo Ministrstvo za javno upravo in so ga podpisali vsi javni uslužbenci ter tudi zaposleni na EF UL, določa, da je »javni uslužbenec upravičen do izplačila plače in dodatkov, ki so predvideni v Zakonu o sistemu plač za javni sektor«.
- Da je kot dekan brez soglasja rektorja nezakonito prejemal dodatek. Vsi dekani na UL so zaposleni (kar določa tudi Statut UL) na delovnem mestu profesorja (plačna skupina D) in ne na delovnem mestu dekana javnega zavoda (plačna skupina B) in tako določba zakona o potrebnem soglasju za direktorja javnih zavodov (plačno skupino B) v tem primeru ni mogla biti uporabljena.
- Da za izplačevanje dodatka niso obstajali vsebinski razlogi, čeprav na EF UL obstajajo velika dodatna tveganja zaradi izjemne mednarodne vpetosti, izpolnjevanje mednarodnih pogodbenih obveznosti, odvisnosti od informacijske infrastrukture, odprtje knjižničnega dela do 24:00, odprtost fakultete za študente določenih programov (EMTM, IMB) 24/7 – ponoči, ob vikendih in praznikih, zahtevni investicijski projekti ter standardi akreditacij in dobrih praks primerljivih fakultet v tujini so zahtevali vpeljavo sistema za takojšnje posredovanje.
- Da je osnovni namen dodatka za stalno pripravljeno obiti reformo plačnega sistema, ki naj bi »omejevala izplačila v javnem sektorju«, čeprav se je po prehodu na novi plačni sistem praktično vsem vodstvenim delavcem EF UL, ki so dobivali dodatek, plača povečala v povprečju za 11 %, fakulteti pa v povprečju za 4,38 %. Tudi sicer splošna trditev, da naj bi reforma omejevala izplačila, ne velja, saj so se plače v javnem sektorju v dveh letih reforme 2008–2009 povečale za 17 %.
- Da uslužbenci do izplačil iz naslova tega dodatka niso bili upravičeni, čeprav Aneks k pogodbi o zaposlitvi, ki ga je v standardizirani obliki pripravilo in predpisalo Ministrstvo za javno upravo ter podpisali vsi javni uslužbenci in tudi zaposleni na EF UL, določa, da je

javni uslužbenec upravičen do izplačila plače in dodatkov, ki so predvideni v Zakonu o sistemu plač za javni sektor.

- Da uslužbenci dejansko niso opravljali stalne pripravljenosti po vsebini, kot jo predvidevajo veljavni predpisi, čeprav veljavni predpis ZSPJS in Kolektivna pogodba za javni sektor (oba predpisa, ki določata dodatek za stalno pripravljenost) nista imela nikakršnih dodatnih določil glede »vsebin«, ki naj bi bile predpogoj za izplačevanje dodatka – nikjer ne nakazujeta na podrobnejše urejanje tega dodatka v področnem zakonu ali v KPJS.
- Da so dodatek za stalno pripravljenost izplačevali profesorjem EF UL, vendar je med prejemniki dodatka bilo v vseh letih povprečno 66 % strokovnih sodelavcev in do 34 % profesorjev (pedagogi in vodstvo).
- Da si je kot dekan EF UL dodatek za stalno pripravljenost »izmislil«, čeprav so na EF UL pri uvedbi dodatka za stalno pripravljenost upoštevali zakon in kolektivno pogodbo. Pojem dežurstva in stalne pripravljenosti pa ob tem vsebuje tudi panožna kolektivna pogodba za vzgojo in izobraževanje.

Vrh tega političnega škandala je nastopil 18. januarja 2016, ko je Dušan Mramor zaradi ogromnega medijskega pritiska predsedniku vlade ponudil odstop. Premier Miro Cerar odstopa ni sprejel, češ da bi to škodilo interesom države, saj je minister Mramor pomemben član njegove vlade.

V času trajanja škandala je bilo v Klippingu zajetih skupaj 846 člankov na temo izplačevanja dodatka za stalno pripravljenost, Mediatoolkit je zajel 4809 besedil, komentarjev na spletnem portalu nacionalne televizije pa je bilo najdenih 3988. Skupaj torej 9643 besedil.

Četrta faza škandala – posledice: Dušan Mramor je že januarja 2016 vrnil celotni znesek domnevno neupravičeno prejetega denarja. Policija je podala ovadbo zoper njega tožilki za storitev kaznivega dejanja in zlorabe uradnega položaja. Tožilka pa je podala preiskovalni sodnici predlog za uvedbo kazenskega pregona. Finančni minister Dušan Mramor je 13. 6. 2016, tokrat zaradi osebnih razlogov, nepreklicno odstopil. Sodni proces še ni končan. Po tem političnem škandalu, v katerega je bil vpleten Dušan Mramor, se mediji ukvarjajo le še z vlado, koalicijo, stabilnostjo vlade in verodostojnostjo predsednika vlade. Področje izplačevanja dodatka za stalno

pripravljenost na sistemski ravni še vedno ni urejeno, še več, tega na enaki zakonski osnovi, kot so ga izplačevale fakultete, članice Univerze v Ljubljani, po podatkih, dostopnih na spletni strani Ministrstva za javno upravo, še vedno prejema 20.602 javnih uslužbencev, kar je vsak osmi javni uslužbenec (Ministrstvo za javno upravo, november 2015).

5.2 Študija primera: Anja Kopač Mrak

Anja Kopač Mrak je bila od novembra 2008 do 2012 državna sekretarka na Ministrstvu RS za delo, družino in socialne zadeve. Od marca 2013 pa je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Prav tako je vidna članica politične stranke SD in je v času političnega škandala »koroška dečka« imela podporo svoje stranke, ki je bila v koaliciji.

Po tipologiji medijskih škandalov je škandal Anje Kopač Mrak »institucionalni škandal« (Lull in Hinerman 1997, 20), saj se je dejanje zgodilo v vladi, kar pomeni, da je Anja Kopač Mrak zaradi funkcije ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v Cerarjevi vladi politična osebnost, ki je deležna nekega ugleda in spoštovanja ter ima neko politično moč. Prav »vključitev političnega vodje ali figure« v škandal je za Thompsona bistvena, da govorimo o političnem škandalu, ki se »zgodí v političnem polju in vpliva nanj« (Thompson 2000, 91). Dejanje Anje Kopač Mrak je postalo škandalozno, ker ta oseba ne predstavlja zgolj sebe, ampak tudi institucijo, ki ji profesionalno pripada (Lull in Hinerman 1997, 20). Po Thompsonovi definiciji škandala moči kot ene izmed oblik političnega škandala je šlo v primeru Anje Kopač Mrak za kršitev pravil, ki urejajo uporabo politične moči in imajo verjetno politične in simbolične posledice; najverjetneje tvorijo tudi pravno kaznivo dejanje (Thompson 2000, 122).

Da gre v primeru Anje Kopač Mrak za medijski škandal, lahko pokažemo tudi s pomočjo desetih točk Lulla in Hinermana (1997, 11–13):

(1) socialne norme, ki odražajo prevladujoča moralna načela, morajo biti kršene.

Kot smo ugotovili že v teoretičnem pregledu doktorske disertacije, je prvi pogoj za škandal kršitev vrednot, norm in moralnih načel, ki so odvisne od družbeno-zgodovinskega konteksta ter splošnega moralnega in kulturnega ozračja tistega časa. Thompson (1997,40) izpostavi »vidnost

posameznika«, saj meni, da so posamezniki, ki na temelju svojih položajev ali združenj zagovarjajo ali predstavljajo določene vrednote ali prepričanja, lahko še bolj ranljivi, saj se lahko pokaže, da njihovo zasebno vedenje ni v skladu z vrednotami in prepričanji, ki jih javno zagovarjajo. To pomeni, da je kriterij kršitve tudi po mnenju Lulla in Hinermana (1997, 11) temeljen. V primeru škandala ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak je šlo ravno za položaj, ki ga Thompson imenuje »še bolj ranljiv«, saj so bili v škandal vpleteni mladoletni otroci.

Kršitve morajo biti izvedene s strani (2) točno določenih oseb, ki izvršijo (3) dejanja, ki odražajo izvajanje njihovih želja in interesov.

Točno določena oseba v naši drugi obravnavani študiji primera je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anja Kopač Mrak. Velenjski center za socialno delo 30. marca 2016 namesti v rejniško družino triletnega in petletnega dečka domnevno proti volji njunih starih staršev. Pri tem dejanju naj bi šlo za odgovornost in opustitev dolžnega ravnanja ministrice, ki je dolžna zagotavljati, da državni organi in nosilci javnih pooblastil v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbijo za otrokovo korist in celovitost družinske skupnosti v primeru arbitrarnega odvzema otrok v oskrbi starih staršev ter politizacijo dela centrov za socialno delo in prikrivanje napak ter zaradi njenega dejanja, posledično izgubo zaupanja v institucijo socialne države.

Torej morajo resnične osebe storiti nekaj (ne samo razmišljati o tem), kjer njihovi sebični interesi poteptajo socialne norme in prevladujoča moralna načela.

Center za socialno delo je nezakonito posegel v pravice starih staršev do družinskega življenja, saj je dečka rejniški družini dodelil še pred odločitvijo ministrstva za delo o zahtevi starih staršev, da bi bili rejniki vnukov. Zaradi ugotovitev upravne inšpekcije o nezakonitem ravnanju pri obravnavi vloge za izdajo dovoljenja za rejništvo starih staršev je odstopil direktor CSD Slovenj Gradca, sledila pa mu je še direktorica CSD Velenje. Pri institutu interpelacije gre za politično odgovornost o delu ministra, njegovega resorja in njegovih podrejenih, vendar bi odločitev o točno tej zadevi pomenila zlorabo uradnega položaja ministrice. Tako sta odstopa obeh direktorjev nekoliko ublažila pritisk na ministrico.

Individualne osebe morajo biti (4) identificirane kot krivec za dejanja. Prikazano mora biti, da so delovale (5) namerno in brezbržno in (6) morajo odgovarjati za svoja dejanja.

Thompson pojasnjuje, da morajo o dogodku ali dejanju, ki bo postal škandal, izvedeti tudi drugi in označuje škandal kot »dramo prikrivanja in razkritja« (Thompson 1997, 43). Po njegovem mnenju gre tako za proces »ustvarjanja javnega oziroma ustvarjanje vidnega«, skozi katerega bodo dejanja in dogodke spoznali tudi drugi (Thompson 1997, 43). Gre za pozornost vzbujajoč dogodek v smislu visoke medijske izpostavljenosti, kar Cottle (2006, 416) imenuje izjemnost. To posledično ustvarja »moralno paniko«, ki jo Bulc (2003, 247) definira kot opis družbenega stanja, v katerem se veliko ljudi v družbi pretirano odzove na neko domnevno grožnjo ustaljenemu redu, ki jo spodbudijo družbeni devianti, četudi je dejanska grožnja zanemarljiva. Lull in Hinerman menita, da gre za usmerjanje pozornosti na problematično etičnost posameznikovih odločitev, ki jih sprejme znotraj prevladujočih družbenih norm in vrednot Lulla in Hinermana (1997, 3).

Ministrica Anja Kopač Mrak je ves čas trdila, da je bil postopek odvzema brez nepravilnosti in zakonit, saj je nadzor s strani socialne inšpekcije pokazal, da naj bi bila odločitev strokovna in zakonita ter v korist obeh otrok. Maja 2016 je upravno sodišče odločilo, da so bile babici velenjskih dečkov z odvzemom vnukov kršene človekove pravice. Enako je Vrhovno sodišče oktobra 2016 odločilo, da je bil odvzem velenjskih dečkov iz vrtca nezakonit. Odvetniki zatrjujejo, da na podlagi tega ne moremo prejudicirati odločitve glede zakonitosti postopka, saj je sodišče gledalo samo na pravico starega starša, ali je poseženo v pravico do stika z otrokoma, in ugotovilo, da je bila tožnici (babici) kršena pravica do družinskega in zasebnega življenja, ker nima stikov z vnuki. Sporno pa je dejstvo, da lahko stari starši dobijo pravico do stikov z dogovorom s starši ali s sklepom sodišča, ki pa ga v tem primeru ni bilo. Zaradi zapletenosti primera in pravne praznine ter občutljivosti teme je preko medijev težko razbrati jasno namernost in brezbržnost odgovornih v tem primeru. Zagotovo vemo to, da do danes ni bilo spremembe zakonodaje, ki bi izboljšala položaj otrok v postopkih družinskega prava, prav tako sodni postopki niso zaključeni.

Dejanja in dogodki morajo imeti (7) posledice za vpletene.

Škandal vključuje razkritje doslej prikritih dejavnosti, ki kršijo določene norme in vrednote, njegovo razkritje pa izvabi sramotilen diskurz različnih vrst, ki lahko (in največkrat tudi) resno škoduje ugledu posameznika, katerega dejanja so v središču škandala (Thompson 1997, 46). Poleg ugleda lahko prikrita dejanja kršitev privedejo do kriminalnega pregona ali odstranitve z delovnega

mesta. Pomembnost ugleda smo si pogledali v prejšnjih poglavjih, tukaj pa samo še enkrat poudarjamo, da ima ravno zaradi pomembnosti ugleda škandal tako pomembno vlogo v politiki, kar Thompson (1997, 47) imenuje »simbolni kapital«. Gre za nabiranje, negovanje in varovanje določene vrste moči, ki privablja podporo javnosti. Škandal tako lahko uniči ključne dejavnike, na katerih slonijo celotna moč, ugled in dobro ime nekega politika, kar poudarja tudi Thompson (1997, 48), saj pravi, da vodenje politike med drugim zahteva tudi uspešno rabo simbolne moči, zato so politiki še posebej ranljivi za karkoli, kar ogroža njihov ugled.

Oškodovati ali uničiti ugled pomeni oškodovati ali uničiti njihovo verodostojnost in s tem oslabiti ali uničiti njihovo sposobnost prepričevanja in vplivanja na druge, varovanja in vzdrževanja zaupanja ter spreminjanja njihovih besed v dejanja.

Kljub dvema interpelacijama zoper ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti zaradi politične odgovornosti ministra za svoje delo kot tudi za delo svojih podrejenih ti nista bili izglasovani, saj so podpisniki obeh interpelacij z namenom diskreditacije ministrice pomešali naloge in pristojnosti posameznih organov. Ministrica je politično odgovorna za svoje delo, svoj resor ali svoje podrejene, na katere ima možnost vplivanja, vendar ne v tem primeru, saj bi določeno dejanje ali ukrep oziroma odločitev pomenila zlorabo uradnega položaja. V konkretnem primeru dveh mladoletnih koroških dečkov pravno ni dopustno vplivanje ministrice na vodenje in odločanje centrov za socialno delo. Nadzor socialne inšpekcije je pokazal, da naj bi bila odločitev strokovna in zakonita ter v korist obeh otrok. Maja 2016 je upravno sodišče odločilo, da so bile babici velenjskih dečkov z odvzemom vnukov kršene človekove pravice. Enako je Vrhovno sodišče oktobra 2016 odločilo, da je bil odvzem velenjskih dečkov iz vrtca nezakonit. Sedaj se govori le še o kršenju človekovih pravic starih staršev.

Razkritja morajo (8) obširno zaokrožiti po komunikacijskih medijih, kjer so (9) učinkovito upovedene v zgodbo, ki (10) navdihne obširna zanimanja in razprave.

O primeru velenjskih dečkov poroča večina medijev. Objave sprožijo številne razprave in vprašanja. Seznam vseh člankov, ki smo jih tudi empirično analizirali, je na voljo v Priloga C, kjer je razvidno, da je bilo 668 objav, od tega 229 radijskih, 157 internetnih, 146 televizijskih in 136 objav v tiskanih medijih, v obdobju od 1. 4. 2016 do 30. 12. 2016. Trdimo lahko, da je novica obširno zaokrožila po komunikacijskih medijih in učinkovito upovedila zgodbo, saj je povzročila burne razprave in odzive javnosti.

Študijo primera bomo predstavili tudi preko škandalnih faz, ki jih je definiral Thompson (2000).

Predškandalna faza študije primera Anje Kopač Mrak je čas, ko je oče velenjskih dečkov umoril njuno mater, decembra 2015. Po tem dogodku sta triletni in petletni deček iz Velenja prebivala pri starih starših na Koroškem.

Politični škandal: Velenjski center za socialno delo (CSD) je 30. marca 2016 triletnega in petletnega dečka iz Velenja namestil v rejništvo proti volji starih staršev. Še isti dan so se mediji in posledično javnost burno odzvali. O odvzemu je prvi poročal časopis Večer 30. marca in nato še vsi ostali mediji. Naslednji dan ministrica Anja Kopač Mrak nastopi v oddaji Odmevi na nacionalni televiziji, ministrstvo pa zaradi velikega pritiska medijev 6. aprila skliče novinarsko konferenco (MDDSZ, SCSD, CSD, IRSD). Tudi ta dan nastopi zvečer ministrica v Odmevih. Ministrica zahteva podrobno poročilo o primeru, obišče CSD Velenje in sproži nadzor socialne inšpekcije. Poročilo o sprejeti odločitvi glede napotitve v rejništvo od CSD zahteva tudi Urad varuha človekovih pravic, odločitve CSD pa so predmet razprave tudi v državnem zboru. Dne 12. 4. 2016 je opozicijska skupina poslank in poslancev Državnega zbora Republike Slovenije s prvopodpisanim Jožetom Tankom vložila prvo interpelacijo o delu in odgovornosti ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak. Podpisniki interpelacije predlagajo, da se po opravljeni razpravi ministrico razreši, in sicer zaradi:

1. odgovornosti pri nesorazmernem posegu v človekove pravice, varovane z Ustavo Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99, v nadaljevanju Ustava), ki so:
  - varovanje otrok in družine ter ustvarjanje za varstvo potrebnih razmer po tretjem odstavku 53. člena Ustave,
  - posebno varstvo in skrb za otroke po 56. členu Ustave,
  - pravica do osebnega dostojanstva otrok in njihovih starih staršev po 34. členu Ustave,
  - pravica do zasebnega življenja otrok in starih staršev po 35. členu Ustave ter opustitev dolžnega ravnanja v okviru političnih in uradnih

pooblastil za zagotavljanje teh človekovih pravic pri arbitrarnem odvzemu otrok v oskrbi starih staršev s strani Centra za socialno delo Velenje;

2. odgovornosti in opustitve dolžnega ravnanja kot pristojna ministrica, ki je dolžna zagotavljati, da državni organi in nosilci javnih pooblastil v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbijo za otrokovo korist in celovitost družinske skupnosti v primeru arbitrarnega odvzema otrok v oskrbi starih staršev;
3. odgovornosti in vpletenosti pri politizaciji dela centrov za socialno delo na primeru Centra za socialno delo Slovenj Gradec in odgovornosti za posledice prikritja napak Centra za socialno delo Slovenj Gradec, ki je bil pristojen za odločanje o vlogi za rejništvo starih staršev, pri katerih sta vnuka živeła;
4. odgovornosti pri pripravi zakonodaje na podlagi političnih prioritēt, ki so bile v škodo varovanja pravic otrok;
5. dejanj in stališč ministrice, pristojne za družino z izvrševanjem politične funkcije, ki imajo za posledico izgubljeno zaupanje v institucije socialne države.

15. junija 2016 državni zbor po dolgi razpravi ne izglasuje interpelacije zoper ministrico.

Druga interpelacija zoper ministrico Anjo Kopač Mrak je bila vložena 24. oktobra 2016 s strani opozicijskih poslancev SDS in prvopodpisanim Jožetom Tankom. Podpisniki interpelacije ministrici očitajo:

1. odgovornosti pri nesorazmernem posegu v človekove pravice, varovane z Ustavo Republike Slovenije (v nadaljevanju Ustava), ki so:
  - varovanje otrok in družine ter ustvarjanja za varstvo potrebnih razmer po tretjem odstavku 53. člena Ustave,
  - posebno varstvo in skrb za otroke po 56. členu Ustave,
  - pravica do osebnega dostojanstva otrok in njihovih starih staršev po 34. členu Ustave,
  - pravica do zasebnega življenja otrok in starih staršev po 35. členu Ustave ter opustitev dolžnega ravnanja v okviru političnih in uradnih pooblastil za zagotavljanje teh človekovih pravic pri nezakonitem

odvzemu otrok v oskrbi starih staršev Marije Otorepec in Ivana Škratka s strani Centra za socialno delo Velenje ter pri razbitju družinske skupnosti in s tem posegom v ustavne pravice starih staršev in vnukov;

2. odgovornosti in opustitve dolžnega ravnanja kot pristojna ministrica, ki je dolžna zagotavljati, da državni organi in nosilci javnih pooblastil v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbijo za otrokovo korist in celovitost družinske skupnosti v primeru nezakonitega odvzema vnukov v oskrbi starih staršev;
3. odgovornosti in vpletenosti pri politizaciji dela centrov za socialno delo na primeru Centra za socialno delo Slovenj Gradec in odgovornosti za posledice prikritja napak Centra za socialno delo Slovenj Gradec, ki je bil pristojen za odločanje o vlogi za rejništvo starih staršev, pri katerih sta vnuka živeła.

14. decembra 2016 državni zbor ne izglasuje interpelacije zoper ministrico.

Politična odgovornost ministra je po naši ustavni ureditvi, enako kot tudi v drugih demokratičnih ureditvah, široko določena, kar pomeni, da je minister politično odgovoren za svoje delo kot tudi za delo svojih podrejenih. Interpelacija o delu ministra je določena v 118. členu Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99, v nadaljevanju Ustava) in nadalje izpeljana v 250. členu Poslovnika Državnega zbora RS (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13, v nadaljevanju PoDZ-1), ki določa, da najmanj deset poslancev lahko vložijo interpelacijo o delu vlade ali posameznega ministra, v kateri mora biti jasno postavljeno in obrazloženo vprašanje, ki je predmet interpelacije. Pri institutu interpelacije gre za politično odgovornost o delu ministra, njegovega resorja ali njegovih podrejenih, na katere ima možnost vplivanja, vendar ne v smislu zapovedane točno določene storitve ali ukrepa oziroma odločitve, saj bi to pomenilo zlorabo uradnega položaja.

V konkretnem primeru dveh mladoletnih koroških dečkov pravno ni dopustno vplivanje ministrice na vodenje in odločanje centrov za socialno delo. Podpisniki obeh interpelacij so kot podlago za interpelacijo uporabljali vsebino, ki sploh ne bi smela biti predmet interpelacije kot instituta ugotavljanja odgovornosti ministra, pač pa stvar ravnanja institucij socialne države in ustreznih

upravnih oziroma sodnih postopkov. Podpisniki obeh interpelacij so z namenom diskreditacije ministrice pomešali naloge in pristojnosti posameznih organov. Vsebina interpelacij je temeljila na konkretnem primeru obravnave dveh mladoletnih otrok, pri katerem upravni oziroma sodni postopki v času obravnavanja interpelacij in medijskega poročanja še niso bili zaključeni.

Pri obravnavanih interpelacijah je bila kršena tudi pravica do zasebnosti, ki je v primeru mladoletnih otrok še toliko bolj pomembna in jasno opredeljena v Konvenciji o otrokovih pravicah (Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, Uradni list SFRJ-MP, št. 15/90, v zvezi z Aktom o notifikaciji nasledstva glede konvencij OZN, Uradni list RS-MP, št. 9/92, 3-2/93, 9-50/93, 5-7/99, Uradni list RS, št. 35/92, 13/93, 28/93, 20/99, v nadaljevanju KOP). Prepoved izpostavljanja otrok v javnosti določa tudi 9. člen Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, v nadaljevanju ZPND), ki opredeljuje, da so starši ali otrokov skrbnik, rejnik oz. posvojitelj dolžni v okviru izvajanja skrbi za otroka tega varovati pred izpostavljanjem javnosti.

Komisija državnega zbora za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti je sprejela pri obravnavanju Poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2013, ki ga je potrdil DZ RS ter se glasi: »K poglavju 2.15 Otrokove pravice: DZ RS Ministrstvu za kulturo priporoča, da preuči možnost spremembe zakonodaje glede varstva otrok pred zlorabami njihovih osebnih in drugih podatkov, ki bi lahko razkrili identiteto otrok, v senzacionalističnih poročanjih v medijih, saj je takšno poročanje medijev v veliko škodo otrok, in pripravi ustrezno spremembo zakonodaje«. To priporočilo je predlagala ravno poslanska skupina, katere poslanci so tudi podpisniki obeh interpelacij.

Vrh političnega škandala nastopi 15. 6. 2016 ter 14. 12. 2016, ko državni zbor ne izglasuje interpelacije zoper ministrico. S tem se politični škandal konča. V medijih je bilo po podatkih, ki smo jih zajeli v Klippingu, objavljenih skupaj 3376 novinarskih prispevkov, na portalu nacionalne televizije MMC pa je bilo skupno 5316 komentarjev.

Četrta faza škandala – posledice: škandal »koroška dečka« je z dvema vloženima interpelacijama predstavljal poskus vpliva podpisnikov interpelacij na potek in vsebino konkretnega postopka, kar je z vidika delitve oblasti nedopustno. Glede na vsebino in obrazložitev je očitno bil namen obeh interpelacij tudi rušenje zaupanja državljanov v institucije socialne države in predvsem

diskreditacija ministrice. Zaradi zapletenosti primera in pravne praznine ter občutljivosti teme je preko medijev težko razbrati jasno namernost in brezbržnost odgovornih v tem primeru. Marca 2017 so poslanke in poslanci Državnega zbora RS sprejeli novosti predloga Družinskega zakonika, s katerim želijo bolj zaščititi otroke in odločanje o ukrepih za varstvo koristi otrok. Osnovni cilj Družinskega zakonika je zagotavljanje učinkovitejšega izvajanja načela varovanja koristi otroka in izboljšanje pravne varnosti na področju odločanja v zakonskih in družinskih sporih. Tako se pristojnost za odločanje o ukrepih za varstvo koristi otroka prenaša iz centrov za socialno delo na okrožna sodišča (MDDSZ, april 2017).

Nadalje nas je zanimalo dogajanje na politični sferi, in sicer, kako se je gibala priljubljenost političnih strank, ki sta v tem političnem škandalu sodelovali – SD in SDS. Pregled lestvice priljubljenosti slovenskih političnih strank v letu 2016 jasno pokaže, da je politična stranka SD (katere vidna članica je Anja Kopač Mrak) s tem škandalom pridobila. Po podatkih te lestvice bi stranko SD novembra 2016 volilo 12,5 odstotkov volivcev (januarja 2016 le 8,5 odstotkov), medtem ko je politična stranka SDS (ki je vlagala interpelacije zoper ministrico) podporo volivcev izgubila (z 17,8 odstotkov januarja 2016 na 14,1 odstotkov decembra 2016). Presečne številke tako kažejo, da je v letu 2016 politična stranka SD pridobila 47 odstotkov, medtem ko je politična stranka SDS izgubila 21 odstotkov. V času tega političnega škandala se oblikuje gibanje »Glas za otroke in družino«, ki je svojo pot začelo kot koalicija »Za otroke gre« in je nastala pred referendumom o zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, o katerem so državljani in državljanke odločali decembra 2015. Marca 2017 se ustanovi nova stranka v slovenskem političnem prostoru, Glas za otroke in družine, pod vodstvom Aleša Primca, ki naj bi bila prepoznavna zlasti po prizadevanjih za spremembe na področju družinske politike.

Nasprotnike kot drugi pomemben subjekt političnega škandala lahko iščemo v politični stranki SDS in novo nastali politični stranki Glas za otroke in družine (GOD). Podpisniki obeh interpelacij so kot podlago za interpelacijo uporabljali ravnanja, ki sploh ne bi smela biti predmet interpelacije kot instituta ugotavljanja odgovornosti ministra, pač pa stvar ravnanja institucij socialne države, to je centra za socialno delo, in ustreznih upravnih oziroma sodnih postopkov. Podpisniki obeh interpelacij so z namenom diskreditacije ministrice pomešali naloge in pristojnosti posameznih organov. Stranka SDS je za potrebe svojega pozicioniranja kot stranke, ki skrbi za klasično družino,

naprtila politično odgovornost ministrici. **V procesu obeh interpelaciji je imela namen predvsem, da slovenskemu volilnemu telesu dokaže, da je najbolj zavzet zagovornik klasične družine. To je naredila v odnosu do novo nastajajoče stranke GOD, ki bi lahko s tem edinim poudarkom prevzela del volilnega telesa SDS. Ta maneuver se je stranki SDS posrečil, saj stranki GOD ni uspelo pridobiti potrebnega zagona in se zavihetiti na pozicijo, ki bi ogrozila prvenstvo SDS na polu desne sredine. Naša analiza kaže, da prava tarča interpelacije in celotnega škandaliziranja na primeru »koroških dečkov« ni bila ministrica, temveč je bil cilj pozicioniranje strank na desni sredini.**

Ljudi je bilo enostavno treba indoktrinirati z načinom poročanja predvsem desničarskih medijev. Slednji so z eskalacijo problema tudi uspeli. Mediji so sicer tu in tam poskušali pisati (poročati) v skladu s pravnimi postulati, toda nekatere od teh podmen so bolj služile kot »darila s silo« določenim ustoličenim strankam in njihovim kastam, čeprav je šlo v primeru Kopač Mrakove za pravno nedokazljive postavke ali trditve. Spletni portali (osrednje spletne strani, namenjene čim večjemu krogu ljudi) so bili polni novic za že prepričane na desnem polu ter neuke in nekritične na levem. Empatija med ljudmi na eni ali drugi strani – torej, da eni kot drugi zaznajo in razumejo občutje ter razmišljanje do druge osebe (tudi politične stranke) – je odpadla in z njo empatična distanca medijev do žrtve, ali politikov do sopolitikov, čeprav ni bilo potrebe, da se pri razmišljanju poistovetijo. Ljudje z zdravim razumom enostavno niso dojeli, da so nekateri tako nesrečni, da ne prenesejo tuje sreče.

6 ANALIZA PODATKOV

6.1 Osrednji namen in cilj

V tem delu raziskave bomo preučili vlogo medijskega poročanja pri dveh političnih škandalih v Sloveniji, poimenovanih »stalna pripravljenost« in »koroška dečka«. Za pokritje obeh škandalov so bili uporabljeni medijski okvirji, ki izrazito odločajo o izidu te »igre«; določajo, katerim »igralcem« se posveča več pozornosti (Scharrer 2002, 395), določajo, kdo zmaguje ali izgublja v tem pripovedovanju (Wolfsfeld in Sheaffer 2006, 339), ter poudarjajo nekatera vprašanja in zmanjšujejo vpliv drugih (Muzzatti in Featherstone 2007, 44). Vse te komponente okvirjanja vplivajo na dojemanje javnosti (Scharrer 2002, 395). Razumevanje okvirjanja novic nam lahko nudi pomoč pri ugotavljanju, kdo vpliva na medije med političnim škandalom ter kakšne besede in ton uporabijo mediji za medijsko poročanje. In nenazadnje, kako vse to vpliva na javnost?

6.2 Metodologija in potek analize

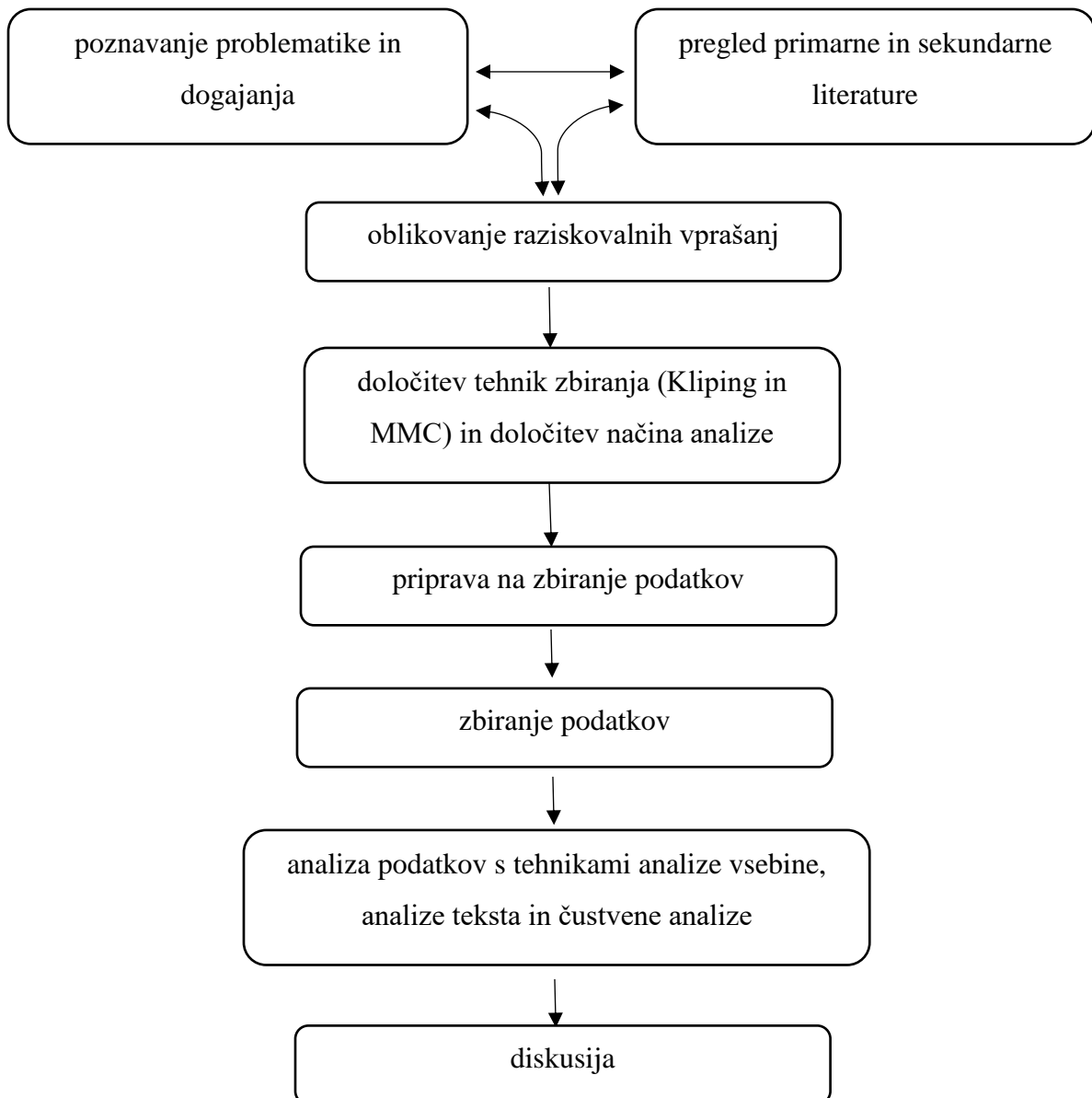
Za odgovor na zastavljena raziskovalna vprašanja smo uporabili različne metode. V pričujoči disertaciji smo uporabili deskriptivno, kvantitativno in kvalitativno metodo. V primerih, ko smo nameravali ugotoviti, koliko, kaj in na kakšen način se je poročalo o političnih škandalih, pa smo uporabili kvantitativno metodo.

V pričujočem delu se osredotočamo na analizo besedil in komentarjev, ki jih uvrščamo med kvalitativne tehnike v družboslovnem raziskovanju. Kvalitativne raziskave na osnovi kvalitativnih metod ponujajo raziskovalcu vrsto kvalitativnih vrednosti, ki omogočajo »raziskavo ravnanja, dogodkov, delovanja organizacije, socialnega okolja, interakcije in medsebojnih odnosov« (Dimovski in drugi 2008, 121). Kvalitativne metode so povezane s kvalitativnimi tehnikami, ki jih Dimovski in drugi (2008, 121) definirajo kot »zbirko interpretativnih tehnik, ki poskušajo opisati, dekodirati, prevesti in drugače odkriti pomen in frekvenco določenih bolj ali manj naravno nastalih pojavov v družbenem svetu«. Ker želimo razložiti dogodke in medsebojne odnose, bomo v pričujoči raziskavi uporabili kvalitativno metodologijo. Bryman in Bellova (2003, 279–281) opozarjata, da določene podatke sicer dobimo tudi kvantitativno, toda sama analiza je kvalitativna.

V pričujoči raziskavi smo uporabili tako kvalitativno kot kvantitativno raziskavo, saj kot pravi Mesec (1997–2003, 6) se ti dve metodi ne izključujeta, ampak dopolnjujeta.

Potek raziskave prikazujemo v naslednji sliki:

Slika 6.1: Potek raziskave

Za odgovor na drugo in tretje raziskovalno vprašanje smo izdelali analizo vsebine (angl. *content analysis*) medijskih vsebin in analizo teksta (angl. *text analysis*). Analiza vsebine je vsak sistematičen postopek, zasnovan za preučitev vsebine zapisanih informacij (Wimmer in Domonick 2006), ki se uporablja za proučevanje mnogih vrst besedil, med njimi tudi časopisnih. Temeljne in ključne koncepte, s katerimi se še danes ukvarjajo analitiki (medijskih) tekstov, je podal Weber že leta 1910 na prvem nemškem sociološkem srečanju. Poudaril je pomen oblikovanja razmerij oblasti v tekstih, opozoril na razlikovanje med žanri, nakazal na pomen »oblikovanja agende« in se posredno dotaknil pomena prezentacije družbenih dogodkov v medijskih tekstih, s čimer je opozoril na povezavo med mediji in družbenim dogajanjem (Vezovnik 2008, 79). Tako lahko tekste ali besedila v osnovi analiziramo s pomočjo dveh različnih metodoloških pristopov, in sicer kvantitativno analizo vsebine (angl. *content analysis*) in kvalitativno analizo teksta (angl. *text analysis*). Analiza medijske vsebine je bila kot raziskovalna metoda v preteklosti razširjena za analiziranje predvsem ameriških časopisov in radijskih vsebin ter političnih govorov. Z razmahom množičnih medijev se je analiza vsebine kot metoda uveljavila v tridesetih letih minulega stoletja (Berelson 1952, 21–25). Kvantitativna analiza vsebine tako zbira in šteje število medijskih prispevkov ter ugotavlja poročanje medijske vsebine in število določenih tem ali sporočil. Za razliko od kvantitativne analize besedil je analiza tekstov kvalitativna metoda, ki proučuje novinarsko poročanje v tiskanih medijih. Vezovnikova (2008, 80) poudarja, da zaradi množice pristopov in razhajajočih se terminoloških opredelitev temeljnih konceptov, kot so jezik, tekst in diskurz, ni mogoče podati enotne definicije analize tekstov. Opredelitve raziskovalcev (Berger 1991, Newman 1997, Shoemaker in Reese 1996, Weber 1990) kažejo, da analiza medijske vsebine zagotavlja vpogled v obstoječe javno mnenje in v javno mnenje, ki se bo zaradi vpliva medijev najverjetneje pojavilo v prihodnosti.

S kodiranjem besedila posameznim delom besedila pripisujemo pojme; besedila, ki smo jim pripisali isti pojem, zberemo, jih ločimo od besedil, ki spadajo pod drug pojem, in tako organiziramo podatke (Silverman 2001, 228). Podatke v kvalitativni raziskavi smo dobili s pomočjo izbora novic, povezanih s političnima škandaloma »stalna pripravljenost« in »koroška dečka«, saj je to izbrani vzorec, ki je relevanten za naš raziskovalni primer. Za ta del raziskovanja smo v pregled vzeli vse medijske vsebine, povezane s političnima škandaloma »stalna pripravljenost« in »koroška dečka«, saj smo analizirali dva politična škandala: škandal Mramor –

stalna pripravljenost in škandal Kopač Mrak– koroška dečka. Podatke za politični škandal Mramor smo pridobili v časovnem obdobju od 1. 12. 2015 do 11. 2. 2017, podatke za politični škandal Mrak Kopač pa v časovnem obdobju od 31. 3. 2016 do 1. 1. 2017. V tem raziskovalnem delu smo se osredotočili na dva različna vira:

- Kliping³⁰ kot orodje za spremljanje in analizo medijskih objav, s pomočjo katerega smo lahko izmerili obseg in vsebino medijskega poročanja o posameznem političnem škandalu, ter
- komentarje s portala www.rtv slo.si kot medija, ki uživa največji ugled v slovenskem medijskem prostoru v smislu objektivnosti in nepristranskosti.

Za politični škandal »stalna pripravljenost« je bil izdelan Kliping, ki ga je pripravila agencija Kliping d.o.o. na podlagi ključnih besed oziroma tem (dodatki za stalno pripravljenost, Univerza v Ljubljani, Mramor, Makovec Brenčič, Vlada RS, Cerar). V analizo je bilo vključenih 46 tiskanih medijev³¹, 31 internetnih medijev³², pet radijskih postaj³³ in pet televizij³⁴. V analiziranem obdobju je bilo v naštetih medijih objavljenih 846 medijskih tekstov, ki so bili povezani s temo dodatki za stalno pripravljenost, kar prikazujemo tudi na Slika 6.2.

---

³⁰ Kliping velja kot zbir vseh medijskih objav, zato smo v njem združili tudi medijske vsebine iz Mediatoolkita, kjer so zbrani podatki z družbenih omrežij (v našem primeru Facebook in Twitter).

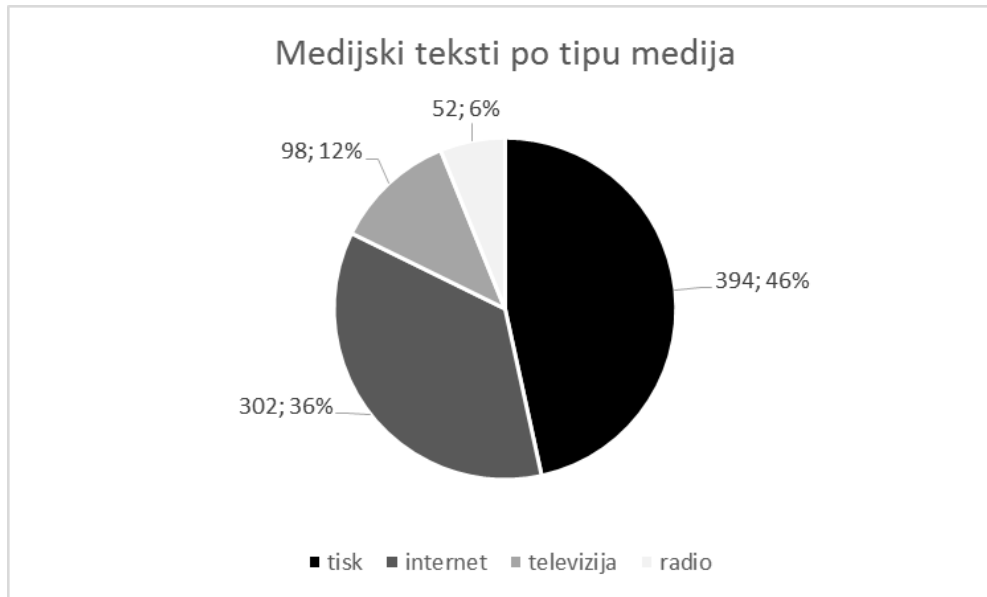
³¹ Adma, Beep, Delavska enotnost, Delo, Delo – Ona, Delo – Pogledi, Delo – Sobotna priloga, Delo – Svet kapitala, Demokracija, Dnevnik, Dnevnik – Dnevnikov objektiv, Dolenjski list, EGES, EkipaSN, Eko dežela, Finance, Glas gospodarstva, Gorenjski glas, Kmetovalec, Manager, Marketing Magazin, Mladina, Moje finance, MQ, Naš čas, Nedeljske novice, Nedeljski dnevnik, Nedelo, Novi glas, Posavski obzornik, Pravna praksa, Primorske novice, Primorski dnevnik, Reporter, Savinjske novice, Sedem, Slovenske novice, Svet24, Šolski razgledi, Štajerski tednik, Študent, The Slovenia Times, Večer, Večer – V soboto, Zarja in Zvezde.

³² 24ur.com, Casnik.si, Delo.si, Demokracija.si, Dnevnik.si, Domovina.je, Finance.si, Findinfo.si, Fokuspokus.si, Iusinfo.si, LjubljanskeNovice.com, Mladina.si, Morel.si, Nova24tv.si, Politikis.si, Požareport.si, Primorske.si, Primorski.it (Primorski dnevnik), Publishwall, Radio Ognjišče, Radio.ognjisce.si, Radiokrka.com, Radiostudent.si, Reporter.si, RTV Slovenija, Rtv slo, RTVSLO.si, Siol.net, Slovenskenovice.si, STA.si in Zurnal24.si.

³³ Radio 1, Radio Koper, Radio Ognjišče, Radio Slovenija 1 in Radio Slovenija 2.

³⁴ Kanal A, Planet TV, POP TV, TV Slovenija 1 in TV Slovenija 3.

Slika 6.2: Medijski teksti za politični škandal »stalna pripravljenost« po tipu medija (število, odstotek)

Za politični škandal »koroška dečka« je bil izdelan Kliping, ki ga je pripravila agencija Kliping d.o.o. na podlagi ključnih besed oziroma tem (Anja Kopač Mrak, koroška dečka). V analizo je bilo vključenih 23 tiskanih medijev³⁵, 34 internetnih medijev³⁶, 21 radijskih postaj³⁷ in osem televizij³⁸. V analiziranem obdobju je bilo v naštetih medijih objavljenih 1264 medijskih tekstov, ki so bili povezani s temo koroška dečka, kar je prikazano tudi na Slika 6.3.

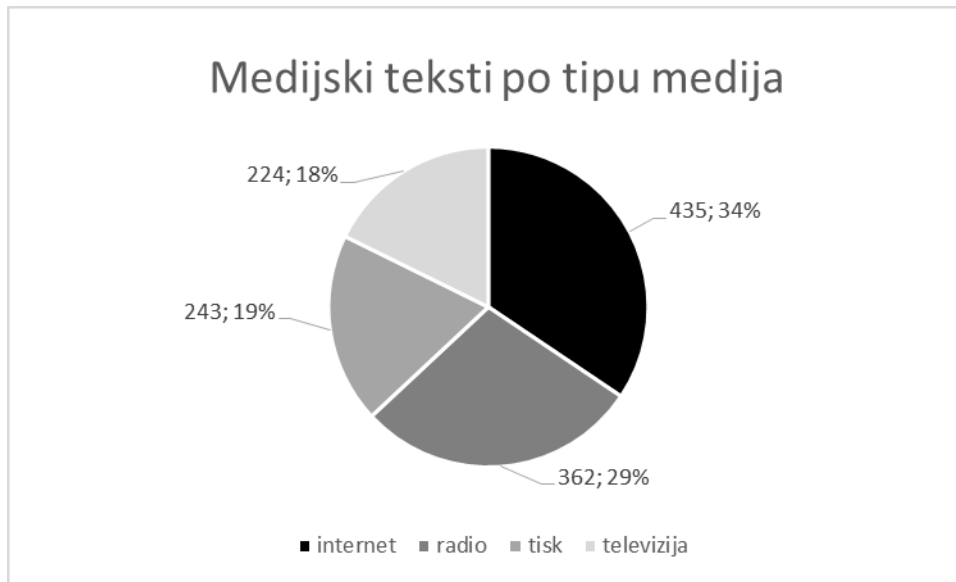
³⁵ Delo, Delo – Ona, Delo – Sobotna priloga, Demokracija, Dnevnik, Finance, Gorenjski glas, Mandrač, Mladina, Naš čas, Nedelo, Obrazi, Ona plus, Posavski obzornik, Pravna praksa, Primorske novice, Primorski dnevnik, Reporter, Slovenske novice, Svet24, Večer, Večer – V soboto in Zarja.

³⁶ 24ur.com, Delo.si, Demokracija.si, Dnevnik.si, Finance.si, Findinfo, Fokuspokus.si, Gorenjskiglas.si, Iusinfo.si, Ljubljanskenovice.si, Mladina.si, Nova24tv.si, Noviradio.si, Nsi.si, Planet.si, Politikis.si, Požareport.si, Primorske.si, Primorski.it (Primorski dnevnik), Radiokrka.si, Radio.ognjisce.si, Regionalgoriska.si, Regionalobala.si, Reporter.si, Rtvsllo.si, Sds.si, Siol.net, Slovenskenovice.si, Sta.si, Svet24.si, Telex.si, Topzabava.net, Vecer.com in Zurnal24.si.

³⁷ Infonet, Koroški radio, Primorski val Radio 1, Radio Aktual, Radio Center, Radio City, Radio Ekspres, Radio Gorenc, Radio Koper, Radio Kranj, Radio Krka, Radio Maribor, Radio Maxi – Prleški val, Radio Ognjišče, Radio Ptuj, Radio Robin, Radio Slovenija 1, Radio Slovenija 2, Radio Štajerski val in Radio Velenje.

³⁸ Kanal A, Net TV, NOVA 24 TV, Planet TV, POP TV, TV Koper, TV Slovenija 1 in TV Slovenija 3.

Slika 6.3: Medijski teksti za politični škandal »koroška dečka« po tipu medija (število, odstotek)

Kliping velja kot zbir vseh medijskih objav, zato smo za potrebe analize v Kliping dodali tudi zapise iz Mediatoolkita³⁹, v našem primeru z družbenih omrežij Facebook in Twitter. V primeru škandala »stalna pripravljenost« smo tako dobili iz Mediatoolkita še dodatnih 4814 zapisov, povezanih s škandalom »stalna pripravljenost«, v primeru škandala »koroška dečka« pa je zapisov iz Mediatoolkita 2112.

S kodiranjem besedila posameznim delom besedila pripisujemo pojme; besedila, ki smo jim pripisali isti pojem, zberemo, jih ločimo od besedil, ki spadajo pod drug pojem, in tako organiziramo podatke (Silverman 2001, 228). Podatke Klipinga smo pridobili neposredno od izvajalcev teh storitev, medtem ko je bila pridobitev komentarjev uporabnikov spletnega portala www.rtvsllo.si težja. Za pridobivanje komentarjev s portala MMC smo napisali spletnega pajka, ki za shranjevanje podatkov uporablja sistem za upravljanje podatkovne zbirke MS SQL. Struktura podatkovne zbirke je prikazana v Prilogi D. S kodiranjem smo zmanjšali obseg podatkov in povezavo razdrobljenih pomenov raziskovalne tematike v vsebinsko in pomensko zaključene celote.

³⁹ Mediatoolkit je spletno orodje za sledenje vseh relevantnih objav na spletu in družbenih omrežjih.

Kvantitativno analizo vsebine smo uporabili za štetje jasnih besedilnih elementov v množičnem sporočanju. Enota je bil zapis v Klipingu oziroma komentar na MMC. Vzorec analize vsebine je tako vseboval podatke iz različnih virov, in sicer:

- zapisi v Klipingu in Mediatoolkitu za škandal »dodatki za stalno pripravljenost«, kar smo v nadaljevanju združili pod oznako Kliping,
- MMC komentarji pod članki, ki so se nanašali na škandal »dodatki za stalno pripravljenost«,
- zapis v Klipingu in Mediatoolkitu za škandal »koroška dečka«, kar smo v nadaljevanju združili pod oznako Kliping,
- MMC komentarji pod članki, ki so se nanašali na škandal »koroška dečka«.

Povzetek podatkov je prikazan v Tabela 6.1, kjer razberemo, da je bilo vseh obravnavanih enot 18340. Škandal »stalna pripravljenost« je imel 5.660 zapisov (ali 59 % zapisov znotraj škandala) v viru Kliping in 3.988 zapisov (ali 41 % zapisov znotraj škandala) v viru MMC. Nasprotno je imel škandal »koroška dečka« več komentarjev na MMC (5.316 zapisov ali 61 %) in manj v Klipingu (3.376 zapisov ali 39 %) znotraj škandala.

Tabela 6.1: Osnovni presek podatkov, uporabljenih za analizo

Škandal	Vir	Število komentarjev	% vseh komentarjev	% komentarjev znotraj škandala
stalna pripravljenost	Kliping	5660	31 %	59 %
	MMC	3988	22 %	41 %
koroška dečka	Kliping	3376	18 %	39 %
	MMC	5316	29 %	61 %
skupaj		18340	100 %	

V Tabela 6.2 je prikazana dolžina zapisov in komentarjev, ki je bila zelo različna. Komentarji MMC so v povprečju krajši od tistih v Klipingu, kar pa je popolnoma normalno, saj so v slednjih zajeti tudi celotni članki. Glede na minimalno dolžino pa lahko sklepamo, da so v komentarjih MMC zajeti samo emotikoni⁴⁰.

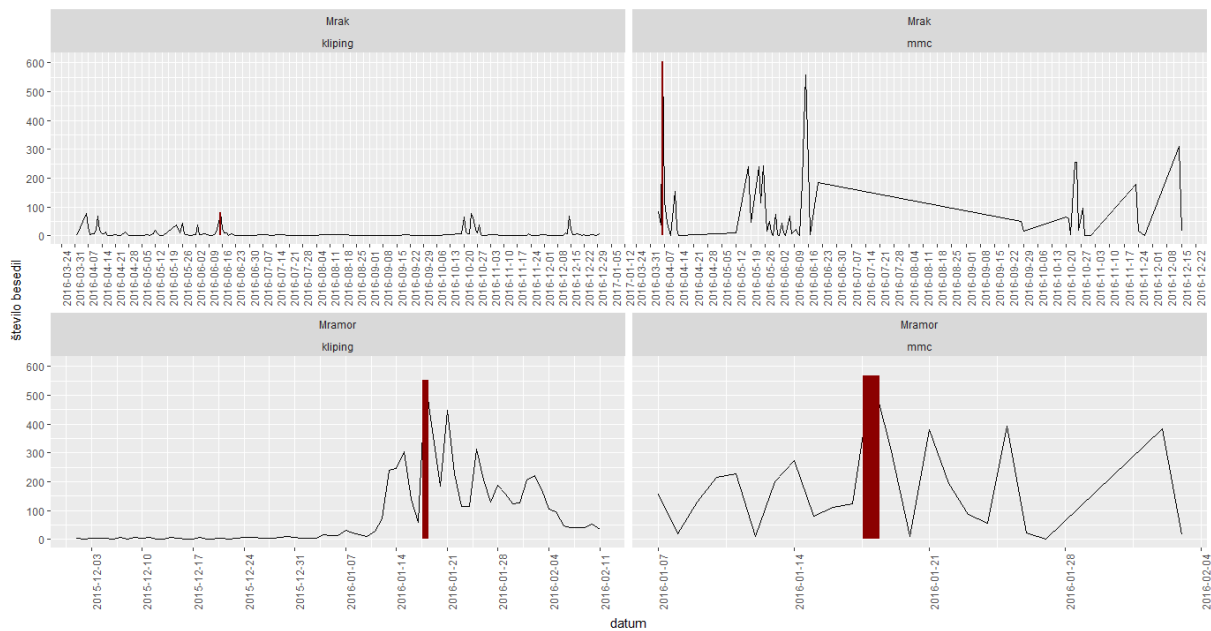
⁴⁰ Beseda emotikon je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika razložena kot »simbol, ki izraža čustvo, razpoloženje, navadno v elektronskih besedilnih sporočilih«. Emotikon je grafični znak v obliki obraza, ki naj bi prispeval k bolj osebni dojemljanju pisnih sporočil. Z emotikoni ponazorimo svoja čustva, nadomestimo besede in izrazimo svoj čustveni odnos do določene teme.

Tabela 6.2: Dolžina komentarjev

Škandal	Vir	Povprečna dolžina	Maksimalna dolžina	Minimalna dolžina
stalna pripravljenost	Kliping	942	32759	9
	MMC komentarji	259	26545	2
koroška dečka	Kliping	4761	32767	209
	MMC komentarji	306	7059	2

Slika 6.4 nam kaže število objavljenih zapisov glede na škandal, ločeno po viru podatkov in datumih. Škandal Mramor je imel največje število zapisov na dan 18. 1. 2016, ko je finančni minister Dušan Mramor ponudil svoj odstop. Vir Kliping je na ta dan zabeležil 552 zapisov, MMC pa 569 zapisov s to tematiko. Škandal koroška dečka je imel največje število zapisov na dan 15. 6. 2016, ko državni zbor ne izglasuje nezaupnice ministrici za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anji Kopač Mrak, ter na dan 6. 4. 2014, ko je ministrica Anja Kopač Mrak sklicala novinarsko konferenco zaradi tega škandala. Vir podatkov MMC ima neprimerno večje število zapisov na dan kot vir Kliping.

Slika 6.4: Število zapisov glede na škandal, vir podatkov in datum

Največje »število na dan« zapisov je bilo sledeče:

- Mramor/Kliping – 552; 18. 1. 2016
- Mramor/MMC – 569; 18. 1. 2016
- Mrak/Kliping – 81; 15. 6. 2016
- Mrak/MMC – 604; 6. 4. 2016

Podatke MMC smo razčlenili s pomočjo vrtilne tabele v Excelu. Najbolj komentirani članek v aferi Mramor je bil članek »mramor-ponudil-odstop-cerar-ne-sprejema-saj-bi-to-skodilo-interesom-drzave«, ki je imel 628 komentarjev, najbolj komentirani članek v aferi koroška dečka pa »decka-ostajata-v-rejnistvu-sds-napovedal-interpelacijo-ministrice«, ki je imel 657 komentarjev.

Tabela 6.3: Analiza podatkov s spletnega portala MMC

	Škandal	
	Mramor	Mrak
Najbolj komentiran članek	»mramor-ponudil-odstop-cerar-ne-sprejemam-saj-bit-to-skodilo-interesom-drzave« (628)	»decka-ostajata-v-rejnistvu-sds- napovedal-interpelacijo-ministrice« (657)
Komentar z največ všečki	Cerar je navaden lump, ki paše na smetišče zgodovine! (161)	Mene samo zanima, zakaj je bilo potrebno otroke na skrivaj odpeljat iz vrtca? Če je bilo vse tako legalno in zakonito in papirno urejeno, se socialna delavka napove in pridejo iskat otroke na normalen način, da se lahko poslovijo, vzamejo svojo najljubšo stvar s seboj, nekaj stvari ...? To v bistvu mene tle najbolj zanima (224)
Komentar z največ ne-všečki	Cerar, ne se dat! (-101)	Se pravi stara starša v tem trenutku NISTA primerna skrbnika. (-110)
Komentar z najboljšim rezultatom (všečki – ne-všečki)	Cerar je navaden lump, ki paše na smetišče zgodovine! (154)	Mene samo zanima, zakaj je bilo potrebno otroke na skrivaj odpeljat iz vrtca? Če je bilo vse tako legalno in zakonito in papirno urejeno, se socialna delavka napove in pridejo iskat otroke na normalen način, da se lahko poslovijo, vzamejo svojo najljubšo stvar. (209)
Komentar z najslabšim rezultatom (všečki – ne-všečki)	eden najboljših finančnih ministrov, ki smo jih imeli, ki je spoznal, da je naredil napako ... Vi bi pa radi, da odstopi in da dobimo spet finančno ministrico, kot je bila draga alenka bratušek. (-71)	Se pravi stara starša v tem trenutku NISTA primerna skrbnika. (-88)

V raziskovalnem delu se kvantitativni in kvalitativni pristop ne izključujeta, zato smo ju tudi združena uporabili. S pomočjo kvantitativnega pristopa smo dobili trajanje in pogostnost oblike, s kvalitativnim pristopom pa želimo preučiti obliko in vzorce (Smith v Zhang in Wildemuth 2009, 2). Cilja analize vsebine poročanja medijev o političnih škandalih sta bila ugotoviti njihov odnos

do političnega škandala, ključne besede in njihovo povezavo v obeh škandalih ter identifikacija tem. V nadaljevanju tako podajamo kvalitativni pristop analize vsebine (analiza teksta).

6.2.1 Princip analize teksta

Zbrane podatke smo analizirali s pomočjo statističnega programa SPSS, Excela in statističnega programa R v povezavi z IDE Rstudio. V programu R smo izvedli besedilno rudarjenje (angl. *text mining*), s katerim smo analizirali nestrukturirane podatke na šest načinov:

- iskanje ključnih besed v nestrukturiranih podatkih;
- iskanje povezav med ključnimi besedami v nestrukturiranih podatkih – prikaz z mrežami ključnih besed.

Tekstovna analiza je bila v celoti izvedena v programu R z različnimi paketi, pri čemer smo sledili shemi na sliki (Priloga), torej smo uporabili naslednje pakete iz programa R:

- tidytext (Silge in Robinson, 2017),
- dplyr (Wickham in Romain, 2016),
- tidyr (Wickham, 2017b),
- ggplot2 (Wickham, 2009),
- tm (Feinerer in Hornik, 2015),
- topicmodels (Grün in Hornik, 2011).

Kot pomožne pakete smo uporabljali predvsem še lubridate za manipulacijo datumov (Grolemund in Wickham, 2011) in stringr za manipulacijo alfanumeričnih nizov (Wickham, 2017a).

Vsi zbrani podatki so nam služili za analizo besedil. Analizo v programu R smo izvedli z različnimi paketi, pri čemer pa so jedro tvorili paketi:

- tm: predpriprava podatkov, analiza ključnih besed;
- LDA (angl. *latent Dirichlet allocation*): izvedba LDA analize.

Nestrukturirane tekstovne podatke smo morali očistiti, da bi lahko dosegli ustrezne rezultate analize besedil. Cilj predobdelave je bila tako priprava podatkov za nadaljnje korake, ki je vključevala naslednje tehnike:

- Odstranitev novic brez ustreznih informacij, ki dodajajo le šum v razvrščanju.
- Pretvorba v male črke, ki se uporablja za odpravo neskladnosti uporabe velikih in malih črk. To omogoča, da so besede združljive s slovarji, ki smo jih uporabili v nalogi razvrščanja.
- Odstranitev nepotrebnih besed (angl. *stopwords*), ki ne doprinesejo k razumevanju problema.
- Zajezitev (angl. *stemming of words*), ki zmanjša skupno število izrazov, kar je koristno za besedilno rudarjenje (angl. *text mining*).

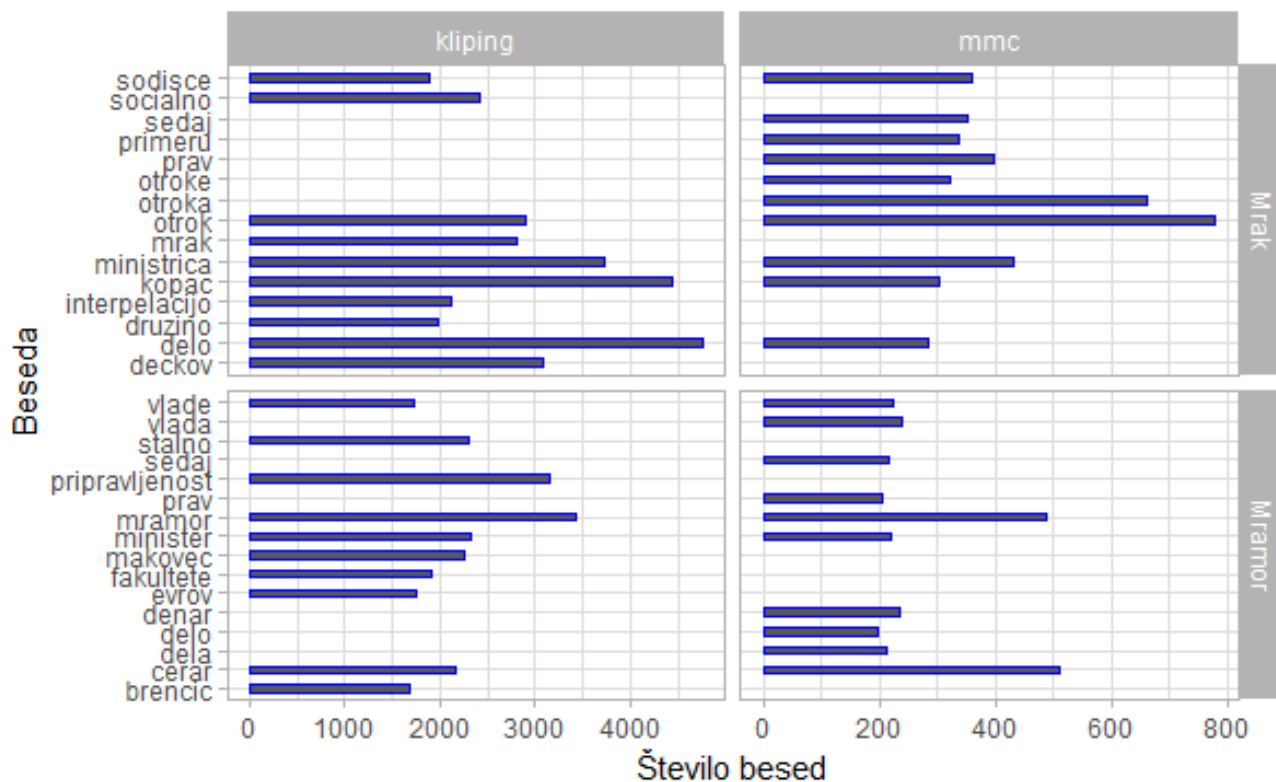
6.2.2 Ključne besede

Uvodoma smo izdelali analizo ključnih besed. Identifikacija ključnih besed služi kot osrednji koncept, okoli katerega je izvedena analiza besedil. Te besede identificirajo ključne vplivne besede v besedilih in okoli njih. Te so uporabljene za oblikovanje modela omrežij besedila, ki prikazuje različno povezanost diskurza in sklepanja v besedilih in med njimi. Po mnenju McPhee in drugi (2002, 275–276) povezovanje besed v omrežju odraža njihovo zaporednost znotraj stavkov, rezultat pa je koncept mape (angl. *concept mapping*), v katerem so prikazane najpogostejše besede in njihova povezanost.

Za analizo ključnih besed po škandalu in po viru podatkov smo uporabili pakete *dplyr* (Wickham in Romain, 2016), *ggplot2* (Wickham, 2009) ter *tidytext* (Silge in Robinson, 2016). Rezultate te analize prikazuje Slika 6.5. Poročanje o škandalu »stalna pripravljenost« tako pokaže škandaliziranje nad ministrom Mramorjem, saj so bili v škandalu »stalna pripravljenost« v Klipingu največkrat uporabljeni besedi »*mramor*« in »*pripravljenost*«. Enako je v drugem primeru političnega škandala, kjer sta bili v škandalu »koroška dečka« največkrat uporabljeni besedi »*delo*« in »*kopač*«, kar kaže na škandaliziranje ministrice Kopač Mrakove. Glede na število največkrat uporabljenih besed v viru MMC sta bili v škandalu »stalna pripravljenost« ti besedi »*cerar*« in

»mramor«, v škandalu »koroška dečka« pa »otrok«. Analiza komentarjev v viru MMC pa pokaže, da so komentariji poleg Mramorja s škandalom »stalna pripravljenost« največkrat omenjali premiera Cerarja, medtem ko je v škandalu »koroška dečka« bila to beseda »otrok«, katere pojavnost je dvakrat višja od števila besed »ministrica« in »kopač«.

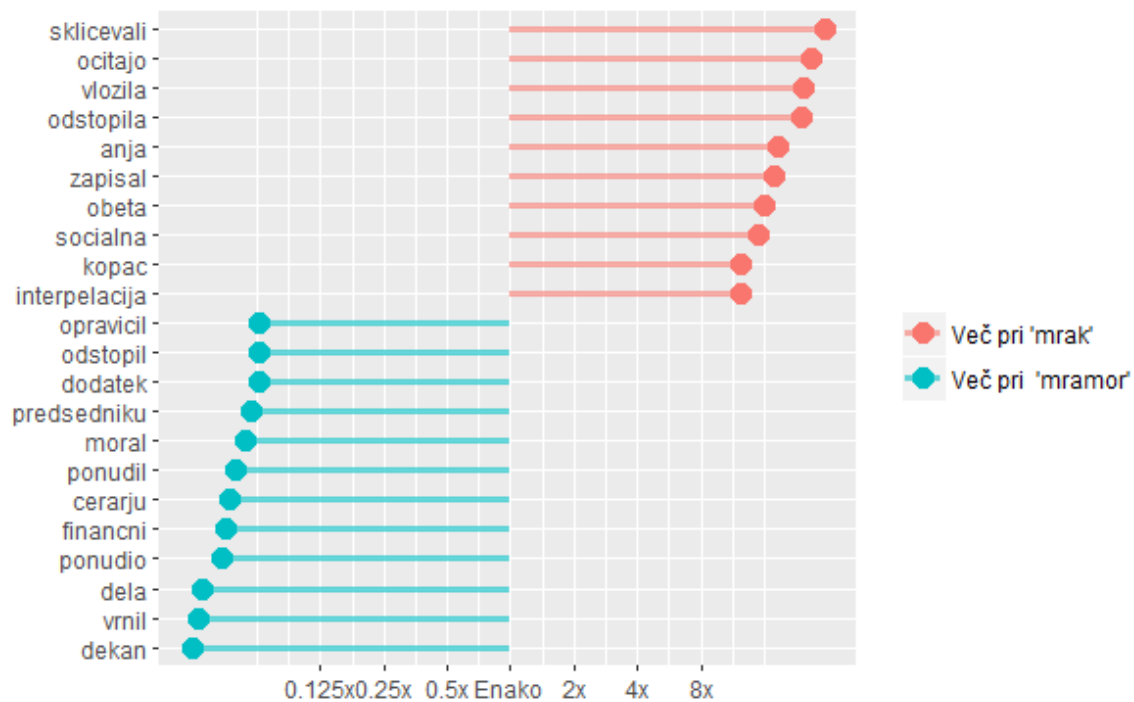
Slika 6.5: Število besed glede na škandal in vir podatkov

Po analizi ključnih besed smo se osredotočili na analizo bigramov, pri čemer smo primerjali dvojice (mramor|mrak, dodatek|dečka ter pripravljenost|velenje). Za konstruiranje modela z bigrami preprosto vzamemo po dve zaporedni besedi (bigram) v korpusu, v modelu pa to predstavlja eno besedo.

Beseda »mramor« se v bigramu največkrat pojavlja z besedo o njegovem opravičilu in ponudbi odstopa, medtem ko so pri besedi »mrak« to besede, ki kažejo na sklic seje ter interpelacijo, kar prikazuje Slika 6.6.

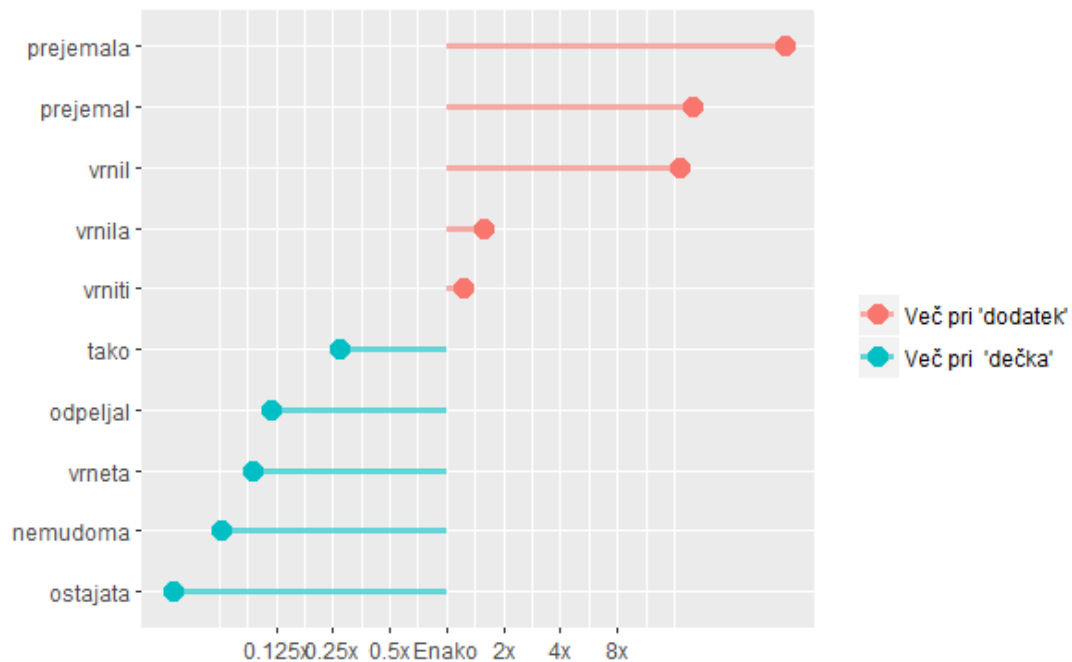
Slika 6.6: Primerjava besednih zvez z besedama mrak in mramor

Beseda »dodatek« se v bigramu največkrat pojavlja z glagolom »prejemati« in glagolom »vrniti«, medtem ko beseda »dečka« z glagolom »ostati« ter »vrniti«, kar prikazuje Slika 6.7.

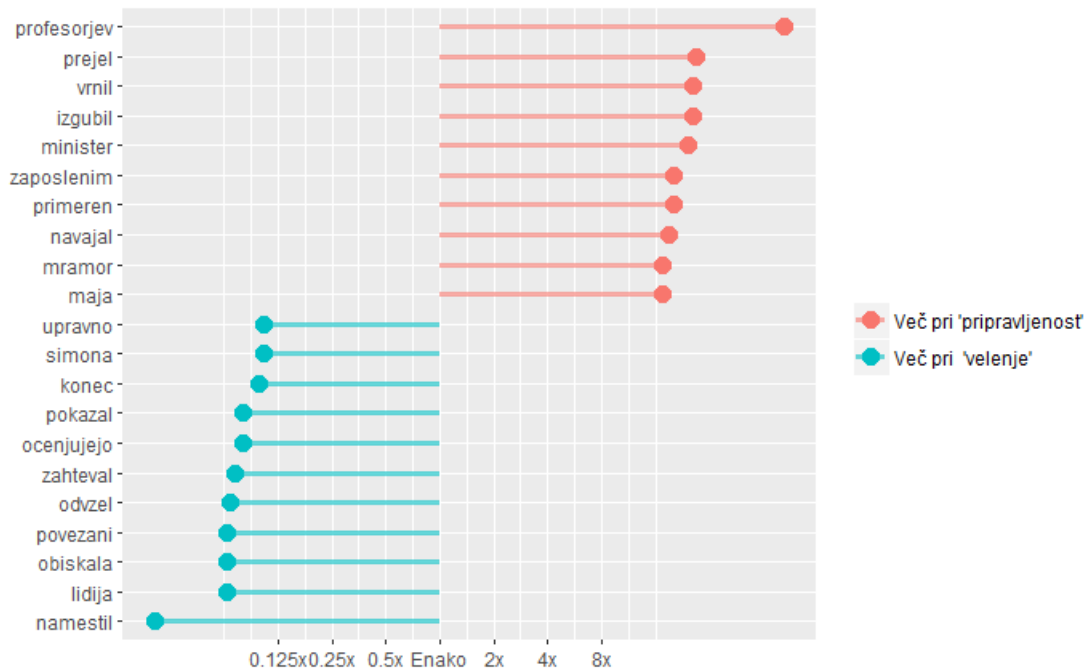

Slika 6.7: Primerjava besednih zvez z besedama dodatek in dečka

Naslednji besedi, ki sta se pogosto pojavljali v medijih v povezavi s škandaloma, sta besedi »pripravljenost« in »velenje«. Beseda »pripravljenost« se je največkrat v bigramih pojavljala v zvezi s samostalnikom »profesorji« in glagolom »prejeti«, medtem ko se je beseda »velenje« največkrat pojavljala v bigramu z glagolom »namestil« in imenom »lidija«, ki je bila vodja Centra za socialno delo Velenje v času škandala »koroška dečka«. To je prikazano na Slika 6.8.

Slika 6.8: Primerjava besednih zvez z besedama pripravljenost in velenje

6.2.2.1 Povezava med ključnimi besedami

Bigrami, ki smo jih analizirali, so besedne zveze, medtem ko se analiza povezav med ključnimi besedami nanaša na iskanje besed, ki se pojavljajo v dokumentih na kateremkoli mestu. Analizo smo naredili s pomočjo matrike besed in dokumentov (angl. *TermDocumentmatrix*) iz paketa tm (Feinerer in Hornik, 2015).

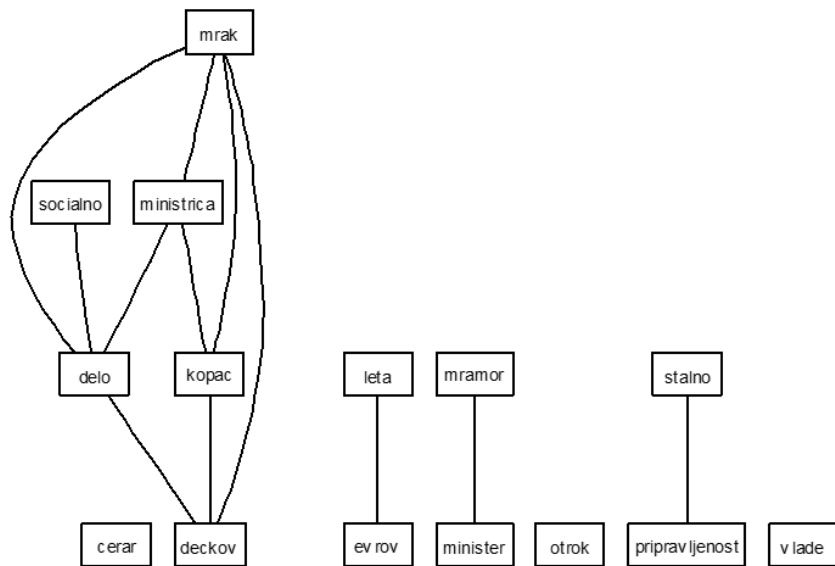
Postopek kreiranja matrike besed in dokumentov je vseboval pretvorbo besed v male črke, odstranjevanje nepotrebnih besed, ločil in številil ter besed, krajših od 3 znakov. Končna matrika je vsebovala 104565 besed ter 18340 zapisov.

Tabela 6.4: Besedilo pred čiščenjem in po njem

	Besedilo
Na začetku	Vlada in sindikati so se dogovorili, da bo drugačna ureditev plačila dodatka za pripravljenost urejena do konca aprila 2016.
Po obdelavi	vlada sindikati dogovorili drugačna ureditev plačilo dodatka pripravljenost urejena do konca aprila

V celotnem besedilu smo poiskali najpogostejše besede in povezave, ki imajo korelacijski koeficient⁴¹ najmanj 0,6. Mreža besed jasno kaže, da sta v celotnem besedilu dve temi, in sicer tema koroških dečkov in tema stalne pripravljenosti.

Slika 6.9: Povezava najpogostejših besed v celotnem naboru besedil

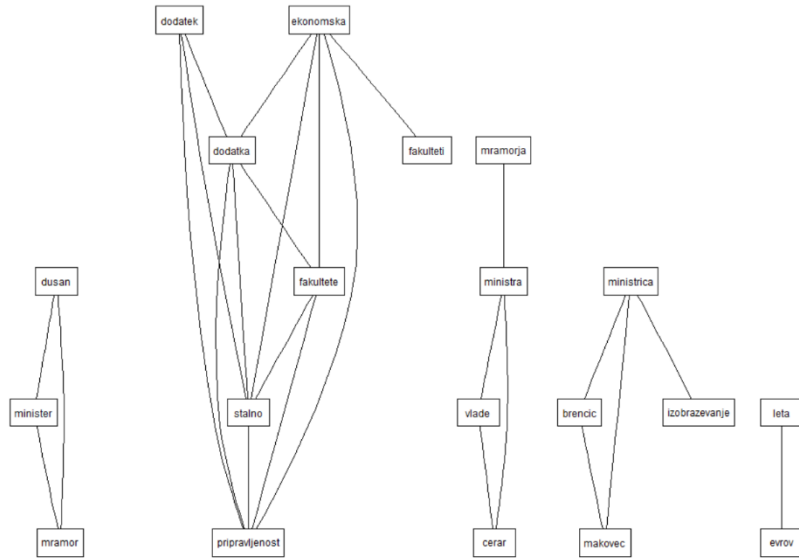

Povezanost dveh ključnih besed, ki nam jo kaže korelacijski koeficient, prikazujemo v Priloga . Visoko stopnjo povezanosti imata besedni zvezi stalno|pripravljenost oziroma pripravljenost|stalno, saj je vrednost korelacijskega koeficienta pri obeh besednih zvezah 0,90.

⁴¹ Korelacijski koeficient predstavlja moč linearne povezanosti dveh spremenljivk v statistični populaciji (Wikipedija 2017).

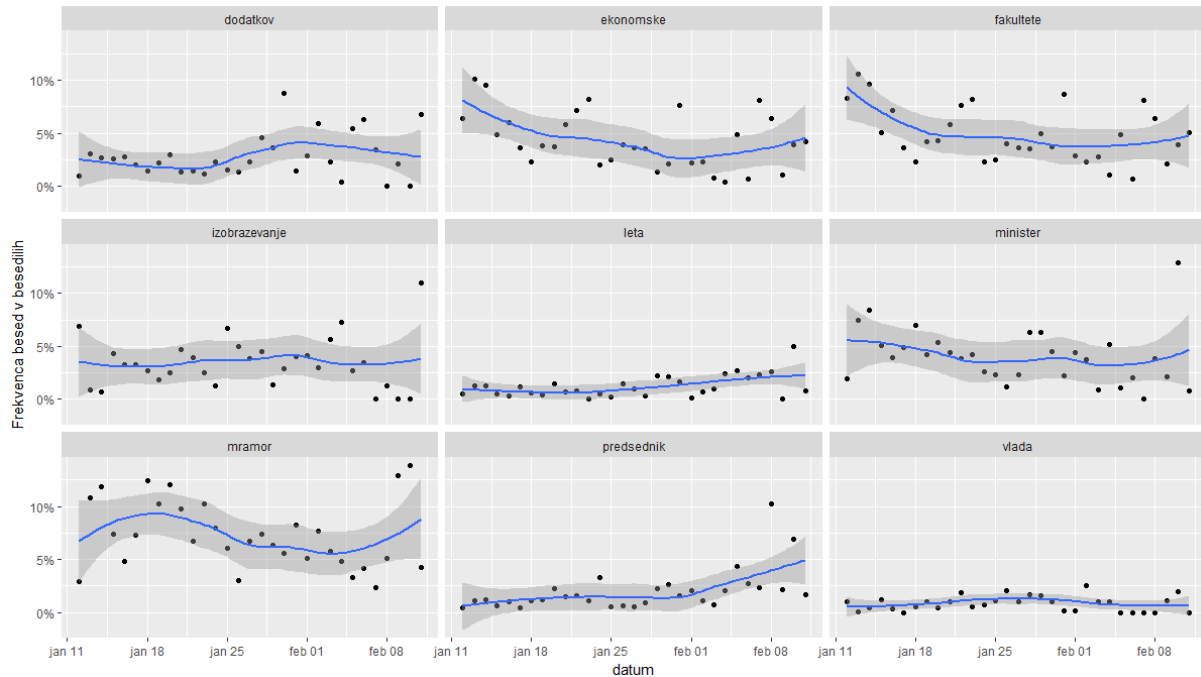
Slika 6.11: Korelacija najpogostejših besed v škandalu »stalna pripravljenost«

Slika oz. mreža dejansko ne pokaže nekaj bistveno novega. Pokaže, da so se v zvezi s to afero omenjali minister Mramor, ministrica Makovec Brenčič, predsednik vlade Cerar in Ekonomska fakulteta.

Zanimalo nas je tudi, kako so se najpogostejše besede pojavljale skozi čas, za katerega smo zbrali podatke. Slika 6.12 prikazuje pojavljanje devetih najpogostejših besed v času trajanja škandala »stalna pripravljenost«, in sicer so to besede »dodatkov«, »ekonomske«, »fakultete«, »izobraževanje«, »leta«, »minister«, »mramor«, »predsednik« in »vlada«.

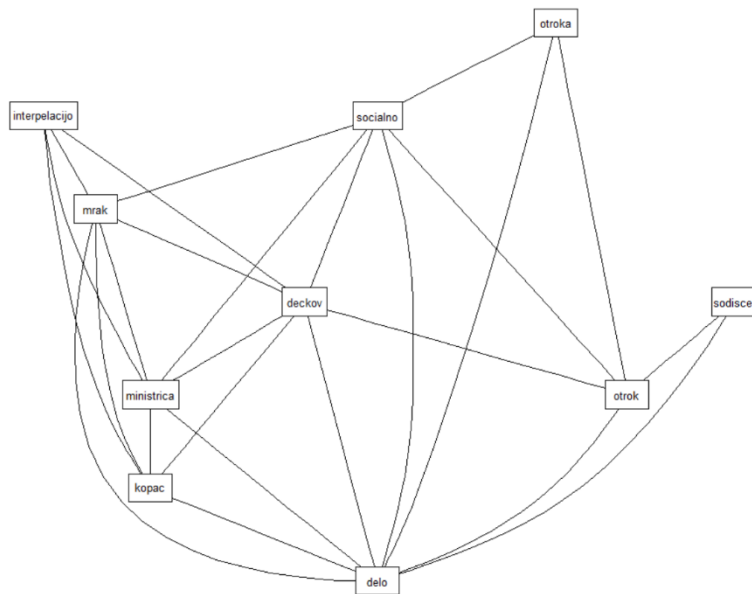
Slika 6.12: Pojavljanje 9 najpogostejših besed v času trajanja škandala »stalna pripravljenost«

Analiza besedil novinarskega poročanja tako pokaže, da so v medijskem poročanju o škandalu stalna pripravljenost besedila največkrat povezala besedo pripravljenost in profesorje ter prejemanje, kar kaže na škandaliziranje nad prejemki dodatka za stalno pripravljenost pri profesorjih, čeprav je ta dodatek prejemale 20.602 od okoli 160.000 javnih uslužbencev (Ministrstvo za javno upravo, november 2015) in ni bil značilen le za sektor izobraževanja. Javnost je tako bila obveščena o tem, kaj se dogaja v njenem okolju, še posebej na političnem dogajanju. Večina zgodb iz ozadja javnosti ostane prikrita, zato mediji le konstruirajo realnost, ne odsevajo pa njene resnične refleksije. Dobimo občutek, da manipulirajo z vsebino in obliko medijskih poročil. Na vsebino in obliko medijskega poročanja lahko vplivajo novinarji in uredniki medijskih hiš ter politiki in drugi udeleženci v političnem prostoru. Škandal se osredotoča na odkritje kvazi (navidezno) nezakonitega in neetičnega vedenja in ni možen brez posredovanja množičnih medijev. Mediji običajno predstavljajo škamdale v kontradiktornih izrazih, saj to poudarja dramo in konflikt (Jameson in Entman 2004, 38), ker se takšne vrste novic dobro prodajajo. Na konflikt se gleda kot na boj dveh strani, kjer bo nekdo zmagal, nekdo izgubil, ne pa kot problem, ki bi ga bilo treba rešiti (Tannen 1998).

Slika 6.14: Korelacija najpogostejših besed v škandalu »koroška dečka«

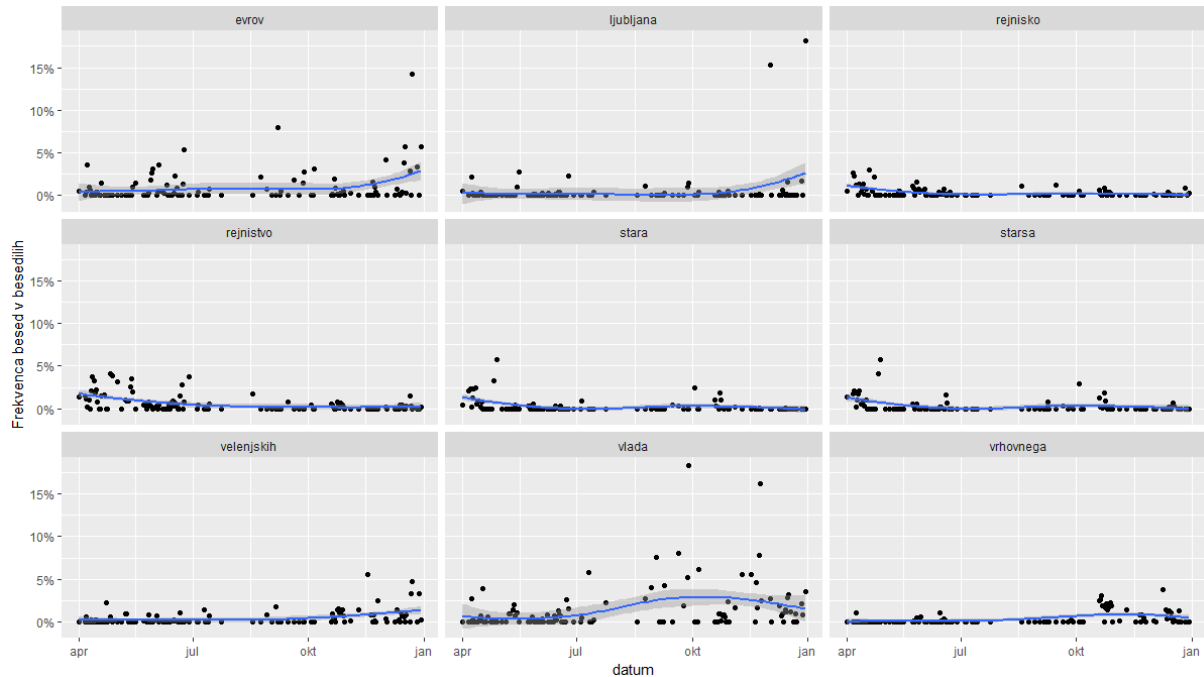

Tudi v primeru »koroških dečkov« nam povezava ne pokaže nič presenetljivega. V besedilih se največ govori o interpelaciji ministrice Kopač Mrak zaradi škandala »koroška dečka«.

Zanimalo nas je tudi, kako so se najpogostejše besede pojavljale skozi čas, za katerega smo zbrali podatke. Slika 6.15 prikazuje pojavljanje devetih najpogostejših besed v času trajanja škandala »koroška dečka«, in sicer so to besede »evrov«, »ljubljana«, »rejniško«, »rejništvo«, »stara«, »starša«, »velenjskih«, »vlada« in »vrhovnega«.

Slika 6.15: Pojavljanje 9 najpogostejših besed v času trajanja škandala »koroška dečka«

6.2.3 Teme v dokumentih

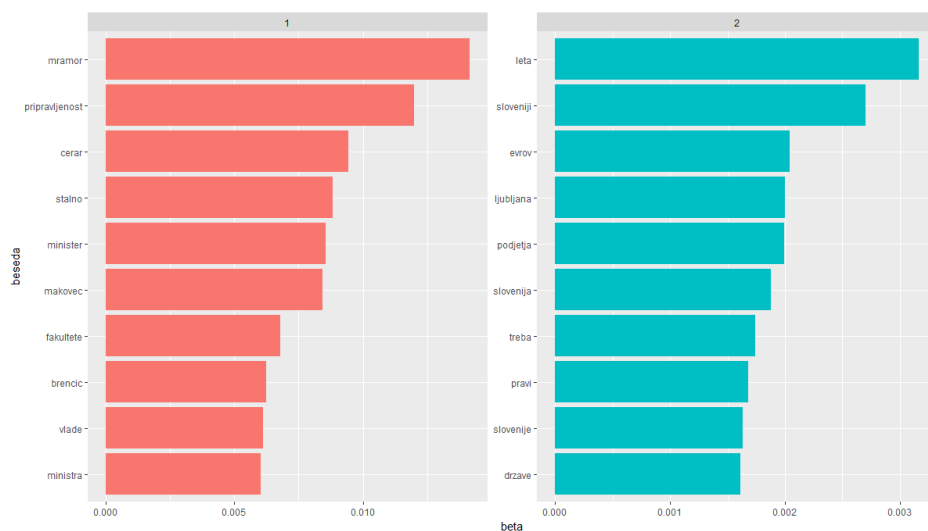
LDA (angl. *latent Dirichlet allocation*) je skupna metoda za modeliranje tem, kar pomeni, da jo lahko uporabimo, kadar želimo ugotoviti teme dokumenta. Gre za model zbirke dokumentov, kjer s pomočjo funkcije LDA poskušamo poiskati niz tem, za katere obstaja verjetnost, da so v proučevani zbirki. Osnovna ideja funkcije je, da so dokumenti predstavljeni kot naključne mešanice latentnih tem, kjer je vsaka tema označena z razporeditvijo besed. Funkcija LDA deluje tako, da posamezni temi pripiše določene ključne besede (Blei 2012). Za identifikacijo tem v dokumentih smo uporabili paket `topicmodels` (Grün in Hornik, 2011)⁴². LDA je bila izvedena na naboru podatkov s številom tem, ki smo ga postavili na 2. V nadaljevanju predstavljamo rezultate LDA.

⁴² Funkcija LDA zahteva, da poiščemo najmanj dve temi. Da bi preverili optimalno število tem v dokumentih, smo uporabili paket `topicmodels_learning`, ki pa ni uradno dokumentiran, ampak je samo na voljo na github platformi (https://github.com/trinker/topicmodels_learning). Izračun nam pokaže, da je optimalno število tem 27. Pregled ključnih besed nam je razkril, da takšen pristop ni najbolj primeren, zato smo se odločili za data-driven pristop, ki ga omenjata tudi Kumar in Paul (2016). Poskusili smo več različnih števil tem, na koncu pa smo se odločili za dve temi, kar je tudi minimum za LDA funkcijo. Parameter števila tem smo vedno postavili na 2 pri vseh analizah tem.

6.2.3.1 Teme v škandalu »stalna pripravljenost«

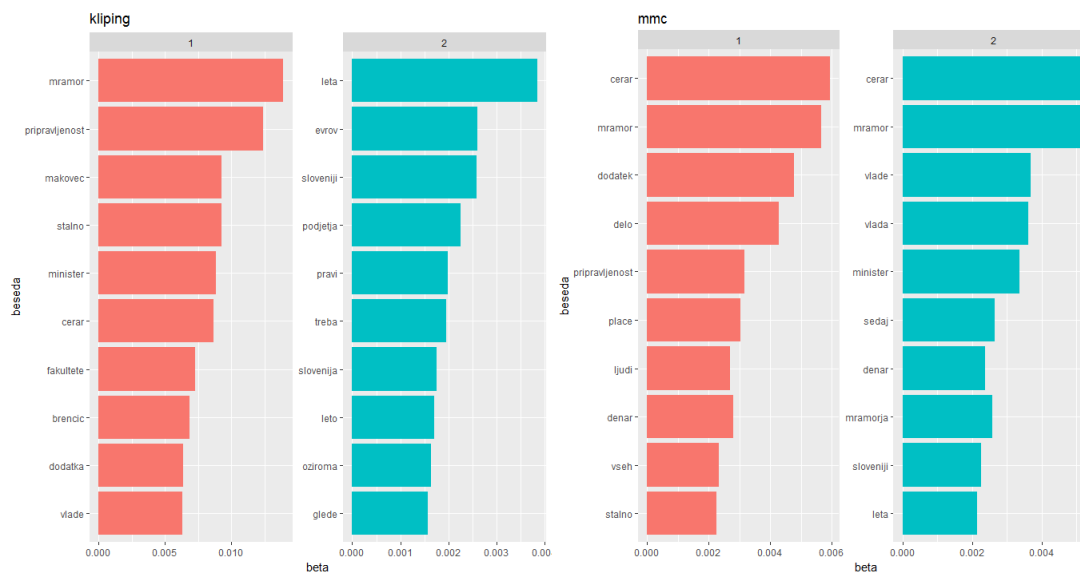
Dobljeni rezultat je pokazal, da v škandalu »stalna pripravljenost« razen teme »dodatki za stalno pripravljenost«, ki jo sestavljajo besede »mramor«, »pripravljenost«, »cerar«, »stalno«, »makovec«, druge tematike ni zaznati, kar prikazujemo na Slika 6.16.

Slika 6.16: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »stalna pripravljenost«

Rezultati, dobljeni za škandal »stalna pripravljenost« glede na vir podatkov, kažejo, da so se avtorji besedil v Klippingu osredotočali tudi na ministrico Makovec Brenčič, medtem ko so se avtorji komentarjev na MMC bolj »lotevali« Cerarja in Mramorja, kar prikazujemo na Slika 6.17. To kaže, da so mediji poročali o ministrici za izobraževanje Maji Makovec Brenčič, ki je v času, ko je bila profesorica na Ekonomski fakulteti, tudi prejela dodatek za stalno pripravljenost. V medijskem poročanju jo komentatorji MMC niso omenjali, ampak so se pri tej temi osredotočali na Cerarja in Mramorja. Sklepamo lahko, da so mnenja komentatorjev mešanica znanja o dogodkih in njihove (ne)naklonjenosti subjektom, udeleženi v teh dogodkih. Ne smemo niti mimo dejstva, da vsi bralci medijskih vsebin ne delijo vedno svojih komentarjev, tako da komentarji ne izražajo občutkov (sentimentov) javnosti. Nasprotno Toepfl in Piwoni (2015) poudarjata, da objavljanje komentarjev bralcem omogoča priložnost, da poudarijo in ocenijo vidik, ki ni bil dovolj obravnavan v novicah. Dahlgren (2005) to šteje za pozitiven razvoj, saj lahko ljudje zlahka izmenjujejo različna stališča, s čimer se povečuje svoboda govora in (vsaj v teoriji) bogati javni diskurz na demokratičen način.

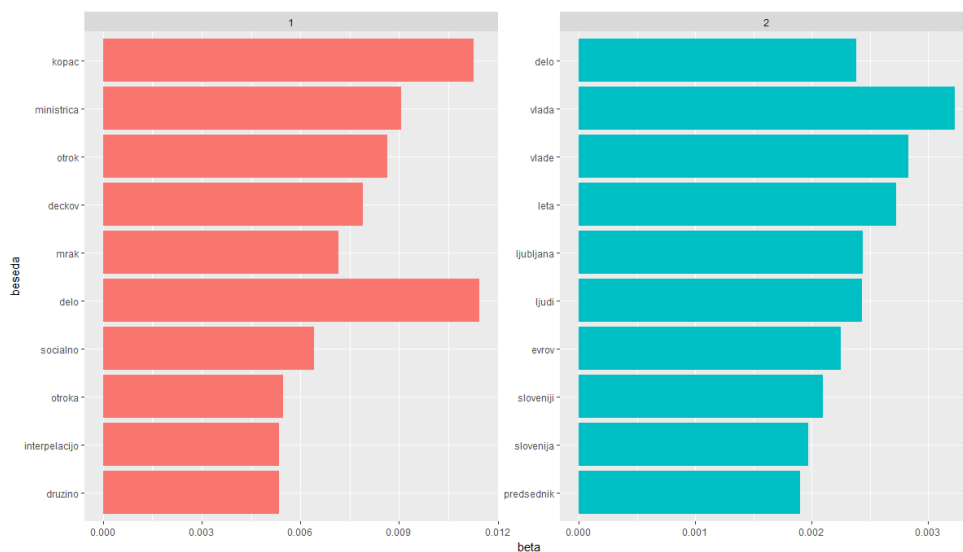
Slika 6.17: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »stalna pripravljenost« glede na vir podatkov

6.2.3.2 Teme v škandalu »koroška dečka«

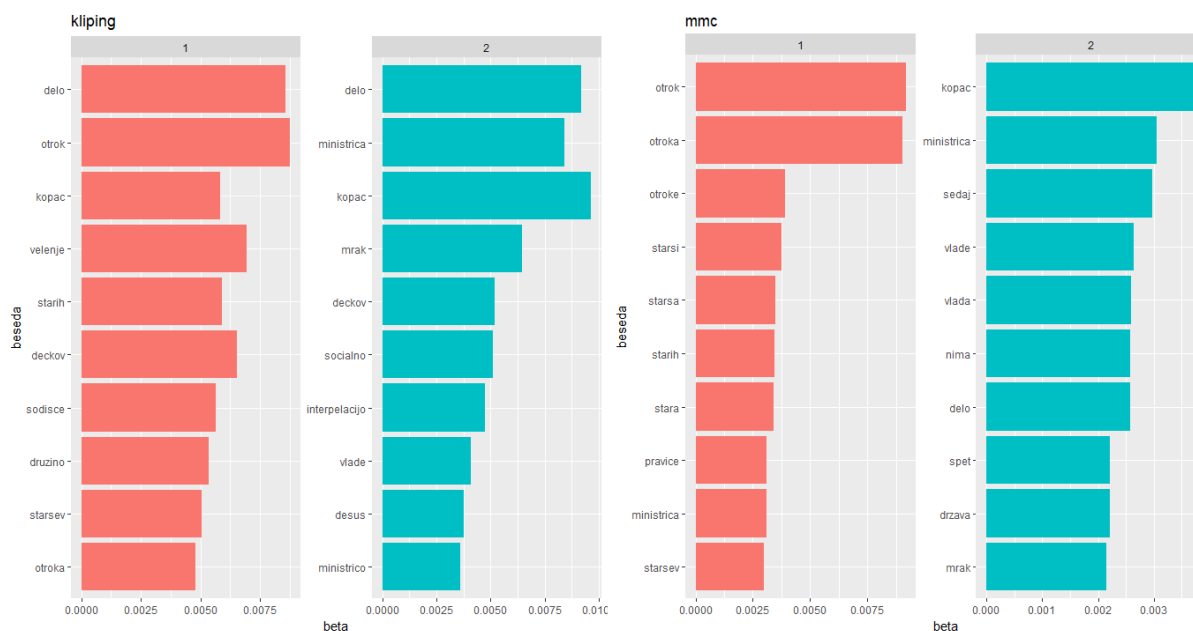
Rezultat analize je pokazal, da v škandalu »koroška dečka« razen teme »koroška dečka«, ki jo sestavljajo besede »kopač«, »ministrica«, »otrok«, »dečkov« in »delo«, druge tematike ni zaznati, kar prikazujemo na Slika 6.18.

Slika 6.18: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »koroška dečka«

Rezultati škandala »koroška dečka« nam glede na vir podatkov kažejo, da v komentarjih, ki izvirajo iz portala MMC, bolj prevladuje osredotočenost na »otroka«, medtem ko je v Klippingu zaznati bolj formalne pojme, kot so »ministrice«, »sodišče«, »velenje«, kar prikazujemo na Slika 6.19. Ponovno lahko sklepamo, da je medijsko poročanje o škandalu »koroška dečka« poročalo o vseh akterjih v tem škandalu, komentatorji pa so se v svojih komentarjih osredotočali le na *otroka*.

Slika 6.19: Tema s pripadajočimi besedami v škandalu »koroška dečka« glede na vir podatkov

V nadaljevanju smo želeli odgovoriti na četrto raziskovalno vprašanje.

Analiza teksta izraža temo v besedilu, medtem ko se čustvena analiza nanaša na mnenje, izraženo v besedilu. Isti vir podatkov kot pri analizi vsebine smo uporabili tudi za čustveno analizo (angl. *sentiment analysis*). Čustvena analiza je področje raziskav, ki poskuša avtomatizirati sistem za določanje človekovega mnenja iz pisnega jezika. Je del računalniške paradigme in se nanaša na proces kategorizacije nestrukturiranih besedil »na podlagi njihove čustvene usmerjenosti, kar pomeni čustveni odnos osebe, ki izrazi svoje mnenje« (Mølgaard in Szewczyk 2010, 1). Za odgovor na četrto raziskovalno vprašanje smo izdelali čustveno analizo, ki se ukvarja z vrednotenjem mnenj, sentimentov in subjektivnosti v besedilih, ki so poročali o političnem škandalu. Čustvena analiza je predmet obdelave jezika za pridobivanje sentimentov iz besedila. To je mogoče doseči na več načinov, vendar je najpogostejša metoda, ki temelji na leksikonih in strojnem učenju (angl. *machine learning*) (Medhat in drugi 2014). Po predobdelavi smo naredili sentiment razvrščanja oziroma čustveno analizo s pomočjo leksikonov. Leksikon čustev je seznam besed, ki jim dodelimo pozitiven ali negativen predznak. To odraža razpoloženje (sentiment) polarnosti. Z uporabo funkcij besedil je vsaki besedi nato dodeljen sentiment (Pang in Lee 2008,

27). Primeri pozitivnih besed so: dobro, lepo in srečni ..., primeri negativnih besed pa: slabo, grdo, nesrečni in grozno. Za pridobitev sentimentov, torej seznama besed, povezanih s čustvi, smo v tej doktorski disertaciji uporabili pristop, ki temelji na slovarjih. Pri čustveni analizi smo uporabili različne leksikone, in sicer:

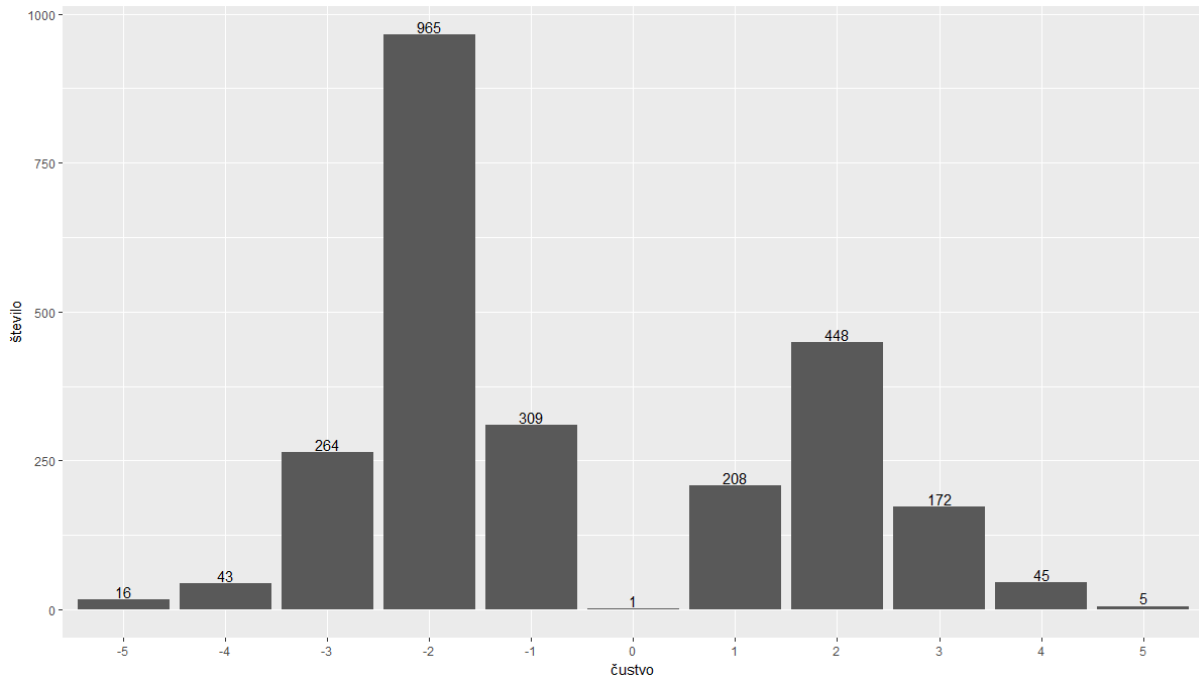
- NRC (Mohammad, 2015),
- AFINN (Nielsen, 2011) in
- Bing (Hu in Liu, 2004).

Leksikon Bing vsebuje 6788 besed, od katerih je 2006 pozitivnih in 4782 negativnih. Leksikon NRC vsebuje 5636 besed, od katerih je 2312 pozitivnih in 3324 negativnih, pri čemer pa je skupnih le 1675 negativnih in 681 pozitivnih besed. Skupnih besed imata 2396, vendar v obeh leksikonih čustvo ni enako ovrednoteno. Pri 40 besedah se čustvena opredelitev razlikuje⁴³. Leksikon AFINN pa je drugačen od leksikonov Bing in NRC, saj so besede v njem opredeljene na lestvici od -5 do +5. Vsebuje 2476 besed.

---

⁴³ Glejte Primerjava leksikonov BING in NRC v prilogah.

Slika 6.20: Porazdelitev besed v leksikonu AFINN po čustvu od –5 do 5

Analiza besed z leksikonom AFINN na Slika 6.20 prikazuje, da je 965 besed imelo vrednost –2, 448 besed pa vrednost 2. Iz analize lahko nedvoumno razberemo, da je poročanje o političnem škandalu pri bralcih/komentatorjih povzročilo uporabo negativnih besed, saj je 60 % vseh analiziranih besed razvrščeno v negativno smer. Največji delež negativnih besed predstavlja vrednost –2, in sicer skoraj 75 % vseh negativnih čustev analiziranih besedil. Sledi vrednost –1 (24 %) in vrednost –3 (20 %). Največji delež pozitivnih besed predstavlja vrednost +2 (50 %), sledita vrednost +1 (24 %) in vrednost +3 (20 %).

6.2.3.3 Čustvena analiza z leksikonom Bing

Že v samem začetku smo uporabili pristop po posameznih besedah, t. j. vsaka beseda je nastopila kot neodvisna enota v nizu besed. Besedo smo primerjali z njeno vrednostjo v leksikonu in na koncu prešteli vrednosti, da smo dobili končni rezultat. Tudi čustveno analizo smo prikazali v odvisnosti od časa s pomočjo paketa scales (Wickham, 2016) in lubridate (Grolemund in Wickham, 2011).

Razvrstitev analiziranih besed z leksikonom Bing v smislu polarnosti je prikazana v Tabeli 6.5, kjer vidimo, da je skupna vrednost čustev v škandalu »stalna pripravljenost« v viru Kliping pozitivna (2358), v viru MMC pa negativna (-241). Podobni rezultati so pri škandalu »koroška dečka«, kjer je v viru Kliping skupna vrednost čustev 5335, v viru MMC pa -1323. V Tabela 6.5 je jasno razvidno, da je v Klipingu za škandal »koroška dečka« 25125 negativnih besed in 30460 pozitivnih besed, ki jih je mogoče najti v leksikonu Bing, medtem ko je v MMC 10.180 negativnih besed in 8857 pozitivnih besed iz leksikona Bing. Za škandal »stalna pripravljenost« je v analiziranih besedilih v Klipingu 20827 negativnih besed in 23185 pozitivnih besed, medtem kot je v MMC 6406 negativnih besed in 6165 pozitivnih besed iz leksikona Bing.

Tabela 6.5: Povzetek čustvene analize Bing

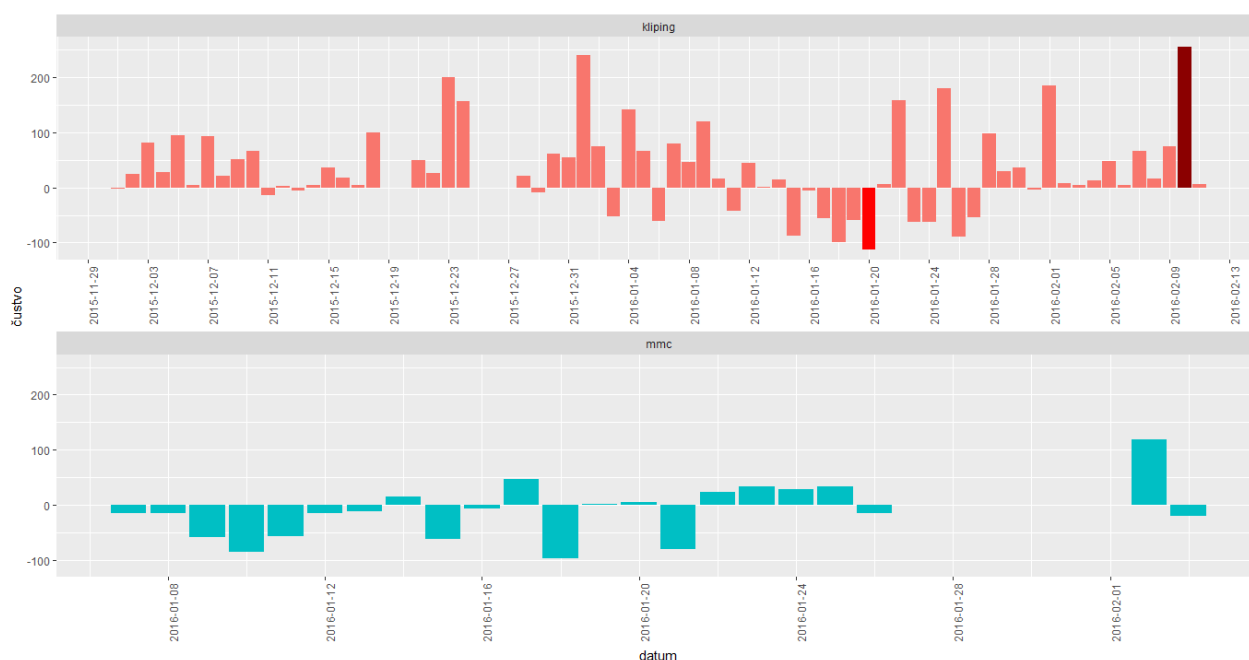
Škandal	Vir podatkov	Negativno čustvo	Pozitivno čustvo	Skupna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	25125	30460	5335
»koroška dečka«	MMC	10180	8857	-1323
»stalna pripravljenost«	Kliping	20827	23185	2358
»stalna pripravljenost«	MMC	6406	6165	-241

Slika 6.21 nam glede na vir podatkov prikazuje čustveno analizo z leksikonom Bing skozi čas za škandal »stalna pripravljenost«. V Klippingu je bil najbolj pozitiven datum v škandalu »stalna pripravljenost« 10. 2. 2016, ko je bil skupni rezultat čustvene analize 255. Analiza vira Klipping pokaže, da so negativni rezultati z dne 3. 1., 6. 1., 11. 1. in 15. 1. – pritisk je tako obremenjujoč, da minister Mramor dne 18. 1. 2016 ponudi odstop. Vse do 20. 1. 2016 je čustvena analiza z leksikonom Bing negativna. Najbolj negativen datum pa je bil 20. 1. 2016, ko je bil skupni rezultat –113. Sledi še nekaj negativnih rezultatov, in sicer 23. 1., 24. 1., 26. 1. in 27. 1. Vsi ti datumi sovpadajo s časom, ko senat Univerze v Ljubljani zaseda in na seji dne 26. 1. 2016 sklene pozvati dekane (ne pa tudi druge zaposlene) k celotnemu vračilu izplačanega dodatka za stalno pripravljenost.

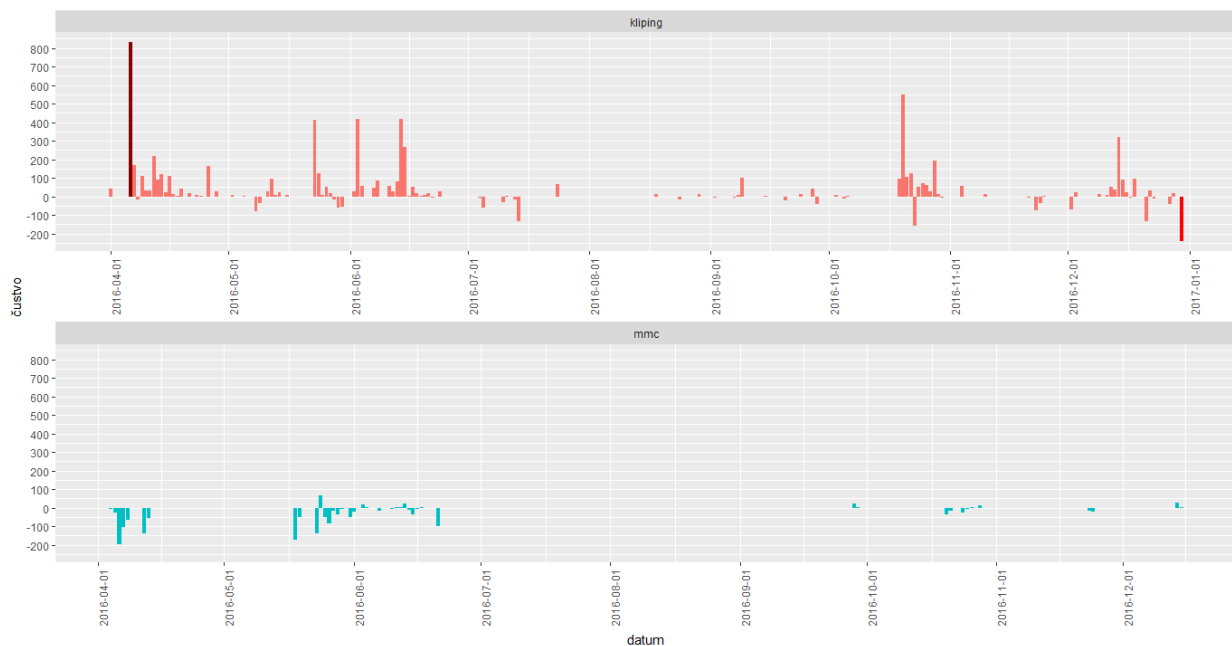
Analiza vira MMC pokaže, da je nasprotno kot v viru Klipping tu prisotno več negativnih rezultatov. Vse od 8. 1. 2016 do 18. 1. 2016, ko Dušan Mramor ponudi odstop, je zaznati negativen rezultat člankov/komentarjev v viru MMC.

Slika 6.21: Analiza Bing skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Slika 6.22 nam prikazuje čustveno analizo z leksikonom Bing skozi čas za škandal »koroška dečka« glede na vir podatkov. V Klippingu je najbolj pozitiven datum v škandalu »koroška dečka« 6. 4. 2016, ko je skupni rezultat 830. Na ta dan ima ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti novinarsko konferenco in zvečer nastopi na javni televiziji v oddaji Odmevi. Tudi članki/komentarji v Klippingu v času njenih dveh interpelacij kažejo pozitiven rezultat čustvene analize. Negativnih datumov je malo, najbolj negativen datum je 30. 12. 2016, ko je bil skupni rezultat –242. Konec decembra 2016 se je vlada zavzela za povišanje dela pokojnin in se dogovorila za izplačilo regresa vsem upokojujencem, kar je v javnosti povzročilo velik odziv (komentarje) o nizkih pokojninah. Prav tako kot v škandalu »stalna pripravljenost« je tudi pri škandalu »koroška dečka« v viru MMC zaznati negativna čustva, saj ima od izbruha afere v javnosti (30. 3. 2016) večina datumov negativen skupni rezultat čustvene analize.

Slika 6.22: Analiza Bing skozi čas – škandal »koroška dečka«

6.2.3.3.1 Povprečna čustvena analiza z leksikonom Bing

Ker se na določen dan pojavlja različno število besedil in ker so besedila različno dolga, smo izračunali povprečno čustveno analizo na besedo za vsak leksikon.

V Tabela 6.6 predstavljamo povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom Bing, kjer vidimo, da je povprečna vrednost čustva v viru Kliping pozitivna, medtem ko je v viru MMC negativna v obeh analiziranih škandalih.

Tabela 6.6: Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom Bing

Škandal	Vir podatkov	povprečna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	0,096
»koroška dečka«	MMC	-0,069
»stalna pripravljenost«	Kliping	0,054
»stalna pripravljenost«	MMC	-0,019

Povprečno čustveno analizo z leksikonom Bing za škandal »stalna pripravljenost« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.23. Najbolj pozitiven datum v škandalu »stalna pripravljenost« je bil 22. 12. 2015, ko je bil povprečni rezultat 0,771, najbolj negativen pa 26. 1. 2016, ko je bil povprečni rezultat -0,267. Senat Univerze v Ljubljani je na seji dne 26. 1. 2016 sklenil pozvati dekane (ne pa tudi druge zaposlene) k vračilu izplačanega dodatka za stalno pripravljenost v celoti.

Slika 6.23: Povprečna analiza Bing skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Povprečno čustveno analizo z leksikonom Bing za škandal »koroška dečka« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.24. Najbolj pozitiven datum v škandalu »koroška dečka« je bil 5. 5. 2016 in 12. 6. 2016, ko je bil povprečni rezultat 1, najbolj negativen pa 10. 4., 2. 6., 29. 10. in 27. 11. 2016, ko je bil povprečni rezultat –1. Najbolj pozitivno povprečno čustveno analizo z leksikonom Bing za škandal »koroška dečka« povezujemo z dogovorom koalicijskih partnerjev, da bodo počakali odgovor ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak na interpelacijo. Pri najbolj negativnih povprečnih ocenah čustvene analize pa je datum 10. 4. 2016 povezan z napovedjo stranke SDS o interpelaciji zoper ministrico. Nadalje, datum 2. 6. 2016 sovпада z dogodki o ugotovitvah Upravnega sodišča, da so bili nekateri postopki nezakoniti in da je center za socialno delo Velenje z namestitvijo dečkov v rejniško družino posegel v pravico do družinskega življenja babice. Dne 28. 10. 2016 se je premier Miro Cerar sestal z ministrico zaradi odločitve Vrhovnega sodišča. Odločitev tega sodišča pa je bila povod za vnovično interpelacijo zoper ministrico.

Slika 6.24: Povprečna analiza Bing skozi čas – škandal »koroška dečka«

6.2.3.4 Čustvena analiza z leksikonom NRC

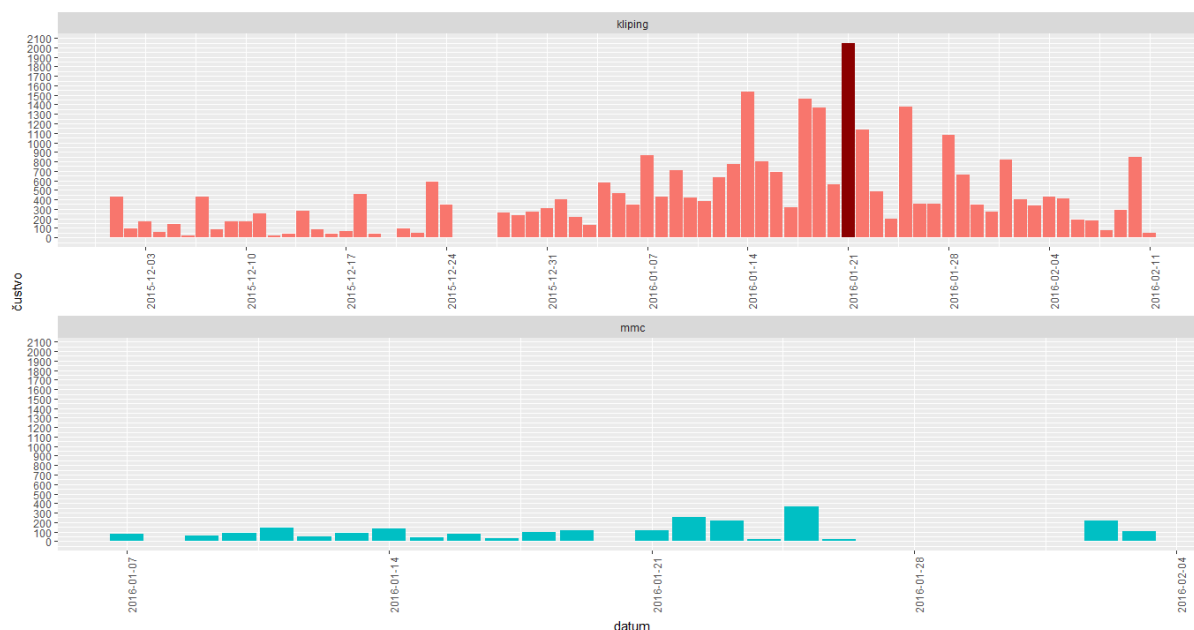
Razvrstitev analiziranih besed z leksikonom NRC v smislu polarnosti je prikazana v Tabeli 6.10, kjer vidimo, da je skupna vrednost čustev v analiziranih škandalih pozitivna tako v viru Kliping kot v viru MMC. V Tabeli 6.10 je jasno razvidno, da je v Klipingu za škandal »koroška dečka« 34.692 negativnih besed in 65.774 pozitivnih besed, ki jih je mogoče najti v leksikonu NRC, medtem ko je v MMC 11.859 negativnih besed in 15.585 pozitivnih besed iz leksikona NRC. Za škandal »stalna pripravljenost« je v analiziranih besedilih v Klipingu 27.583 negativnih besed in 58.159 pozitivnih besed, medtem kot je v MMC 7.800 negativnih besed in 10.090 pozitivnih besed iz leksikona NRC.

Tabela 6.7: Povzetek čustvene analize z leksikonom NRC

Škandal	Vir podatkov	Negativno čustvo	Pozitivno čustvo	Skupna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	34692	65774	31082
»koroška dečka«	MMC	11859	15585	3726
»stalna pripravljenost«	Kliping	27583	58159	30576
»stalna pripravljenost«	MMC	7800	10090	2290

Povprečno čustveno analizo z leksikonom NRC za škandal »stalna pripravljenost« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.25. Najbolj pozitiven datum v škandalu »stalna pripravljenost« je bil 21. 1. 2016, ko je bil skupni rezultat 2042, najbolj negativen pa 27. 1. 2016, ko je bil skupni rezultat 0. Datum 21. 1. 2016 je dan, ko je predsednik vlade Miro Cerar zavrnil odstop finančnega ministra s pojasnilom, da bi to škodilo interesom države, saj je bil finančni minister Dušan Mramor pomemben člen njegove vlade. Dne 27. 1. 2016 so mediji poročali o seji senata Univerze v Ljubljani, kjer so sklenili pozvati dekane k vračilu celotnega izplačanega dodatka za stalno pripravljenost.

Slika 6.25: Analiza NRC skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Povprečno čustveno analizo z leksikonom NRC za škandal »koroška dečka« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.26. Najbolj pozitiven datum v škandalu »koroška dečka« je bil 6. 4. 2016, ko je bil skupni rezultat 2114, najbolj negativen datum pa 21. 12. 2016, ko je bil skupni rezultat –88. Datum 6. 4. 2016 je dan, ko je ministrica Anja Kopač Mrak imela tiskovno konferenco in zvečer nastopila na nacionalni televiziji v oddaji Odmevi. Datum 21. 12. 2016 je dan, ko je Odbor za varstvo pravic vnukov in starih staršev pripravil shod v podporo vrnitvi velenjskih dečkov iz rejništva k starima staršema, o čemer je poročal le MMC (zbralo se je okoli 20 protestnikov).

Slika 6.26: Analiza NRC skozi čas – škandal »koroška dečka«

6.2.3.4.1 Povprečna čustvena analiza z leksikonom NRC

Ker se na določen dan pojavlja različno število besedil in ker so besedila različno dolga, smo izračunali povprečno čustveno analizo na besedo tudi z leksikonom NRC.

Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom NRC prikazuje Tabela 6.8, kjer zasledimo, da je povprečna vrednost čustva v obeh virih pozitivna, in sicer v Klipingu za škandal »koroška dečka« 0,309 in za škandal »stalna pripravljenost« 0,357, medtem ko je v MMC za škandal »koroška dečka« vrednost 0,136 in za škandal »stalna pripravljenost« 0,128.

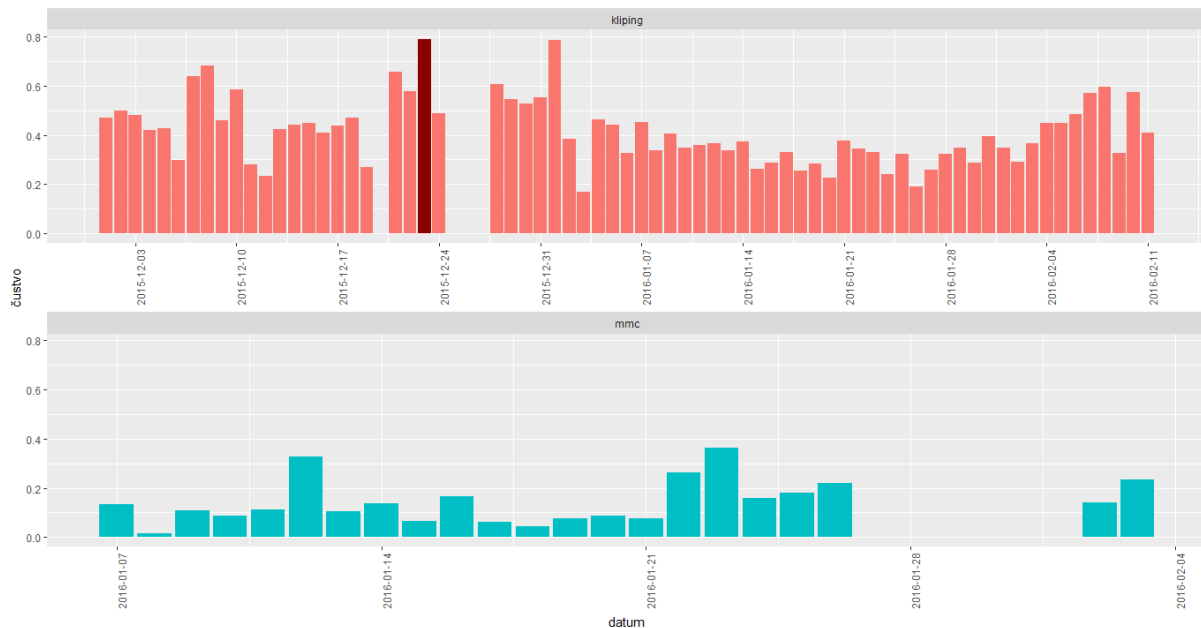

Tabela 6.8: Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom NRC

Škandal	Vir podatkov	povprečna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	0,309
»koroška dečka«	MMC	0,136
»stalna pripravljenost«	Kliping	0,357
»stalna pripravljenost«	MMC	0,128

Povprečno čustveno analizo z leksikonom NRC za škandal »stalna pripravljenost« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.27. Najbolj pozitiven datum v škandalu »stalna pripravljenost« je bil 23. 12. 2015, ko je bil povprečni rezultat 0,788, najbolj negativen datum pa 27. 1. 2016, ko je bil povprečni rezultat 0. Od 14. 12. 2015 do 24. 12. 2015 mediji o stalni pripravljenosti ne poročajo. Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) pa je 22. 12. 2015 v svoji jesenski napovedi objavil podatke o gibanju cen življenjskih potrebščin in je vplivu na zvišanje trošarin pri naftnih derivatih pripisal ministru Mramorju, o čemer Finance poročajo 23. 12. 2015. Zato ta datum analiza po leksikonu NRC obravnava kot najbolj pozitiven dan. Na datum 27. 1. 2016 so mediji poročali o seji senata Univerze v Ljubljani, kjer so sklenili pozvati dekane k vračilu celotnega izplačanega dodatka za stalno pripravljenost.

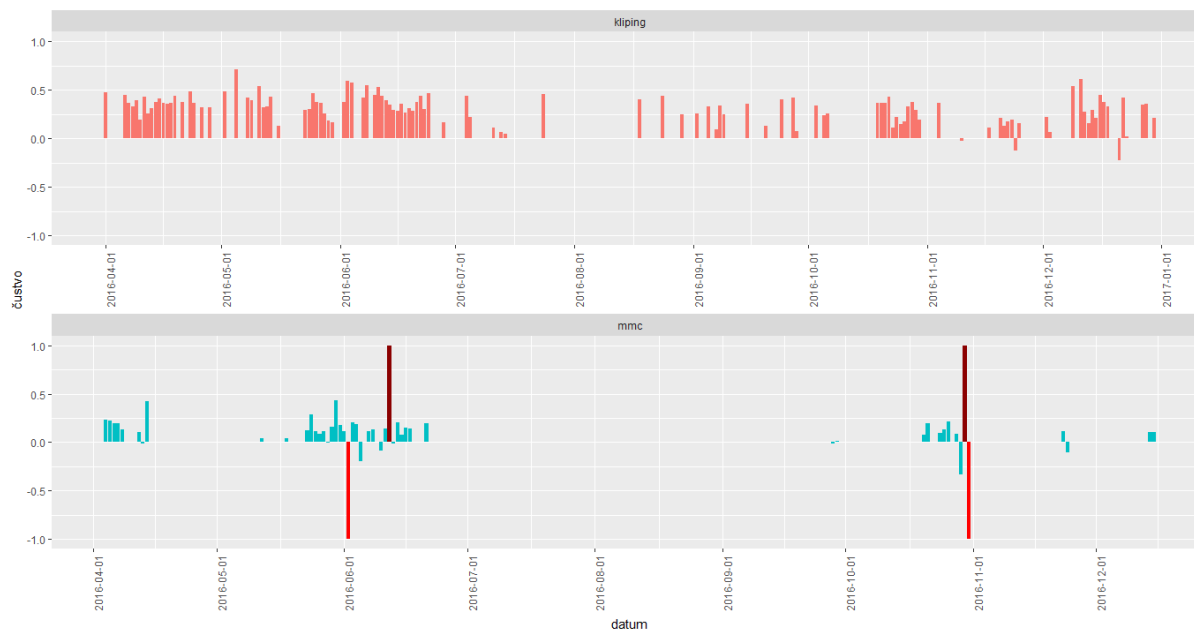
Slika 6.27: Povprečna analiza NRC skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Povprečno čustveno analizo z leksikonom NRC za škandal »koroška dečka« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.28. Najbolj pozitivna datuma v škandalu »koroška dečka« sta bila 12. 6. 2016 in 30. 10. 2016, ko je bil povprečni rezultat 1, najbolj negativna datuma pa 2. 6. 2016 in 31. 10. 2016, ko je bil povprečni rezultat –1.

Dne 12. 6. 2016 so mediji objavili sklep koalicije o podpori pri interpelaciji ministrici Anji Kopač Mrak, parlament pa 30. 10. 2016 ni izglasoval interpelacije proti ministrici. Kot negativni datum izstopa 2. 6. 2016, ko mediji objavijo članke o vrnitvi dečkov k starim staršem, časopis Finance pa analizo ministrov Cerarjeve vlade in njihovih grehov. Datum 31. 10. 2016 je značilen kot negativen datum. Na ta dan mediji poročajo, da interpelacija zoper ministrico v parlamentu že drugič ni izglasovana, saj ne gre za preglasovanje, temveč za razumsko odločitev.

Slika 6.28: Povprečna analiza NRC skozi čas – škandal »koroška dečka«

6.2.3.5 Čustvena analiza z leksikonom AFINN

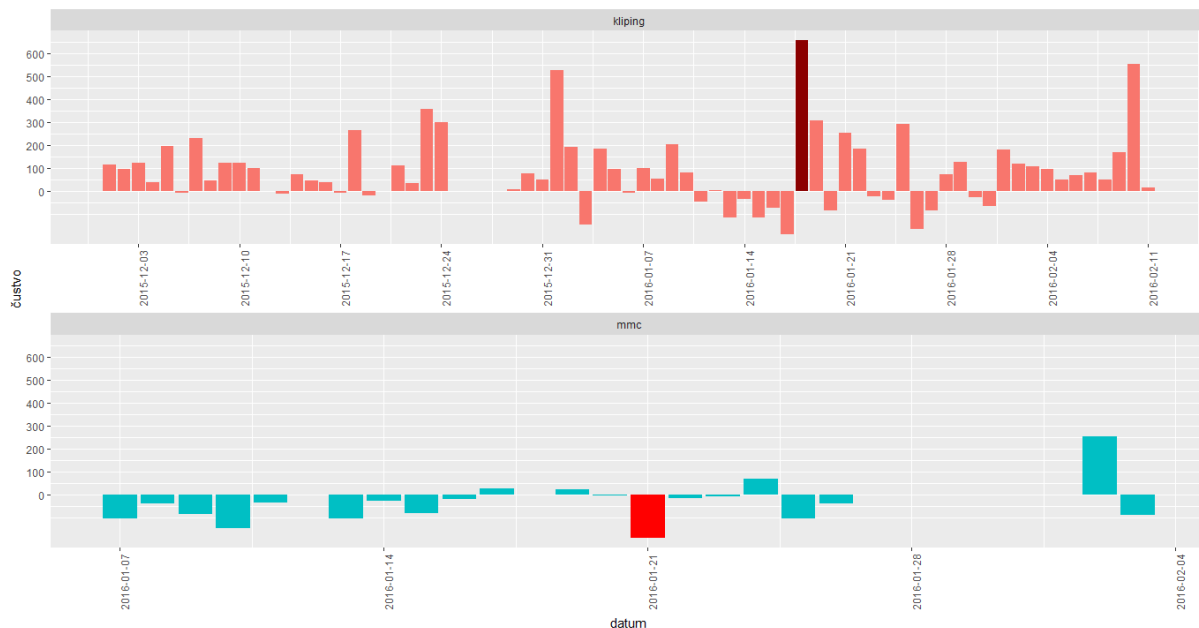
Razvrstitev analiziranih besed z leksikonom AFINN v smislu polarnosti je prikazana v Tabela 6.9, kjer vidimo, da je skupna vrednost čustev v analiziranih škandalih pozitivna v Klipingu in negativna v viru MMC. Jasno je razvidno, da je v Klipingu za škandal »koroška dečka« skupna vrednost čustev 7.228 in v MMC -2.037 za besedila, analizirana z leksikonom AFINN. Za škandal »stalna pripravljenost« je skupna vrednost čustev v Klipingu 6.158 in v MMC -682 za besedila, analizirana z leksikonom AFINN.

Tabela 6.9: Povzetek čustvene analize z leksikonom AFINN

Škandal	Vir podatkov	Skupna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	7228
»koroška dečka«	MMC	-2037
»stalna pripravljenost«	Kliping	6158
»stalna pripravljenost«	MMC	-682

Čustveno analizo z leksikonom AFINN za škandal »stalna pripravljenost« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.29. Najbolj pozitiven datum v aferi Mramor je bil 18. 1. 2016, ko je bil skupni rezultat 655, najbolj negativen pa 21. 1. 2016, ko je bil skupni rezultat -188. Datum 18. 1. 2016 je bil dan, ko je finančni minister Dušan Mramor podal odstopno izjavo, datum 21. 1. 2016 pa dan, ko predsednik vlade Miro Cerar ni sprejel njegovega odstopa.

Slika 6.29: Analiza AFINN skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Čustveno analizo z leksikonom AFINN za škandal »koroška dečka« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.30. Najbolj pozitiven datum v škandalu »koroška dečka« je bil 15. 6. 2016, ko je bil

skupni rezultat 1273, najbolj negativen pa 30. 12. 2016, ko je bil skupni rezultat –803. Datum 15. 6. 2017 je dan, ko v državnem zboru ni bila izglasovana prva nezaupnica ministrici za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anji Kopač Mrak. Konec decembra 2016 se je vlada zavzela za povišanje dela pokojnin in se dogovorila za izplačilo regresa vsem upokojujencem, kar je v javnosti povzročilo velik odziv (komentarje) o nizkih pokojninah.

Slika 6.30: Analiza AFINN skozi čas – škandal »koroška dečka«

6.2.3.5.1 Povprečna čustvena analiza z leksikonom AFINN

Ker se na določen dan pojavlja različno število besedil in ker so besedila različno dolga, smo izračunali povprečno čustveno analizo na besedo tudi z leksikonom AFINN.

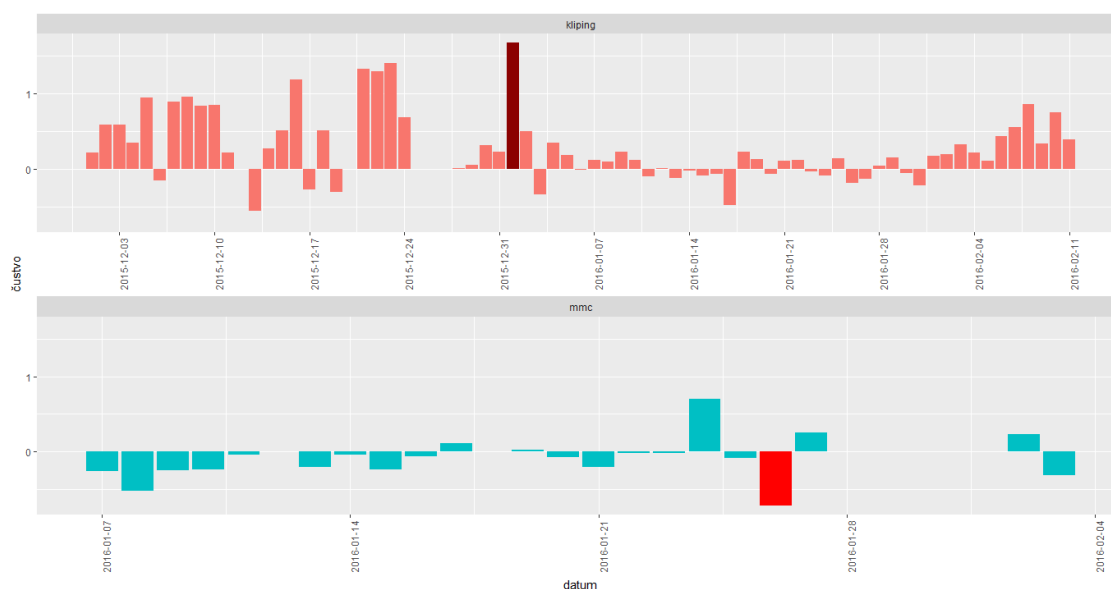
Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom AFINN prikazuje tabela 6.10, kjer je povprečna vrednost čustva v obeh obravnavanih škandalih v Klipingu pozitivna, medtem ko je v viru MMC, ki predstavlja spletne komentarje nacionalne RTV SLO, ta vrednost negativna. Škandal »koroška dečka« ima v Klipingu povprečno vrednost čustvene analize z leksikonom AFINN 0,138, v MMC pa –0,111, medtem ko ima škandal »stalna pripravljenost« v Klipingu povprečno vrednost čustvene analize z leksikonom AFINN 0,153 in v portalu MMC –0,060.

Tabela 6.10: Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom AFINN

Škandal	Vir podatkov	povprečna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	0,138
»koroška dečka«	MMC	-0,111
»stalna pripravljenost«	Kliping	0,153
»stalna pripravljenost«	MMC	-0,060

Povprečno čustveno analizo z leksikonom AFINN za škandal »stalna pripravljenost« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.31. Najbolj pozitiven datum v škandalu »stalna pripravljenost« je bil 1. 1. 2016, ko je bil povprečni rezultat 1,675. Mediji se v svojem poročanju ozirajo nazaj v leto 2015 in v svojih analizah leta poročajo tudi o škandalu stalna pripravljenost. Najbolj negativen datum pa je bil 26. 1. 2016, ko je bil povprečni rezultat -0.72. Na seji senata Univerze v Ljubljani so 26. 1. 2016 sklenili pozvati dekane k vračilu izplačanega dodatka za stalno pripravljenost v celoti.

Slika 6.31: Povprečna analiza AFINN skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Povprečno čustveno analizo z leksikonom AFINN za škandal »koroška dečka« predstavljamo tudi grafično na Slika 6.32. Najbolj pozitivna datuma v škandalu »koroška dečka« sta bila 5. 5. 2016 in 12. 6. 2016, ko je bil povprečni rezultat 2. Dne 5. 5. 2016 je bil sestanek koalicijskih partnerjev, kjer so se dogovorili, da bodo počakali odgovor ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak na interpelacijo, ki jo je vložila stranka SDS, in se bodo zatem pogovorili o podpori. Dne 12. 6. 2016 pa mediji poročajo o podpori koalicijskih in nekoalicijskih partnerjev zoper interpelacijo ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak. Najbolj negativen datum je bil 10. 4. 2016, ko je bil povprečni rezultat –3. Takrat je stranka SDS napovedala vložitev interpelacije zoper ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anjo Kopač Mrak.

Slika 6.32: Povprečna analiza AFINN skozi čas – škandal »koroška dečka«

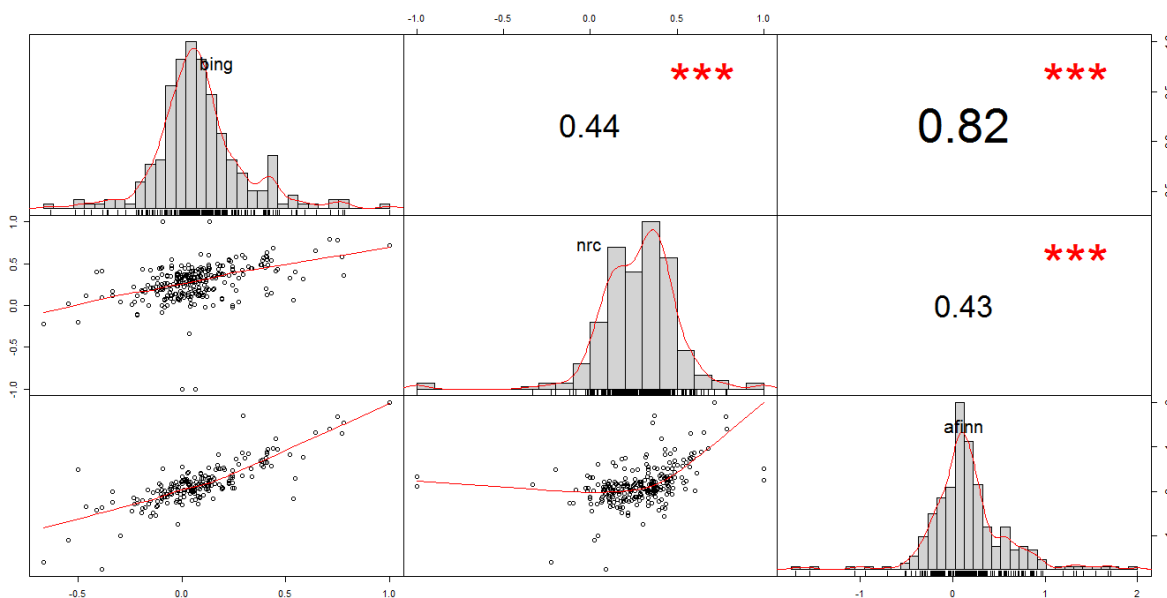

6.2.3.6 Primerjava metod Bing, NRC in AFINN

V tem delu raziskave smo želeli preveriti, kako blizu so si povprečne ocene, ki jih podajo trije različni leksikoni. Izračunali smo povprečno čustvo za vsak dan in podatke združili, na koncu pa predstavili s korelacijsko matriko, ki jo prikazuje Slika 6.33. Korelacijska analiza proučuje povezanost med dvema statističnima spremenljivkama, v našem primeru med dvema izbranimi

leksikonoma. Povezanost izbranih statističnih spremenljivk nam kaže korelacijski koeficient, podatki pa so prikazani tudi z razsevnim diagramom. Vidimo, da sta si Bing in AFINN kar podobna, saj je statistično značilen korelacijski koeficient 0,82, medtem ko je NRC precej drugačen, kar je nakazala že predhodna analiza.

Slika 6.33: Korelacijska matrika leksikonov Bing, NRC in AFINN

V nadaljevanju bomo uporabljali samo še leksikon AFINN, in sicer zato, ker besede ne označuje samo kot pozitivne in negativne, temveč tudi poda moč pozitivnosti in negativnosti.

6.2.3.7 Čustvena analiza na nivoju stavkov z uporabo negatorjev, ojačevalcev, zatiševalcev in obračevalcev⁴⁴

Za analizo celih stavkov, ne samo posameznih besed v zapisih in komentarjih, smo izračunali čustveno analizo na nivoju stavkov z uporabo negatorjev, ojačevalcev, zatiševalcev in obračevalcev, za kar smo uporabili paket *sentimentr* (Tyler, 2017), ki je zasnovan tako, da hitro

⁴⁴ Negator Amplifier Deamplifier Adversative.

izračuna polarnost besedila na stopnji stavka in po izbiri združuje po vrsticah ali skupinah spremenljivk. Sentimentr odkriva razpoloženja, ki jih orodje R ni obravnavalo, ter upošteva valenčne izmenjevalce (t. j. negatorje, ojačevalce, zatiševalce in obračevalce⁴⁵).

Povzetek povprečne čustvene analize z leksikonom AFINN in uporabo shifterjev prikazujemo v Tabela 6.11. Oba analizirana škandala imata povprečno vrednost čustva pozitivno v Klipingu in negativno v MMC.

Tabela 6.11: Povzetek povprečne čustvene analize AFINN z uporabo shifterjev

Škandal	Vir podatkov	povprečna vrednost čustva
»koroška dečka«	Kliping	0,101
»koroška dečka«	MMC	-0,032
»stalna pripravljenost«	Kliping	0,119
»stalna pripravljenost«	MMC	-0,019

Povprečno čustveno analizo z leksikonom AFINN in uporabo shifterjev za škandal »stalna pripravljenost« predstavljamo še grafično na Slika 6.34. Pozitivne vrednosti v škandalu »stalna pripravljenost« smo zabeležili dne 27. 1. 2016, ko je bil povprečni rezultat 1,617, negativne vrednosti pa 13. 12. 2015, ko je bil povprečni rezultat -0,376.

Seja senata Univerze v Ljubljani je potekala dne 26. 1. 2016, na kateri so sklenili, da dekane pozovejo k vračilu izplačanega dodatka za stalno pripravljenost v celoti. O tem 27. 1. 2016 poroča večina medijev. Pred datumom 13. 12. 2015 je bila objavljena novica v Dnevniku RTV SLO (9. 12. 2015), 10. 12. 2015 pa je bil v časopisu Delo objavljen članek z naslovom »Izplačevanje dodatka je bilo nezakonito«, kar lahko povezujemo z negativnim rezultatom povprečne čustvene analize z leksikonom AFINN in uporabo shifterjev.

⁴⁵ Negator obrne znak polarizirane besede (»Ne maram.«), ojačevalec poveča učinek polarizirane besede (»Res mi je všeč.«), zatiševalec zmanjša učinek polarizirane besede (»Mi je všeč.«), obračevalec pa prekriva prejšnjo klavzulo, ki vsebuje polarizirano besedo (»Všeč mi je, vendar ni vredno«).

Slika 6.34: Analiza AFINN z uporabo shifterjev skozi čas – škandal »stalna pripravljenost«

Povprečno čustveno analizo z leksikonom AFINN in uporabo shifterjev za škandal »koroška dečka« predstavljamo grafično na Slika 6.35. Najbolj pozitiven datum v škandalu »koroška dečka« je bil 31. 10. 2016, ko je bil povprečni rezultat 1,492, negativen pa 10. 4. 2016, ko je bil skupni rezultat –1,044. Dne 28. 10. 2016 se je premier Miro Cerar srečal z ministrico za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anjo Kopač Mrak zaradi odločitve Vrhovnega sodišča RS, kar je bil povod za vnovično interpelacijo zoper ministrico. Pozitivna povprečna čustvena analiza z leksikonom AFINN in uporabo shifterjev tako sovпада s tem dogodkom. Datum 10. 4. 2016 z negativnimi vrednostmi pa sovпада z napovedjo stranke SDS, da vložī interpelacijo zoper ministrico.

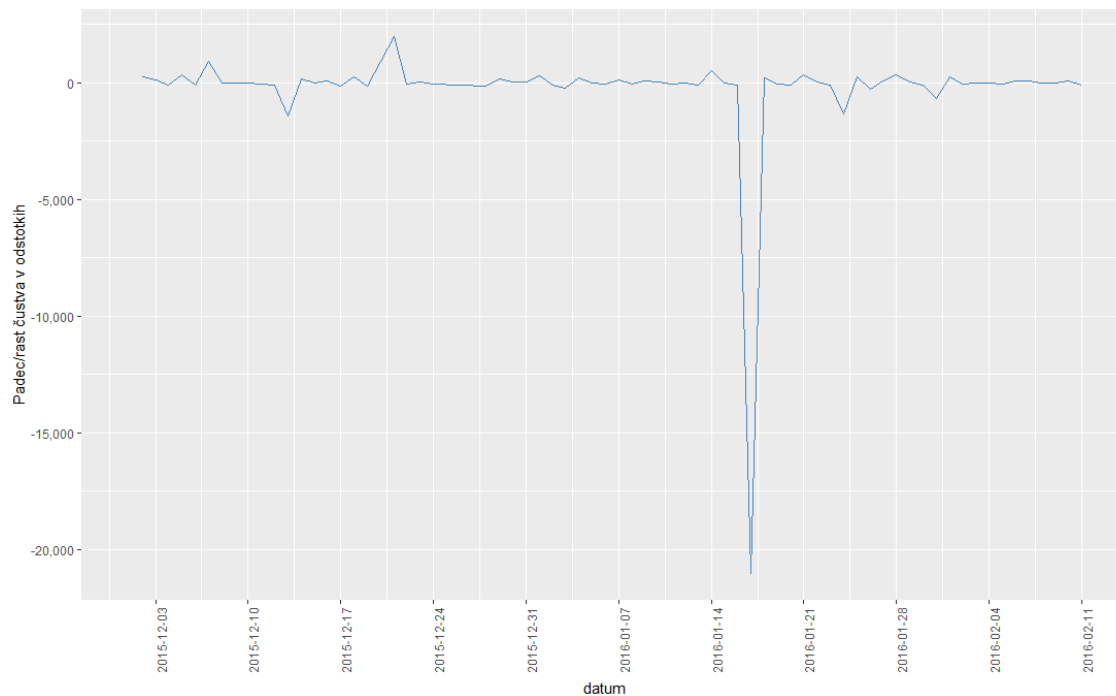
Slika 6.35: Analiza AFINN z uporabo shifterjev skozi čas – škandal »koroška dečka«

6.2.3.7.1 Graf padcev/rasti čustev

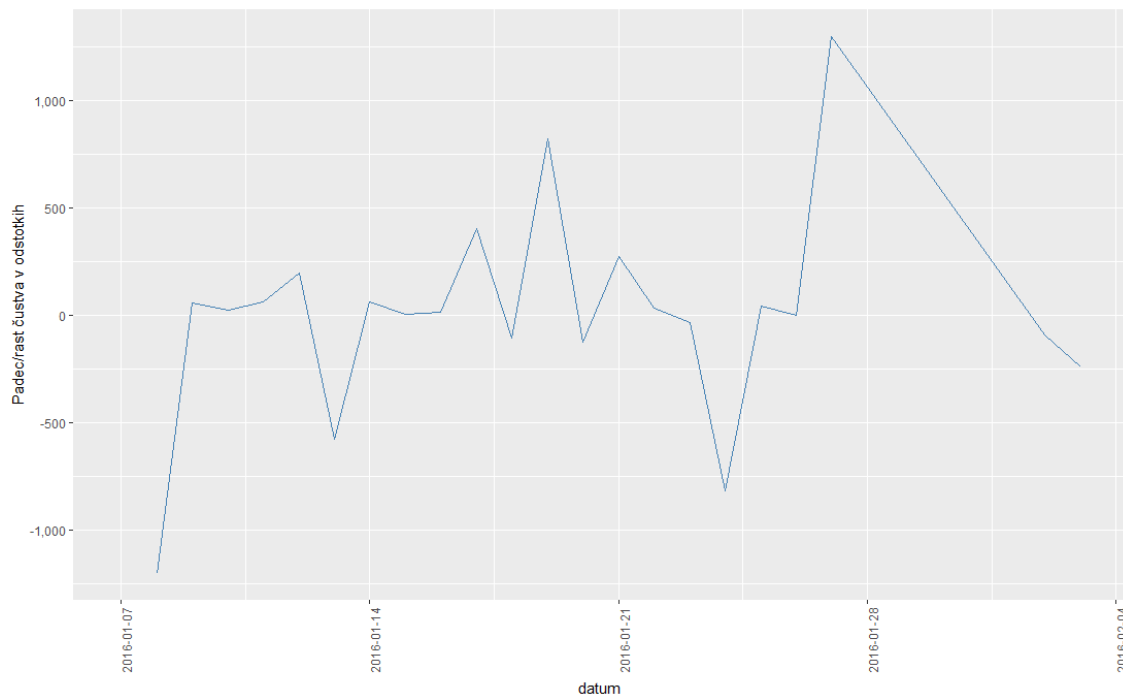
V nadaljevanju prikazujemo padec oziroma rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev po posameznem viru. Grafični prikaz nihanj besed v čustveni analizi je odličen način za prikaz rezultatov. Slika 6.36 nam prikazuje škandal »stalna pripravljenost« v Klipingu, kjer zelo nazorno razkriva dejstvo, da so bila negativna čustva najvišja (–20 %) v času tik pred podanim odstopom finančnega ministra. Po njegovem podanem odstopu se čustva umirijo in v analizi ni velikih nihanj, saj se je opozicija zadovoljila z dosežkom in namero zmanjšati vpliv tistih, ki ji stojijo nasproti (vladajoča koalicija).

Slika 6.36: Padec/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – škandal »stalna pripravljenost«, Kliping

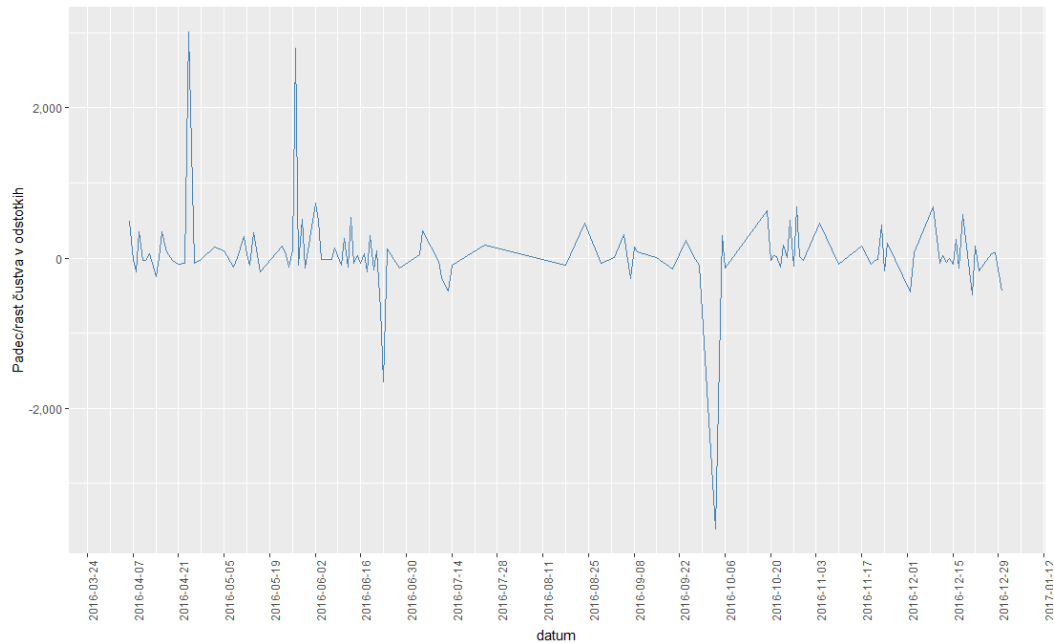
Slika 6.37 nam prikazuje škandal »stalna pripravljenost« v portalu MMC. Tu je več nihanja v primerjavi z virom Kliping, kjer so tekoče prikazani podatki od 8. 1. 2016 naprej. Slika 6.37 jasno prikazuje, da je bila od 8. 1. 2016 zaznana rast čustev, ki ji je sledil padec čustev dne 13. 1. 2016. Naslednja rast se pojavi dne 18. 1. 2016, ko finančni minister Dušan Mramor poda svoj odstop. Temu sledi močan padec dne 24. 1. 2016, izrazita rast pa 27. 1. 2016. Analizirani članki/komentarji v MMC kažejo, da se so ljudje hitro odzivali na informacije, ki jih je ta medij poročal.

Slika 6.37: Padec/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – škandal »stalna pripravljenost«, MMC

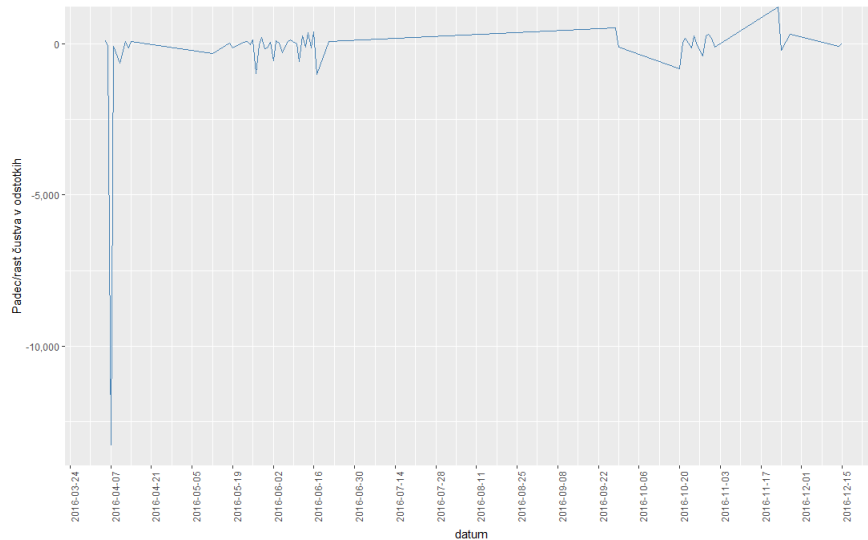
Slika 6.38 nam prikazuje škandal »koroška dečka« v Klippingu, kjer je zelo dobro razvidno, da ima ta škandal dve velike rasti (27. 4. 2016 in 30. 5. 2016) ter dva velika padca (23. 6. 2016 in 23. 10. 2016). Dne 26. 4. 2016 je potekala novinarska konferenca v Celju o delu Centra za socialno delo Velenje, ki je obravnaval primer koroških dečkov. Konec maja 2016 je bilo veliko poročanja o podpori ministrici Anji Kopač Mrak s strani koalicijskih partnerjev. V tem času je bila ministrica Anja Kopač Mrak tudi na zagovoru pri premierju Miru Cerarju. Datum 23. 6. 2016 sovpada z dogodki o aktualnih koalicijskih razmerjih v luči neuspešnega poskusa razrešitve ministrice. Datum 23. 10. 2016 pa sovpada z dogodki o napovedi druge interpelacije proti ministrici, ki jo je napovedala stranka SDS.

Slika 6.38: Padeč/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – »koroška dečka«, Kliping

Slika 6.39 nam prikazuje škandal »koroška dečka« v portalu MMC, kjer je zelo dobro razvidno, da je bil le en velik padeč čustev, in sicer 6. 4. 2016, ko je ministrica Anja Kopač Mrak sklicala prvo novinarsko konferenco po izbruhu škandala »koroška dečka«.

Slika 6.39: Padec/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – »koroška dečka«, MMC

Dne 7. 4. 2016 je bil zaznan velik padec čustev glede na predhodni zapis (-13283%)⁴⁶, zato smo ta zapis odstranili, da so bolj vidni padci in rasti čustvene analize ostalih zapisov, kar prikazujemo v Slika 6.40. Močen padec čustev kot odziv na zapise v medijih smo zabeležili dne 26. 5. 2016, ko so mediji poročali o usklajevanju koalicijskih strank glede podpore ministrici. Datum 16. 6. 2016 sovpada z razpravo in glasovanjem o interpelaciji ministrice. Datum 20. 10. 2016 pa je zaznamovala odločitev Vrhovnega sodišča RS z dne 19. 10. 2016. Slednje je pravomočno ugotovilo, da so delavci CSD kršili zakonodajo in osnovne človekove pravice do družinskega življenja, ki se izvršuje obojestransko, saj obsega odnos med vsemi osebami, ki v družinski skupnosti živijo oziroma so v družinski skupnosti živeli, torej so kršili pravice starima staršema in vnukoma.

V poletnih mesecih od 24. 6. 2016 pa vse do 27. 9. 2016 čustva počasi naraščajo. V tem času je v medijih možno prebrati zapise glede aktivnosti resorja, ki ga vodi ministrica: o družinskem zakoniku, programih aktivne politike zaposlovanja, o razpisu za sofinanciranje ustanovitve medgeneracijskih centrov in drugih aktivnostih Ministrstva RS za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti. Na grafu je zaznan velik skok, preko 500 odstotkov v pozitivno smer dne 27. 9.

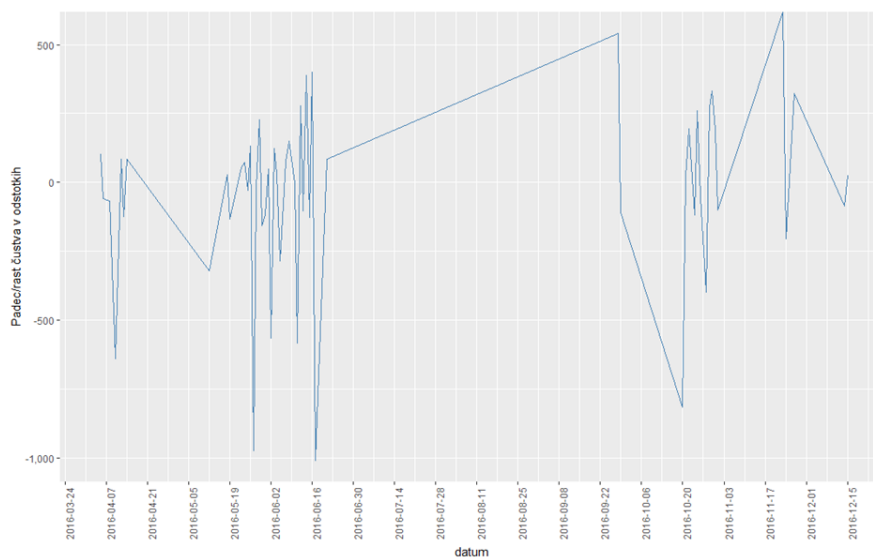
⁴⁶ 6. 4. 2016 je ministrica Kopač Mrak sklicala novinarsko konferenco na temo »koroških dečkov«, o čemer je poročala večina medijev, zato je bilo zabeleženo veliko zapisov.

2016. Na ta dan je ministrica v Državnem svetu RS nagovorila udeležence posveta o evropskem stebru socialnih pravic z naslovom »Kakšen naj bo evropski socialni model v prihodnje« (MDDSZ 27. september 2016). S tem je podala predlog o bolj socialni Evropi, ki je osrednjega pomena za bolj solidarno in pravičnejšo ekonomsko in monetarno unijo.

Naslednji največji pozitiven odklon pa smo zabeležili dne 25. 11. 2016, ko zapisi dosegajo rast čustev preko 700 odstotkov. Na ta dan odmeva v medijih izjava ministrice ob mednarodnih dnevih boja proti nasilju nad ženskami. Ministrica opozori na sprejeto novelo Zakona o preprečevanju nasilja v družini, kjer je uzakonjena ničelna toleranca do nasilja.

Dne 25. 11. 2016 ministrica obvesti javnost o novi ureditvi, ki ureja drugačen način koriščenja očetovskega dopusta. V letu 2017 bo oče upravičen do 50 koledarskih dni očetovskega dopusta. 25 koledarskih dni očetovskega dopusta bo plačanega, saj zanje država zagotavlja očetovsko nadomestilo. Za ostalih 25 koledarskih dni pa bo država zagotavljala plačilo prispevkov za socialno varnost (MDDSZ 25. november 2016).

Slika 6.40: Padec/rast čustev v odstotkih na podlagi analize AFINN z uporabo shifterjev – »koroška dečka«, MMC

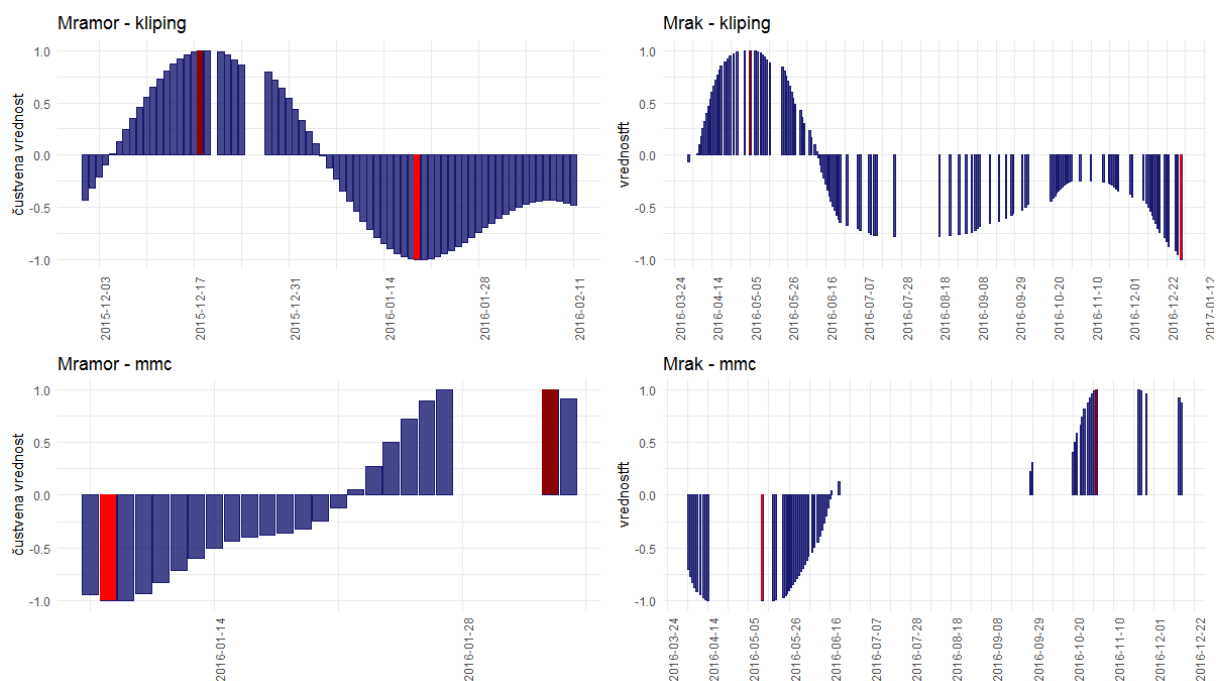

6.2.3.8 Fourierjeva transformacija

S Fourierjevo transformacijo je možno opisati valovno obliko krivulje kot funkcijo časa, prostora, ali neke druge spremenljivke, zato smo ta pristop v nadaljevanju tudi mi izkoristili pri analizi naših podatkov. Fourierjeva transformacija je tako matematično orodje, ki nam pokaže, kako pretvoriti valovno obliko v njene sinusoidne komponente. Fourierjeva transformacija pretvori neko funkcijo v odvisnosti od časa v različne frekvence, ki to funkcijo sestavljajo. Transformacija nam tako nudi vpogled, kako so se čustva gibala (padala/rasla po datumih) v nekem časovnem obdobju, kar je prikazano na Slika 6.41.

Slika 6.41: Fourierjeva transformacija čustvene analize

6.2.4 Prepoznavanje entitet

Dosedanje naše raziskave nudijo spoznanje, da je v naši analizi velika količina podatkov v nestrukturiranem besedilnem formatu, zato jih je bilo treba obdelati tako, da so uporabni za strojno učenje in odkrivanje vzorcev. Ena takšnih obdelav zahteva izločitev vseh vnaprej določenih subjektov, na primer oseb, organizacij, lokacij, datumov itd. Takšna obdelava je del tega, kar je znano kot ekstrakcija podatkov, posebna naloga pridobivanja vnaprej določenih subjektov pa se imenuje prepoznavanje entitete. Prepoznavanje entitet smo opravili v Azure Machine Learning Studiu (<https://studio.azureml.net/>). Postopek zaznave entitet s tem orodjem prikazujemo v Prilogi G, rezultate tega postopka pa v nadaljevanju.

Prepoznavanje entitet je koristno pri iskanju odnosov med različnimi interesnimi subjekti. V škandalu »stalna pripravljenost« pri Klippingu smo dobili naslednje rezultate:

- lokacije: 4811
- organizacije: 3474
- osebe: 14654

Prvih pet zaznanih oseb:

- Dušan Mramor 1503
- Mramor 1395
- Miro Cerar 1108
- Cerar 1029
- Maja Makovec 857

Rezultati prepoznavanje entitet v škandalu »stalna pripravljenost« pri Klippingu torej kažejo, da je prvih pet zaznanih oseb Dušan Mramor, Mramor, Miro Cerar, Cerar in Maja Makovec Brenčič.

V škandalu »stalna pripravljenost« pri MMC je zaznanih entitet mnogo manj, in sicer skupaj 1030:

- lokacije: 272
- organizacije: 74
- osebe: 684

Prvih pet zaznanih oseb je podobnih kot pri Klippingu, le da Majo Makovec Brenčič zamenja oseba Pahor:

- Cerar 153
- Mramor 113
- Miro 23
- Miro Cerar 12
- Pahor 7

Zaznava entitet v škandalu »koroška dečka« pri Klippingu vrne 2212 zaznav, in sicer:

- lokacije: 377
- organizacije: 563
- osebe: 1272

Prvih pet zaznanih oseb:

- Anja Mrak 94
- Miro Cerar 72
- Cerar 50
- Mrak 36
- Anja Mrak Kopač 30

Rezultati prepoznavanja entitet v škandalu »koroška dečka« pri Klippingu tako kažejo, da sta zaznani osebi v tem škandalu pravzaprav le Anja Kopač Mrak in Miro Cerar.

Zaznava entitet v škandalu »koroška dečka« pri MMC vrne 785 zaznav, in sicer:

- lokacije: 215
- organizacije: 84
- osebe: 486

Rezultati prvih pet zaznanih oseb pa poleg oseb pri Klippingu zaznajo še osebo Karl Erjavec:

- Cerar 50
- Mrak 23

- Erjavec   16
- Anja Mrak   11
- Miro   9

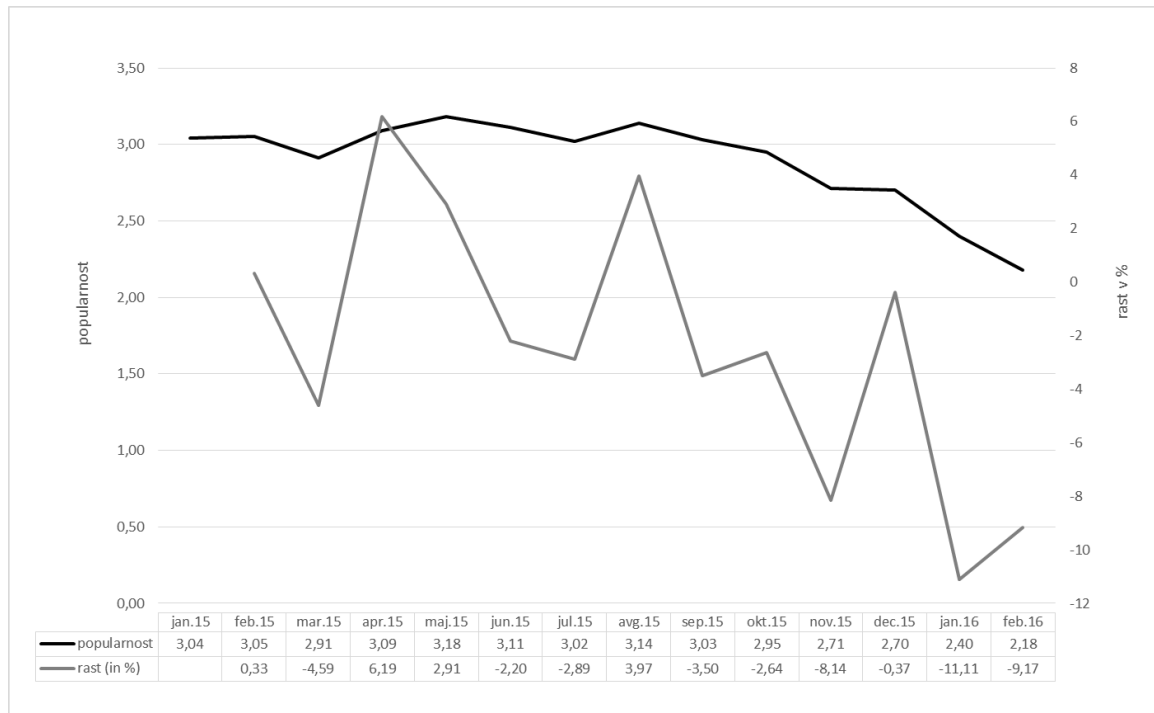
6.3 Lestvica priljubljenosti

Odgovora na peto in šesto raziskovalno vprašanje smo pridobili na podlagi kvalitativne študije lestvice priljubljenosti slovenskih politikov, ki meri priljubljenost politikov in strank. Analizo javnega mnenja smo tako izdelali v dveh časovnih obdobjih (pred političnim škandalom in po njem) ter na podlagi tega ocenili položaj politične moči ministra Dušana Mramorja in ministrice Anje Kopač Mrak ter položaj največjih političnih strank v slovenskem političnem prostoru, kar prikazujemo v nadaljevanju. Politični položaj je bil tako ocenjen v smislu priljubljenosti politika ali stranke novembra leta 2015 (pred škandalom) in novembra leta 2016 (po škandalu).

6.3.1 Priljubljenost ministra Dušana Mramorja

Slika 6.42 prikazuje priljubljenost v času od januarja 2015 do februarja 2016. To je zadnje obdobje, ko lestvica še beleži Dušana Mramorja. Presečne številke skrivajo precejšnje razlike med trajanjem političnega škandala, kar je jasno razvidno iz Slika 6.42, kjer je prikazana priljubljenost in rasti/padci te priljubljenosti. Grafični prikaz priljubljenosti Dušana Mramorja prikazuje, da je politični škandal imel vpliv in je škodoval priljubljenosti Dušana Mramorja, saj je bil padec priljubljenosti kar za 30 %. Trdimo lahko, da je imelo poročanje o izplačilu stalne pripravljenosti v akademski sferi v času dekanovanja ministra Dušana Mramorja velik vpliv na njegovo priljubljenost, ki jo meri lestvica priljubljenosti slovenskih politikov. Iz te analize lahko dodatno zaključimo, kako poguben oziroma manifestiven je takšen negativen vpliv poročanja.

Slika 6.42: Priljubljenost ministra Dušana Mramorja

Vir: www.ninamedia.si in lastni izračuni 2017.

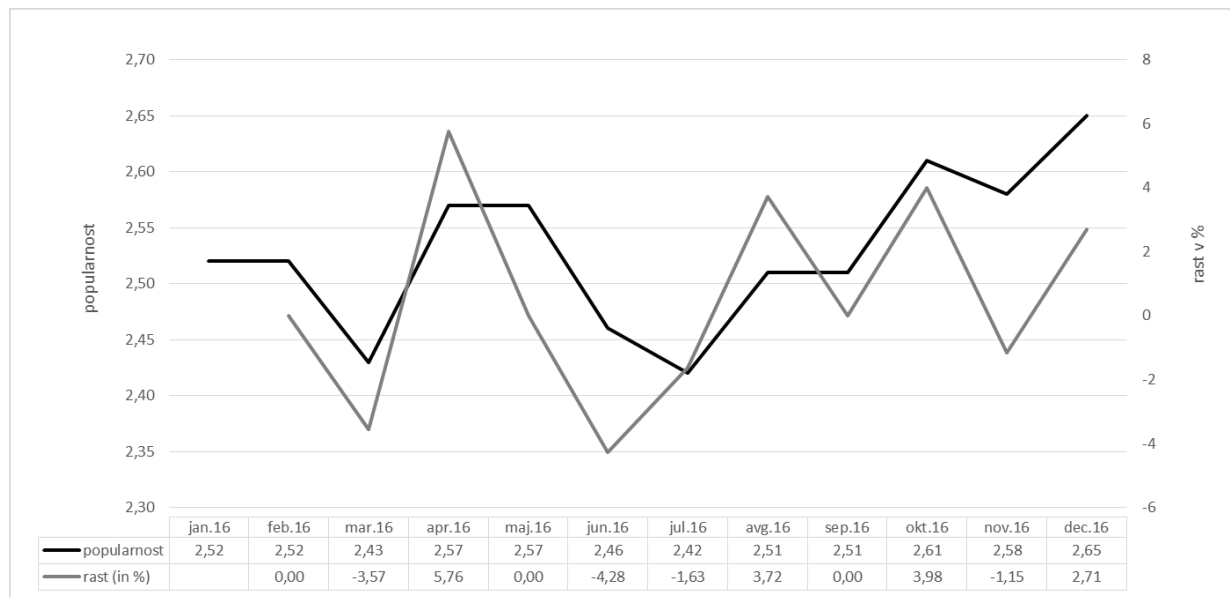
Na koncu zgodbe finančni minister odstopi. Ni neposredno navedeno, da je bil ta politični škandal glavni razlog za njegov odstop, vendar naša analiza kaže, da je izgubil verodostojnost in legitimnost, ki je potrebna za uspešno opravljanje te funkcije (Eisenegger 2009, 11, 16). Če posamezniki menijo, da je izvajanje politike in političnih procesov dobro in da je obravnava poštena, potem zaupajo vladi tudi tisto, česar načeloma ne podpirajo. Če pa sodijo, da je izvajanje politike slabo, nepravilno, potem bodo verjetno vlado obravnavali kot nepošteno in nezanesljivo (Whiteley in drugi 2016, 249). Minister, s svojo pripadajočo politično močjo, je zaradi pristranskega, pogosto površnega in nedorečenega poročanja najprej izgubil javno podporo, nato legitimnost in verodostojnost ter na koncu svoj politični položaj in politično moč.

6.3.2 Priljubljenost ministrice Anje Kopač Mrak

Slika 6.43 prikazuje priljubljenost Anje Kopač Mrak v času od januarja 2016 do decembra 2016. Presečne številke kažejo, da je bila priljubljenost ministrice v začetku leta (januar in februar 2016)

na enaki ravni, marca pa je priljubljenost ministrice drastično padla. Kljub izbruhu škandala »koroška dečka« je priljubljenost ministrice v aprilu 2016 narasla, maja 2016 pa je ohranjala nespremenjeno vrednost. Dogodki, povezani z zagovorom o svojem delu pri premierju Miru Cerarju konec maja 2016, interpelacija, vložena s strani SDS, in politična nesoglasja v koaliciji so povezani s padcem priljubljenosti Anje Kopač Mrak junija 2016 za 4,28 odstotka. Padec se nadaljuje tudi julija 2016, vendar nato avgusta 2016, oktobra 2016 in decembra 2016 sledi rast, tako da je konec leta 2016 priljubljenost ministrice večja, kot je bila v začetku leta 2016. Grafikon priljubljenosti Anje Kopač Mrak prikazuje, da je politični škandal imel vpliv in je tudi škodoval njeni priljubljenosti, vendar pa padec ni bil tako očiten kot pri finančnem ministru Dušanu Mramorju. Trdimo lahko, da je imelo poročanje o koroških dečkih vpliv na časovno nihanje v priljubljenosti, ki ga meri lestvica priljubljenosti slovenskih politikov. Pregled priljubljenosti političnih strank v letu 2016 jasno pokaže, da je politična stranka SD (katere vidna članica je ministrica za delo Anja Kopač Mrak) s tem škandalom pridobila, saj bi po mnenju priljubljenosti novembra 2016 dobila 12,5 odstotka volivcev (8,5 odstotka januarja 2016), medtem ko je politična stranka SDS (ki je vlagala interpelacije zoper ministrico) podporo volivcev izgubila (z 17,8 odstotka januarja 2016 na 14,1 odstotka decembra 2016).

Slika 6.43: Priljubljenost ministrice Anje Kopač Mrak

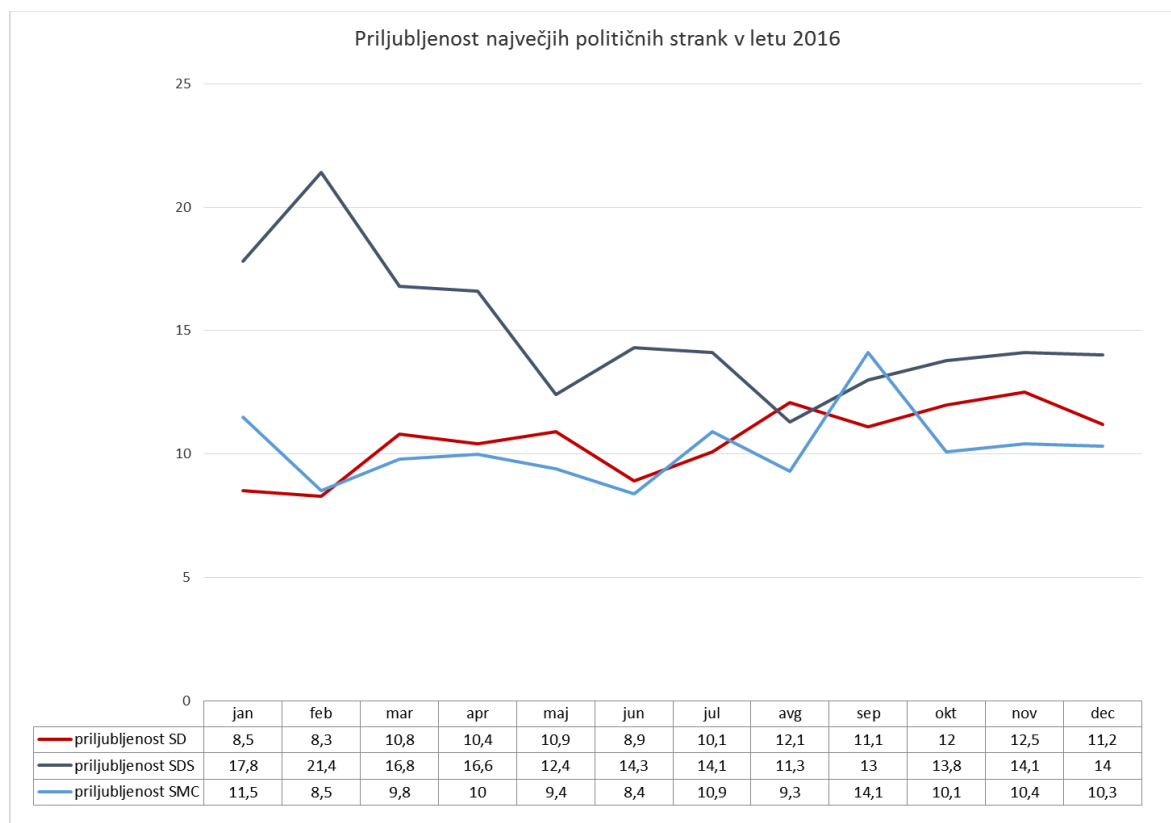

Vir: www.ninamedia.si in lastni izračuni 2017.

6.3.3 Priljubljenost političnih strank in glavnih političnih akterjev

In končno, pogledjmo še dogajanje na političnem parketu v letu 2016, ko sta se zgodila oba obravnavana politična škandala. Potrdimo lahko našo domnevo, da je politični škandal orodje za spremembo razmerij sil med političnimi strankami, kar prikazujemo na Slika 6.44, ki prikazuje priljubljenost političnih strank SD, SMC in SDS v letu 2016.

Slika 6.44: Priljubljenost največjih političnih strank v Sloveniji, 2016

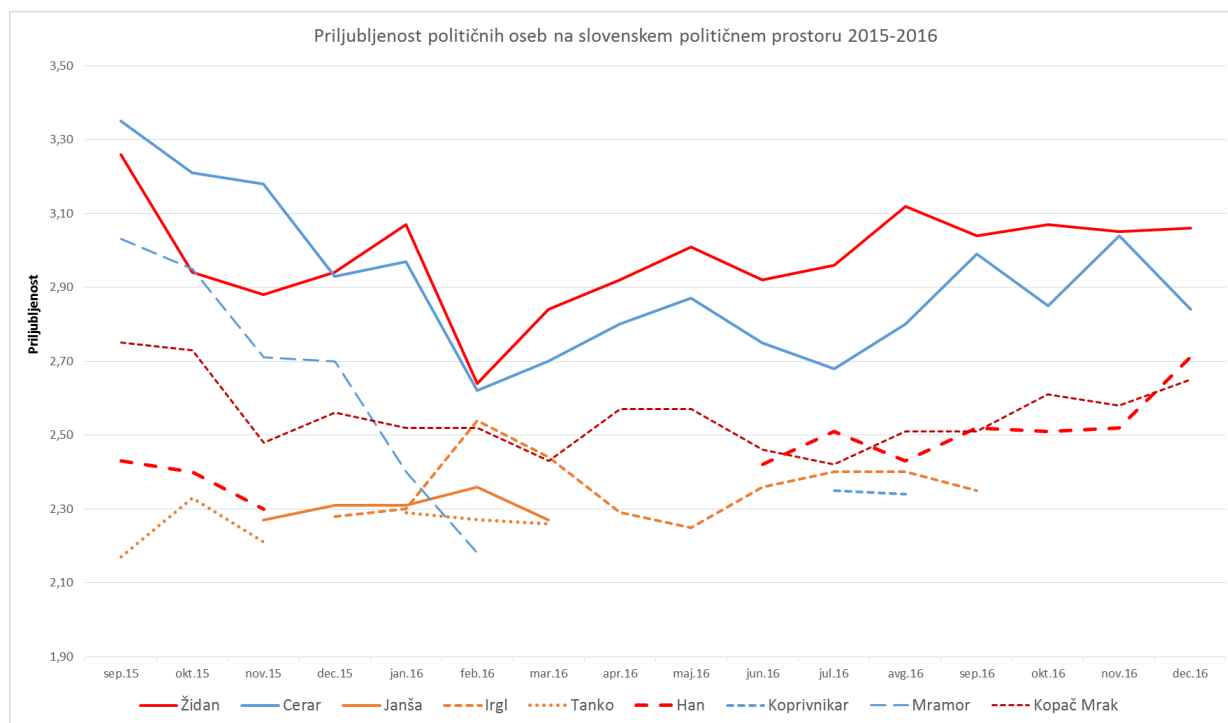
Vir: www.ninamedia.si in lastni izračuni, 2017.

Priljubljenost največjih političnih strank v Sloveniji v letu 2016 zelo niha – slika 6.42. Priljubljenost največje vladne stranke SMC februarja 2016 precej pade (–26,1 odstotka), medtem ko največja opozicijska stranka SDS pridobi na priljubljenosti (+20 odstotkov). To je čas političnega škandala »stalna pripravljenost«. Konec marca 2016 se zgodi drugi obravnavani politični škandal – škandal »koroška dečka«, katerega akterka je ministrica Anja Kopač Mrak, vidna članica SD. Vse od takrat naprej SDS izgublja priljubljenost, medtem ko SD počasi, a

vztrajno pridobiva priljubljenost med volivci. Po končanih obeh obravnavanih političnih škandalih je politična moč največjih političnih strank repositionirana. Največ je izgubila politična stranka SDS (22 odstotkov), nadalje vladajoča SMC (11 odstotkov) ter politična stranka SD, ki je v letu 2016 (kljub dvema interpelacijama njihove ministrice) beležila kar 31-odstotno rast priljubljenosti med volivci.

V doktorski disertaciji nas je v nadaljevanju zanimala tudi prerazporeditev politične moči akterjev (političnih oseb) in političnih strank zaradi obeh političnih škandalov, zato v nadaljevanju analiziramo tudi njihovo priljubljenost v slovenskem političnem prostoru.

Slika 6.45: Priljubljenost posameznih političnih oseb

Vir: www.ninamedia.si in lastni izračuni, 2017.

Na Slika 6.45 prikazujemo priljubljenost posameznih slovenskih političnih oseb od septembra 2015 do decembra 2016. Spremljali smo priljubljenost prvakov posameznih političnih strank – Miro Cerar, Dejan Židan in Janez Janša, obeh akterjev v proučevanih političnih škandalih – Dušan Mramor in Anja Kopač Mrak, ter posameznikov, ki so bili pomembni pri razpletu teh dveh političnih škandalov – Boris Koprivnikar, Jože Tanko, Eva Irgl in Matjaž Han.

Politično dogajanje v letu 2016 in posledično spremembe političnih sil zaznamujejo begunska kriza (vse od konca leta 2015), pogajanja o plačah in napredovanjih v javnem sektorju, interpelacije ministrov, škandala »dodatki za stalno pripravljenost« in »koroška dečka«, arbitražni sporazum in zaključek škandala Patria.

Premier Cerar je bil zaradi teh tem stalno na očeh javnosti, zato tudi njegova priljubljenost na lestvici priljubljenosti slovenskih politikov v letu 2016 beleži vzpone in padce. Evropska begunska kriza je izbruhnila leta 2015 s povečanjem prihoda beguncev in migrantov v Evropsko unijo preko sredozemskega morja in Južne Evrope. Slovenija s svojim geografskim (J Evropa) in političnim (schengen) položajem tako predstavlja »vrata« v svet Evropske unije. Priljubljenost prvaka vladajoče stranke Cerarja opazno pada od konca leta 2016 pa vse do februarja 2016, ko je na najnižji ravni v preučevanem obdobju. V začetku leta 2016 beležimo burno politično dogajanje, saj se javnost, sindikati in vlada ukvarjajo s škandalom »dodatki za stalno pripravljenost«. Delo finančnega ministra Mramorja smo že predstavili, zato bomo tukaj poudarili le najpomembnejše dogodke, ki so zaznamovali njegovo delo. Slovenija je v začetku leta 2016 uvedla davčne blagajne za ponudnike blaga in storitev, ki poslujejo z gotovino z namenom zmanjšanja sive ekonomije. Znano je, da je 18. januarja 2016 Mramor ocenil, da je zaradi prejemanja dodatkov za stalno pripravljenost izgubil zaupanje javnosti, zato je premierju ponudil odstop, a ga ta ni sprejel. Cerar je v javnosti poudarjal, da je Mramor pomemben člen njegove vlade, a je bil pri tem očitno sam. Analiza lestvice priljubljenosti slovenskih politikov kaže, da je ministra Mramorja politični škandal »dodatki za stalno pripravljenost« zbrisal z lestvice, saj ga od marca 2016 ni več na njej. Pri tem je treba poudariti tudi to, da čas sovpada s stavko policistov, ki se je začela v času begunske krize in ki je povečala pogajalsko moč policijskima sindikatoma ravno v začetku leta 2016, ko izbruhne škandal o »dodatku za stalno pripravljenost« v javnem sektorju. Vlada in sindikati javnega sektorja 28. januarja 2016 začnejo pogajanja v skladu z dogovorom, sprejetim leta 2015, ki predvideva dogovor o plačah v javnem sektorju do leta 2019 in odpravo anomalij.

Ministrovanje Mramorja označuje politika varčevanja ali »zategovanja pasu«, vendar je zaradi škandala »dodatki za stalno pripravljenost« njegova politična moč oslABLJENA. Prav zato je pogajalska pozicija ministra za javno upravo Koprivnikarja, s sindikati javnega sektorja, močnejša. Dne 9. junija 2016 se vlada in sindikati javnega sektorja znova vrnejo za pogajalsko mizo in

nadaljujejo pogajanja o plačah in napredovanjih v javnem sektorju. Mesec junij 2016 zaznamuje delo ministra Koprivnikarja, saj mu po 323 dneh stavke policije uspe podpisati stavkovni sporazum med vlado in policijskima sindikatoma. Zaradi burnega in dinamičnega dogajanja s sindikati mediji večkrat omenjajo ministra Koprivnikarja, zato je tudi med anketirano populacijo bolj prepoznaven. Zaradi večje prepoznavnosti se minister Koprivnikar prvič pojavi na lestvici priljubljenosti julija 2016 in na njej ostane še avgusta 2016, ko ga na lestvici ni več zaznati.

S sprostitvijo varčevalnega ukrepa se je plačna lestvica v javnem sektorju 1. septembra 2016 vrnila na stanje pred junijem 2013. Ker gre za progresiven dogovor, so večje zvišanje zabeležili bolje plačani uslužbenci⁴⁷. V avgustu, ko finančni minister ni bil več Mramor, je SDH Ministrstvu za finance RS posredovala predlog sprememb strategije upravljanja kapitalskih naložb države, v katerem predlaga nekatere spremembe pri klasifikaciji naložb⁴⁸. Vse to se dogaja v času, ko vlada išče primernegega finančnega ministra. Mateja Vraničar Erman, dotedanja državna sekretarka, je 21. septembra 2016 postala prva slovenska finančna ministrica. Že 27. septembra 2016 je državni zbor sprejel mini davčno reformo, s katero je želela vlada prerazporediti davčna bremena v korist znižanja stroškov dela in povečati konkurenčnosti poslovnega okolja⁴⁹.

Marca 2016 se vlada sooča s prvo interpelacijo v tem letu, v kateri opozicijski NSi in SDS zunanjemu ministru Karlu Erjavcu med drugim očitata zgrešeno, preveč »prorusko« zunanjo politiko in odgovornost za zaplete z arbitražo s Hrvaško⁵⁰. Interpelacija ni izglasovana.

Marca 2016 odmeva sprejetje sklepa vlade o ustanovitvi posebnega projektnegega podjetja 2TDK⁵¹ za drugi železniški tir Koper–Divača. Projekt drugi tir je krojil politiko do konca leta 2016, še danes ni zaključen in je še vedno predmet javnih razprav.

---

⁴⁷ Državo je to v letu 2016 stalo 13, v letu 2017 pa 40 milijonov evrov.

⁴⁸ Finančni minister Mramor je poskušal zagotoviti zajamčene donose podjetij in posledično napolnitev državnega proračuna, kar je pomenilo, da mu SDH ni bil preveč naklonjen.

⁴⁹ Sveženj, sprejet po dolgem usklajevanju (še v času ministrotvanja Mramorja) in ob nezadovoljstvu večjega dela gospodarstva, vsebuje spremembo lestvice za odmero dohodnine ter ugodnejšo davčno obravnavo nagrad za poslovno uspešnost. Izpad proračunskih prihodkov bo deloma nadomeščen z zvišanjem davka od dohodkov pravnih oseb za dve odstotni točki na 19 odstotkov, na katerega je sicer državni svet izglasoval veto.

⁵⁰ 30. junija je arbitražno sodišče za določitev meje med Slovenijo in Hrvaško sporočilo, da bo nadaljevalo z delom. Sklenilo je, da je Slovenija kršila arbitražni sporazum, a kršitve niso tako hude, da bi Hrvaška lahko izstopila iz sporazuma ter da sodišče ne bi moglo neodvisno in nepristransko sprejeti končne ralsodbe.

⁵¹ Za podjetje, ki bo sprva v 100-odstotni lasti države, bo država namenila do 200 milijonov evrov, preostanek naj bi dobili prek strateških partnerjev, evropskih mehanizmov in posojil. Podjetju bo država podelila koncesijo za gradnjo

Na izredni seji državnega zbora 25. aprila 2016 odstopi ministrica za kulturo Julijana Bizjak Mlakar. Premier Miro Cerar je razrešitev predlagal med drugim zaradi nepripravljenosti ministrice na izvršitev vladnih sklepov glede vzdrževanja idrijskega rudnika, ki je na seznamu kulturne dediščine Unesca.

Konec junija 2016 je zunanji minister Karl Erjavec zaradi zapletov v zvezi z arbitražo ponudil odstop, a ga premier ni sprejel. Zaradi tega v juniju in juliju beležimo močan padec priljubljenosti Mira Cerarja in stranke SMC.

Konec leta 2016 poslanska skupina SMC v parlamentarno proceduro vloži predlog spremembe zakona o praznikih in dela prostih dnevih, po katerem bi bil 2. januar znova dela prost dan, in si tako dvigne priljubljenost stranke v javnosti.

Največji vzpon na lestvici priljubljenosti februarja 2016 zabeleži Irglova, ki napreduje za enajst mest. Prav tako na lestvici priljubljenosti napreduje njen strankarski kolega Janez Janša. Eva Irgl, kot predsednica komisije za človekove pravice, je na lestvici prisotna od decembra 2015, zaradi dogodkov, povezanih s polpreteklo zgodovino in povojnimi pomori. Kot predsednica Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti je bila aktivna tudi od aprila dalje v zvezi s peticijo in podpisami glede primera koroških dečkov. Junija 2016 je sklicala sejo komisije, na kateri so obravnavali kršenje človekovih pravic v primeru koroških dečkov. Eva Irgl je prisotna na lestvici priljubljenosti do septembra 2016, ko lestvico zapusti.

Prvaka stranke SDS Janeza Janšo tudi v letu 2016 najbolj zaznamuje škandal Patria, zaradi katerega je v zadnjih letih deležen veliko medijske pozornosti. Škandal Patria je v letu 2016 doživel svoj zaključek 2. februarja 2016. Janez Janša na vrhovno sodišče vloži zahtevo za varstvo zakonitosti v zvezi z odločitvami o zastaranju zadeve Patria. Ustavno sodišče je aprila 2015 razveljavilo sodbo, po kateri so bili Janša, Črnkovič in Krkovič spoznani za krive v zadevi Patria. Janša na množičnih shodih z naslovom »V obrambo Slovenije« aprila 2016 opozarja na izseljevanje mladih in na to, da naj bi vlada begunsko krizo izkoriščala za krepitev volilnega telesa. Na lestvici priljubljenosti slovenskih politikov je Janša od decembra 2015 do marca 2016, ko družbo najbolj priljubljenih politikov zapusti. Na samem dnu razpredelnice priljubljenih politikov so marca 2016 razvrščeni

---

drugega tira, ki je dobil tudi gradbeno dovoljenje ministrstva za okolje; prva pripravljalna gradbena dela na trasi naj bi se začela že konec leta.

vidni predstavniki SDS Janša, Irgl, Gorenak in Grims. Tanko, predlagatelj interpelacije ministrice Kopač Mrak zaradi škandala koroških dečkov, ostane na lestvici do marca 2016, potem pa jo tudi on zapusti in se nanjo vrne šele decembra 2016. Kot prvopodpisani, Tanko na vlado naslovi Priporočilo v zvezi s cenzuro na javnem zavodu RTVS⁵², s katerim meni, da je treba okoliščine, ki pomenijo ogrožanje nalog, ciljev in poslanstva, ki naj bi ga RTVS imela po zakonu, razčistiti in v okviru pristojnosti odbora sprejeti sklepe, ki bodo zagotovile uresničevanje poslanstva RTVS.

Dne 23. novembra 2016 je državni zbor obravnaval interpelacijo proti celotni vladi, ki jo je vložila SDS. Sejo so po 16-urni razpravi sklenili z odločanjem o sklepu SDS, ki ga je večina zavrnila. Prvak SDS Janez Janša je poudaril, da je vlada po več kot polovici mandata uresničila le deset odstotkov zavez iz koalicijskega sporazuma. Premier Miro Cerar je zavrnil vse očitke ter napovedal, da bo vlada nadaljevala razvojno naravnano pot.

Marca 2016 si na lestvici najbolj opomore ministrica Anja Kopač Mrak, ki pridobi štiri mesta. Še vedno pa odmeva sprejetje načrta za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leti 2016 in 2017⁵³. Konec marca 2016 se prične škandal »koroška dečka«. Podrobno dogajanje škandala smo prikazali že v študiji primera, zato v nadaljevanju podajamo le dogodke, ki so zaznamovali politično dogajanje v zvezi s Kopač Mrakovo. Koalicija za otroke, znana po nasprotovanju družinskemu zakoniku na referendumu decembra 2015, ki se je 26. maja 2016 preimenovala v Gibanje za otroke in družine, je napovedala vključitev v politiko. Maja 2016 je državni zbor sprejel zakon o partnerski zvezi, ki za istospolne pare uvaja enake pravne posledice kot za zakonca, a brez možnosti posvojitve in postopkov biomedicinske oploditve. Konec maja Upravno sodišče RS v zadevi koroških dečkov presodi, da je bil odvzem v nasprotju z ustavo in Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic. Upravna inšpekcija je ugotovila tudi nezakonito ravnanje CSD Slovenj Gradec pri obravnavi vloge starih staršev za izdajo dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti ter da je CSD Velenje pri obravnavi primera kršil pravila upravnega postopka. Vrhovno sodišče je 14. junija zavrnilo pritožbo babice na sklep upravnega sodišča, ki je zavrnilo njeno zahtevo za začasno odredbo, s katero bi dečka vrnili starima staršema. Junija 2016 ministrica Kopač Mrak preneha tudi drugo interpelacijo, ki jo je SDS vložila zaradi primera koroških dečkov, čeprav je DeSUS

---

⁵² Zaradi prenosa dokumentarnega filma Dosje: JLA po prenosu proslave ob Dnevu suverenosti 25. oktobra 2016.

⁵³ Težak je približno 183 milijonov evrov in naj bi bilo vanj vključenih približno 49.000 ljudi.

interpelacijo podprl. V tem času pade njena priljubljenost, na lestvici pa se pojavi Matjaž Han, vodja poslanske skupine SD in njen glasnik. V medijih Han pogosto podaja stališča stranke in poslanske skupine glede dela njihove ministrice Kopač Mrak ter v zvezi s koroškima dečkoma in ostalimi dejavnostmi resornega ministrstva.

6.4 Sklepi analize

V empiričnem delu doktorske disertacije smo s čustveno analizo analizirali zapise, ki so poročali o obeh političnih škandalih, in sicer »stalna pripravljenost« in »koroška dečka«. Cilj je bil ugotoviti razpoloženje javnosti ob lansiranju zapisov o objavljenih škandalih ter vpliv teh zapisov na politično moč posameznikov v obeh političnih škandalih. Indikator polarnosti so predstavljale vrednosti čustvene analize, ki so lahko pozitivne, negativne ali zavzemajo nevtralno vrednost. To lahko pomaga politikom, ki so vpleteni v poročanje o političnem škandalu, oceniti »občutljivost« poročanja. Za doseganje tega cilja smo izvedli klasifikacijo čustev.

Za lažjo interpretacijo in preglednost rezultatov v Tabela 6.12 prikazujemo primerjavo le-teh.

Tabela 6.12: Primerjava rezultatov analiziranih političnih škandalov

	Stalna pripravljenost	Koroška dečka
Vir podatkov	Kliping (+ Twitter, Facebook) in platforma MMC	Kliping (+ Twitter, Facebook) in platforma MMC
Analizirano časovno obdobje	1. 12. 2015 do 11. 2. 2016	31. 3. 2016 do 1. 1. 2017
Število zapisov	9548	8692
Povprečna dolžina zapisa	942 (Kliping) in 259 (MMC)	4761 (Kliping) in 306 (MMC)
Največkrat uporabljene besede	Kliping: mramor, pripravljenost MMC: stalna pripravljenost, cerar, mramor	Kliping: koroška dečka, delo, kopač MMC: koroška dečka, otrok
Povprečna stopnja razpoloženja (čustva/sentimenta)	Kliping: <ul style="list-style-type: none"> • Bing: 0,054 • NRC: 0,357 • AFINN: 0,153 MMC: <ul style="list-style-type: none"> • Bing: -0,019 • NRC: 0,128 • AFINN: -0,060 	Kliping: <ul style="list-style-type: none"> • Bing: 0,096 • NRC: 0,309 • AFINN: 0,138 MMC: <ul style="list-style-type: none"> • Bing: -0,069 • NRC: 0,136 • AFINN: -0,111
Lestvica priljubljenosti ministra oz. ministrice	Padec priljubljenosti ministra za 30 %, po odstopu lestvica Vox populi ministra več ne zaznava.	Nihanja med trajanjem škandala. Ob koncu leta 2016 je višja kot na začetku leta 2016.
Posledice škandala	Odstop ministra Mramorja s položaja zaradi osebnih razlogov. EF UL je s 1. 1. 2016 prenehala izvajati Pravilnik o stalni pripravljenosti. Sodnega epiloga še ni; dodatek za stalno pripravljenost še vedno prejema vsak osmi javni uslužbenec.	Dvakrat vložena interpelacija s strani opozicijske SDS. Dečka ostajata pri rejnikih. Sodni postopki so končani. Reorganizacija CSD. Nov Družinski zakonik.

Analiza je vključevala več korakov predobdelave. Prvič, predobdelava je vključevala: odstranitev besedila brez ustrezne informacije, pretvorbo besedil v majhne črke, odstranitev nepotrebnih besed (angl. *stopwords*) in *stemming*. Drugič, za pridobivanje čustev iz besedil smo uporabili leksikalni pristop (NRC, AFINN in Bing). Vsi ti koraki so omogočili izvedbo čustvene analize, ki je dragocena zaradi možnosti spremljanja, kako se bralci počutijo v realnem času (Kwon, Kim in Kim 2013). Množični mediji omogočajo takojšnje zbiranje in izmenjavo informacij ter imajo potencial za povezovanje občinstev v mreže, soustvarjanje in interaktivnost (Mergel 2013a, Mergel 2013b). Razvoj interneta je prinesel inovacije, ki zagotavljajo priložnost za vključevanje informacij in mnenj bralcev pri oblikovanju novic na inovativen način ter tako povečujejo preglednost izmenjanih informacij in sodelovanje javnosti pri diskusiji. Podatkovno rudarjenje spletnih mest nam omogoča vpogled v zaznavanje in razpoloženje skupnosti, poleg tega pa tudi zmanjšuje stroške in omejen doseg tradicionalnih metod zbiranja teh podatkov (telefonsko, pošto raziskovanje ipd.). Večina doslej opravljenih raziskav je bila narejena na podlagi zapisov na družbenem omrežju Twitter, saj je to platforma, ki se pogosto uporablja za hitro izmenjavo informacij s sledilci (Thelwall, Buckley in Paltoglou 2011). V pričujoči disertaciji smo s pomočjo Mediatoolkita zbrali zapise z dveh družbenih omrežij – Twitter in Facebook. Poleg tega je čustvena analiza zajemale še podatke iz Klipinga in komentarje bralcev platforme RTV Slovenija, MMC. Po zadnjih raziskavah Ninamedia tri četrtine populacije Slovenije, stare od 18 do 75 let, spremlja družbena omrežja, kar predstavlja milijon in 116 tisoč volivcev. Pomen posameznih družbenih omrežij se krepi, saj družbena omrežja omogočajo neposredno komunikacijo politika (ali politične stranke) s ciljno skupino (Kos 2018). Sandra Bašić Hrvatina pa še dodaja, da ta neposredna komunikacijska povezava z volivci omogoča politikom, da se izognejo kritičnemu novinarskemu poročanju.

Za politični škandal »stalna pripravljenost« smo tako analizirali 9548 zapisov, medtem ko je analiza za škandal »koroška dečka« preučevala 8692 zapisov. Povprečna dolžina zapisov je bila pri škandalu »koroška dečka« večja pri obeh virih podatkov v primerjavi s škandalom »stalna pripravljenost«. Na podlagi algoritma za analizo sentimenta je bila povprečna stopnja razpoloženja v viru Kliping pozitivna, medtem ko dva leksikona (Bing in AFINN) v platformi MMC kažeta rezultat negativnega razpoloženja. Opravljena analiza je pokazala, da so komentarji (MMC) precej

bolj negativni kot novice (Kliping), ki so poročale o obeh političnih škandalih. Rezultati so v skladu s študijami (Chmiel in drugi 2010; Pörksen in Detel 2014), ki so dokazale, da še posebej novice, ki so negativno oblikovane (kot je npr. škandal), pogosto sprožajo enostranske in obsodilne komentarje. Lee in Jang (2010) sta ugotovila, da so objavljeni enostranski komentarji in komentarji neodobranja vodili do degradiranega zaznavanja problema. Študija Lee (2012) je nadalje potrdila ugotovitve, da so bralci spletnih novic uporabili komentarje drugih neznanih komentatorjev kot relevantno informacije, da bi si lahko zagotovili javno poglobljeno osebno mnenje o določenem vprašanju. Študija Jouston, Hansen in Nisbett (2011), ki je analizirala učinke komentarjev v zvezi s spletnim novinarskim člankom, je prikazovala dva politična kandidata. V študiji so identičnemu članku spremenili komentarje in ugotovili, da so pri udeležencih študije, ki so bili izpostavljeni komentarjem, ko so napadali političnega kandidata, zaznali negativno mnenje o teh kandidatih. Tudi študija (Anderson, Brossard, Scheufele, Xenos in Ladwig 2014) je razkrila, da lahko nenavadne pripombe in komentarji sistematično vplivajo na dojetje drugih bralcev o perečih vprašanjih. Sikorski (2016a) je raziskoval, kako enostranski komentarji bralcev vplivajo na zaznavanje škandalov in zahtevane kazni zaradi škandalnega vedenja. Rezultati njegove študije so pokazali, da komentarji bralcev bistveno vplivajo na to, kako bralci spletnih novic zaznavajo in ocenjujejo škandal.

Sumarno lahko sklepamo, da se mnenje ljudi premakne v negativno smer glede škandalizirane osebe ali stranke. Na škandal gledamo kot na komunikacijsko situacijo, v kateri javnost obsoja vedenje škandaliziranega akterja, ki (domnevno) krši normo. V primeru političnega škandala moramo upoštevati:

- mnenje ljudi se večinoma nanaša na medijsko poročanje, zato je lahko pristransko zaradi mnenja, ki so ga izrazili poročevalci (novinarji, komentatorji),
- politik, vpleten v politični škandal, poskuša čim bolj zmanjšati vpliv na svoj ugled z različnimi ukrepi (PR, konference, izjave za javnost), ki lahko zelo pozitivno vplivajo na mnenje ljudi,
- odziv ljudi na določen dogodek ni povezan samo s tem dogodkom (škandalom), temveč so pomembne tudi predhodne izkušnje vpletenega akterja.

Vse naštetu vpliva na razplet političnega škandala in zaznavanje (domnevne) kršitve škandaliziranega politika. Metodološki del disertacije je jasno pokazal, da (1) ljudje slepo zaupajo

medijskemu poročanju, (2) proaktivno komuniciranje škandaliziranega politika bistveno zmanjša negativne posledice škandala, kar se je še posebej pokazalo na primeru ministrice Kopač Mrak. Previdna in domišljena izbira besednih zvez in stavkov pri poročanju o (domnevni) kršitvi v javnosti lahko izzove negativna čustva in negativne odzive. V obdobju izven volitev večina političnega komuniciranja poteka prek medijev, kjer politične stranke bijejo boj za politično moč. Mediji tako občinstvu pošiljajo »prikaze realnosti«, ki lahko vplivajo na oblikovanje stališč o družbenem okolju. Moč medijev lahko neopazno postane vir manipulacij, zato se škandali uporabljajo tudi kot dogodki za spremembo političnih razmerij moči.

7 ZAKLJUČEK

Glavni namen doktorske disertacije je bil konceptualno zastaviti fenomen političnega škandala v okvir koncepta razmerja političnih moči in ugotoviti, kako politični škandal vpliva na ugled posameznega politika, udeleženega v političnem škandalu.

Škandal se danes uporablja predvsem za poimenovanje medijskega dogodka, ki razkriva, da posamezna javno izpostavljena osebnost (domnevno) krši moralna ali legalna pravila določene družbe in države. Praviloma se spregleda celotno generiranje škandala, ki ga je možno razumeti samo iz razmerij političnih moči.

Politični škandal poskuša zmanjšati politično moč političnim akterjem, proti katerim je ta škandal uperjen, in hkrati povečati ali vsaj ohraniti politično moč in vpliv akterjev in političnih sil, ki sprožajo škandal. Ker je politična moč relacijska kategorija, ki se pretaka med političnimi silami in političnimi akterji, se dogaja, da lahko tudi napadeni akter iz škandala izide z več moči, kot jo je imel pred škandalom, in tudi z višjim ugledom.

Politični škandali imajo za legitimacijo političnega sistema tudi pozitivno funkcijo, saj utrjujejo vtis, da politični sistem deluje dobro, ker odkriva nepravilnosti, razgalja nelegalne in nemoralne dejavnosti političnih sil ter tako državljanem obvešča o vsem, kar je ključno za zdravo demokracijo. Seveda hkrati z dvigovanjem legitimnosti sistema sejejo dvom v delovanje posameznih akterjev in utrjujejo prepričanje in predsodek, da je politično delovanje že nemoralno in v precej velikem obsegu tudi nelegalno.

Raziskovalno vprašanje, ki je predstavljalo izhodišče našega raziskovanja, je bilo:

Kako politični škandal vpliva na prerazporeditev politične moči in kakšno vlogo imajo pri tem mediji, ki so predvsem ali celo zgolj posredniki politične moči?

Naša raziskava se je podrobno ukvarjala s študijo dveh primerov – politični škandal v primeru finančnega ministra Dušana Mramorja zaradi prejemanja dodatka za stalno pripravljeno v času njegovega dekanovanja na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani in politični škandal v primeru

ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak zaradi odvzema in namestitve koroških dečkov v rejniško družino. Naša naloga je bila, da pokažemo, kako se je v obeh primerih s škandaliziranjem ravnanj ministra in ministrice spremenilo razmerje moči v političnem prostoru in da sta oba škandala izšla iz političnih motivov. Škandala se nista zgodila slučajno, ker je novinar naključno odkril javnosti skrito dejstvo in ravnanje, zaradi neke naključne napake, temveč zaradi sproducirane »napake«, ravnanja, ki je bilo narejeno za sporno v obeh primerih. Pokazali smo, da je politični škandal zavezan logiki politike, kar pomeni, da je vezan na interese posameznih političnih sil in akterjev z namenom, da se repositionirajo moči v političnem prostoru. Politični škandal torej ni neka samorasla zgodba, temveč je na cilj naravnana in zavestno vodena dejavnost političnih sil, katere samo en del poteka na očeh javnosti.

Ker smo želeli dokazati, da politični škandal vpliva na prerazporeditev politične moči, smo analizirali tudi priljubljenost političnih strank na slovenskem političnem parketu. Obe analizi sta bili narejeni s pomočjo lestvice priljubljenosti slovenskih politikov. Na osnovi pridobljenih podatkov lahko trdimo, da je minister Dušan Mramor imel veliko politično moč in visok ugled v javnosti.

Naša naloga je bila dokazati, da je bil finančni minister škandaliziran ne zaradi objektivne napake, ki je slučajno prišla na plan, temveč da je šlo za politični škandal, ki so ga vodili politični akterji za spremembo političnih razmerij moči: da bi zmanjšali ali celo odstranili njegov vpliv na delo vlade RS ter da bi drugi centri moči in drugačne politike prišli bolj do izraza. Mramor v vladi ni bil samo minister, eden od ministrov, članov vlade ali tehničnega osebja, temveč tudi glavni ekonomist, trd pogajalec do sindikatov in »krotilec koalicijskih in drugih proračunskih apetitov« (kot so ga nekateri poimenovali).

V primeru ministrice za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anje Kopač Mrak je šlo za veliko manj vplivno ministrico in za njen ugled, ki je bil vezan predvsem na vodenje resorja in njeno pozicijo v stranki SD.

V prvem delu smo zajeli spoznanja o moči in nemoči v politologiji, pri čemer smo izpostavili politične voditelje, za katere se sodi, da so »močni«, ker so sposobni dosegati zastavljene cilje tudi

takrat, ko se jim to neposredno poskuša preprečiti. V disertaciji smo predstavili politično moč, ki jo razumemo kot sposobnost akterja vplivati na druge udeležence, da bi dosegel zastavljeni politični izid. Hkrati smo s predstavitvijo koncepta politične moči opredelili tudi nekaj kategorij virov moči, ki posameznikom omogočajo, da dosežejo svoje želje in cilje prek ekonomskih, družbenih in političnih procesov. Koncept moči meri predvsem, kako lahko ljudje, vlade in interesne skupine, t. j. akterji, prisilijo druge, da delajo stvari, ki so pogosto proti njihovi volji in proti njihovim interesom, zato je treba upoštevati politične odnose in institucije, na podlagi katerih posameznik uživa politično moč. Opredelili smo glavne teoretične razlike med različnimi vrstami politične moči in poskušali pojasniti nove izzive političnega vodenja moči. Osredotočili smo se na ugled oziroma priljubljenost kot ene od dimenzij politične moči, ki jo lahko merimo. Gre za družbeni konstrukt, ki predstavlja splošno soglasje o tem, kako drugi vidijo posameznika. Meritev velikosti ugleda temelji na oceni udeležencev, ki ne sodelujejo v procesu odločanja, ampak ga prek poročanja medijev in politike spremljajo, saj vsebinske lastnosti politika v novicah pokrivajo javno mnenje o njem. Zanimalo nas je, v kolikšni meri se zaradi uporabe političnih škandalov kot političnih dogodkov spremeni politična moč posameznih akterjev v teh dogodkih, kjer smo politično moč merili kot pozicioniranje politične stranke in škandaliziranega politika v očeh javnosti.

Tretje poglavje doktorske disertacije obravnava politični škandal na področju političnega komuniciranja, kjer smo se naslanjali na koncept političnega škandala, ki ga je razvil Thompson in se v sodobnih razpravah pogosto uporablja. Politični škandal razumemo kot škandal, v katerega je vpletena politična osebnost oziroma politična figura, ki postane tarča medijev. Poleg te politične figure je treba upoštevati tudi politične odnose in institucije, na podlagi katerih ta posameznik uživa politično moč. S sistematičnim pregledom številnih študij o razširjenosti političnih škandalov smo ugotovili, da so danes škandali deležni več pozornosti kot kdajkoli prej zaradi spreminjajočega se družbenega okolja (tabela 3.3). Analiza raziskav o razširjenosti političnih škandalov kaže, da opredelitev in operacionalizacija škandalov ostajata nejasni, kar onemogoča bolj precizno merjenje političnih škandalov. V ožjem smislu izraz »škandal« pomeni nemoralno dejanje. V politični komunikologiji pa se je v preteklih desetletjih pojavilo posebno razumevanje pojma, ki ga je treba razlikovati od ožjega smisla. V razširjeni kombinaciji različnih pristopov in na podlagi široko sprejete osnovne definicije Thompsona (2000) in drugih predstavnikov (npr. Lull in Hinerman

1997, Keppling 2012, Entman 2012, Allern in Pollack 2012) lahko določimo osrednje značilnosti koncepta škandala:

- dejanski ali domnevni prestopki: škandale zaznamuje dejstvo, da dejansko predstavljajo ali celo predvidevajo prestopke norm, vrednot ali moralnih konceptov družbe;
- razkritje in javna razprava: pogoj škandala je, da je domneven prestop, ki je bil do sedaj neznan, dostopen širši javnosti prek javne razprave in obtožb javnosti;
- povezanost oseb in/ali institucij: škandali so vedno povezani s pogojem, da se kršitve lahko pripišejo posameznim akterjem, to je osebam, organizacijam ali ustanovam, ki so pomembni kot nosilci tvorci in posledic teh dejanj, saj je to edini način, da se lahko izvede škandal.

Za politologijo je jasno, da so škandali del političnega procesa. Ti so vedno nameren poseg v politična razmerja sil, zato je tudi jasno, da škandal sproži neka politična sila in nek akter s povsem politično namero. Škandal se nikoli ne začne s kakšno novico ali poročilom o tem, da je kdo od politikov ravnal neprimerno ali narobe. Škandal se začne takrat, ko je tovrstna nerodnost ali napaka v oceni političnih nasprotnikov primerno orodje za diskvalifikacijo v obstoječem razmerju sil, ki upošteva tudi senzibilnost javnosti oz. volilnega telesa za tovrstno temo.

Na podlagi teh opredeljenih značilnosti škandala so zato škandali vedno povezani s posredovanjem množičnih medijev, saj to omogoča javno razpravo in obtožbe, kar je pogoj za bolj podprto ogorčenje nad prestopki.

Znatno pozornost smo namenili vlogi medijev v političnem komuniciranju, ki je osredje področje medijskih in komunikacijskih študij, saj se ukvarja s procesi sporazumevanja pri distribuciji moči, nastajanju kolektivno zavezujočih odločitev in avtoritativno alokacijo vrednot v družbi. Prav zaradi velike odvisnosti od komunikacije med političnimi akterji, javnostjo in mediji je raziskovanje političnega komuniciranja zelo pomembno. Skozi pregled razvoja komunikologije in javnega mnenja smo iskali dokaze o možnih spremembah v političnem komuniciranju. Prišli smo do spoznanja, da so komunikacijske tehnologije na pomemben način spremenile in ustvarile nove oblike delovanja in interakcij ter hkrati spremenile način odziva posameznikov v družbenem okolju. Edinstvenost nove medijske tehnologije ni samo dvosmerni pretok informacij in možnost

odziva nanje, temveč tudi to, da ljudem omogočajo ustvarjati medsebojne interakcije. Uporabniki so tako ustvarjalci in hkrati prejemniki informacij in vsebin. S spremembo komunikacijskih tehnologij je posameznik dobil priložnost, da sam postane ustvarjalec medijskih vsebin, našo realnost pa so začeli ustvarjati mediji – dogodki, ki jim množični mediji pripisujejo največ pozornosti so v očeh javnosti namreč najpomembnejši (Poler Kovačič 2002,772). Novice o politiki so torej izid zelo konkurenčne igre, v kateri nastopajo akterji političnega komuniciranja (politiki, množični mediji in javnost). Žilič Fišer (2007, 27) opredeli izraz množični mediji kot sredstvo komuniciranja, ki deluje v velikih razsežnostih in se dotika skoraj vsakega posameznika v družbi. Pomembnost množičnih medijev je torej v njihovem fenomenu, ki se nanaša na univerzalnost v dosegu, veliki razširjenosti (popularnosti) in javnem značaju. Dotakne se tudi odnosa množičnih medijev do politike, pri čemer navaja (prav tam):

- množični mediji so ključni element v demokratični politiki, saj tvorijo komunikacijsko polje in kanale za široko razpravo ter razširjajo različne informacije in stališča;
- množični mediji so sredstvo za uveljavljanje moči tistih, ki imajo privilegiran dostop do njih (politiki in predstavniki vlade).

Skozi pregled komunikacijskih teorij in modelov smo iskali odgovor na vprašanje o tem, kakšen pomen imajo mediji v družbi in na kakšen način so skozi zgodovino povezani z vprašanjem aktivnosti občinstva, ki se spreminja in prilagaja novim komunikacijskim načinom. Pri različnih komunikacijskih teorijah ne gre le za drugačne poudarke, temveč se teorije razlikujejo predvsem glede na to, kakšno vlogo imajo tako občinstvo kot posamezniki, ki so vključeni v takšno vrsto komuniciranja. Zanimalo nas je tudi, kako se množično občinstvo prilagaja novim priložnostim in pogojem, ki jih prinaša nova medijska tehnologija.

Spremembe v sodobnem političnem komuniciranju je mogoče razumeti v dveh različnih, vendar med seboj tesno povezanih dimenzijah v trikotniku političnega komuniciranja. Horizontalna dimenzija opisuje odnos med političnimi strankami in mediji, vertikalna pa interakcijo med političnim komuniciranjem elite na eni strani in javnostjo kot končnim prejemnikom teh sporočil na drugi.

Prišli smo do spoznanja, da se je politično komuniciranje spremenilo zaradi razvoja komunikacijskih tehnologij, ki niso spremenile le vzorcev v načinih komuniciranja, ampak so posredno povzročile tudi spremembe v družbeni strukturi, kulturi in okolju. Poročanje o političnih novicah je nedvomno politični proces. Vloga novinarjev in urednikov kot političnih akterjev v tem procesu nenehno narašča, saj ti določajo, katere teme bodo pokrivali, kaj bodo zanemarili in kako jih bodo uokvirili, da bodo dosegli številno občinstvo. Vpliv medijskega poročanja lahko opišemo kot »učinek novic«, saj so nekatere politične odločitve sprejete kot odziv na izpostavljene novice.

Novi koncept političnega komuniciranja ustvarja dileme, kakšno je politično komuniciranje danes in kako se je spremenila vloga sprejemnikov v tem procesu. Tako smo pozornost namenili spremembam v razmerjih med akterji političnega komuniciranja. Ugotavljamo, da nov način komuniciranja temelji na reprezentacijah v množičnih medijih (Splichal 1997, 39) in da se je spremenila vloga občinstva. Občinstvo je bilo v tradicionalni množični komunikaciji le prejemnik informacij, danes pa mu internet omogoča, da se odziva na izrečeno. Prav ta »svoboda« pa zahteva od bralcev zdravo mero razuma in lastno poizvedbo o dejstvih, ugotavljanje, kaj je res in kaj ne, in ne naslanjanje na mnenja novinarjev ali drugih bralcev. Seveda je pri poplavi vseh informacij, ki so danes na voljo, to nemogoče. Medije tako lahko zaznavamo kot okno, skozi katerega sprejemniki zaznavajo realnost, ki jih obkroža, saj lahko s pomočjo »prikazov realnosti«, ki jih mediji pošiljajo občinstvu, vplivajo na oblikovanje stališč o naravi družbenega okolja. To deluje kot ogledalo pojavov, dogodkov in težav, ki skušajo pokazati svoj natančen odsev, saj medij predstavlja areno, kjer se pred očmi celotne javnosti zaznavajo, razgrinjajo, pojasnjujejo in temeljito preverjajo demokratični procesi. Medij deluje kot filter, ki prikazuje in pojasnjuje vsebino prek selektivne izbire, saj le ta določa okvir legitimne javne razprave (Splichal 1997, 336). Medij je kot forum ali prostor, kjer se soočajo različne ideje in stališča med akterji političnega komuniciranja. Deluje kot pregrada, ki ločuje prejemnike (občinstvo) od resničnosti prek zabave ali oglaševanja. Prepričuje jih o svojem pogledu na svet, saj z ustvarjanjem potrošniške kulture in režiranjem želja javnosti ekonomska sfera nadzira širše področje družbenega življenja, ki vključuje tudi njegove politične vidike.

Nove oblike komuniciranja omogočajo komentiranje bralcev in hitrejše povezovanje (širjenje informacij), zato je pomembno upoštevati učinke in posledice obeh okolij – medijsko poročanje na eni in spletni dialog na drugi strani.

Naša teza, ki smo jo izpostavili, je, kako lahko poročanje o (domnevnih) kršitvah vpliva na zaznavanje ljudi. Osredotočili smo se na vprašanja, kdo so akterji v političnem škandalu in kdo je vpleten v politični škandal ter kakšne so posledice posameznega političnega škandala. Tako smo v zadnjem delu doktorske disertacije proučevali čustveno zaznavanje bralcev ob medijskem poročanju o dveh političnih škandalih. Zanimalo nas je, kako je mogoče vplivati z medijskem poročanjem na zaznavanje političnega škandala pri sprejemnikih in kako poročanje vpliva na priljubljenost politika v očeh javnosti.

Prišli smo do spoznanja, da je bil minister Mramor škandaliziran ne zaradi objektivne napake, ki je slučajno prišla na plan, temveč da je šlo za politični škandal, ki so ga vodili politični akterji z namenom spremembe političnih razmerij moči. Minister Mramor je bil znan kot »krotilec koalicijskih in drugih proračunskih apetitov«. S političnim škandalom so tako zmanjšali njegov vpliv na delo vlade RS, kar je dalo moč drugim centrom in drugačnim politikam, ki so s tem dosegle večjo veljavo. Drugič, minister Mramor je po »velikem razkritju«, ki je vodilo v škandaliziranje, »priznal napako«, vrnil denar in odstopil s položaja zaradi osebnih razlogov. Analiza lestvice priljubljenosti (Slika 6.42) prikazuje 30-odstotni padec priljubljenosti ministra Mramorja. Na tej osnovi zaključimo, da je politični škandal »stalna pripravljenost« imel vpliv in je škodoval priljubljenosti ministra. Nikjer ni neposredno navedeno, da je bil ta politični škandal glavni razlog za njegov odstop, vendar je jasno, da sta verodostojnost in legitimnost potrebni kategoriji za uspešno opravljanje političnih funkcij. Posamezniki so na podlagi predstavljenega poročanja medijev očitno zaključili, da obnašanje ministra Mramorja ni bilo primerno, hkrati pa nepravilno, zato so delo ministra Mramorja obravnavali kot neverodostojno in potencialno moralno sporno. Minister Mramor je najprej izgubil javno podporo, nato legitimnost in verodostojnost ter nazadnje tudi svoj politični položaj.

Ugotovili smo da je imela ministrica Kopač Mrak v primerjavi z ministrom Mramorjem manjši vpliv in s tem povezan ugled, ki je bil vezan predvsem na vodenje resorja in njeno pozicijo v stranki

SD. V njenem primeru gre za zavrnitev odgovornosti, saj je odločitev nenazadnje sprejel Center za socialno delo Velenje in ona v tovrstno odločanje ni bila vključena. Ministrica Kopač Mrak je bila deležna dveh interpelacij v državnem zboru, ki ju je vložila opozicijska stranka SDS, vendar je ni nobena spodnesla niti ji zmanjšala ugleda in politične moči, temveč je ugled tako Mrak Kopačeve kot njene stranke celo narasel. V njenem primeru je šlo predvsem za temo družine. SDS je hotela temo prevzeti novonastali stranki, ki je prav s temo družine vstopila v politični prostor. Ker ni bila tarča ministrice, temveč tema, je jasno, da sta se obe interpelaciji zvrstili ne z namenom, da pade ministrica, temveč z namenom, da se SDS utrdi kot stranka, ki najbolj relevantno pokriva družino, skrbi za njeno opredelitev in podporo v konservativnem delu političnega telesa. Stranka SDS je za potrebe svojega pozicioniranja kot stranke, ki skrbi za klasično družino, naprtla politično odgovornost ministrici. V procesu obeh interpelaciji je imela namen predvsem, da slovenskemu volilnemu telesu dokaže, da je najbolj zavzet zagovornik klasične družine. To je naredila v odnosu do novo nastajajoče stranke GOD, ki bi lahko s tem edinim poudarkom prevzela del volilnega telesa SDS. Ta maneuver se je stranki SDS posrečil, saj stranki GOD ni uspelo pridobiti potrebnega zagona in se zavihteti na pozicijo, ki bi ogrozila prvenstvo SDS na polu desne sredine. Naša analiza kaže, da prava tarča interpelacije in celotnega škandaliziranja na primeru »koroških dečkov« ni bila ministrica, temveč je bil cilj pozicioniranje strank na desni sredini. Glede na to, da stranki GOD v javnomnenjskih anketah ni uspelo prestopiti volilnega praga in se je zato že začela povezovati v predvolilne koalicije, lahko trdimo, da je stranki SDS maneuver v celoti uspel. Škandal je bil v službi repozicioniranja politične moči oziroma preprečitve tovrstnega prerazporejanja.

S pregledom analize medijev in s pomočjo analize njihovega poročanja v obeh primerih smo prikazali pomen in moč medijskega poseganja v politična razmerja s poročanjem, komentiranjem ali na splošno s pokrivanjem teme. V pregled smo vzeli 9648 zapisov v zvezi s političnim škandalom »stalna pripravljenost« in 8692 zapisov v zvezi s političnim škandalom »koroška dečka« (Tabela 6.1) in izvedli čustveno analizo, na podlagi katere smo ocenili razpoloženje polarnosti novic in komentarjev v konkretnih primerih političnega škandala.

Metoda temelji na tehniki in obdelavi naravnega jezika, besedilni analizi in polarizaciji stavkov do predmeta (Pang in Lee 2008). S to analizo smo pridobili »odzive na podlagi vpliva«, s katerimi

bralci zaznavajo medijsko poročanje. Čustvena analiza omogoča ocenjevanje sodb o medijskem poročanju v primeru (Etter in drugi 2018, 62–63):

- a) velikih količin podatkov,
- b) razvijanja časovno občutljivih meritev,
- c) razvijanja sodb o poročanem dogodku s strani javnosti.

Z analizo razpoloženja se tako lahko dopolnijo konvencionalne meritve ugleda akterjev v političnem škandalu.

Povprečna dolžina zapisov je bila pri škandalu »koroška dečka« večja pri obeh virih podatkov v primerjavi s škandalom »stalna pripravljenost«. Na podlagi algoritma za analizo sentimenta je bila povprečna stopnja razpoloženja v viru Kliping pozitivna, medtem ko dva leksikona (Bing in AFINN) v platformi MMC kažeta rezultat negativnega razpoloženja. Opravljena analiza je pokazala, da so komentarji (MMC) precej bolj negativni kot novice (Kliping), ki so poročale o obeh političnih škandalih. Z raziskavo smo potrdili dognanja nekaterih avtorjev (Chmiel in drugi 2010; Pörksen in Detel 2014), kar kaže, da še posebej novice, ki so negativno oblikovane (kot je npr. škandal), pogosto sprožajo enostranske in obsodilne komentarje. Tudi ostale študije potrjujejo naše navedbe (Lee in Jang 2010; Jouston, Hansen in Nisbett 2011; Anderson, Brossard, Scheufele, Xenos in Ladwig 2014; Sikorski 2016a), da komentarji bralcev lahko bistveno vplivajo na to, kako bralci spletnih novic zaznavajo in ocenjujejo škandal. Ugotavljamo, da je razumevanje vpliva medijev na svoje občinstvo pomembno predvsem, kako in zakaj oziroma pod vplivom katerih notranjih in zunanjih dejavnikov poteka oblikovanje medijskih in drugih informativnih novic, kar je v literaturi znano kot teorija okvirjanja. Naša analiza je pokazala, da mediji s svojim poročanjem in okvirjanjem škandala vplivajo na mnenja in razpoloženja sprejemnikov, to pa se naprej odraža v priljubljenosti politikov in političnih strank, ki jo meri lestvica Vox populi. Priljubljenost posameznega politika in/ali politične stranke je pomembna, saj sta priljubljenost in moč sorazmerno povezani. Večja priljubljenost pomeni večjo moč vplivanja na odločitve ali agendo vlade oziroma politične stranke, kar se kaže v lažjem doseganju svojih interesov, in seveda obratno.

V obdobju izven volitev so mediji postali glavni kanal v procesu političnega komuniciranja, zato jih lahko označimo za posrednike politične moči. Poudarjamo, da nove tehnologije ponujajo hitro, lahko in relativno poceni participacijo javnosti pri družbenih vprašanjih. Omogočajo dostop do

političnih informacij in motivirajo bralce, da sodelujejo v javni razpravi. To pa odpira prostor za več lažnih novic, s katerimi politični akterji in/ali mediji poskušajo vplivati na javno mnenje. Dejstvo, da nekatere politične stranke v Sloveniji že uporabljajo lažne profile in plačane spletne komentatorje (Kos 2016) ter da imajo ti komentarji vpliv na bralce novic, še bolj utrjuje našo tezo, da se oba primera škandalov nista zgodila slučajno, temveč zaradi sproducirane (domnevne) napake, ki je bila prikazana kot sporna. Primera sta izšla iz političnih motivov in sta vezana na interese posameznih političnih sil in akterjev z namenom, da se repositionirajo moči v političnem prostoru (Slika 6.44). Zaključimo lahko, da politični škandal ni neka samorasla zgodba, temveč je ciljno naravnana in zavestno vodena dejavnost političnih sil, ki samo v enem delu poteka na očeh javnosti.

Izvorni prispevek doktorske disertacije k razvoju znanosti na področju političnih škandalov in njegovega vpliva na repositioniranje politične moči se nanaša na pristop proučevanja tega pojava, pri čemer so izsledki proučevanja in ugotovitve prispevali k novim teoretičnim spoznanjem. Z metodološkega vidika doktorska disertacija predstavlja pomemben prispevek k proučevanja tega fenomena, saj je uporabljena čustvena analiza (angl. *sentiment analysis*) kot nova metoda obdelave jezika, besedilne analize in polarizacije stavkov. Izvirni prispevek se nanaša na vpeljšavo političnega škandala kot enote proučevanja in s tem povezan načrt za proučevanje izbrane tematike, ki se osredotoča na čustvovanje bralcev v odnosu na medijsko poročanje o (domnevnih) kršitvah vpletenih v politični škandal.

Koncepti, teoretične in empirične predpostavke ter ugotovitve obravnavane teme v doktorskem delu omogočajo generiranje platforme znanja, ki ima lahko v praksi aplikativno vrednost. Prav gotovo pa doktorska disertacija odpira vprašanja za nadaljnje raziskovanje.

8 LITERATURA

- Achter, P. (2003). Scandal as usual. *The Review of Communication*, (3) 1, 64–67.
- Allen, N. (2016). Using Political Scandal to Limit Social Justice. V H. Mandell, & G. Masullo Chen (ur.), *Scandal in a Digital Age* (str. 29–40). Palgrave Macmillan.
- Allern, S., & Pollack, E. (2012). Scandalous! The Mediated Construction of Political Scandal in Four Nordic Countries. V S. Allern, A. Kantola, E. Pollack, & M. Blach-Ørste (ur.), *Increased scandalization. Nordic political scandals 1980–2010* (str. 29–50). Goteborg: Nordicom.
- Asp, K. (2007). Fairness, Informativeness, Scrutiny. The Role of the News Media in Democracy. *Nordicom Review*, 31–49.
- Bachrach, P., & Baratz, M. (1962). Two Faces of Power. *American Political Science*, 56, 947–952.
- Bagheri, E., Zafarani, R., & Barouni-Ebrahimi, M. (2009). Can reputation migrate? On the propagation of reputation in multi-context communities. *Knowledge-Based System*, 410–420.
- Baldwin, S. (2000). Interactive Social Science in Practice: New Approaches to the Production of Knowledge and their Implications. *Science and Public Policy*, 23 (3), 183–194.
- Balkin, J. M. (1999). How mass media simulate political transparency. *Cultural Values*, 3(4), 393–413.
- Bašić-Hrvatín, S. (2007). www.irdo.si. Dostopno prek www.irdo.si/skupni-cd/cdji/cd-irdo-2007/images/referati/sandra_basic.pdf
- Bašić-Hrvatín, S. (2013). Drznost, drznost, še in še drznost. *Časopis za kritiko znanosti*, 41 (254), 72–83.
- Bateson, G. (1972). *Steps to Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution and Epistemology*. San Francisco: Chandler.
- Bennett, W. L., & Entman, R. M. (2001). *Mediated politics: communication in the future of democracy*. Cambridge University Press.
- Bhatti, J., Hansen, K. M., & Olsen, A. L. (2013). Political hypocrisy: The effect of political scandals on candidate evaluations. *Acta Politica*, 1–21.

- Blumer, H. (2007). Množica, javnost in javno mnenje. V S. Splichal (ur.), *Komunikološka hrestomatija 3: Teorije javnega mnenja* (str. 153–160). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Bobbio, N. (1987). *The Future of Democracy*. Cambridge: Polite Press.
- Böcking, T. (2007). Sportskandale in der Presse: Thematisierungsmuster und ihre gesellschaftlichen Folgen. *Publizistik*, 52 (4), 502–523.
- Boulianne, S. (2011). Stimulating or reinforcing political interest. *Political Communication*, 28, 147–162.
- Bowler, S., & Karp, J. A. (2004). Politicians, scandals, and trust in government. *Political Behavior*, 26 (3), 271–287.
- Brants, K., & Voltmer, K. (2011). *Political Communication in Postmodern Democracy*. Palgrave Macmillan UK.
- Bryant, J., & Miron, D. (2004). Theory and Research in Mass Communication. *Journal of Communication*, 54 (4), 622–704.
- Bulc, G. (2003). Serijski morilci - mačk. Moralna panika in mladinsko prestopništvo. *Teorija in praksa*, 40 (2), 245–265.
- Burnett, R., & Marshall, D. P. (2003). *Web Theory: An Introduction*. London: Routledge.
- Carroll, C., & McCombs, M. (2003). Agenda-setting effects of business news on the public's images and opinions about major corporations. *Corporate Reputation Review*, 6, 36–46.
- Clarke, H. D., Feigert, F. B., Seldon, B. J., & Stewart, M. C. (1999). More time with my money: leaving the house and going home in 1992 and 1994. *Political Research Quarterly*, 62, 67–85.
- Clegg, S. (1989). *Frameworks of Power*. London: Sage.
- Corner, J., & Pels, D. (2003). *Media and the Restyling of Politics*. London: Sage.
- Cottle, S. (2006). Mediated rituals: beyond manufacturing consent. *Media, Culture and Society*, 28(3), 411–432.
- Cultip, S. M., Center, A. H., & Broom, G. M. (2006). *Effective Public Relations*. London: Prentice/Hall International.
- Dahl, R. (1957). The Concept of Power. *Behavioral Science*, 2, 201–215.
- Dahl, R. (1961). *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. Hew Haven: Yale University Press.

- Davis, A. (2003). Public Relations and News Sources. V S. Cottle (ur.), *News, Public Relations and Power* (str. 27–42). London: Sage.
- Deephouse, D. L. (2000). Media reputation as a strategic resource: An integration of mass communication and resource-based theories. *Journal of Management*, 6, 1091–1112.
- Demirhan, K. (2017). Scandal Politics and Political Scandal in the Era of Digital Interactive Media. V K. Demirhan, & D. Cakir-Demirhan (ur.), *Political Scandal, Corruption, and Legitimacy in the Age of Social Media* (str. 25–50). Hershey: IGI Global.
- Denton, R., & Woodward, G. (1990). *Political Communication in Amerika*. New York: Praeger.
- Dewey, J. (2007). Javnost in njeni problemi. V S. Splichal (ur.), *Komunikološka hrestomatija 3* (str. 127–136). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Dimock, M. A., & Jacobson, G. C. (1995). Checks and choices-the house bank scandals impact on voters in 1992. *Journal of Politics*, 57, 1143–1159.
- Dowding, K. (1991). *Rational Choice and Political Power*. Aldershot: Edward Elgar.
- Dowding, K. (1996). *Power*. Buckingham: Open University Press.
- Ehrat, J. (2011). *Power of Scandal: semiotic and pragmatic in mass media*. Toronto: University of Toronto Press Incorporated.
- Eisenegger, M. (2009). Trust and reputation in the age of globalisation. V J. Klewes, & R. Wreschniok, *Reputation Capital* (str. 11–22). Berlin: Springer-Verlag.
- Emerson, R. (1962). Power-dependence relations. *American Sociological Review*, 27(1), 31–41.
- Entman, R. (2004). *Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy*. University of Chicago Press.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58.
- Entman, R. M. (2012). *Scandal and Silence: Media Responses to Presidential Misconduct*. Cambridge: Polity Press.
- Eveland, W., Hayes, A., Shah, D., & Kwak, N. (2005). Understanding the relationship between communication and political knowledge. *Political Communication*, 22, 423–446.
- Fabiani, A. (2015). *Mehka moč in voditeljstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. London: Polity.
- Ferfila, B., & Kos, M. (2002). *Politično komuniciranje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Fernandez, R., & Gould, R. (1994). A dilemma of state power: brokerage and influence in the national health policy domain. *American Journal of Sociology*, 99, 1455–1491.
- Fink-Hafner, D. (2012). 'Slovenia'. *European Journal of Political Research*, 51, 288–296.
- Fischer, F. (2003). Beyond empiricism: policy analysis as deliberative practise. V M. Hajer, & H. Wagenaar (ur.), *Deliberative policy analysis: Understanding governance in the Network Society* (str. 209–227). Cambridge: Cambridge University Press.
- Fischer, M., Fisher, A., & Sciarini, P. (2009). Power and conflict in the Swiss political elite: an aggregation of existing network analyses. *Swiss Political Science Review*, 15, 31–62.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish. The Birth of the Prison*. Harmondsworth: Penguin.
- Foucault, M. (1979). *The Will to Knowledge: The History of Sexuality*. London: Allen Lane.
- Foucault, M. (1994a). The Subject and Power. V J. Faubion (ur.), *Power: The Essential Works of Foucault 1954–1984* (str. 326–348). London: Penguin.
- Foucault, M. (1994b). Truth and Power. V J. Faubion (ur.), *Power: the Essential Works of Foucault 1954–1984* (str. 111–133). London: Penguin.
- Gackowski, T. (2014). What power resides in the mass media? Typology of media's power - a proposal. *Political Sciences*, 109–141.
- Gamson, W., & Modigliani, A. (1987). The Changing Culture of Affirmative Action. *Political Sociology*, 3, 137–177.
- Gibson, K. L. (2009). The Discipline Function of the Press. *Women and Language*, 32, 51–59.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
- Gillespie, K., & Okruhlik, G. (1991). The political dimensions of corruption cleanups: A framework for analysis. *Comparative Politics*, 24(1), 77–95.
- Gillmor, D. (2004). *We the Media: Grassroots Journalism by the People, for the People*. Sebastopol, CA: O'Reilly Media, Inc.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Cambridge: Harvard University Press.
- Gomes, P. G. (2016). Mediatization: a concept, multiple voices. *ESSACHESS, Journal for Communication Studies*, 9(2), 197–212.
- Goverde, H., Cerny, P., Haugaard, M., & Lentner, H. (2000). *Power in Contemporary Politics*. London: Sage.

- Grimes, M. (2008). *The conditions of successful civil society involvement in combating corruption: A survey of case study evidence*. Goteborg: University of Goteborg.
- Habermas, J. (1962/1989). *Strukturne spremembe javnosti*. Ljubljana: ŠKUC.
- Hall, A. T., Zinko, R., Perryman, A. A., & Feriss, G. R. (2009). Organizational citizenship behaviour and reputation: Mediators in the relationship between accountability and job performance and satisfaction. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 381–392.
- Hallahan, K. (1999). Seven Models of Framing: Implications for Public Relations. *Journal of Public Relations Research*, 11 (3), 205–242.
- Harmer, E., & Stanyer, J. (2016). Scandal, Political. V G. Mazzoleni (ur.), *The International Encyclopedia of Political Communication* (str. 1445–1452). John Wiley & Sons, Inc.
- Hartung, U. (2009). *Publizistische Bedingungen politischer Skandale*. Mainz.
- Henry, A. (2011). Ideology, power, and the structure of policy network. *Policy Studies Journal*, 39, 361–383.
- Hepp, A. (2013). The Communicative Figurations of Mediatized Worlds: Mediatization Research in Times of the “Mediation of Everything”. *European Journal of Communication*, 28 (6), 615–629.
- Hibbing, J., & Theiss-Morse, E. (1995). *Congress as Public Enemy: Public Attitudes Toward American Political Institutions*. Cambridge University Press.
- Hill, C. (2003). *The Changing Politics of Foreign Policy*. Houndmills, Basingstoke and Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Hinerman, J. L. (1997). *Media scandals: Morality and desire in the popular culture marketplace*. New York: Columbia University Press.
- Hjarvard, S. (2008). The mediatization of society. *Nordicom review*, 29(2), 105–134.
- Ihlen, Ø., & van Ruler, B. (2009). Introduction: Applying Social Theory to Public Relations. V Ø. Ihlen, B. van Ruler, & M. Fredriksson (ur.), *Public Relations and Social Theory: Key Figures and Concepts* (str. 1–20). New York: Routledge.
- Ilchman, W., & Uphoff, N. (1969). *The Political Economy of Change*. Berkeley: University of California Press.
- Ingold, K. (2011). Network structures within policy processes: coalitions, power, and brokerage in Swiss climate policy. *Policy Studies Journal*, 435–459.

- Jacobson, G. C., & Dimock, M. A. (1994). Checking out: The effect of bank overdrafts on the 1992 House elections. *American Journal of Political Science*, 38, 601–624.
- Jacobsson, K., & Löfmarck, E. (2008). A sociology of scandal and moral transgression. The Swedish nannygate' scandal. *Acta Sociologica*, 51 (3), 203–216.
- Jiménez, F. (2004). The Politics of Scandal in Spain: Morality Plays, Social Trust, and the Battle for Public Opinion. *American Behavioral Scientist*, 47(8), 1099–1121.
- Johansen, H. P. (2012). *Relational political marketing in party-centred democracies : because we deserve it*. Farnham: Ashgate Publishing Limited.
- Kempner, M. (2005). When rumors thrive your deal's in trouble: Damage control techniques to seize the communications high ground. *Mergers and Acquisitions Journal*, 1–5.
- Kepplinger, H. M., Eps, P., Esser, F., & Gattwinkel, D. (1993). Am Pranger: Der Fall Spärt und der Fall Stolpe. V W. Donsbach, O. Jarren, H. M. Kepplinger, & B. Pfetsch (ur.), *Beziehungsspiele - Medien und Politik in der öffentlichen Diskussion. Fallstudien und Analysen*. (str. 159–220). Gütersloh: Verlag Bertelsmann Stiftung.
- Klandermans, B., van der Toorn, J., & van Stekelenburg, J. (2008). Embeddedness and identity: how immigrants turn grievances into action. *American Sociological Review*, 73 (6), 992–1012.
- Knezović, K., & Maksimović, I. (2016). The Manipulative Power of mass Media and Their Ethically Questionable Influence on Children. *Diacovensia*, 24 (4), 645–666.
- Knoke, D., Pappi, F., Broadbent, J., & Tsujinaka, Y. (1996). *Comparing Policy Networks - Labor Politics in the U. S., Germany, and Japan*. Cambridge: University Press Cambridge.
- Kolednik, A. (21. junij 2013). *Najbolj razvpite afere, ki so pretresle našo Slovenijo*. Dostopno prek www.siol.net: www.siol.net/novice/slovenija/najbolj-razvpite-afere-ki-so-pretresle-naso-slovenijo-147262
- Kramer, E. (2013). When news becomes entertainment: Representations of corruption in Indonesia's media and the implication of scandal. *Media Asia*, 60–72.
- Kriesi, H., Adam, S., & Jochum, M. (2006). Comparative analysis of policy networks in Western Europe. *Journal of European Public Policy*, 341–361.
- Krott, M. (2005). *Forest policy analysis*. Dordrecht: Springer.

- Krott, M., Schusser, A., Devkota, R., Maryudi, A., Giessen, L., & Aurenhammer, H. (2013). Actor-centred power: the driving force in decentralised community-based forest governance. *Forest Policy and Economics*, 49, 34–42.
- Krotz, F. (2014). Media, Mediatization and Mediatized Worlds: A Discussion of the Basic Concepts. V A. Hepp, & F. Krotz (ur.), *Mediatized Worlds* (str. 72–87). Palgrave Macmillan UK.
- Laban, V. (2004). Razvidnost virov informacij v televizijskih novinarskih besedilih. V M. Poler Kovačič, & M. Kalin Golob (ur.), *Poti slovenskega novinarstva - danes in jutri: Znanstveni zbornik ob 40. obletnici študija novinarstva na Slovenskem* (str. 201–231). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lasswell, H. D., & Kaplan, A. (1950). *Power and Society: A Framework for Political Inquiry*. New Haven: Yale University Press.
- Lee Kaid, L. (2004). *Handbook of political communication research*. London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Leighley, J. E. (2004). *Mass Media and Politics: A Social Science Perspective*. New York: Houghton Mifflin.
- L'Etang, J. (2007). *Public Relations: Concepts, Practice and Critique*. London: Sage.
- Livingstone, S. (2009-). On the Mediation of Everything. *Journal of Communication*, 59 (1), 1–18.
- Livingstone, S., & Markhan, T. (2008). The contribution of media coverage to civil participation. *British Journal of Sociology*, 59 (2), 351–371.
- Lukes, S. (1974). *Power. A Radical View*. London: Macmillan.
- Lukes, S. (2005). *Power. A Radical View*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lukšič, I. (1991). The politics of scandal: power and process in liberal democracies. *Časopis za kritiko znanosti* 140/141, 212–216.
- Lull, J., & Hinerman, S. (1997). *Media Scandal*. Cambridge: Polity Press.
- Lundby, K. (2009). *Mediatization. Concept, Changes, Consequences*. New York : Peter Lang.
- Maarek, P. J., & Wolfsfeld, G. (2003). *Political Communication in a new Era: A Cross-National Perspective*. London: Routledge.
- Mack, C. S. (2010). *When political parties die: a cross-national analysis of disalignment and realignment*. Santa Barbara, California: Praeger.

- Maier, J. (2011). The impact of political scandal on political support: An experimental test of two theories. *International Political Science Review*, 32 (3), 283–302.
- Martinc, M. (2015). *Učinkovito procesiranje naravnega jezika s Pythonom*. Ljubljana: Fakulteta za računalništvo in informatiko, Univerza v Ljubljani.
- Matti, S., & Sandström, A. (2011). The rationale determining advocacy coalitions: examining coordination networks and corresponding beliefs. *Policy Studies Journal*, 39, 385–410.
- Mazzoleni, G., Stewart, J., & Horsfield, B. (2003). *The media and neo-populism: a contemporary comparative analysis*. Westport: Praeger Publishers.
- McChesney, R. W. (2008). *The Political Economy of Media: Enduring Issues, Emerging Dilemmas*. New York: Monthly Review.
- McNair, B. (2011). *An introduction to political communication*. Routledge.
- McQuail, D. (1985). *Mass Communication Theory - an introduction*. London: Sage Publications.
- McQuail, D., & Windhal, S. (1993). *Communication Models for the Study of Mass Communication*. New York: Longman Publishing.
- MDDSZ. (25. november 2016). www.mddsz.gov.si. Dostopno prek http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/archive/2016/11/select/sporocilo_za_a_javnost/article/1966/8055/
- MDDSZ. (27. september 2016). www.mddsz.gov.si. Dostopno prek http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/archive/2016/9/select/sporocilo_za_javnost/article/1966/8002/
- MDDSZ. (14. april 2017). www.mddsz.gov.si. Dostopno prek http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/archive/2016/9/select/sporocilo_za_javnost/article/1966/8142/
- Mergel, I. (2013a). Social media adoption and resulting tactics in the U.S. federal government. *Government Information Quarterly*, 30(2), 123–130.
- Mergel, I. (2013b). A framework for interpreting social media interactions in the public sector. *Government Information Quarterly*, 30(4), 327–334.
- Mesec, B. (1997–2003). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Ministrstvo za javno upravo. (november 2015). *74. seja vlade*.

- Mølgaard, L., & Szewczyk, M. (2010). Sentiment Analysis using machine learning. *Department of Informatics and Mathematical Modeling, Technical University of Denmark*, Unpublished results.
- Morris, P. (2006). *Power: A Philosophical Analysis*. Manchester: Manchester University Press.
- Mueller, M. (2013). *Networks and States: The Global Politics of Internet*. Cambridge: MIT Press.
- Murphy, P. (2010). The Intractability of Reputation: Media Coverage as a Complex System in the Case of Martha Stewart. *Journal of Public Relations Research*, 209–237.
- Nelson, T. E., Oxley, Z. M., & Clawson, R. A. (1997). Toward a Psychology of Framing Effects. *Political Behavior*, 19 (3), 221–246.
- Noelle-Neumann, E. (2007). Javno mnenje in klasična tradicija: vnovično ovrednotenje. V S. Splichal (ur.), *Komunikološka hrestomatija 3* (str. 197–210). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Nye, J. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 94–109.
- Nye, J. S. (2002). *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*. Oxford: Oxford University Press.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: the means to success in world politics*. Washington, DC: Public Affairs Institute.
- Nye, J. S. (2011). Power and foreign policy. *Journal of Political Power*, 4 (1), 9–24.
- Nye, J. S. (2011a). *The future of power*. New York: PublicAffairs.
- Oblak Črnič, T., & Prodnik, J. A. (2014). Samoprocijnski novičarski mediji? Analiza spletnih mest slovenskih političnih akterjev. *Teorija in praksa*, 51 (6), 1321–1341.
- Oblak, T. (2003). *Izzivi e-demokracije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Owen, D. (2000). Popular politics and the Clinton/Lewinsky affair: The implications for leadership. *Political Psychology*, 21, 161–177.
- Perloff, R. M. (1998). *Political Communication: Politics, Press, and Public in America*. New Jersey: Cleveland State University.
- Peruzzotti, E., & Smulovitz, C. (2006). *Enforcing the rule of law: Social accountability in the new Latin American democracies*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Reese, S. D. (2007). The framing Project: A Bridging Model for Media Research Revisited. *Journal of Communication*, 57, 148–154.

- Ronning, H. (2009). The politics of corruption and the media in Africa. *Journal of African Media Studies* 1 (1), 155–171.
- Rose-Ackerman, S. (2003). Corruption. V C. Rowley, & F. Schneider (ur.), *The Encyclopedia of public choice* (str. 67–76). New York: Kluwer Academic Publishers.
- Rössler, P. (2017). *The International Encyclopedia of Media Effects, Volume IV*. John Wiley & Sons, Inc.
- Rye, D. (2014). *Political parties and the concept of power: a theoretical framework*. London: Palgrave Macmillan.
- Sanders, K., & Canel, M. J. (2006). A scribbling tribe: Reporting political scandal in Britain and Spain. *Journalism*, 7(4), 453–476.
- Scammell, M. (2000). The Internet and Civic Engagement: The Age of the Citizen-Consumer. *Political Communication*, 17, 351–355.
- Scheufele, B. T., & Scheufele, D. A. (2010). Of spreading activation, applicability and Schemas: Conceptual distinctions and their operational implications for measuring frames and framing effects. V P. D'Angelo, & J. A. Kuypers (ur.), *Doing news framing analysis: empirical and theoretical perspectives* (str. 110–134). New York: Routledge.
- Scheufele, D. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 103–122.
- Schudson, M. (2004). Notes on scandal and the Watergate legacy. *American Behavioral Scientist*, 47(9), 1231–1238.
- Schudson, M. (2011). *The Sociology of News*. New York: W. W. Norton.
- Schulz, W. (2004). Reconstructing Mediatization as an Analytical Concept. *European Journal of Communication*, 19(1), 87–101.
- Sciarini, P., Fischer, A., & Nicolet, S. (2004). How Europe hits home: evidence from the Swiss case. *Journal of European Public Policy*, 11, 353–378.
- Sekloča, P. (2016). Politična učinkovitost digitalnih državljanov: komuniciranje v strukturirani hierarhiji. *Annales: anali za istrske in mediteranske študije*, 26 (1), 107–118.
- Shah, D., Kwak, N., & Holbert, R. (2001). Connecting and Disconnecting with civic life. *Political Communications*, 18, 141–162.
- Shah, D., McLeod, J., & Yoon, S. (2001). Communication, context, and community. *Communication Research*, 28, 464–506.

- Shah, D., Watts, M., Domke, D., & Fan, D. (2002). News framing and cueing of issue regimes: Explaining Clinton's public approval in spite of scandal. *Public Opinion Quarterly*, 66 (3), 339–370.
- Splichal, S. (1997). *Javno mnenje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Splichal, S. (2000). Novinarji in novinarstvo. *Javnost/The public*, (7), 47–56.
- Splichal, S. (2001). *Komunikološka hrestomatija 1: Začetki komunikologije v Evropi in ZDA*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Splichal, S. (2007). *Komunikološka hrestomatija 3: Teorija javnega mnenja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Street, J. (2001). *Mass Media, Politics and Democracy*. New York: Palgrave.
- Strömbäck, J. (2008). Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. *The International Journal of Press/Politics*, 13 (3), 228–246.
- Štamcar, M. (1. februar 2014). *Najbolj razvpite afere v Sloveniji*. Dostopno prek iz www.dnevnik.si: www.dnevnik.si/1042621592
- Tankard, J. W. (2001). The Empirical Approach to the Study of Media Framing. V S. D. Reese, O. H. Gandy, & A. E. Grant (ur.), *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (str. 95–106). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Thompson, J. B. (1997). Scandal and social theory. V J. Lull, & S. Hinerman (ur.), *Media Scandals: Morality and Desire in the Popular Culture Marketplace* (str. 34–64). Cambridge: Polity Press.
- Thompson, J. B. (2000). *Political Scandal*. Cambridge: Polity Press.
- Tolbert, C., & McNeal, R. (2003). Unraveling the effects of the Internet on political participation. *Political Research Quarterly*, 56 (2), 175–185.
- Trotier, K. (2011). Der Fall Günter Grass: Eine Inhaltsanalyse ausgewählter Qualitätsmedien nach dem Waffen-SS-Geständnis. *Publizistik*, 56 (1), 7–25.
- Tumber, H. (47 (8) 2004). Scandal and Media in the United Kingdom. *The American Behavioral Scientist*, 47 (8), 1122–1137.
- Ulbig, S., & Martorano Miller, N. (2012). The Coingate effect: The impact of scandal on attitudes towards state and federal political actors. *The Social Science Journal*, 49, 61–71.
- Uphoff, N. (1989). Distinguishing power, authority and legitimacy: Taking Max Weber at his word using resource-exchange analysis. *Polity*, 22 (2), 295–322.

- Uphoff, N. (2005). *Analytical Considerations of Power as the Basis and the Goal of Empowerment*. Dostopno prek <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2012/NormanUphoffPower.pdf>
- Van Dijk, T. (1996). Discourse, Power and Access. V C. Caldas-Coulthard, & M. Coulthard (ur.), *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis* (str. 84–104). London: Routledge.
- van Gorp, B. (2007). The constructionist approach to framing: bringing culture back in. *Journal of Communication*, 57, 60–78.
- Voltmer, K. (2006). *Mass Media and Political Communication in New Democracies*. London: Routledge.
- Vreg, F. (2000). *Politično komuniciranje in prepričevanje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Waisbord, S. R. (1994). Knocking on newsroom doors: The press and political scandals in Argentina. *Political communication*, 11, 19–34.
- Weber, M. (1978). *Economy and Society*. The Regents of the University of California.
- Welch, S., & Hibbing, J. R. (1997). The effects of charges of corruption on voting behavior in congressional elections, 1982–1990. *Journal of Politics*, 59, 226–239.
- West, D. M. (2006). *Secrets, sex, and spectacle: The rules of scandal in Japan and the United States*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Wolfsfeld, G., & Sheaffer, T. (2006). Competing actors and the construction of political news: The contest over waves in Israel. *Political Communication*, 23 (3), 333–354.
- Zaller, J. (1992). *The Nature and Origins of Mass Opinion*. New York: Cambridge University Press.
- Žilič Fišer, S. (2007). *Upravljanje televizije: javna televizija na trgu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

9 IMENSKO IN STVARNO KAZALO

- Achter, 101, 210
akter, 4, 11, 15, 21, 23, 27, 38, 39, 56, 77, 81, 115, 200, 203
Allern, 4, 5, 50, 210
Allern in Pollack, 4, 5, 50, 54, 68, 203
analiza teksta (angl. text analysis), 10, 131, 155
analiza vsebine (angl. content analysis), 10, 131, 135
Apohal Vučkovič, 114
Asp, 96, 210
Bachrach in Baratz, 1, 19, 21
Bagheri, 44, 210
Baldwin, 14, 210
Bantimaroudis in Kampanellou, 10
Bašić Hrvatini, 107, 197
Bates, 1
Bellur in Sundar, 28
Bennett in Entman, 83, 96
Berelson, 89, 131
Blumen, 73
Blumer, 80, 210
Boulianne, 83, 211
Brants in Voltmer, 95, 99, 100
Bryman in Bellova, 129
Burnett in Marshall, 98
Caroll in McCombs, 44
Castells, 75
Chomsky, 56, 93
Clark, 3
Clegg, 14, 211
Corner in Pels, 100
Cottle, 121, 211
Cultip, 80, 211
čustvena analiza (angl. sentiment analysis), 16, 18, 11, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 181, 183, 195, 197, 207, 208, 209
Dahl, 1, 19, 21, 32, 211
Dahlgren, 152
Davis, 79, 211
decentralizacija, 95, 98, 100
Demirhan, 10, 56, 61, 212
Denton in Woodward, 77
Dimock in Jacobson, 3
Dimovski, 129
Dowding, 14, 212
Downey in Stanyer, 50
Ehrat, 54, 103, 212
Eisenegger, 44, 45, 70, 187, 212
Emerson, 1, 212
Entman, 3, 5, 10, 61, 68, 70, 82, 103, 203, 210, 212
Eveland, Hayes, Shah in Kwak, 83
Fabiani, 9, 30, 36, 212
Ferfila in Kos, 77
Fernandez in Gould, 2, 9
Fischer, 2, 9, 79, 213, 219
Foucault, 22, 23, 46, 213
Garrard, 4, 9, 53
Giddens, 22, 23, 213
Gillespie in Okruhlik, 102
Goverde, 14, 213
Greenberg in Salven, 88, 89, 90, 91, 92
Grimes, 101, 213
Habermas, 80, 213
Hall, 44, 94, 211, 214
Hallahan, 79, 214
Hallin in Manchini, 70
Harmer in Stanyer, 4, 52, 54, 61
Henry, 2, 9, 214
Heywood, 1
Hill, 24, 27, 214
Hjarvard, 97, 214
Hondrich, 3, 66, 70
Ihlen in van Ruler, 79
Ilchman in Uphoff, 17, 19
Imhof, 3, 49, 67, 69, 70
Ingold, 2, 9, 214
Jacobson in Dimock, 3
Jacobsson in Löfmarck, 55
Jameson in Entman, 10, 82, 148
javno mnenje, 6, 11, 44, 72, 73, 74, 80, 81, 131, 202, 209, 210, 234

javnost, 7, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 39, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 112, 114, 122, 123, 126, 129, 148, 171, 182, 191, 193, 195, 197, 198, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 213, 217
 Jiménez, 61, 215
 Johansen, 79, 215
 Kelb, 69
 Keppling, 5, 49, 203
 Kepplinger, 3, 10, 68, 215
 Klandermans, van der Toorn in van Stekelenburg, 83
 Klapper, 91, 94
 Knezović in Maksimović, 76, 77, 99
 Knoke, 2, 9, 215
 Kopač Mrak, 10, 12, 17, 8, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 128, 132, 133, 136, 140, 150, 162, 165, 168, 171, 173, 176, 179, 180, 181, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 194, 199, 201, 206, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254
 koroška dečka, 15, 16, 6, 8, 119, 126, 128, 129, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 140, 143, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 185, 188, 189, 191, 194, 195, 196, 197, 207, 208, 226, 239, 247, 250, 261, 262, 263
 Kramer, 103, 215
 Kriesi, Adam in Jochum, 2, 9
 Krott, 2, 23, 34, 215
 Kumlin in Esaiasson, 50
 Kwak in Holbert, 83
 L'Etang, 79
 Lang in Lang, 56
 Lasswell, 89, 216
 Laswell in Kaplan, 14
 Lazarfeld, 89
 Leban, 79
 Lee Kaid, 75, 216
 Leighley, 77, 78, 82, 84, 86, 216
 lestvica priljubljenosti, 127, 186, 188, 191, 201, 206, 208
 Livingstone, 83, 97, 216
 Livingstone in Markham, 83
 Ludwig in Schierl, 5, 67, 69
 Lukes, 1, 14, 20, 21, 22, 23, 216
 Lukšič, 3, 55, 216
 Lull in Hinerman, 5, 10, 51, 54, 55, 62, 101, 107, 109, 111, 119, 120, 121, 202
 Lundby, 97, 216
 Maarek in Wolfsfeld, 77
 MacCullagh, 105
 Mack, 78, 216
 Maier, 55
 Makovec Brenčič, 111, 115, 116, 132, 147, 152, 184, 185, 236
 Markovits in Silvestein, 61
 Matti in Sandström, 2, 9
 McChesney, 100, 217
 McCombs in Shaw, 90
 McNair, 80, 82, 84, 85, 87, 217
 McQuail, 45, 75, 88, 89, 90, 91, 92, 217
 McQuail in Windhal, 91
 mediatizacija, 87, 95, 96, 97, 100
 mediji, 4, 5, 6, 7, 8, 14, 46, 54, 55, 56, 57, 61, 64, 67, 68, 69, 70, 72, 75, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 111, 115, 118, 123, 126, 129, 131, 148, 152, 164, 167, 168, 173, 181, 192, 199, 200, 203, 204, 205, 208, 218
 medijska pokritost, 6, 54, 55, 69, 79
 medijsko poročanje, 6, 7, 10, 44, 105, 129, 148, 154, 198, 206, 208, 209
 Metzger, 28
 množični mediji, 3, 5, 38, 54, 55, 69, 72, 75, 76, 80, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 96, 99, 104, 107, 131, 148, 197, 203, 204
 moč, 15, 1, 2, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 43, 101, 112, 122, 199, 206
 družbena moč, 1, 2
 mehka moč, 16, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 37, 39, 43
 pametna moč, 15, 16, 23, 30, 31, 43
 politična moč, 15, 1, 2, 3, 7, 9, 11, 18, 20, 23, 31, 36, 45, 47, 53, 68, 82, 87, 99,

109, 114, 119, 186, 187, 190, 191, 195,
 199, 200, 201, 202, 208, 212
 trda moč, 23, 24, 25, 28, 29, 43
 Mølgaard in Szewczyk, 11, 155
 Morris, 14, 40, 217
 Mramor, 10, 11, 16, 7, 107, 108, 109, 110,
 111, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 131,
 132, 136, 137, 141, 147, 152, 159, 164,
 167, 170, 178, 184, 186, 187, 188, 190,
 191, 192, 196, 200, 201, 206, 230, 231,
 232, 233, 234, 235, 236, 237
 Muzzatti in Featherstone, 7, 129
 Nelson, 80, 218
 Neu, 67
 Nyblade in Reed, 49
 Nye, 8, 14, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26,
 27, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 39, 40, 41,
 42, 43, 218
 Nyhan, 70
 Oblak Črnič, 75, 218
 Oblak Črnič in Prodnik, 75
 Oblak in Petrič, 98
 okvirjanje, 7, 19, 37, 57, 129, 208
 Owen, 6, 218
 Pang in Lee, 155, 207
 Perloff, 77, 218
 Peruzzotti in Smulovitz, 6, 101
 Peters in Welch, 49
 Poler Kovačič, 75, 204, 216
 politično komuniciranje, 12, 72, 75, 77, 78,
 79, 80, 81, 83, 95, 100, 104, 202, 203, 205
 priljubljenost, 2, 7, 8, 19, 44, 127, 186, 187,
 189, 190, 191, 193, 195, 201, 202, 206, 208
 Puglisi in Snyder, 49
 repozicioniranje politične moči, 1, 3, 6, 7, 8,
 46, 190, 201, 207, 209
 Ronning, 102, 218
 Rose-Ackerman, 6, 101, 218
 Ross, 81
 Rössler, 55, 219
 Rye, 14, 31, 32, 33, 34, 46, 219
 Sanders in Canel, 101
 Schäffle, 81
 Scharrer, 7, 129
 Schrag, 56
 Schulz, 96, 219
 Sciarini, Ficher in Nicolet, 2, 9
 Scott, 1
 Shah, 6, 49, 83, 212, 219
 Shah, McLeod in Yoon, 83
 Shah, Watts, Domke in Fan, 6
 Sikorski, 4, 5, 11, 67, 69, 198, 208
 Sikorski in Ponders, 69
 Silverman, 131, 134
 Slevin, 75, 104
 Splichal, 72, 73, 76, 80, 81, 98, 104, 105, 205,
 210, 212, 218, 219, 220
 stalna pripravljenost, 15, 16, 6, 7, 8, 110, 112,
 113, 114, 115, 116, 119, 129, 131, 132,
 133, 134, 135, 136, 140, 146, 147, 148,
 152, 153, 158, 159, 160, 161, 162, 163,
 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171,
 172, 175, 176, 177, 178, 179, 184, 189,
 191, 195, 196, 197, 206, 207, 208, 226,
 230, 261, 262, 263, 265
 Street, 100, 102, 103, 104, 220
 Strömbäck, 96, 97, 220
 Sundar, 28
 Szasz, 56
 škandal, 1, 3, 6, 15, 16, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
 12, 48, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 62,
 65, 66, 67, 68, 69, 70, 101, 103, 110, 111,
 112, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121,
 122, 126, 131, 132, 134, 136, 140, 141,
 143, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152,
 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 162,
 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170,
 171, 172, 173, 175, 176, 177, 178, 179,
 180, 184, 185, 188, 189, 191, 193, 194,
 196, 197, 199, 200, 203, 206, 207, 208,
 226, 230, 239, 262, 263, 265
 finančni škandal, 3, 61, 63
 medijski škandal, 10, 54, 55, 56, 57, 101,
 102, 107, 109, 111, 119
 politični škandal, 15, 16, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,
 8, 9, 10, 12, 46, 48, 51, 52, 53, 54, 59,
 61, 62, 66, 67, 68, 100, 101, 107, 109,
 114, 115, 118, 119, 123, 126, 127, 129,
 132, 133, 134, 186, 187, 188, 189, 191,
 193, 195, 198, 200, 201, 202, 206, 209,
 226, 261, 262, 263, 264
 seksualni škandal, 3, 61, 62
 škandal oblasti, 3, 61, 65

škandaliziranje, 7, 8, 10, 68, 69, 111, 112,
115, 128, 140, 148, 206, 207
Tannen, 10, 148
Tekavčič, 115, 116
Teršak, 87, 105
Thompson, 11, 1, 2, 3, 9, 23, 48, 51, 52, 53,
54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64,
65, 66, 67, 69, 70, 103, 104, 107, 109, 110,
111, 112, 119, 121, 123, 202, 220
Toepfl in Piwoni, 152
Tolbert in McNeal, 83
Tumber in Waisbord, 101, 102, 103
ugled, 2, 6, 7, 8, 9, 12, 18, 43, 44, 45, 46, 68,
70, 101, 109, 112, 119, 121, 122, 132, 198,
200, 201, 202, 206, 207, 208
Umbricht in Esser, 50
Uphoff, 9, 17, 214, 220
van Dijk, 14, 18
Verbalyte, 69
Vezovnik, 131
viri moči, 9, 15, 17, 19, 202
Vliegthart in Walgrave, 105
Voltmer, 80, 81, 95, 96, 99, 211, 221
vpliv medijev, 18, 6, 93, 100, 129
Vreg, 76, 77, 221
Walgrave in Van Aelst, 104, 105
Weber, 11, 16, 19, 32, 33, 40, 131, 220, 221
Webster, 105
Welch in Hibbing, 3, 49
Wimmer in Domonick, 131
Wolfsfeld in Sheaffer, 82, 129
Zaller, 6, 221
Zimmer, 56
Žilič Fišer, 83, 85, 204, 221

10 PRILOGE

Priloga A: Višina dodatkov v javnem sektorju, kot jih določata Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) in Kolektivna pogodba za javni sektor (KPJS)

Priloga B: Kronologija poročanj o škandalu »stalna pripravljenost«

Priloga C: Kronologija poročanj o škandalu »koroška dečka«

Priloga Č: Struktura podatkovne baze za podatke z MMC

Priloga D: Potek tekstovne analize

Priloga E: Ključne besede s korelacijskimi koeficienti, večjimi od 0,6

Priloga F: Postopek zaznave entitet in njihovi rezultati

Priloga G: Osnovna opisna statistika glede na škandal in vir podatkov

Priloga A: Višina dodatkov v javnem sektorju, kot jih določata Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS) in Kolektivna pogodba za javni sektor (KPJS)

ZAKON
o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS)

. . .

VII. DODATKI

23. člen
(Vrste dodatkov)

(1) Javnim uslužbencem pripadajo:

- položajni dodatek,
- dodatek za delovno dobo,
- dodatek za mentorstvo,
- dodatek za specializacijo, magisterij ali doktorat, če to ni pogoj za zasedbo delovnega mesta,
- dodatek za dvojezičnost,
- dodatki za manj ugodne delovne pogoje, ki niso upoštevani v vrednotenju delovnega mesta, naziva,
- dodatki za nevarnost in posebne obremenitve, ki niso upoštevane v vrednotenju delovnega mesta, naziva in
- dodatki za delo v manj ugodnem delovnem času.

(2) Funkcionarjem ne pripadajo dodatki, razen dodatka za delovno dobo.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek sodnikom, državnim tožilcem in državnim pravobranilcem pripadajo tudi dodatki za dvojezičnost, položajni dodatek, dodatek za delo v manj ugodnem delovnem času ter za pripravljenost.

(4) Ne glede na določilo prvega odstavka tega člena ravnateljem, direktorjem in tajnikom ne pripadajo: položajni dodatek, dodatki za manj ugodne delovne pogoje, dodatki za nevarnost in posebne obremenitve ter dodatki za delo v manj ugodnem delovnem času. Direktorji javnih zavodov, ki hkrati opravljajo tudi delo v svojem osnovnem poklicu, lahko izjemoma, s soglasjem pristojnega ministra oziroma rektorja, zaradi nemotenega opravljanja dejavnosti, opravljajo tudi delo preko polnega delovnega časa, delo v dežurstvu in stalni pripravljenosti. Za ta čas jim pripada plača in dodatki za delo v manj ugodnem delovnem času glede na delovno mesto, na katerem se tako delo opravlja.

(5) V primeru, da dodatek ni določen v nominalnem znesku, je osnova za obračun dodatka osnovna plača javnega uslužbenca ali funkcionarja.

(6) Dodatki iz prvega odstavka tega člena se izplačujejo v višini določeni z zakonom, uredbo vlade ali kolektivno pogodbo za javni sektor. V primeru, da je javni uslužbenec oziroma

funkcionar zaposlen za krajši delovni čas od polnega, mu dodatki, ki so določeni v nominalnem znesku, pripadajo v ustreznem deležu glede na delovni čas zaposlitve.

. . .

32. člen **(Dodatki za delo v manj ugodnem delovnem času)**

(1) Javnim uslužbencem pripadajo za delo v delovnem času, ki je zanje manj ugoden, dodatki za:

- izmensko delo,
- delo v deljenem delovnem času,
- delo v neenakomerno razporejenem delovnem času
- delo ponoči, v nedeljo in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik ter
- za delo preko polnega delovnega časa.

(2) Dodatki iz prve, druge in tretje alineje prejšnjega odstavka se med seboj izključujejo.

(3) Javnim uslužbencem pripada tudi dodatek za stalno pripravljenost.

(4) Dodatki iz prvega in tretjega odstavka tega člena pripadajo javnemu uslužbencu ali funkcionarju iz tretjega odstavka 23. člena tega zakona le za čas, ko dela v času, ki je manj ugoden.

(5) Višina dodatkov iz tega člena se za javne uslužbence določi s kolektivno pogodbo za javni sektor.

(6) Ne glede na druge določbe tega zakona javnemu uslužbencu v času dežurstva pripada plačilo v višini vrednosti plačnega razreda, v katerega je uvrščeno delovno mesto, na katerem se opravlja dežurstvo. Vrednost plačnega razreda iz prejšnjega stavka je tudi osnova za obračun dodatkov, ki mu v času dežurstva pripadajo v skladu s tem zakonom in Kolektivno pogodbo za javni sektor. V času dežurstva pripada javnim uslužbencem dodatek za delo preko polnega delovnega časa v višini, določeni s Kolektivno pogodbo za javni sektor in ostali dodatki za delo v delovnem času, ki je zanje manj ugoden, ki pa se v času dežurstva izplačujejo v višini 50% višine, ki je za te dodatke določena v Kolektivni pogodbi za javni sektor.

Kolektivna pogodba za javni sektor (KPJS)

...

46. člen

(dodatek za čas stalne pripravljenosti)

Javnemu uslužbencu pripada dodatek za čas stalne pripravljenosti v višini 20% urne postavke osnovne plače.

Javnemu uslužbencu se čas stalne pripravljenosti ne šteje v delovni čas.

Priloga B: Kronologija poročanj o škandalu »stalna pripravljenost«

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
14.12.2015	Kajzerce: Tri, štiri ... dodatek!	Delo.si	Internet	230.086
24.12.2015	Napovednik oddaje 24 ur	Kanal A	TV	132.000
29.12.2015	SDS zahteva sejo odbora zaradi spornih dodatkov za stalno pripravljenost na ljubljanskih fakultetah	Politikis.si	Internet	
29.12.2015	Finance delamo: Kakšna je prihodnost naših bank	Finance.si	Internet	231.945
29.12.2015	SDS zahteva sejo odbora in komisije DZ zaradi spornih dodatkov za stalno pripravljenost na ljubljanskih fakultetah	Iusinfo.si	Internet	
29.12.2015	Izredna seja o profesorskih dodatkih za stalno pripravljenost	Zurnal24.si	Internet	284.621
29.12.2015	Mramor si je kot dekan EF izplačeval dodatek za stalno pripravljenost	Reporter.si	Internet	41.394
29.12.2015	Čas za reakcijo	Delo.si	Internet	230.086
29.12.2015	Pregled - Slovenija, 29. 12. (torek)	STA.si	Internet	24.885
30.12.2015	Komu bo vzel in komu dal?	Svet24	Tisk	58.000
30.12.2015	Slovo od Kuhanih Butalskih Žab	Rtvslo	Internet	
02.1.2016	Pregled dogajanja minulega tedna	TV Slovenija 1	TV	174.000
03.1.2016	Policija in politiki na bojni nogi: Nihče ne bo omajal naše motiviranosti za delo, trdi Majhenič	24ur.com	Internet	810.459
03.1.2016	KRPANOVO LJUDSTVO	RTV Slovenija	Internet	
04.1.2016	Nabodalo	Reporter	Tisk	23.000
04.1.2016	Mramorja izbrali za evropskega finančnega ministra leta 2016	24ur.com	Internet	810.459
04.1.2016	Finančni minister leta	Planet TV	TV	
05.1.2016	Pogovoriti se moramo o dodatku	Delo.si	Internet	230.086
05.1.2016	Mramor ne bo odstopil	Kanal A	TV	132.000
05.1.2016	Predsednik na žaru in napovednik oddaje 24 ur	Kanal A	TV	132.000
05.1.2016	Napovednik 24 UR	POP TV	TV	304.000
06.1.2016	Neuradno: policisti v nedeljo začenjajo s poostreno kontrolo na treh mejnih prehodih	24ur.com	Internet	810.459
06.1.2016	AKADEMSKIH15 STALNE PRIPRAVLJENOSTI	Radiostudent.si	Internet	
06.1.2016	Policisti bodo zaostri stavko	POP TV	TV	304.000
06.1.2016	Policisti zaostri stavko: V nedeljo bodo s poostreno kontrolo blokirali mejo s Hrvaško	24ur.com	Internet	810.459
07.1.2016	Pestro decembrsko dogajanje	Posavski obzornik	Tisk	54.000
07.1.2016	Finance delamo: Ali nas lahko Kitajska skrbi?	Finance.si	Internet	231.945
07.1.2016	Mramor bo dodatek vrnil, EF pa sprožila ustavni spor	Delo.si	Internet	230.086
07.1.2016	Sprenevedanje in majhnost ministra Mramorja! Da vas ni sram!	Finance.si	Internet	231.945
07.1.2016	Mramor ne namerava odstopiti	Kanal A	TV	132.000
07.1.2016	Dodatek za stalno pripravljenost	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
07.1.2016	Sprenevedanje na EF	Planet TV	TV	
07.1.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
08.1.2016	Minister Mramor naj pokliče Viranta	Primorske novice	Tisk	50.000
08.1.2016	Pujsek ostane cel	Gorenjski glas	Tisk	55.000
08.1.2016	Nezakonito izplačevali dodatek	Svet24	Tisk	58.000
08.1.2016	Dušan Mramor, minister za finance	Dnevnik.si	Internet	205.280
08.1.2016	Tedenska napoved - Slovenija od 11. do 17. 1.	STA.si	Internet	24.885
08.1.2016	Izplačevanje plač in zaostrovanje policijske stavke	Kanal A	TV	132.000

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
08.1.2016	Primorske novice: Patrulje v Ljubljano! (9. 1.)	STA.si	Internet	24.885
09.1.2016	Oskar za Mramorja? No, bolj limona	Delo - Sobotna priloga	Tisk	90.000
09.1.2016	Patrulje v Ljubljano!	Primorske novice	Tisk	50.000
09.1.2016	Pregled tedenskega aktualnega dogajanja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
09.1.2016	Pregled domačih dogodkov minulega tedna	Radio Ognjišče	Internet	
09.1.2016	Dekanja EF je prejela štirikrat večji dodatek od izkušenega gasilca	Zurnal24.si	Internet	284.621
10.1.2016	Napovednik	TV Slovenija 1	TV	174.000
10.1.2016	Stavka policistov	TV Slovenija 1	TV	174.000
10.1.2016	Vlada na delovnem posvetu na Brdu pri Kranju	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
10.1.2016	Cerar: Neupravičeni dodatki niso razlog za "hujše sankcije"	RTVSLO.si	Internet	511.046
10.1.2016	Pogovor s sindikalistom Zoranom Petrovičem	TV Slovenija 3	TV	
10.1.2016	Strategija razvoja Slovenije	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
10.1.2016	Vladni sestanek na Brdu	TV Slovenija 1	TV	174.000
11.1.2016	V nizkem startu	Delo	Tisk	157.000
11.1.2016	Premierjev kadrovski vrtljak	Večer	Tisk	108.000
11.1.2016	Cerar zagovarja svoje ministre	Večer	Tisk	108.000
11.1.2016	Cerar o hujši sankciji zoper ministra ne razmišlja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
11.1.2016	Ministri bodo danes premierju Miru Cerarju poslali poročilo o svojem delu	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
11.1.2016	Ministri morajo poročati premierju	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
11.1.2016	Koalicija je trdna	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
11.1.2016	Posvet o viziji razvoja države	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
11.1.2016	Nezakonita izplačevanja dodatkov za stalno pripravljeno	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
11.1.2016	Zaradi afere »plačilo za stalno pripravljeno« Cerar ne bo odstavil dveh ministrov	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
11.1.2016	Cerar pe vedno zaupa vsem ministrom	TV Slovenija 1	TV	174.000
11.1.2016	DZ: Razprave o medeni aferi in izplačevanju dodatkov na fakultetah	Iusinfo.si	Internet	
11.1.2016	Premier Miro Cerar dejal, da je koalicija trdna	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
11.1.2016	Velika svinjarija je dobra vera	Finance.si	Internet	231.945
11.1.2016	Cerar ščiti ministra	POP TV	TV	304.000
11.1.2016	Dodatek na stalno pripravljeno	Kanal A	TV	132.000
11.1.2016	Napovednik oddaje	TV Slovenija 1	TV	174.000
12.1.2016	Vox populi	Večer	Tisk	108.000
12.1.2016	Nekateri Cerarjevi ministri so ves čas na udaru	Delo.si	Internet	230.086
13.1.2016	Erjavec je Mramor na potenco	Finance.si	Internet	231.945
13.1.2016	Vox populi	Večer	Tisk	108.000
13.1.2016	Dušan Mramor, junak našega časa	Delo - Pogledi	Tisk	
13.1.2016	Pisni dokazi. Mramor ni samo nezakonito kasiral, on je dodatke celo izumil in izsilil.	Požareport.si	Internet	74.242
13.1.2016	Mramor znova o izplačevanju dodatka	24ur.com	Internet	810.459
13.1.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
13.1.2016	Mramor ne namerava vrniti vsega dodatka za stalno pripravljeno	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
13.1.2016	VIDEO: Mramor: Skušali smo plačati zaposlene, ki so imeli povečano obremenitev dela	24ur.com	Internet	810.459
13.1.2016	Mramor bo vrnil denar	Kanal A	TV	132.000
13.1.2016	Napovednik tem oddaje 24 ur	Kanal A	TV	132.000

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
13.1.2016	Napovednik oddaje	TV Slovenija 1	TV	174.000
13.1.2016	Dodatki za pripravljenost	Planet TV	TV	
13.1.2016	Odmevi	TV Slovenija 1	TV	174.000
13.1.2016	Kaj se je danes bralo na Siol.net (video)	Siol.net	Internet	584.991
13.1.2016	Velika svinjarija je dobra vera	Finance.si	Internet	231.945
14.1.2016	Od srede do torka	Naš čas	Tisk	20.000
14.1.2016	Janez Janša pred simbolom krivosodja: Brez vladavine prava v Sloveniji ne bo pomladi!	Politikis.si	Internet	
14.1.2016	Razgaljen v sedlu	Delavska enotnost	Tisk	
14.1.2016	KOMENTAR: Ne imejte nas za norce in vrnite denar!	24ur.com	Internet	810.459
14.1.2016	Finance delamo: Katera banka še vedno lupi espeje in katera ne	Finance.si	Internet	231.945
14.1.2016	Mramor pri sindikatih izgubil verodostojnost	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
14.1.2016	Mramor o vračilu denarja in višini	Kanal A	TV	132.000
14.1.2016	Minister, kliči 113	Delo.si	Internet	230.086
14.1.2016	Janša: Pred nami je pomladno leto	Slovenskenovice.si	Internet	406.103
14.1.2016	Kdo bo upravljal slovenske državne gozdove	TV Slovenija 1	TV	174.000
15.1.2016	Sprenevedanje o Mramorju	Mladina.si	Internet	70.582
15.1.2016	Makovec Brenčičeva bo vrnila denar za stalno pripravljenost	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
15.1.2016	Ko je finančni minister v isti ligi kot hišniki in čistilke	Finance.si	Internet	231.945
15.1.2016	V petih točkah: zakaj mora Mramor oditi	Siol.net	Internet	584.991
15.1.2016	144 županov ministra Mramorja poziva k odstopu	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
15.1.2016	Obrambna ministrica bo morala pojasniti vmešavanje v energetska področja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
15.1.2016	Ministra in vračilo denarja	Kanal A	TV	132.000
15.1.2016	Zakaj je obrambna ministrica Andreja Katič sestankovala s HSE-jem in SDH-jem?	RTVSLO.si	Internet	511.046
15.1.2016	Napovednik 24 ur	Kanal A	TV	132.000
15.1.2016	Napovednik	TV Slovenija 1	TV	174.000
15.1.2016	Napovednik oddaje Odmevi	TV Slovenija 1	TV	174.000
15.1.2016	Napovednik	TV Slovenija 1	TV	174.000
16.1.2016	Minister Mramor ni "priletel" k županom	Primorske novice	Tisk	50.000
16.1.2016	Kvota v stalni pripravljenosti	Dnevnik.si	Internet	205.280
16.1.2016	Levao spodaj	Večer	Tisk	108.000
16.1.2016	Mramor ujet na laži? Pozivi po odstopu vse glasnejši	Reporter.si	Internet	41.394
16.1.2016	Minister Mramor ni priletel k županom	Primorske.si	Internet	98.025
16.1.2016	Kaj si je lahko Mramor privoščil z vašim denarjem?	Finance.si	Internet	231.945
16.1.2016	Pregled domačih dogodkov od 8. do 15. januarja 2016	Radio Ognjišče	Internet	
16.1.2016	Pregled dogajanja minulega tedna	TV Slovenija 1	TV	174.000
16.1.2016	Mramorjev simptom	Delo.si	Internet	230.086
17.1.2016	Vzporedni svet	Delo.si	Internet	230.086
17.1.2016	Vrhunci tedna: Svinjske glave za Alahov hram	Delo.si	Internet	230.086
17.1.2016	Prihodnji teden v parlamentu: O begunski krizi tako na izredni seji DZ kot na nujnih sejah delovnih	LjubljanskeNovice.com	Internet	
18.1.2016	Mramor še ima podporo, vprašanje, ali bo tako ostalo	Delo	Tisk	157.000
18.1.2016	Tudi direktor v javnem sektorju naj ima mandat in rezultate	Finance.si	Internet	231.945
18.1.2016	Enakopravnost v Sloveniji	Reporter	Tisk	23.000
18.1.2016	Tudi direktor v javnem sektorju naj ima mandat in rezultate	Finance	Tisk	51.000

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
18.1.2016	Kdo se boji volitev: SDS bi dobila skoraj 30 sedežev, vsi ostali pod 20	Nova24tv.si	Internet	
18.1.2016	Anketa Dela: Vlada je zrela za rekonstrukcijo	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Država trenira strogost	Delo.si	Internet	230.086
18.1.2016	Pregled - Slovenija do 15. ure	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Mramor ponudil odstop (nujno)	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Minister Mramor premierju Cerarju ponudil odstop	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Mramor ponudil odstop	Mladina.si	Internet	70.582
18.1.2016	Napovednik tem oddaje Radijski dnevnik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Mramor zaradi spornega izplačevanja dodatkov ponudil odstop	RTVSLO.si	Internet	511.046
18.1.2016	Ponujen odstop Mramorja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Volkswagen Mramor	Slovenskenovice.si	Internet	406.103
18.1.2016	Mramor je premierju Miru Cerarju ponudil odstop	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
18.1.2016	Mramor Cerarju ponudil odstop	POP TV	TV	304.000
18.1.2016	Mramor je Cerarju ponudil odstop	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Kitajske borze strašijo	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Cerar ni sprejel Mramorjevega odstopa (nujno)	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Mramor ostaja finančni minister	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
18.1.2016	Cerar ni sprejel odstopa ministra Mramorja (krajše)	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Mramor ostaja minister	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Cerar ni sprejel odstopa ministra Mramorja (daljše)	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Cerar ni sprejel odstopa ministra Mramorja (dopolnjeno)	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Erjavec podpira Cerarjevo odločitev, da ne sprejme Mramorjevega odstopa	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Cerar ne sprejema odstopa	TV Slovenija 1	TV	174.000
18.1.2016	Dušan Mramor ostaja finančni minister	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
18.1.2016	Židan: Pomembno je, da premier pri odločitvi glede ministrov vedno uporablja enaka merila	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Nič ga ni sram. Tako kot nekdanja ministrica Kresalova taktiziral s ponujenim odstopom	Nova24tv.si	Internet	
18.1.2016	Zakaj Cerar ni sprejel Mramorjevega odstopa? "Ne ljubi se mu več kadrovati"	Siol.net	Internet	584.991
18.1.2016	Pregled - Slovenija, 18. 1. (ponedeljek)	STA.si	Internet	24.885
18.1.2016	Dost' heca, dajte Cerarju jopič	Slovenskenovice.si	Internet	406.103
18.1.2016	Išče se nov premier! Mira Cerarja ni več mogoče jemati resno!	Finance.si	Internet	231.945
18.1.2016	Cerar zavrnil ponujeni odstop finančnega ministra Dušana Mramorja	POP TV	TV	304.000
19.1.2016	Premier Cerar ni sprejel Mramorjevaga odstopa	Primorski dnevnik	Tisk	11.000
19.1.2016	Sramota in gnus	Delo	Tisk	157.000
19.1.2016	Večer - prva stran	Večer	Tisk	108.000
19.1.2016	Dramatična obramba Mramorja	Večer	Tisk	108.000
19.1.2016	Išče se nov premier! Mira Cerarja ni več mogoče jemati resno!	Finance	Tisk	51.000
19.1.2016	Za sistemsko krajo je v stalni pripravljenosti namesto Mramorja Cerar	Finance	Tisk	51.000
19.1.2016	Kdo bo zdaj Cerarju opral srajčico	Dnevnik.si	Internet	205.280
19.1.2016	Kdo bo zdaj Cerarju opral srajčko	Dnevnik	Tisk	112.000

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
19.1.2016	Mramor preveč dragocen za Cerarja, da bi ga odslovil	Delo	Tisk	157.000
19.1.2016	Šala dneva: Slovenec sem. Ne jamram.	Siol.net	Internet	584.991
19.1.2016	Odstop finančnega ministra Dušana Mramorja bi škodoval interesom Slovenije	TV Slovenija 1	TV	174.000
19.1.2016	Miro Cerar ni sprejel odstopa ministra Mramorja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
19.1.2016	Cerar ne jamra, a vseeno razburja. Rešitve (za Mramorja) pa ni	24ur.com	Internet	810.459
19.1.2016	Zaradi Mramorja naj bi vrelo znotraj SD	24ur.com	Internet	810.459
19.1.2016	Dogajanje glede Mramorja po mnenju analitika ne bo bistveno vplivalo na javno mnenje o vladi	STA.si	Internet	24.885
19.1.2016	Cerar Mramorjevega odstopa ni sprejel, zaupa tudi Makovec Brenčičevi	Radio Ognjišče	Internet	
19.1.2016	Mramor ponudil odstop. Cerar: Ne sprejemam, saj bi to škodilo interesom države.	RTVSLO.si	Internet	511.046
19.1.2016	Matić: Cerar je glede Mramorja izbral najmanj slabo možnost	STA.si	Internet	24.885
19.1.2016	Državni sekretar Cerarju skoraj odnesel slogan. Je sklepal, da napis ne spada na posvet?	24ur.com	Internet	810.459
19.1.2016	Nasprotniki: pri Cerarjevi odločitvi gre za dvojna merila	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
19.1.2016	ZL: Vladajoča stranka, ki ni sposobna nadomestiti enega samega ministra, nima kaj iskati na vladi	24ur.com	Internet	810.459
19.1.2016	Dars in politično kadrovanje	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
19.1.2016	ZL: Vladajoča stranka, ki ni sposobna nadomestiti enega samega ministra, nima kaj iskati na vladi	24ur.com	Internet	810.459
19.1.2016	Mramor ponudil odstop, Cerar ga ni sprejel (zbirno)	STA.si	Internet	24.885
19.1.2016	Mramor ostaja, Cerar pa ne bo jamral in bo iskal rešitve	24ur.com	Internet	810.459
20.1.2016	Diagnoza: Slovenec sem	Svet24	Tisk	58.000
20.1.2016	Išče se nov premier! Mira Cerarja ni več mogoče jemati resno!	Finance.si	Internet	231.945
20.1.2016	Kršitve koalicijske pogodbe, kodeksa in tudi prisege	Delo.si	Internet	230.086
20.1.2016	Z Mramorjem se je Cerar vpisal med politike, ki so plesali samo eno poletje	Fokuspokus.si	Internet	
20.1.2016	Priznanje po treh letih: vseslovenske ljudske vstaje so bile zrežirane	Reporter.si	Internet	41.394
20.1.2016	Mramor preklical fešto za najfinancministra leta	Finance.si	Internet	231.945
20.1.2016	Hrvaška ne sodeluje v arbitraži, kakšni scenariji sledijo?	RTVSLO.si	Internet	511.046
20.1.2016	Mramor ne more več kredibilno delovati pri politiki plač	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
20.1.2016	Sindikati: Mramor ni več verodostojen partner v socialnem dialogu	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
20.1.2016	Pogovor o ...	Radio Ognjišče	Radio	43.000
20.1.2016	Sindikati so ostri	TV Slovenija 1	TV	174.000
20.1.2016	Odmevi	TV Slovenija 1	TV	174.000
20.1.2016	Oh, da, jamram	Delo.si	Internet	230.086
21.1.2016	Nočejo ga za partnerja	Slovenske novice	Tisk	336.000
21.1.2016	Sem Slovenka. Še dobro, da jamram!	Delavska enotnost	Tisk	
21.1.2016	Žalostno. Tako krivičen je Cerar do svojih najbližjih in podrejenih.	Nova24tv.si	Internet	
21.1.2016	Skupna seja Odbora za izobraževanje in Komisijo za nadzor javnih financ	Radio 1	Radio	117.000
21.1.2016	Država, ki ji vladajo lopovi in lažnivci. To je naša sedanjost	Finance.si	Internet	231.945
21.1.2016	Državni sekretar bo odletel zaradi paštete in jušnih kock	Slovenskenovice.si	Internet	406.103
21.1.2016	Mramor je že vrnil celoten dodatek za stalno pripravljenost	RTVSLO.si	Internet	511.046

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
21.1.2016	Neprimerno ravnanje državnega sekretarja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
21.1.2016	Minister Dušan Mramor se ne neha sramotiti. Ko nekaj reče, se zlaže. Črno na belem.	Požareport.si	Internet	74.242
21.1.2016	Mramor je vrnil denar	TV Slovenija 1	TV	174.000
21.1.2016	Mramor se opravičuje	Radio Koper	Radio	45.000
21.1.2016	Računsko sodišče: Napake pri plačah učiteljev	Delo.si	Internet	230.086
21.1.2016	Odbor in komisija DZ pozvala k ukrepom za namensko porabo sredstev in analizo izplačevanja dodatkov	Primorski.it (Primorski dnevnik)	Internet	
21.1.2016	Očitki premierju Cerarju glede dvojnih meril	POP TV	TV	304.000
21.1.2016	Tarča: Simona Toplak o Miru Cerarju in 40. razbojnikih	Finance.si	Internet	231.945
21.1.2016	VIDEO: 'Ministrstvo je zagotavljalo OŠ dodatna sredstva za dela, ki bi morala biti opravljena v okviru redne delovne obveznosti'	24ur.com	Internet	810.459
21.1.2016	Pravica po slovensko	POP TV	TV	304.000
22.1.2016	Izvirni greh dodatkov in honorarjev	Finance.si	Internet	231.945
22.1.2016	Nekdanjih policistov ne mika vrnitev na delo	Dnevnik	Tisk	112.000
22.1.2016	Gospodarstveniki izpostavljajo pomen prevzemanja odgovornosti	Findinfo.si	Internet	
22.1.2016	Cerar ne da Mramorja	Gorenjski glas	Tisk	55.000
22.1.2016	Lidija Apohal Vučković	Mladina.si	Internet	70.582
22.1.2016	Gospodarstveniki izpostavljajo pomen prevzemanja odgovornosti	STA.si	Internet	24.885
22.1.2016	Pašteta z dodatki	Delo.si	Internet	230.086
22.1.2016	Gospodarstveniki za prevzemanje odgovornosti	Radiokrka.com	Internet	28.763
22.1.2016	Prevzemanje odgovornosti je ena od šibkih točk pri Slovencih	Radio Ognjišče	Radio	43.000
23.1.2016	Na varni strani	Slovenske novice	Tisk	336.000
23.1.2016	Študenti smo. Ne jamramo. Zahtevamo rešitve!	Dnevnik.si	Internet	205.280
23.1.2016	Vračilo dodatka. Na Ekonomski fakulteti zmeda, saj Mramor dela eno prismodarijo za drugo.	Požareport.si	Internet	74.242
23.1.2016	Update predsednika vlade: Cerar 2.0	Dnevnik.si	Internet	205.280
23.1.2016	Bo izplačilo nagrad obremenilo pogajanja s sindikati?	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
23.1.2016	Katero stranko bi volili po tednu spodrsrljajev vlade?	Siol.net	Internet	584.991
23.1.2016	Cerar Mramorju pokrtil hrbet	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
24.1.2016	Mramor ponudil odstop	Nedeljske novice	Tisk	165.000
24.1.2016	Vrhunci tedna: Nič nas ni strah, če je Viktor z nami	Delo.si	Internet	230.086
24.1.2016	Angelčki na konici igle	Delo.si	Internet	230.086
25.1.2016	Nov udarec za Mramorja: se bo SDH selil k Počivalšku?	Dnevnik	Tisk	112.000
25.1.2016	Cerarjev evangelij po Mramorju	Reporter	Tisk	23.000
25.1.2016	Veliko nestrinjanje s Cerarjem	Delo	Tisk	157.000
25.1.2016	Angelčki na konici igle	Delo	Tisk	157.000
25.1.2016	Anketa Dela: Mramor bi moral odstopiti	STA.si	Internet	24.885
25.1.2016	Cerar: Ni vsaka etična napaka enako težka	STA.si	Internet	24.885
25.1.2016	Cerar še naprej brani Mramorja: Ni vsaka etična napaka enako težka	Siol.net	Internet	584.991
25.1.2016	Šolska ministrica dobivala številna sporna izplačila, premierjevo zaupanje vanjo (še) ostaja	RTVSLO.si	Internet	511.046
25.1.2016	Cerar: Ni vsaka etična napaka enako težka	RTVSLO.si	Internet	511.046
25.1.2016	Računsko sodišče zahteva vrnitev preveč izplačanih sejnin. Makovec Brenčičeva: Ni podlage za vračilo	24ur.com	Internet	810.459

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
25.1.2016	Makovec Brenčičeva ostaja ministrica	POP TV	TV	304.000
25.1.2016	Ministrica za izobraževanje uživa podporo Cerarja	Radio Ognjišče	Radio	43.000
25.1.2016	Je Slovenija pripravljena na množično vrnitev migrantov	Planet TV	TV	
25.1.2016	Računsko sodišče zahteva vrnitev preveč izplačanih sejin. Makovec Brenčičeva: Ni podlage za vračilo	24ur.com	Internet	810.459
25.1.2016	Pogovor z Janezom Rakuščkom in Markom Radmilovičem	TV Slovenija 1	TV	174.000
25.1.2016	Situacije so različne	TV Slovenija 3	TV	
25.1.2016	Pogovor z Majo Makovec Brenčič	POP TV	TV	304.000
25.1.2016	Tuje tiskovne agencije o Sloveniji (25. 1.)	STA.si	Internet	24.885
26.1.2016	Komu je mar?!	Delo - Ona	Tisk	265.000
26.1.2016	Razvrednotenje vrednot II	Siol.net	Internet	584.991
26.1.2016	Osramočena Mramor in Maja Makovec Brenčič tudi partnerja v zločinu, kot Bonnie in Clyde.	Požareport.si	Internet	74.242
26.1.2016	Varčujmo skupaj: Časovna bomba za Mramorja	Delo.si	Internet	230.086
26.1.2016	Slovenija: Janjšti še ne bodo dočakali dneva, da bi se ponovila vseslovenska vstaja	Morel.si	Internet	
26.1.2016	Poslanec SMC Franc Laj izstopil iz stranke	Delo.si	Internet	230.086
26.1.2016	Karla bóli, mene pa bóli – ker sem Slovenka	Radio.ognjisce.si	Internet	
26.1.2016	Laj izstopil iz SMC-ja, v poslanski skupini ostaja	RTVSLO.si	Internet	511.046
26.1.2016	Karla bóli, mene pa bóli – ker sem Slovenka	Radio Ognjišče	Internet	
26.1.2016	Karavana gre dalje	Radio Ognjišče	Radio	43.000
26.1.2016	Razsipno ravnanje z javnim denarjem	POP TV	TV	304.000
26.1.2016	O posnetku zasebnega pogovora	TV Slovenija 1	TV	174.000
27.1.2016	Izjava Gibanja VLV	Dnevnik.si	Internet	205.280
27.1.2016	Izjava Gibanja VLV	Dnevnik	Tisk	112.000
27.1.2016	Zadrega iz druge roke	Delo - Pogledi	Tisk	
27.1.2016	M. F. Novljan, Radio Ognjišče: Karla bóli, mene pa bóli – ker sem Slovenka	Casnik.si	Internet	
27.1.2016	SMC se osipa	Primorske novice	Tisk	50.000
27.1.2016	Ali se lahko uresniči Erjavčeva napoved o razpadu SMC?	Siol.net	Internet	584.991
27.1.2016	Poslanec Laj izstopil iz poslanske skupine SMC	Delo.si	Internet	230.086
27.1.2016	Pomanjkanje medicinskih sester	Kanal A	TV	132.000
27.1.2016	Vlada ujeta s prsti v marmeladi	Demokracija.si	Internet	
28.1.2016	Od srede do torka	Naš čas	Tisk	20.000
28.1.2016	Kaj menijo o dodatkih na pripravljenost naši poslanci?	Naš čas	Tisk	20.000
28.1.2016	Od etike do kleptomanije	Demokracija	Tisk	15.000
28.1.2016	NATO, SV in nacionalna garda!	Demokracija	Tisk	15.000
28.1.2016	Vrednost pokojnin vztrajno nazaduje	Novi glas	Tisk	
28.1.2016	Zamenjava Medje menda usklajena: februarja novi nadzorniki, potem odpoklic šefa NLB.	Požareport.si	Internet	74.242
28.1.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
28.1.2016	Sestali se bodo pogajalci vlade in sindikatov javnega sektorja	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
28.1.2016	Minister Mramor je na dopustu in na stranskem tiru	Siol.net	Internet	584.991
28.1.2016	Vlada in sindikati začenjajo pogajanja o odpravi anomalij v plačnem sistemu javnega sektorja	STA.si	Internet	24.885
28.1.2016	sem GOLJUF in MINISTER	Požareport.si	Internet	74.242
28.1.2016	Minister Mramor je na dopustu in na stranskem tiru	Siol.net	Internet	584.991

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
28.1.2016	Nova pogajanja: spreminjanje plačnih razredov, združevanje delovnih mest ...	RTVSLO.si	Internet	511.046
28.1.2016	Požareport: Zamenjava Medje na vrhu NLB menda usklajena	Domovina.je	Internet	
28.1.2016	Sava: nova vladna blesarija in poraz za davkoplačevalce; Cerar drži štango Naratu	Finance.si	Internet	231.945
28.1.2016	Nova vladna blesarija in nov Mramorjev poraz: spet držijo štango Naratu	Finance.si	Internet	231.945
28.1.2016	Vlada in sindikati začenjajo pogajanja o odpravi anomalij v plačnem sistemu javnega sektorja (dopolnjeno)	STA.si	Internet	24.885
28.1.2016	Vlada se ukvarja z rešitvijo Save, minister Mramor pa na dopustu	Nova24tv.si	Internet	
29.1.2016	Ne odstopite, temveč uredite	Delo	Tisk	157.000
29.1.2016	Narat, Dragonja & Co. so prevzeli Slovenijo	Finance	Tisk	51.000
29.1.2016	Narat, Dragonja & Co. so prevzeli Slovenijo	Finance.si	Internet	231.945
29.1.2016	Pašteta odnese, Mramor pa trden kot marmor	Gorenjski glas	Tisk	55.000
29.1.2016	Delo - prva stran	Delo	Tisk	157.000
29.1.2016	Premier Miro Cerar bo opravil pogovore z večino ministrov	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
29.1.2016	Ne odstopite, temveč uredite	Delo.si	Internet	230.086
29.1.2016	Dodatek na pripravljenost in njegova upravičenost	Kanal A	TV	132.000
30.1.2016	Dodatki uslužbencem le "obliž na rano"	Dnevnik	Tisk	112.000
30.1.2016	Pomembna je uglašenost, ne jakost	Dnevnik	Tisk	112.000
30.1.2016	V občinah dodatki uslužbencem v centih	Dnevnik	Tisk	112.000
30.1.2016	Če lahko v prvi postavi ostane Mramor...	Večer	Tisk	108.000
30.1.2016	Brez sramu: občinski uradniki si za le pripravljenost izplačajo več, kot si Prevc prigara čez celo sezono	Finance.si	Internet	231.945
30.1.2016	Laj se je pridružil skupini nepovezanih poslancev	Radio Ognjišče	Radio	43.000
31.1.2016	Niso si le profesorji polnili žepov: v občinah 250.000 evrov dodatkov za pripravljenost na leto	Reporter.si	Internet	41.394
31.1.2016	(Nedeljsko branje) Kako si v državni upravi z dodatki zvišujejo plače	Finance.si	Internet	231.945
31.1.2016	Korenitejših sprememb v Cerarjevi vladi ni pričakovati (ozadje)	STA.si	Internet	24.885
31.1.2016	Pri nas je vsak dan medved	Finance.si	Internet	231.945
01.2.2016	Uvodnik	Kmetovalec	Tisk	
01.2.2016	Vox populi	Večer	Tisk	108.000
01.2.2016	Pri nas je vsak dan medved	Finance	Tisk	51.000
01.2.2016	Kje so Cerarjevi uspehi	Reporter	Tisk	23.000
01.2.2016	Danes pričakovati Cerarjevo oceno glede uspešnosti ministrske ekipe	STA.si	Internet	24.885
01.2.2016	Sava: nova vladna blesarija in poraz za davkoplačevalce; Cerar drži štango Naratu	Finance.si	Internet	231.945
01.2.2016	V občinah izplačali več kot 250.000 evrov dodatkov za stalno pripravljenost na leto	Iusinfo.si	Internet	
01.2.2016	Premier Cerar bo razkril, kako zadovoljen je svojimi ministri	RTVSLO.si	Internet	511.046
01.2.2016	Vladna ekipa na delovnem posvetu o opravljenem delu in prioritetah	STA.si	Internet	24.885
01.2.2016	Vladna ekipa se je sešla na delovnem posvetu	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
01.2.2016	Komu je mar ?!	Publishwall	Internet	
01.2.2016	Vladna ekipa na delovnem posvetu o opravljenem delu in prioritetah (dopolnjeno)	STA.si	Internet	24.885
01.2.2016	Cerar še zaupa svojim ministrom?	24ur.com	Internet	810.459

Datum	Naslov	Mediji	Tip medija	Doseg objave
01.2.2016	Cerar za letos napovedal davčno in zdravstveno reformo	Delo.si	Internet	230.086
01.2.2016	Premier še naprej zaupa ministrom	POP TV	TV	304.000
01.2.2016	Cerar: Vlada se uspešno spopada z izzivi in ostaja v trenutni sestavi	24ur.com	Internet	810.459
01.2.2016	Cerar: Vlada v 2016 nadaljuje v isti sestavi (daljše)	STA.si	Internet	24.885
01.2.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
01.2.2016	Za zdaj brez rekonstrukcije vlade	TV Slovenija 1	TV	174.000
01.2.2016	Cerar: Vlada se uspešno spopada z izzivi in ostaja v trenutni sestavi	24ur.com	Internet	810.459
01.2.2016	Cerar za letos napovedal davčno in zdravstveno reformo	Delo.si	Internet	230.086
01.2.2016	Abnormalnost je nova normalnost	RTVSLO.si	Internet	511.046
01.2.2016	Ministrska ekipa ostaja nespremenjena, premier napoveduje zdravstveno in davčno reformo	Dnevnik.si	Internet	205.280

Priloga C: Kronologija poročanj o škandalu »koroška dečka«

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
01.4.2016	Odvzem otrok je zadnji in skrajni ukrep	Siol.net	Internet	584.991
06.4.2016	CSD Velenje otroka v rejniško družino namestil zaradi nesodelovanja starih staršev	Vecer.com	Internet	104.043
06.4.2016	Ob 11-ih v živo s protestov iz Velenja - Ministrica Kopač Mrakova: Naredili smo, kar je najbolje za otroka	Svet24.si	Internet	0
06.4.2016	Janša je zaradi odvzema otrok starima staršema napovedal interpelacijo zoper Kopač Mrakovo	Reporter.si	Internet	41.394
06.4.2016	INŠPEKCIJSKI NADZOR NI POKAZAL NEPRAVILNOSTI: Janša za interpelacijo Kopač Mrakove	Regionalgoriska.si	Internet	0
06.4.2016	INŠPEKCIJSKI NADZOR NI POKAZAL NEPRAVILNOSTI: Janša za interpelacijo Kopač Mrakove	Regionalobala.si	Internet	0
06.4.2016	Janša na Twitterju za interpelacijo zoper ministrico Kopač Mrakovo	Primorski.it (Primorski dnevnik)	Internet	0
06.4.2016	Janša na Twitterju za interpelacijo zoper ministrico Kopač Mrakovo	Sta.si	Internet	24.885
06.4.2016	V rejniško družino so ju namestili zaradi nesodelovanja starih staršev	Primorske.si	Internet	98.025
06.4.2016	CSD Velenje zglede sodeloval s starima staršema	Radio Center	Radio	64.000
06.4.2016	Odločitev CSD je bila pravilna	Radio Center	Radio	64.000
06.4.2016	Inšpekcijski nadzor CSD Velenje	Radio Ekspres	Radio	29.000
06.4.2016	Izredni inšpekcijski nadzor ni pokazal nepravilnosti	Radio Center	Radio	64.000
06.4.2016	Inšpekcijski nadzor na CSD Velenje ni pokazal nepravilnosti	Delo.si	Internet	230.086
06.4.2016	VIDEO: Zaradi odvzema dečkov SDS z interpelacijo nad ministrico. Ta odgovarja, da politična razprava ni primerna	24ur.com	Internet	810.459
06.4.2016	Delo CSD Velenje	Radio Ognjišče	Radio	43.000
06.4.2016	VIDEO: Zaradi odvzema dečkov SDS z interpelacijo nad ministrico. Napovedan nov shod v podporo starim staršem, tokrat v Ljubljani	24ur.com	Internet	810.459
06.4.2016	Stara starša ravnanja velenjskega CSD ne razumeta	Planet TV	TV	0
06.4.2016	Odvzem otroka starim staršem	Planet TV	TV	0
06.4.2016	Dečka ostajata v rejništvu. SDS napovedal interpelacijo ministrice.	Rtvslo.si	Internet	511.046
06.4.2016	VIDEO: Zaradi odvzema dečkov SDS z interpelacijo nad ministrico. Napovedan nov shod v podporo starim staršem, tokrat v Ljubljani	24ur.com	Internet	810.459
06.4.2016	SDS bo vložila interpelacijo	Radio Center	Radio	64.000
07.4.2016	Po odvzeta vnuka gresta do Bruslja!	Slovenske novice	Tisk	336.000
07.4.2016	"Gre za otroke, ne za stare starše"	Primorske novice	Tisk	50.000
07.4.2016	Bi zaupali otroke tem strokovnjakom?	Svet24	Tisk	58.000
07.4.2016	V SD interpelacijo pričakovali?	Radio Center	Radio	64.000
07.4.2016	Primer koroških dečkov buri duhove	Radio 1	Radio	117.000
07.4.2016	Dogodek je le vrh ledene gore	Radio Center	Radio	64.000
08.4.2016	Tedenski pregled - Slovenija od 1. do 7. 4.	Sta.si	Internet	24.885
09.4.2016	Primer dečkov, ki sta bila nameščena v rejniško družino	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
09.4.2016	Pregled tedenskega dogajanja	TV Slovenija 1	TV	174.000
09.4.2016	Po odvzeta vnuka gresta do Bruslja	Slovenskenovice.si	Internet	406.103
10.4.2016	SDS ministrici Kopač Mrak napoveduje interpelacijo	POP TV	TV	304.000
10.4.2016	Primer koroških dečkov: ministrstvo naj bi pritrdilo CSD, bo pa odvetnik po odločbi lahko pravico iskal na sodišču	24ur.com	Internet	810.459
11.4.2016	Napovedan protestni shod	TV Slovenija 1	TV	174.000
11.4.2016	Protestni shod v Ljubljani	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
11.4.2016	Slovenska zakonodaja: O otrocih odloča oče, ki je nedavno umoril njuno mamo	Nova24tv.si	Internet	0
11.4.2016	Zahtevali odstop vodstva CSD Velenje	Planet TV	TV	0
11.4.2016	Protest v podporo vrnitvi dečkov starima staršema	POP TV	TV	304.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
12.4.2016	SDS v interpelaciji Kopač Mrakovi očita tudi vpletanje politike v stroko	Politikis.si	Internet	0
12.4.2016	Babici koroških fantkov zavrnili rejništvo	Vecer.com	Internet	104.043
12.4.2016	Protestniki za odstop odgovornih	Vecer.com	Internet	104.043
12.4.2016	Protestniki za odstop odgovornih	Večer	Tisk	108.000
12.4.2016	FOTO: Protestniki ministrici: Otroci niso državna last!!!	Reporter.si	Internet	41.394
12.4.2016	SDS z interpelacijo nad ministrico Anjo Kopač Mrak	Zurnal24.si	Internet	435.000
12.4.2016	VLOŽENA INTERPELACIJA: Bodo ministrici koroški dečki odnesli stolček?	Regionalgoriska.si	Internet	0
12.4.2016	VLOŽENA INTERPELACIJA: Bodo ministrici koroški dečki odnesli stolček?	Regionalobala.si	Internet	0
12.4.2016	SDS je prestavila vsebino interpelacije zoper ministrico Anjo Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
12.4.2016	Kopač Mrakova: Interpelacija je zloraba konkretnega primera v politične namene	Rtvslo.si	Internet	511.046
12.4.2016	SDS v interpelaciji Kopač Mrakovi očita tudi vpletanje politike v stroko (krajše)	Sta.si	Internet	24.885
12.4.2016	Napovednik oddaje Radijsko dnevnik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
12.4.2016	Zaradi primera koroških dečkov interpelacija zoper ministrico	Radio City	Radio	94.000
12.4.2016	Babica dečkov prejela zavrnilno odločbo glede vloge za rejništvo	Primorske.si	Internet	98.025
12.4.2016	SDS z interpelacijo nad ministrico: Ali šči svojega kolega?	Siol.net	Internet	584.991
12.4.2016	SDS vložila interpelacijo proti ministrici za delo	Delo.si	Internet	230.086
12.4.2016	SDS je zaradi primera koroških dečkov vložila interpelacijo zoper Kopač Mrakovo	24ur.com	Internet	810.459
12.4.2016	Zavrnilna odločba glede vloge za izvajanje rejniške dejavnosti	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
12.4.2016	Kopač Mrakova vztraja, da politična razprava o primeru koroških dečkov ni primerna	Primorski.it (Primorski dnevnik)	Internet	0
12.4.2016	Kopač Mrakova vztraja, da politična razprava o primeru koroških dečkov ni primerna	Sta.si	Internet	24.885
12.4.2016	Interpelacija vložena	TV Slovenija 1	TV	174.000
12.4.2016	Sporen že sam odvzem otrok	Radio Center	Radio	64.000
12.4.2016	SDS je vložila interpelacijo zoper ministrico za delo Anjo Kopač Mrak	Radio 1	Radio	117.000
12.4.2016	SDS vložila interpelacijo zoper ministrico za delo Anjo Kopač Mrak	Radio Gorenc	Radio	4.000
12.4.2016	Ministrstvo zavrnilo prošnjo	Radio Maribor	Radio	35.000
12.4.2016	Zahtevajo razrešitev Borisa Štefaneca	Radio Maribor	Radio	35.000
12.4.2016	Babici dečkov zavrnili odločbo o vlogi za rejništvo	Delo.si	Internet	230.086
12.4.2016	SDS v interpelaciji Kopač Mrakovi očita tudi vpletanje politike v stroko (daljše)	Primorski.it (Primorski dnevnik)	Internet	0
12.4.2016	SDS v interpelaciji Kopač Mrakovi očita tudi vpletanje politike v stroko (daljše)	Sta.si	Internet	24.885
12.4.2016	Interpelacija spisana: poglejte, kaj vse očitajo ministrici	Slovenskenovice.si	Internet	406.103
12.4.2016	Ministrici očitajo tudi prikrievanje strokovnih napak	Radio Štajerski val	Radio	22.000
12.4.2016	Politična razprav v primeru Koroških dečkov ni primerna	Radio 1	Radio	117.000
12.4.2016	Vpletanje politike v stroko	Radio Velenje	Radio	4.000
12.4.2016	Vložena interpelacija	Planet TV	TV	0
12.4.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
12.4.2016	Kopač Mrakova, politična razprava o primeru koroških dečkov, ni primerna	Radio Slovenija 1	Radio	144.000
12.4.2016	SDS vložila interpelacijo zoper ministrico za delo	TV Slovenija 1	TV	174.000
12.4.2016	SDS je zaradi primera koroških dečkov vložila interpelacijo zoper Kopač Mrakovo	24ur.com	Internet	810.459
12.4.2016	Stari starši odvzetih Koroških dečkov niso primerni za rejništvo	Planet TV	TV	0
12.4.2016	Interpelacija zoper ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	144.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
12.4.2016	Interpelacija	TV Slovenija 1	TV	174.000
12.4.2016	SDS je zaradi primera koroških dečkov vložila interpelacijo zoper Kopač Mrakovo	24ur.com	Internet	810.459
12.4.2016	SDS vložila interpelacijo	POP TV	TV	304.000
13.4.2016	Interpelacija zaradi koroških dečkov	Vecer.com	Internet	104.043
13.4.2016	Interpelacija zaradi koroških dečkov	Večer	Tisk	108.000
13.4.2016	NE	Večer	Tisk	108.000
13.4.2016	"Zakaj nam ne verjamate?"	Svet24	Tisk	58.000
13.4.2016	SDS vložila interpelacijo zoper Kopač Mrakovo	Reporter.si	Internet	41.394
13.4.2016	Interpelacija je zloraba Koroških dečkov v politične namene	Radio 1	Radio	117.000
13.4.2016	Poslanske skupine zadržane do interpelacije	Radio Štajerski val	Radio	22.000
13.4.2016	Kopač Mrakova vztraja, da politična razprava o primeru koroških dečkov ni primerna	Iusinfo.si	Internet	0
13.4.2016	SDS v interpelaciji Kopač Mrakovi očita tudi vpletanje politike v stroko	Iusinfo.si	Internet	0
13.4.2016	Odvetnik starih staršev že napovedal tožbo	Radio Center	Radio	64.000
13.4.2016	»Zakaj nam ne verjamate?«	Svet24.si	Internet	0
14.4.2016	Od sreda do torka	Naš čas	Tisk	20.000
14.4.2016	Zakonodaja se mora spremeniti	Demokracija	Tisk	15.000
14.4.2016	V imenu otroka	TV Slovenija 1	TV	144.000
15.4.2016	Türk se je predstavil	Gorenjski glas	Tisk	55.000
15.4.2016	Začetek tedna je zaznamoval protestni shod pred Ministrstvom za delo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
16.4.2016	Bi bilo drugače, če bi odločilo sodišče?	Večer	Tisk	96.000
16.4.2016	Se strinjate z interpelacijo?	Svet24	Tisk	118.000
16.4.2016	Se strinjate z interpelacijo?	Svet24.si	Internet	224.406
16.4.2016	Pregled domačih dogodkov, od 8. - 15. aprila 2016	Radio Ognjišče	Internet	
16.4.2016	Interpelacija zoper Anjo Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
16.4.2016	Primer koroških dečkov in interpelacija proti Kopač Mrakovi	Radio Ognjišče	Radio	43.000
16.4.2016	Trem ministricam se maje stolček	Planet TV	TV	0
16.4.2016	Se Marku Jazbecu maje stolček?	TV Slovenija 1	TV	144.000
16.4.2016	Utrip	TV Slovenija 1	TV	144.000
17.4.2016	Na vrhu brez sprememb	TV Slovenija 1	TV	144.000
18.4.2016	Interpelacija zoper dve ministrici	Koroški radio	Radio	23.000
19.4.2016	Odgovorno delo centrov za socialno delo	POP TV	TV	304.000
21.4.2016	Od 12. do 18. aprila	Pravna praksa	Tisk	0
21.4.2016	Franci Donko	Demokracija	Tisk	10.000
23.4.2016	Še vedno ni odpravljen nevezdržno stanje	Radio Ognjišče	Radio	43.000
24.4.2016	Anketa Episcentra	Planet TV	TV	0
26.4.2016	Odvetnici CSD Velenje in Slovenj Gradec: Stara starša dečkov nista sledila interesom otrok	Sta.si	Internet	24.885
26.4.2016	Odvetnici CSD Velenje in Slovenj Gradec: Stara starša nista sledila interesom otrok	Primorske.si	Internet	131.546
26.4.2016	Odvetnici CSD Velenje in Slovenj Gradec: 'Dečka imata ljubeče rejnike in sta razigrana'	24ur.com	Internet	696.317
26.4.2016	Skrbnica velenjskih otrok: Dečka sta zdaj razigrana in sta res prava sončka	Siol.net	Internet	589.894
26.4.2016	CSD Velenje v protiofenzivo: Dedek in babica nista dobro skrbela za velenjska dečka	Reporter.si	Internet	66.429
26.4.2016	Odvetnici CSD-jev: Stara starša nista ravnala v interesu koroških dečkov	Rtvslo.si	Internet	555.003
28.4.2016	Odvetnici CSD Velenje in Slovenj Gradec: Stara starša dečkov nista sledila interesom otrok	Iusinfo.si	Internet	0

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
02.5.2016	Svoje delo v DZ bo pojasnjevala ministrica Anja Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
05.5.2016	Koalicija pričakuje odgovore Kopač Mrakove	Radio Ognjišče	Radio	43.000
08.5.2016	Prihodnji teden v parlamentu: Nadaljevanje zaslišanj glede bančne luknje in razprave o kadrovanju SDH (ozadje)	Sta.si	Internet	24.885
08.5.2016	Prihodnji teden v parlamentu: Nadaljevanje zaslišanj glede bančne luknje	Demokracija.si	Internet	0
09.5.2016	Nadaljevanje zaslišanj glede bančne luknje in razprave o kadrovanju SDH	Iusinfo.si	Internet	0
11.5.2016	Cerar zaupa Kopač Mrakovi, pričakuje pa prepričljiv odgovor na interpelacijo	Rtvslo.si	Internet	555.003
11.5.2016	Cerar še zaupa Kopač Mrakovi	Radio 1	Radio	117.000
11.5.2016	Delovni posvet o konkurenčnosti	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
11.5.2016	Cerar nekoliko zadržano brani Kopač Mrakovo pred interpelacijo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
11.5.2016	Kopač Mrakova še uživa Cerarjevo zaupanje	Radio Center	Radio	85.000
11.5.2016	Cerar pričakuje zagovor	TV Slovenija 1	TV	144.000
12.5.2016	V koaliciji zaradi javne obravnave primera odvzetih dečkov starim staršem v obstrukcijo	Ljubljanskenovice.si	Internet	0
12.5.2016	Anja Kopač Mrak se je odzvala na interpelacijo	Radio 1	Radio	117.000
12.5.2016	Vlada naj bi se danes seznanila z odgovorom ministrice za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
12.5.2016	Vlada bo prisluhnila odgovoru Anji Kopač Mrak na interpelacijo	Radio 1	Radio	117.000
12.5.2016	Vlada bo prisluhnila odgovoru Anji Kopač Mrak na interpelacijo	Radio Maxi - Prleški val	Radio	25.000
12.5.2016	Vlada bo prisluhnila odgovoru ministrice	Infonet	Radio	360.000
12.5.2016	Vlada bo danes obravnavala odgovor ministrice za delo	Radio Center	Radio	85.000
12.5.2016	Vlada naj bi se danes seznanila z odgovorom ministrice Anje Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
12.5.2016	Vlada se je danes seznanila z odgovorom Kopač Mrakove na interpelacijo	Radio 1	Radio	117.000
12.5.2016	Vlada podpira Anjo Kopač Mrak	Radio Center	Radio	85.000
12.5.2016	V koaliciji zaradi javne obravnave primera odvzetih dečkov starim staršem v obstrukcijo	Sta.si	Internet	24.885
13.5.2016	V koaliciji zaradi javne obravnave primera odvzetih dečkov starim staršem v obstrukcijo	Iusinfo.si	Internet	0
13.5.2016	Afera s koroškima dečkoma pred poslance	Dnevnik	Tisk	98.000
13.5.2016	Afera s koroškima fantkoma se seli pred poslance	Dnevnik.si	Internet	137.376
13.5.2016	Cerar ima še nekaj vprašanj za Kopač Mrakovo	Radio Center	Radio	85.000
13.5.2016	Vlada stoji za svojo ministrico	Radio 1	Radio	117.000
13.5.2016	Komisija DZ o peticiji civilne iniciative Pomagajmo otrokom ubite matere	Radio Ognjišče	Radio	43.000
14.5.2016	Peticija iniciative Pomagajmo otrokom ubite matere	Radio Ognjišče	Radio	43.000
14.5.2016	Pregled domačih dogodkov od 6. do 13. maja 2016	Radio Ognjišče	Internet	
16.5.2016	Ministrica uspešna	Delo	Tisk	141.000
16.5.2016	Delo - prva stran	Delo	Tisk	141.000
23.5.2016	Odvzem dveh dečkov starima staršema je bil po odločbi upravnega sodišča nezakonit	Sta.si	Internet	24.885
23.5.2016	Kopač Mrakova bo v primeru potrditve nepravilnosti glede odvzema dečkov zahtevala odgovornost	Sta.si	Internet	24.885
23.5.2016	Varuhinja ugotavljala le največjo korist otrok ob odvzemu in ne nepravilnosti v postopkih'	24ur.com	Internet	696.317
23.5.2016	Sodišče: Odvzem koroških dečkov nezakonit	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
23.5.2016	S strani sodišča ugotovljen nezakonit odvzem dečkov	Radio City	Radio	72.000
23.5.2016	Odvzem dečkov starima staršema je bil nezakonit	NOVA 24 TV	TV	0
23.5.2016	Odvzem dečkov nezakonit	Kanal A	TV	132.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
23.5.2016	Sodba govori le o pravici babice in je pritrdila, da je za dečka najbolje, da ostaneta v rejništvu'	24ur.com	Internet	696.317
23.5.2016	Sodba glede velenjskih dečkov	POP TV	TV	304.000
23.5.2016	Odločitev upravnega sodišča	TV Slovenija 1	TV	144.000
23.5.2016	Kršene številne pravice	Planet TV	TV	0
23.5.2016	Upravno sodišče - z odvzemanjem otrok posegli v pravice babice	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
23.5.2016	CSD Velenje: Sodišče ni presojalo zakonitosti namestitve dečkov k rejnikom	Rtvslo.si	Internet	555.003
23.5.2016	Direktorica CSD Velenje: Še vedno menim, da smo delovali strokovno in v dobrobit otrok	24ur.com	Internet	696.317
23.5.2016	Center za socialno delo otroka nezakonito odvezel	TV Slovenija 1	TV	144.000
23.5.2016	V primeru koroških dečkov naj bi se zgodila nezakonitost	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
23.5.2016	Nezaupnica socialni stroki in centrom za socialno delo	POP TV	TV	304.000
24.5.2016	Vnukov nista videla že 55 dni	Večer	Tisk	96.000
24.5.2016	Dečka odvzeli nezakonito	Večer	Tisk	96.000
24.5.2016	Sodišče odločilo, da je bil odvezem dveh dečkov nezakonit	Radio City	Radio	72.000
24.5.2016	Stolček ministrice Kopač Mrakove se vse bolj maje	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.5.2016	Podpora SMC in DeSUS Kopač Mrakovi ni samoumevna, pojasnila pričakuje tudi Cerar	24ur.com	Internet	696.317
24.5.2016	CSD Velenje se bo pritožil na sodbo upravnega sodišča	Sta.si	Internet	24.885
24.5.2016	Odziv ministrice na sodbo sodišča	Kanal A	TV	132.000
24.5.2016	Zaznamovana s travmami	Planet TV	TV	0
24.5.2016	Primer koroških dečkov	POP TV	TV	304.000
24.5.2016	Odločitev upravnega sodišča razburja	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.5.2016	Han je vidno razburjen	TV Slovenija 3	TV	0
24.5.2016	Napovednik	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.5.2016	Center za socialno delo Velenje se bo pritožil	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.5.2016	Podpora ministrici ni samoumevna	Večer	Tisk	96.000
25.5.2016	Ministrica Anja Kopač Mrak se bo jutri sešla s premierjem Mirom Cerarjem	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.5.2016	Ministrica Mrak Kopačeva se ne čuti odgovorna	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
25.5.2016	Ministrici se zaradi koroških dečkov maje stolček	Radio Kranj	Radio	5.000
25.5.2016	Odločitev upravnega sodišča v primeru odvzema dečkov	Radio Ognjišče	Radio	43.000
26.5.2016	Od srede do torka	Naš čas	Tisk	11.000
26.5.2016	Po pravnih dilemah pravice do družine še politične	Delo	Tisk	141.000
26.5.2016	Primer koroških dečkov odnesel direktorja Šumečnika	Večer	Tisk	96.000
26.5.2016	Dokaz o poraznem stanju	Svet24	Tisk	118.000
26.5.2016	Žrtve, ki ji bodo rešile kožo	Svet24	Tisk	118.000
26.5.2016	Svet24 - prva stran	Svet24	Tisk	118.000
26.5.2016	test	Delo.si	Internet	290.488
26.5.2016	Cerar se bo srečal s Kopač Mrakovo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Premier Miro Cerar se bo pogovoril z ministrico za delo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.5.2016	Cerar se bo pogovoril z ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Kopač Mrakova nima slabe vesti	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.5.2016	Ministrica se bo morala zaradi koroških dečkov zagovarjati tudi pred Cerarjem	24ur.com	Internet	696.317
26.5.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Miro Cerar bo predvidoma popoldne opravil pogovor z ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Ministrico Anjo Kopač Mrak čaka zagovor pri premierju Cerarju	Rtvslo.si	Internet	555.003

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
26.5.2016	Miro Cerar bo opravil pogovor z ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Podpora ministrici Kopač Mrak ni samoumevna	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.5.2016	Kopač Mrakova ne namerava odstopiti	Radio Kranj	Radio	5.000
26.5.2016	Kopač Mrakova se bo sešla s Cerarjem	TV Slovenija 1	TV	144.000
26.5.2016	Kopač Mrakova bo pojasnjevala nove okoliščine primera	Radio Center	Radio	85.000
26.5.2016	Ministrica Kopač Mrakova se bo morala zagovarjati zaradi sodbe sodišča	Radio City	Radio	72.000
26.5.2016	Premier Miro Cerar se bo pogovoril z Anjo Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Ministrica Kopač Mrakova bo najbrž dobila podporo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.5.2016	Koalicija je razpravljala o podpori Kopač Mrakovi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Kopač Mrakova uživa podporo koalicije	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Anja Kopač Mrak še vedno uživa podporo koalicijskih partnerjev	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.5.2016	Kopač Mrakova svoje delo zagovarjala pri Cerarju	Planet TV	TV	0
26.5.2016	Kdo bo odgovoren v primeru koroških dečkov?	POP TV	TV	304.000
26.5.2016	Cerar o Kopačevi odgovornosti	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Seja Komisije za peticije	TV Slovenija 1	TV	144.000
26.5.2016	Ministrica za delo Anja Kopač Mrak ne more biti krivdno odgovorna	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.5.2016	Odgovornost v primeru odvzema dečkov	TV Slovenija 1	TV	144.000
27.5.2016	Babici kršili pravice	Gorenjski glas	Tisk	39.000
27.5.2016	Ministrica ostaja na stolčku	Večer	Tisk	96.000
27.5.2016	Objektivno odgovorna	Svet24	Tisk	118.000
28.5.2016	CSD kršil pravico do družinskega življenja	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
28.5.2016	Odvzem koroških dečkov v nasprotju z zakonom	Radio Ognjišče	Radio	43.000
28.5.2016	Pregled dogajanja minulega tedna	TV Slovenija 1	TV	144.000
29.5.2016	Koroška dečka. Šumečnik odstopil po ukazu iz SD, da se zmanjša pritisk na Anjo Kopač Mrak.	Požareport.si	Internet	74.242
29.5.2016	Miro Cerar in njegovi razbojniki	Finance.si	Internet	153.068
30.5.2016	Miro Cerar in njegovi razbojniki	Finance	Tisk	55.000
02.6.2016	Dečka morata nazaj k babici	Demokracija	Tisk	10.000
02.6.2016	Strah in trepet tranzicijske levice	Demokracija	Tisk	10.000
03.6.2016	(Ne)socialna ministrica	Svet24	Tisk	118.000
03.6.2016	V čakanju na interpelacijo	Svet24	Tisk	118.000
03.6.2016	Koalicijski vrh o Anji Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
03.6.2016	Delo ministrice danes pod drobnogledom koalicije	Radio Center	Radio	85.000
03.6.2016	Razprava o ministrici za delo	TV Slovenija 1	TV	144.000
03.6.2016	Odločanje o delu ministrice	Radio Maxi - Prleški val	Radio	25.000
03.6.2016	V središču pozornosti današnjega vrha koalicije pa bo ministrica Anja Kopač Mrak	Infonet	Radio	360.000
03.6.2016	Pred interpelacijo ministrice za delo bo njeno delo ocenjevala koalicija	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
03.6.2016	Pred interpelacijo ministrice za delo bo njeno delo ocenjevala koalicija	Radio Koper	Radio	30.000
03.6.2016	Vrh koalicije	TV Slovenija 1	TV	144.000
03.6.2016	Sestanek vrha koalicije	TV Slovenija 1	TV	144.000
03.6.2016	Vrh koalicije o podpori ministrici Kopač Mrakovi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
03.6.2016	Erjavec ima določene zahteve	TV Slovenija 1	TV	144.000
03.6.2016	Pokojnine v zameno za podporo	Planet TV	TV	0
03.6.2016	Erjavec pristavil lonček	TV Slovenija 1	TV	144.000
03.6.2016	Ministrica za delo ima načelno podporo koalicijskih partneric	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
03.6.2016	Delo ministrice pod drobnogledom	POP TV	TV	304.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
03.6.2016	Interpelacija ministrice Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
04.6.2016	Erjavec bo podal podporo pod pogoji	Svet24	Tisk	118.000
04.6.2016	Kopač Mrakova ima podporo celotne koalicije	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
04.6.2016	Srečanje rejniških družin	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
04.6.2016	V Postojnski jami se je v ponedeljek ob 11. uri izlegla prva človeška ribica. To se je zgodilo natan...	Radio Ognjišče	Internet	
07.6.2016	Zagovarjala se bo pred poslanci SMC	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
07.6.2016	Anja Kopač Mrak se bo danes zagovarjala pred poslanci SMC	TV Slovenija 1	TV	144.000
07.6.2016	Kopač Mrakova že pričala DeSUS	Radio Center	Radio	85.000
07.6.2016	Kopač Mrakova pričala tudi poslance SMCja	Rtvslo.si	Internet	555.003
07.6.2016	Koalicijsko merjenje moči se nadaljuje na primeru Kopač – Mrakove	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
07.6.2016	Pogovor SMC in ministrice za delo	Radio Center	Radio	85.000
07.6.2016	Dogajanje okoli Luke Koper	TV Slovenija 1	TV	144.000
07.6.2016	Koalicija podpira ministrico Kopač Mrak	POP TV	TV	304.000
08.6.2016	Kopač Mrakova blizu preživetja	Delo	Tisk	141.000
08.6.2016	Na Brdu pri Kranju pa o novem predlogu družinskega zakonika	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
10.6.2016	Prvič globe za stranke	Gorenjski glas	Tisk	39.000
11.6.2016	Pregled domačih dogodkov, od 3. do 10. junija 2016	Radio Ognjišče	Internet	
11.6.2016	Kopač Mrakova bo najverjetneje prestala interpelacijo	Radio Ognjišče	Radio	43.000
12.6.2016	te dni	Nedelo	Tisk	99.000
12.6.2016	Kopač Mrakovi se obeta podpora, a koalicija od nje pričakuje vrsto ukrepov (ozadje)	Sta.si	Internet	24.885
12.6.2016	Dve pritožbi na odločitev sodišča v primeru odvzetih dečkov	Radio City	Radio	72.000
12.6.2016	Kopač Mrakovo čaka zagovor pred poslanci	Radio 1	Radio	117.000
12.6.2016	Anjo Kopač Mrak sredi tedna čaka zagovor pred poslanci	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	Cerar išče načine, da bo lenim delavcem na hitro rekel Hvala lepa in adijo	Noviradio.si	Internet	0
13.6.2016	V DZ interpelacija o delu ministrice za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	Bo ministrica preživela interpelacijo?	Radio Center	Radio	85.000
13.6.2016	Po ugotovitvi sodišča še interpelacija zoper ministrico Anjo Kopač Mrak	Radio City	Radio	72.000
13.6.2016	Državni zbor o delu ministrice Anje Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	Anji Kopač Mrak se obeta podpora	Radio 1	Radio	117.000
13.6.2016	Osrednja točka redne seje Državnega zbora bo interpelacija zoper ministrice Kopač Mrakove	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	Cerar išče načine, da bo lenim delavcem na hitro rekel: "Hvala lepa in adijo!"	Nova24tv.si	Internet	130.871
13.6.2016	Cerar zagotovil: Družba za gozdove začne delovati 1. julija	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	DeSUS ministrice Kopač Mrakove ne bo podprl	Radio 1	Radio	117.000
13.6.2016	DeSUS ne bo podprl ministrice Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
13.6.2016	DeSUS je odrekel podporo SD-jevi ministrici za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	DeSUS ne bo podprl ministrice Kopač Mrak	POP TV	TV	304.000
13.6.2016	Karl Erjavec spet grozi. Pa si upa potopiti vlado?	Siol.net	Internet	589.894
13.6.2016	DeSUS ne bo podprla Kopač Mrakove	Planet TV	TV	0
13.6.2016	DeSUS odrekel podporo Kopač Mrakovi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	DeSUS odrekel podporo Kopač Mrakovi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
13.6.2016	Ministrica za delo brez podpore?	TV Slovenija 1	TV	144.000
13.6.2016	DeSUS ne bo podprl ministrice	Planet TV	TV	0
14.6.2016	DeSUS za interpelacijo Kopač-Mrakove	Dnevnik	Tisk	98.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
14.6.2016	Desus za interpelacijo Kopač Mrakove	Primorske novice	Tisk	53.000
14.6.2016	SD izgublja še drugega ministra	Večer	Tisk	96.000
14.6.2016	Rešitev ministrice v zameno za penzije	Slovenske novice	Tisk	314.000
14.6.2016	Kopač Mrakova si še ne more oddahnuti	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	DeSUS si je premislil	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	DeSUS je včeraj odrekel podporo ministrici	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.6.2016	Ministrica v precejšnji negotovosti	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Premier Cerar bo še enkrat premislil, ali ima ministrica Kopač Mrakova njegovo podporo	Rtvslo.si	Internet	555.003
14.6.2016	DeSUS odrekel podporo Kopač Mrakovi	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.6.2016	DeSUS odrekel podporo	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.6.2016	Desus proti Anji Kopač Mrak: ni sporna strokovnost, sporna je realizacija	Zurnal24.si	Internet	435.072
14.6.2016	Erjavca interesi upokojencev ne zanimajo"	Siol.net	Internet	589.894
14.6.2016	Napovednik tem oddaje Dogodki in odmevi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Dečka iz Velenja ostaneta pri rejnikih	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Vrhovno sodišče je zavrnilo pritožbo babice	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.6.2016	Koalicija še brez skupnega jezika o podpori Kopač Mrakovi	Radio Ognjišče	Radio	43.000
14.6.2016	Vrhovno sodišče odločilo, da velenjska dečka ostajata pri rejnikih. Pritožba že napovedana.	Rtvslo.si	Internet	555.003
14.6.2016	Sodišče: dečka iz Velenja naj do pravnomočne odločitve ostaneta pri rejnikih	24ur.com	Internet	696.317
14.6.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Dogovora o podpori Kopač Mrakovi še ni	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	DeSUS ministrice ne podpira	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Erjavec znova nagaja	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.6.2016	Jutri o interpelaciji	Radio Maribor	Radio	35.000
14.6.2016	Mešetarjenje s političnimi glasovi	Kanal A	TV	132.000
14.6.2016	Burno v koaliciji	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.6.2016	Anja Kopač Mrak se bo jutri zagovarjala pred poslanci	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Koroška dečka še ostajata pri rejnikih	POP TV	TV	304.000
14.6.2016	Kakšna bo podpora ministrici Kopač Mrakovi?	POP TV	TV	304.000
14.6.2016	Pred interpelacijo Kopač Mrakovi	Planet TV	TV	0
14.6.2016	Cerar bo podprl Kopač Mrakovo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.6.2016	Interpelacija zoper ministrico za delo	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.6.2016	Predlog za razrešitev ministrice za delo	Planet TV	TV	0
15.6.2016	Erjavec bo SDS pomagal pri rušenju ministrice	Dnevnik	Tisk	98.000
15.6.2016	Usoda ministrice v rokah SMC	Primorske novice	Tisk	53.000
15.6.2016	Drugo mnenje	Večer	Tisk	96.000
15.6.2016	Dečka ostajata v reji	Večer	Tisk	96.000
15.6.2016	Kravje kupčije? Nedvomno	Večer	Tisk	96.000
15.6.2016	Market Karl	Večer	Tisk	96.000
15.6.2016	Cerar je obrnil palec gor	Večer	Tisk	96.000
15.6.2016	Ministrica polna idej, a s poraznimi rezultati	Siol.net	Internet	589.894
15.6.2016	SMC ne bo podprla interpelacije	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	Pred ministrico za delo Anjo Kopač Mrak je težek dan	TV Slovenija 1	TV	144.000
15.6.2016	Bo Kopač Mrakova ostala na položaju?	Radio Center	Radio	85.000
15.6.2016	Ministrica Kopač Mrakova gre na zagovor pred poslance	Radio 1	Radio	117.000
15.6.2016	Za interpelacijo proti Anji Kopač Mrak tudi ZL	Zurnal24.si	Internet	435.072

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
15.6.2016	Cerar okrcal DeSUS in SD	Radio Center	Radio	85.000
15.6.2016	Ministrica Kopač Mrakova se zagovarja pred poslanci	Radio 1	Radio	117.000
15.6.2016	Negotova usoda ministrice Kopač Mrakove	Radio Center	Radio	85.000
15.6.2016	Danes bo znana usoda ministrice Anje Kopač Mrak	Radio 1	Radio	117.000
15.6.2016	Podpora interpelaciji napovedala še Združena levica	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	V državnem zboru bo do zadnjega trenutka napeto	24ur.com	Internet	696.317
15.6.2016	V državnem zboru bo do zadnjega trenutka napeto	24ur.com	Internet	696.317
15.6.2016	Interpelacija zoper Kopač Mrakovo	TV Slovenija 1	TV	144.000
15.6.2016	Podpora ministrici za delo še vedno negotova	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	Državni zbor začel razpravo o interpelaciji zoper ministrico za delo	Radio Maribor	Radio	35.000
15.6.2016	Kanonada proti ministrici, ki ima zaščito	Delo.si	Internet	290.488
15.6.2016	Cerar verjame, da bo ministrica prestala interpelacijo	24ur.com	Internet	696.317
15.6.2016	Interpelacija o delu ministrice Anjo Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	SDS: Ministrica je hotela nepravilnosti prikriti. Kopač Mrakova: Želite javno razpravo o svoji družini?	Rtvslo.si	Internet	555.003
15.6.2016	Interpelacija zoper Kopač Mrakovo	TV Slovenija 1	TV	144.000
15.6.2016	Interpelacija Kopač Mrakove	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	Celjsko sodišče: Stari starši čim prej v stik z dečkoma	Rtvslo.si	Internet	555.003
15.6.2016	Celjsko sodišče: Stari starši čim prej v stik z dečkoma	Rtvslo.si	Internet	555.003
15.6.2016	Cerar od koalicijskih partnerjev pričakuje odgovornejšo držo	Radio Ognjišče	Radio	43.000
15.6.2016	Razprava o interpelaciji proti ministrici Anji Kopač Mrak	POP TV	TV	304.000
15.6.2016	Interpelacija Anje Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	Poslanci razpravljajo o interpelaciji zoper ministrico Kopač Mrak	TV Koper	TV	45.588
15.6.2016	Interpelacija ministrice Anje Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
15.6.2016	Na celjskem sodišču odločali o stikih dečkov s starima staršema	Sta.si	Internet	24.885
15.6.2016	Primer dečkov iz Velenja: babica in dedek bosta kmalu spet objela svoja vnuka	24ur.com	Internet	696.317
15.6.2016	Končana razprava o interpelaciji o delu ministrice za delo Anje Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.6.2016	Razprava o interpelaciji	TV Slovenija 1	TV	144.000
15.6.2016	DeSUS je prek interpelacije Kopač-Mrakovi zažugal oblastniški SD	Dnevnik.si	Internet	137.376
15.6.2016	Cerar verjame, da bo ministrica prestala interpelacijo	24ur.com	Internet	696.317
15.6.2016	Anja Kopač Mrak ostaja ministrica	Zurnal24.si	Internet	435.072
15.6.2016	Kopač Mrakova ostaja ministrica	Delo.si	Internet	290.488
15.6.2016	Kopač Mrakova ostaja ministrica, za njen odhod premalo glasov	24ur.com	Internet	696.317
16.6.2016	Interpelacija interpelatorjev	Mandrač	Tisk	15.500
16.6.2016	Vrhovno sodišče otroka pustilo rejnikom	Naš čas	Tisk	11.000
16.6.2016	Praznili z grenilim priokusom	Demokracija	Tisk	10.000
16.6.2016	DeSUS prek interpelacije Kopač- Mrakovi zažugal oblastniški SD	Dnevnik	Tisk	98.000
16.6.2016	Ministrica na tankem ledu	Primorske novice	Tisk	53.000
16.6.2016	Nad ministrico z leve in desne	Delo	Tisk	141.000
16.6.2016	Interpelacija, koroška dečka, politični šovi	Večer	Tisk	96.000
16.6.2016	Interpelacija	Večer	Tisk	96.000
16.6.2016	Močna ohladitev v koaliciji	Večer	Tisk	96.000
16.6.2016	Kopač Mrakova ostaja ministrica	Delo.si	Internet	290.488
16.6.2016	Kopač Mrakova ostaja ministrica za delo	Radio 1	Radio	117.000
16.6.2016	Anja Kopač Mrak ostaja ministrica	Radio Center	Radio	85.000
16.6.2016	Ministrica na tankem ledu	Primorske.si	Internet	131.546

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
16.6.2016	Anja Kopač Mrak ostaja ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Radio 1	Radio	117.000
16.6.2016	Mrakova preživela	TV Slovenija 1	TV	144.000
16.6.2016	Kopač Mrakova ostaja ministrica	TV Slovenija 1	TV	144.000
17.6.2016	"SD in DeSus sprožila nepotrebne prepire"	Primorski dnevnik	Tisk	11.000
17.6.2016	Interpelacija ni uspela	Gorenjski glas	Tisk	39.000
17.6.2016	Podprite ministričin zakon	Dnevnik	Tisk	98.000
17.6.2016	Tedenski pregled - Slovenija od 10. do 16. 6.	Sta.si	Internet	24.885
17.6.2016	Interpelacija ni uspela	Gorenjski.glas.si	Internet	18.820
17.6.2016	Interpelacija	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
18.6.2016	In se vprašam, kam pri bogu smo prišli	Vecer.com	Internet	154.437
18.6.2016	In se vprašam, kam pri bogu smo prišli	Večer - V soboto	Tisk	31.000
18.6.2016	Sobotna priloga - prva stran	Delo - Sobotna priloga	Tisk	70.000
18.6.2016	Je čas za inventuro	Delo - Sobotna priloga	Tisk	70.000
18.6.2016	Pregled domačih dogodkov od 10. - 17. junija 2016	Radio Ognjišče	Internet	
19.6.2016	Četverec brez krmarja proti ministrici	Nedelo	Tisk	99.000
20.6.2016	Anja Kopač Mrak	Reporter	Tisk	24.000
20.6.2016	Številka tedna	Reporter	Tisk	24.000
20.6.2016	Vrhunci tedna: Četverec brez krmarja proti ministrici	Delo.si	Internet	290.488
21.6.2016	Kam gre ta država?	Delo - Ona	Tisk	170.000
21.6.2016	Primer velenjskih dečkov: upravna inšpekcija ugotovila kršitve pravil upravnega postopka	24ur.com	Internet	696.317
21.6.2016	Primer velenjskih dečkov: upravna inšpekcija ugotovila kršitve pravil upravnega postopka	24ur.com	Internet	696.317
21.6.2016	Tudi CSD Velenje kršil pravila	POP TV	TV	304.000
22.6.2016	Nov udarec za CSD Velenje	Večer	Tisk	96.000
22.6.2016	Še vedno nista videla vnukov	Svet24	Tisk	118.000
23.6.2016	OD SREDE do torka	Naš čas	Tisk	11.000
24.6.2016	Tedenski pregled - Slovenija od 17. do 23. 6.	Sta.si	Internet	24.885
28.6.2016	Koroška dečka po treh mesecih videla stare starše	Dnevnik	Tisk	98.000
04.7.2016	Klientelizem ni omejen le na eno politično opcijo	Dnevnik	Tisk	98.000
05.7.2016	Nalijmo si čistega vina!	Ona plus	Tisk	64.000
05.7.2016	Stres je popustil šele pri osmem kilometru	Zarja	Tisk	90.000
11.7.2016	Kdo potrebuje koga?	Planet TV	TV	0
13.7.2016	Matic Munc: Nalijmo si čistega vina	Slovenskenovice.si	Internet	466.131
14.7.2016	Visoka etika premierja Cerarja	Demokracija	Tisk	10.000
14.7.2016	Vrnite dečka starim staršem!	Demokracija	Tisk	10.000
24.7.2016	Pogovor s predsednikom	POP TV	TV	304.000
18.8.2016	Pomoč zunanjih svetovalcev	Demokracija	Tisk	10.000
18.8.2016	Ura in pol za vnuka na mesec	Večer	Tisk	96.000
18.8.2016	Vnuka vidita le enkrat na mesec	Večer	Tisk	96.000
24.8.2016	To je najslabši čas za katastrofo v Sovi	Delo	Tisk	141.000
24.8.2016	To je najslabši čas za katastrofo v Sovi	Delo.si	Internet	230.086
07.9.2016	Godrnjavčkov NASKOK	Svet24	Tisk	118.000
08.9.2016	(Edino) mama je poznala vse moje nianse	Obrazi	Tisk	21.000
09.9.2016	Slovenija v boljši kondiciji ob majhni podpori vladi	Delo	Tisk	141.000
09.9.2016	Slovenija v boljši kondiciji ob majhni podpori vladi	Delo.si	Internet	230.086
15.9.2016	Stari starši so zakon...	Demokracija	Tisk	10.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
20.9.2016	Druga obletnica vlade Mira Cerarja	NOVA 24 TV	TV	0
20.9.2016	1/2-Druga obletnica vlade Mira Cerarja	NOVA 24 TV	TV	0
20.9.2016	2/2	NOVA 24 TV	TV	0
24.9.2016	Opozicijska SDS bo vložila zahtevo za interpelacijo vlade	Zurnal24.si	Internet	435.072
27.9.2016	Ekskluzivno: Vsebina interpelacije o delu in odgovornosti vlade Republike Slovenije!	Demokracija.si	Internet	0
27.9.2016	Ekskluzivno: Vsebina interpelacije o delu in odgovornosti vlade Republike Slovenije!	Demokracija.si	Internet	0
27.9.2016	Prenos določenih pristojnosti iz CSD-jev na sodišča	Net TV	TV	94.095
28.9.2016	Opozicijski manevar ob polčasu	Dnevnik	Tisk	98.000
05.10.2016	Kdaj bo narod zahteval, da se pravljica moralnega teologa Cerarja konča?	Nova24tv.si	Internet	130.871
06.10.2016	Koalicijska pogodba mrtva črka na papirju!	Demokracija	Tisk	10.000
19.10.2016	Vrhovno sodišče odločilo v primeru koroških dečkov	POP TV	TV	304.000
19.10.2016	Odvzem vnukov nezakonit	POP TV	TV	304.000
19.10.2016	Sodba vrhovnega sodišča v primeru koroških dečkov	TV Slovenija 1	TV	144.000
20.10.2016	Odvzem nezakonit, dečka še pri rejnikih	Dnevnik	Tisk	98.000
20.10.2016	Odvzem nezakonit, a dečka ostajata pri rejnikih	Dnevnik	Tisk	98.000
20.10.2016	V ŽARIŠČU: Odvzem dečkov je bil nezakonit	Večer	Tisk	96.000
20.10.2016	Neprijetna novica za Anjo Kopač Mrak	Večer	Tisk	96.000
20.10.2016	Novo poglavje žalostne zgodbe	Večer	Tisk	96.000
20.10.2016	Nezakonito! Drugič!	Večer	Tisk	96.000
20.10.2016	Skrajni čas, da odstopi ministrica za delo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
20.10.2016	Čuševa pobuda	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
20.10.2016	Položaj ministrice ni ogrožen	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
20.10.2016	Kritični toni do Kopač Mrakove in vodenja socialne politike tudi iz SMC in DeSUS	Sta.si	Internet	24.885
20.10.2016	Napovednik tem oddaje Dogodki in odmevi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
20.10.2016	Primer koroških dečkov	TV Slovenija 1	TV	144.000
20.10.2016	Židan: Pomembno je, da Kopač Mrakova dokonča svoje delo	Sta.si	Internet	24.885
20.10.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
20.10.2016	Delo ministrice Anje Kopač Mrak je znova tarča kritik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
20.10.2016	Odločitev sodišča glede koroških dečkov razburja	POP TV	TV	304.000
20.10.2016	Opozicijske stranke so prepričane, da bi morala Anja Kopač Mrak odstopiti	TV Slovenija 1	TV	144.000
20.10.2016	Delo ministrice za delo Anje Kopač Mrak je znova predmet kritik	Radio Maribor	Radio	35.000
20.10.2016	Odziv Kopač Mrakove na sodbo	Kanal A	TV	132.000
20.10.2016	Nova interpelacija?	TV Slovenija 1	TV	144.000
20.10.2016	Odzivi na odločitev Vrhovnega sodišča v primeru koroških dečkov	POP TV	TV	304.000
20.10.2016	Odziv Cerarja na odločitev vrhovnega sodišča	Planet TV	TV	0
20.10.2016	Pogovor o odločitvi Vrhovnega sodišča v primeru koroških dečkov	NOVA 24 TV	TV	0
20.10.2016	Kopač Mrakova bo morala na zagovor k Cerarju	Rtvslo.si	Internet	511.046
20.10.2016	Ministrica za delo Anja Kopač Mrak ne namerava odstopiti	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
20.10.2016	Sodba vrhovnega sodišča odmeva	Planet TV	TV	0
20.10.2016	Odločitev vrhovnega sodišča	TV Slovenija 1	TV	144.000
20.10.2016	Kopač Mrakova ne čuti odgovornosti	POP TV	TV	304.000
21.10.2016	Odvzem dečkov nezakonit	Gorenjski glas	Tisk	39.000
21.10.2016	Stolček Kopač-Mrakove se je spet zatresel	Dnevnik	Tisk	98.000
21.10.2016	Ministrica zdaj še ima podporo	Večer	Tisk	96.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
21.10.2016	Donko pričakuje čimprejšnjo vrnitev koroških dečkov babici in dedku	Radio Ognjišče	Radio	43.000
21.10.2016	Koroškima dečkoma spremenili priimek	NOVA 24 TV	TV	0
22.10.2016	Pregled domačih dogodkov minulega tedna	Radio Ognjišče	Internet	
22.10.2016	Druga interpelacijska zgodba te jeseni	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
22.10.2016	Dečka sta bila odvzeta nezakonito	Radio Ognjišče	Radio	43.000
22.10.2016	Pregled dogajanja minulega tedna	TV Slovenija 1	TV	144.000
23.10.2016	Osem izgubljenih mesecev v enem dnevu	Nedelo	Tisk	99.000
23.10.2016	Vrhunci tedna: Osem izgubljenih mesecev v enem dnevu	Delo.si	Internet	230.086
23.10.2016	Vrhunci tedna: Osem izgubljenih mesecev v enem dnevu	Delo.si	Internet	230.086
24.10.2016	Nova interpelacija	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	Poslanci SDS vložili novo interpelacijo	Radio Center	Radio	85.000
24.10.2016	Poslanci SDS so vložili novo interpelacijo zoper ministrico Anjo Kopač Mrak	Radio 1	Radio	117.000
24.10.2016	SDS z novo interpelacijo zoper ministrico Anjo Kopač Mrak	24ur.com	Internet	696.317
24.10.2016	SDS vložila interpelacijo zoper ministrico za delo, družino in socialne zadeve Anjo Kopač Mrak	Nova24tv.si	Internet	130.871
24.10.2016	Ministrici Kopač Mrakovi znova grozi interpelacija	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
24.10.2016	Interpelacija zoper ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	SDS znova interpelira Kopač Mrakovo	Delo.si	Internet	230.086
24.10.2016	Ministrica Kopač Mrak je odgovorna za primer koroških dečkov	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
24.10.2016	Podrobnosti glede interpelacije	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	Kopač Mrakova zavrača očitke interpelacije	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
24.10.2016	Poslanci SDS so vložili novo interpelacijo o delu in odgovornosti ministrice za delo	Radio Koper	Radio	30.000
24.10.2016	Interpelacija zoper Kopač Mrakovo	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.10.2016	Nova interpelacijo zoper ministrico Anjo Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	Zaradi koroških dečkov SDS znova vlaga interpelacijo zoper ministrico Kopač Mrakovo	Radio 1	Radio	117.000
24.10.2016	Zaradi razsodbe Vrhovnega sodišča vložena nova interpelacija v DZ	Radio City	Radio	72.000
24.10.2016	Nova interpelacija SDS	Radio Ognjišče	Radio	43.000
24.10.2016	Znova interpelacija	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.10.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	SDS vložila interpelacijo zoper ministrico Kopač Mrakovo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	SDS znova interpelira Kopač Mrakovo	Rtvslo.si	Internet	511.046
24.10.2016	Nova interpelacija	POP TV	TV	304.000
24.10.2016	SDS vložila interpelacijo zoper ministrico Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.10.2016	Sojenje Bajdetu in primer koroška dečka	Kanal A	TV	132.000
24.10.2016	Napovednik	Kanal A	TV	132.000
24.10.2016	Napovednik	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.10.2016	Interpelacija zoper Anjo Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.10.2016	Nad Anjo Kopač Mrak se zgrinjajo črni oblaki	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	Nova interpelacija zoper ministrico Kopač Mrak	POP TV	TV	304.000
24.10.2016	Interpelacija	Planet TV	TV	0
24.10.2016	Interpelacija zoper Kopač Mrakovo	TV Slovenija 1	TV	144.000
24.10.2016	SDS je vložila novo interpelacijo zoper ministrico za delo Anjo Kopač Mrak	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
24.10.2016	SDS zoper ministrico vložila interpelacijo	Planet TV	TV	0
25.10.2016	Janševa interpelatorska zagnanost	Dnevnik	Tisk	98.000
25.10.2016	Če ne bo šla sama, se bodo o njej spet izrekli poslanci	Primorske novice	Tisk	53.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
25.10.2016	Vox populi	Večer	Tisk	96.000
25.10.2016	Nezadovoljna koalicija v bran šibki ministrici	Večer	Tisk	96.000
25.10.2016	Anja Kopač Mrak se bo danes odzvala na interpelacijo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	Anja Kopač Mrak se bo danes odzvala na interpelacijo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
25.10.2016	Druga interpelacija proti Anji Kopač Mrak	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Ministrica za delo Anja Kopač Mrak se bo danes odzvala na interpelacijo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	Če ne bo šla sama, se bodo o njej spet izrekli poslanci	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Danes je pričakovati odziv ministrice za delo na interpelacijo	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Anja Kopač Mrak bo danes predvidoma odgovorila na očitke	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Pojasnitev interpelacije proti ministrici Anji Kopač Mrak	Radio City	Radio	72.000
25.10.2016	Anja Kopač Mrak bo odgovorila na očitke	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Danes odziv na sodbo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	Ministrica Kopač Mrak se bo odzvala na interpelacijo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
25.10.2016	Odziv Kopač Mrakove	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	Ministrica bo odstopila, če bo to zahteval Cerar	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
25.10.2016	Odstopila bo, če bo zahteval Cerar	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	To je zloraba družinske tragedije za politične namene	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
25.10.2016	Kopač Mrakova o očitkih	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Ministrica ne bo odstopila	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	Anja Kopač poudarja, da njen odstop ne bi z vplival na položaj koroških dečkov	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
25.10.2016	Zagovarjanje Kopač Mrakove	POP TV	TV	304.000
25.10.2016	Kopač Mrakova bo upoštevala Cerarjevo odločitev	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
25.10.2016	Bo Kopač Mrakova odstopila?	Kanal A	TV	132.000
25.10.2016	Ministrica Kopač Mrak čaka na odločitev premierja Cerarja	POP TV	TV	304.000
25.10.2016	Ministrica Anja Kopač Mrak ne bo odstopila	TV Slovenija 1	TV	144.000
25.10.2016	Romeo Bajde ima enkrat mesečno stike s svojima sinovoma	Planet TV	TV	0
25.10.2016	Novela zakona o družinskem nasilju	TV Slovenija 1	TV	144.000
26.10.2016	Kopač-Mrakova bi odšla, če bi to od nje zahteval premier	Dnevnik	Tisk	98.000
26.10.2016	Če bo Cerar zahteval, bo odšla	Delo	Tisk	141.000
26.10.2016	Vox populi	Večer	Tisk	96.000
26.10.2016	Kopač Mrakova bo spoštovala Cerarjevo voljo	Večer	Tisk	96.000
26.10.2016	Kopač Mrakova sama ne namerava odstopiti	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.10.2016	Cerar se bo pogovoril s Kopač Mrakovo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
26.10.2016	Ministrica se bo srečala s Cerarjem	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.10.2016	Premier Cerar se bo sešel s Kopač Mrakovo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
26.10.2016	Sestanek z ministrico	Radio Maribor	Radio	35.000
26.10.2016	Aktualno politično dogajanje	Radio Ognjišče	Radio	43.000
26.10.2016	1/3	Radio Ognjišče	Radio	43.000
26.10.2016	Premier Cerar še nič o položaju ministric Kopač Mrak	POP TV	TV	304.000
27.10.2016	Od 11. do 24. oktobra	Pravna praksa	Tisk	0
27.10.2016	V besedah: pravna država, sistemske rešitve ter etični in moralni standardi, V praksi pa?	Posavski obzornik	Tisk	54.000
27.10.2016	Dečka zadržujejo v rejništvu	Demokracija	Tisk	10.000
27.10.2016	Iz sociale v energetiko	Svet24	Tisk	118.000
28.10.2016	Slovo Tine Maze	Gorenjski glas	Tisk	39.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
28.10.2016	Nove družine	Mladina	Tisk	56.000
28.10.2016	Ne bomo dovolili zlorabljanja!	Mladina	Tisk	56.000
28.10.2016	Kopač Mrakova na pogovor k Cerarju	Svet24	Tisk	118.000
28.10.2016	Miro Cerar danes na pogovoru pričakuje ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
28.10.2016	Premier se bo pogovoril z ministrico	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
28.10.2016	Premier Miro Cerar se bo to jutro sešel z ministrico za delo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
28.10.2016	Premier se bo to jutro sešel z ministrico za delo	TV Slovenija 1	TV	144.000
28.10.2016	Cerar: Anja Kopač Mrak mora do konca leta ...	Siol.net	Internet	584.991
28.10.2016	Cerar še zaupa ministrici	TV Slovenija 1	TV	144.000
28.10.2016	Cerar odstopa Kopač Mrakove ne zahteva ...	Zurnal24.si	Internet	435.072
28.10.2016	Kopač Mrakova ostaja	TV Slovenija 1	TV	144.000
28.10.2016	Cerar podpira ministrico	TV Slovenija 1	TV	144.000
28.10.2016	Cerar ni zahteval odstopa ministrice Anje Kopač Mrak	Radio Ognjišče	Radio	43.000
28.10.2016	Ministrica Kopač Mrakova ima zaupanje premierja	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
28.10.2016	Ministrica na zagovoru premierju	Kanal A	TV	132.000
28.10.2016	Cerar ni zahteval odstopa ministrice za delo	Radio Ognjišče	Radio	43.000
28.10.2016	Ministrica Anja Kopač Mrak ostaja na svojem položaju	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
28.10.2016	Cerar zaupa Kopač Mrakovi	Planet TV	TV	0
28.10.2016	Ministrica za delo ostaja na položaju	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
28.10.2016	Anja Kopač Mrak uživa trdno podporo premiera	Planet TV	TV	0
29.10.2016	Jesen interpelacij in zima izpolnjevanja obljub	Dnevnik	Tisk	98.000
29.10.2016	Cerar ni zahteval odstopa, pričakuje pa uresničitev zavez	Delo	Tisk	141.000
29.10.2016	Pozitiven pogovor, a izzivi ostajajo	Večer	Tisk	96.000
30.10.2016	Interpelirani ste. Pa mama naj pride v šolo!	Fokuspokus.si	Internet	0
04.11.2016	Pogovor o delu in odgovornosti ministrstic za delo ter zdravstvo	NOVA 24 TV	TV	0
21.11.2016	To je ena najslabših vlad v zgodovini – bomo v sredo spet pričla norčevanju koalicije iz državljanov?	Nova24tv.si	Internet	130.871
23.11.2016	Jože Tanko: V mandatu vlade Mira Cerarja je laž postala vrednota	Sds.si	Internet	0
23.11.2016	Janševi udarci in Cerarjevi protitudarci	Delo	Tisk	141.000
23.11.2016	Janša proti Cerarju, prvo dejanje	Delo.si	Internet	230.086
23.11.2016	Opozicija s številnimi kritikami na račun vlade, ki jezdi na valovih stihije	Demokracija.si	Internet	0
24.11.2016	Vlada zmrznila na celi črti, a kljub temu preživela interpelacijo	Nova24tv.si	Internet	130.871
02.12.2016	Letni pregled STA - Slovenija 2016	Sta.si	Internet	24.885
02.12.2016	Erjavec vedno prisoten	Planet TV	TV	0
03.12.2016	Očetom še 5 dni plačanega dopusta	Večer	Tisk	96.000
09.12.2016	Decembrski shod Odbora 2014	NOVA 24 TV	TV	0
12.12.2016	Še vedno velika podpora postavljanju ograje na meji	Delo	Tisk	141.000
12.12.2016	Interpelacija nima podpore	Delo	Tisk	141.000
12.12.2016	Delo - Prva stran	Delo	Tisk	141.000
12.12.2016	Opoldne se bo začela redna seja državnega zbora	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
12.12.2016	Anketa Dela: Interpelacija Kopač Mrakove nima podpore	Delo.si	Internet	230.086
12.12.2016	Na sredini seji o interpelaciji zoper ministrico za delo	Radio Center	Radio	85.000
12.12.2016	Poslanke in poslanci opoldne začenjajo redno sejo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
12.12.2016	Javnost ne podpira interpelacije proti Kopač Mrakovi	Radio Center	Radio	85.000
12.12.2016	Poslanska vprašanja premierju in ministrom	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
12.12.2016	Cerar o luknji	TV Slovenija 1	TV	144.000

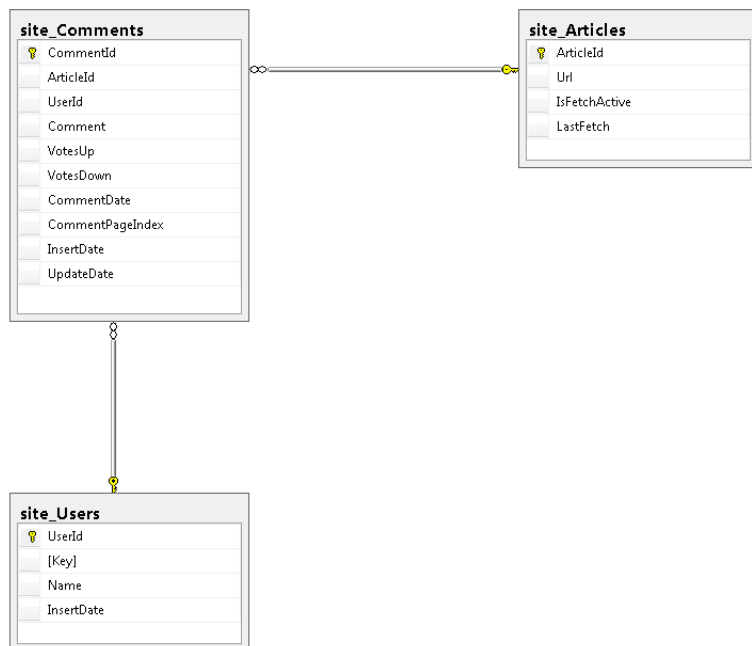

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
13.12.2016	Na predlog SDS jutri interpelacija o delu in odgovornosti ministrice za delo Anje Kopač Mrak	Sds.si	Internet	0
13.12.2016	Tudi drugič interpelacija ne bo uspešna	Delo	Tisk	141.000
13.12.2016	Tudi drugič interpelacija ne bo uspešna	Delo.si	Internet	230.086
13.12.2016	Jutri interpelacija o delu in odgovornosti ministrice za delo Anje Kopač Mrak	Demokracija.si	Internet	0
14.12.2016	Ministrica Anja Kopač Mrak je odgovorna, da posegi v družine niso primerno urejeni	Nsi.si	Internet	0
14.12.2016	Nova interpelacija	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.12.2016	Interpelacija zaradi primera koroških dečkov	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Kopač Mrakova eno interpelacijo prestala, danes jo čaka druga	Radio Center	Radio	85.000
14.12.2016	Ministrica Kopač Mrakova že drugič pred interpelacijo	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.12.2016	Kopač Mrakova zavrača očitke	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.12.2016	Današnja interpelacija zloraba primera v politične namene?	Radio Center	Radio	85.000
14.12.2016	Predlog za interpelacija je politično nabiranje točk	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.12.2016	Kopač Mrakova se že drugič zagovarja pred poslanci	Radio Center	Radio	85.000
14.12.2016	Interpelacija zoper ministrico za delo	Radio 1	Radio	201.000
14.12.2016	Koalicija je tokrat enotna	Radio Center	Radio	85.000
14.12.2016	Kopač Mrakova zavrača vse očitke interpelacije	Radio Slovenija 2	Radio	177.000
14.12.2016	DZ znova o interpelaciji zoper ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Napovednik tem oddaje Dogodki in odmevi	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Interpelacija proti Kopač Mrakovi ni smiselna	Radio Center	Radio	85.000
14.12.2016	V DZ še ena interpelacija	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Napovednik	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Napovednik	Radio Ognjišče	Radio	43.000
14.12.2016	Druga interpelacija zoper ministrico za delo	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
14.12.2016	Interpelacijska razprava o delu in odgovornosti ministrice za delo	Radio Maribor	Radio	35.000
14.12.2016	Seja državnega zbora	Planet TV	TV	0
14.12.2016	Napovednik	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.12.2016	Poslanci interpelacije niso podprli	TV Slovenija 1	TV	144.000
14.12.2016	Interpelacija Kopač Mrak	NOVA 24 TV	TV	0
14.12.2016	2/2-Interpelacija Kopač Mrak	NOVA 24 TV	TV	0
14.12.2016	1/2	NOVA 24 TV	TV	0
14.12.2016	Večer: Stranpota (15. 12.)	Sta.si	Internet	24.885
14.12.2016	Preživela interpelacijo	TV Slovenija 3	TV	0
14.12.2016	Nove novosti	TV Slovenija 3	TV	0
15.12.2016	Po interpelaciji o delu ministrice Anje Kopač Mrak: Že iskrica lahko zaneti požar	Dnevnik.si	Internet	205.280
15.12.2016	Dnevnik - prva stran	Dnevnik	Tisk	98.000
15.12.2016	Že iskrica lahko zaneti požar	Dnevnik	Tisk	98.000
15.12.2016	Opredelitev družine utegne spet razburjati	Dnevnik	Tisk	98.000
15.12.2016	Odbor 2014: V Sloveniji ni zaupanja v sodstvo	Demokracija	Tisk	10.000
15.12.2016	SDS tudi v drugo neuspešna pri rušenju ministrice	Dnevnik	Tisk	98.000
15.12.2016	NE	Dnevnik	Tisk	98.000
15.12.2016	Anja Kopač Mrak preživela drugo interpelacijo	Delo	Tisk	141.000
15.12.2016	Druga interpelacija samo povezala koalicijo	Večer	Tisk	96.000
15.12.2016	Stranpota	Večer	Tisk	96.000
15.12.2016	Razširili pojem družina	Večer	Tisk	96.000

Datum	Naslov	Medij	Tip medija:	Doseg
15.12.2016	Ministrica za delo je preživela drugo interpelacijo	Primorske novice	Tisk	53.000
15.12.2016	Ministrica za delo Anja Kopač Mrak ostaja na položaju	Radio Slovenija 1	Radio	133.000
15.12.2016	Kopač Mrakova je že drugič prestala interpelacijo zaradi primera Koroških dečkov	Radio 1	Radio	201.000
15.12.2016	Ministrica Anja Kopač Mrak ostaja na položaju	Radio Ognjišče	Radio	43.000
16.12.2016	Kdo bo varuh grala?	Delo.si	Internet	230.086
17.12.2016	Sobotna priloga - prva stran	Delo - Sobotna priloga	Tisk	70.000
17.12.2016	Kdo bo varuh grala?	Delo - Sobotna priloga	Tisk	70.000
17.12.2016	Utrip	TV Slovenija 1	TV	144.000
18.12.2016	Nova kolumna Romana Vodeba: Interpelacija Anje Kopač Mrak	Nova24tv.si	Internet	130.871
18.12.2016	Roman Vodeb: Interpelacija Anje Kopač Mrak	Demokracija.si	Internet	0
21.12.2016	Odmevnejši sodni procesi, ki so polnili strani črne kronike leta 2016	24ur.com	Internet	696.317
22.12.2016	Ukvarjanje z birokracijo, ne z ljudmi	Demokracija	Tisk	10.000
27.12.2016	ČASOVNICA: Slovenija in najbolj odmevni dogodki v letu 2016	24ur.com	Internet	696.317
27.12.2016	ČASOVNICA: Slovenija in najbolj odmevni dogodki v letu 2016	24ur.com	Internet	696.317
30.12.2016	Pregled dogodkov - Slovenija v letu 2016	Ljubljanskenovice.si	Internet	0
30.12.2016	Letni pregled STA - Slovenija 2016 (dopolnjeno)	Sta.si	Internet	24.885
30.12.2016	Pregled dogodkov - Slovenija v letu 2016	Ljubljanske novice	Internet	
30.12.2016	Pregled dogodkov - Slovenija v letu 2016	Ljubljanske novice	Internet	
30.12.2016	Pregled dogodkov - Slovenija v letu 2016	LjubljanskeNovice.com	Internet	

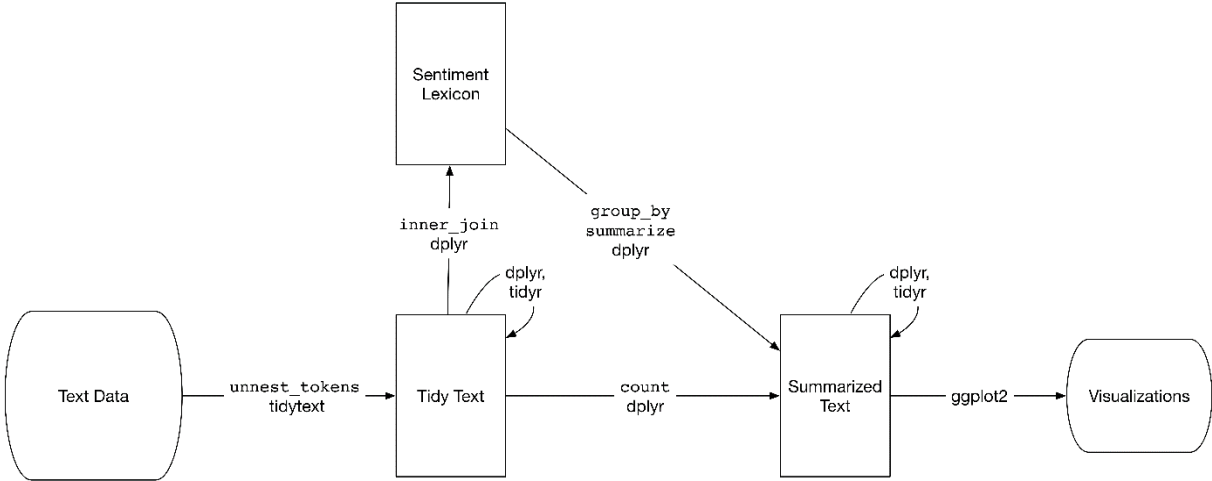
Priloga Č: Struktura podatkovne baze za podatke z MMC

Prikazana je struktura podatkovne zbirke, kjer smo v preglednico `site_Articles` uvozili URL (angl. uniform resource locator) članka, spletni pajek pa je potem poiskal in naložil komentarje v preglednico `site_Comments`. Poleg tega je program naložil še dodatne podatke, npr. število všečkov in ne-všečkov posameznega komentarja ter tudi podatek o avtorju komentarja.

Priloga D: Potek tekstovne analize

Potek tekstovne analize

Vir: Silge in Robinson, 2017.

Priloga E: Ključne besede s korelacijskimi koeficienti, večjimi od 0,6

Prikazujemo povezanost (ki nam jo kaže korelacijski koeficient) dveh besed, in sicer za ključne besede s korelacijskimi koeficienti, večjimi od 0,6. Najvišjo vrednost korelacijskega koeficienta (0,90) ima besedna zveza stalno|pripravljenost oziroma pripravljenost|stalno, kar kaže na visoko stopnjo povezanosti teh dveh besed.

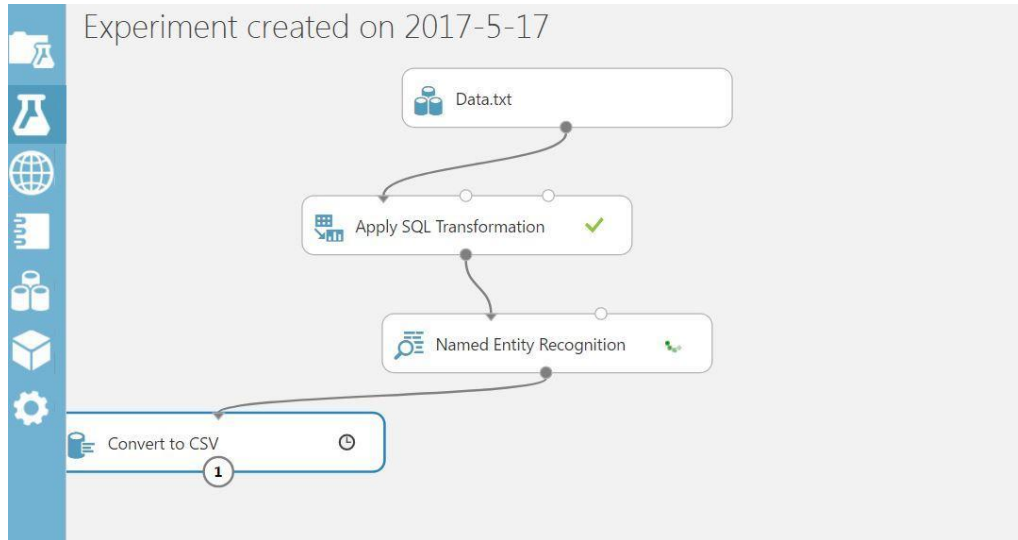
Osnovna beseda povezana beseda	Korelacijski koeficient
cerar miro	0,69
cerar premier	0,68
deckov kopac	0,70
deckov koroskih	0,69
deckov enake	0,65
deckov delo	0,63
deckov druzino	0,63
deckov mrak	0,63
deckov primeru	0,63
deckov socialne	0,63
deckov starim	0,62
deckov starsem	0,61
deckov moznosti	0,60
deckov primera	0,60
delo socialno	0,86
delo center	0,68
delo socialne	0,66
delo centrov	0,65
delo primeru	0,65
delo deckov	0,63
delo druzino	0,63
delo centra	0,62
delo ministrica	0,61
delo mrak	0,61
evrov milijonov	0,65
evrov leta	0,62
kopac mrak	0,88
kopac anja	0,72
kopac deckov	0,70
kopac ministrica	0,67
kopac ministrico	0,66
kopac mrakova	0,65
kopac socialne	0,65

Osnovna beseda povezana beseda	Korelacijski koeficient
kopac interpelacija	0,63
kopac ministrice	0,62
kopac enake	0,61
leta evrov	0,62
leta leto	0,62
minister mramor	0,62
minister financi	0,60
ministrica kopac	0,67
ministrica mrak	0,65
ministrica anja	0,63
ministrica delo	0,61
mrak kopac	0,88
mrak anja	0,76
mrak ministrica	0,65
mrak socialne	0,64
mrak deckov	0,63
mrak anje	0,62
mrak delo	0,61
mrak druzino	0,60
mramor dusan	0,73
mramor minister	0,62
otrok starih	0,78
otrok starsev	0,76
otrok druzino	0,74
otrok velenje	0,74
otrok otroka	0,72
otrok odvzem	0,71
otrok rejnisko	0,68
otrok starsem	0,68
otrok socialne	0,67
otrok korist	0,66
otrok inspekcije	0,65
otrok starim	0,65
otrok vnukov	0,64
otrok rejnistvo	0,63
otrok nista	0,62
otrok pravice	0,62
pripravljenost stalno	0,90
pripravljenost dodatka	0,73
pripravljenost dodatek	0,67
socialno delo	0,86

Osnovna beseda povezana beseda	Korelacijski koeficient
socialno center	0,72
socialno centrov	0,71
socialno centri	0,70
socialno centra	0,63
socialno primeru	0,63
socialno socialnega	0,63
socialno primer	0,62
socialno socialne	0,60
stalno pripravljenost	0,90
stalno dodatka	0,72
stalno dodatek	0,68
stalno dodatkov	0,60
vlade vlada	0,61

Priloga F: Postopek zaznave entitet in njihovi rezultati

Postopek zaznave entitet v Azure Machine Learning Studiu

Priloga G: Osnovna opisna statistika glede na škandal in vir podatkov

Tabela G.1 prikazuje osnovno opisno statistiko čustev glede na škandal. Podatki za škandal »koroška dečka« kažejo, da je srednja vrednost (angl. *Mean*) čustev 0,7428; interval zaupanja srednje vrednosti (95 % *confidence interval for mean*) je med 0,0266 in 0,1219; mediana (angl. *median*) je 0,586, kar pomeni, da ima polovica opazovanih enot nižjo vrednost in natanko polovica enot višjo vrednost od 0,586; standardni odklon (angl. *Std. Deviation*) je 0,3183 in nam pove, da so vrednosti okoli aritmetične sredine vzorca razpršene z vrednostjo 0,3183; minimalna vrednost (angl. *Minimum*) je -1,0435 ter maksimalna vrednost (angl. *Maximum*) 1,4924. Podatki za škandal »stalna pripravljenost« kažejo, da je srednja vrednost (angl. *Mean*) čustev 0,1303; interval zaupanja srednje vrednosti (95 % *confidence interval for mean*) je med 0,0709 in 0,1896; mediana (angl. *median*) je 0,083, kar pomeni, da ima polovica opazovanih enot nižjo vrednost in natanko polovica enot višjo vrednost od 0,083; standardni odklon (angl. *Std. Deviation*) je 0,2867 in nam pove, da so vrednosti okoli aritmetične sredine vzorca razpršene z vrednostjo 0,2867; minimalna vrednost (angl. *Minimum*) je -0,3763 ter maksimalna vrednost (angl. *Maximum*) 1,617.

Tabela G.1: Osnovna opisna statistika čustev glede na škandal

Zadeva	Statistic		Std. Error	
»koroška dečka«	Mean		.0742840565	.02413340251
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	.0266502384	
		Upper Bound	.1219178747	
	5% Trimmed Mean		.0683785809	
	Median		.0586607404	
	Variance		.101	
	Std. Deviation		.31834144292	
	Minimum		-1.04355163	
	Maximum		1.49240501	
	Range		2.53595664	
	Interquartile Range		.30867540	
	Skewness		.574	.184
	Kurtosis		4.225	.366
»stalna pripravljenost«	Mean		.1303066526	.02989309443
		Lower Bound	.0709276927	

	95% Confidence Interval for Mean	Upper Bound	.1896856124	
	5% Trimmed Mean		.1059477303	
	Median		.0831555270	
	Variance		.082	
	Std. Deviation		.28672448923	
	Minimum		-.37636533	
	Maximum		1.61717988	
	Range		1.99354522	
	Interquartile Range		.25732969	
	Skewness		2.038	.251
	Kurtosis		7.776	.498

Vir: Lastni izračuni 2017.

Povprečje (angl. *Mean*) pri škandalu »koroška dečka« je nižje od povprečja pri škandalu »stalna pripravljenost«, kar bomo uporabili v nadaljevanju pri izračunu statističnih testov razlik v povprečjih.

Tabela G.2 prikazuje osnovno opisno statistiko čustev v škandalu »koroška dečka« po obeh analiziranih virih podatkov (Kliping in MMC). Podatki za škandal »koroška dečka« v Klippingu kažejo, da je srednja vrednost (angl. *Mean*) čustev 0,1242; interval zaupanja srednje vrednosti (95 % *confidence interval for mean*) je med 0,0716 in 0,1767; mediana (angl. *median*) je 0,1008, kar pomeni, da ima polovica opazovanih enot nižjo vrednost in natanko polovica enot višjo vrednost od 0,1008; standardni odklon (angl. *Std. Deviation*) je 0,2892 in nam pove, da so vrednosti okoli aritmetične sredine vzorca razpršene z vrednostjo 0,2892; minimalna vrednost (angl. *Minimum*) je –0,727 ter maksimalna vrednost (angl. *Maximum*) 1,2633. Podatki za škandal »koroška dečka« v MMC pa kažejo, da je srednja vrednost (angl. *Mean*) čustev –0,0337; interval zaupanja srednje vrednosti (95 % *confidence interval for mean*) je med –0,1291 in 0,0616; mediana (angl. *median*) je –0,0421, kar pomeni, da ima polovica opazovanih enot nižjo vrednost in natanko polovica enot višjo vrednost od –0,0421; standardni odklon (angl. *Std. Deviation*) je 0,3527 in nam pove, da so vrednosti okoli aritmetične sredine vzorca razpršene z vrednostjo 0,3527; minimalna vrednost (angl. *Minimum*) je –1,0435 ter maksimalna vrednost (angl. *Maximum*) 1,4924.

Tabela G.2: Osnovna opisna statistika čustev v škandalu »koroška dečka« po viru podatkov

Zadeva	Tip	Statistic		Std. Error	
»koroška dečka«	Kliping	Mean		.1242077199	.02651594271
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	.0716989344	
			Upper Bound	.1767165054	
		5% Trimmed Mean		.1172619999	
		Median		.1008177405	
		Variance		.084	
		Std. Deviation		.28925478542	
		Minimum		-.72754827	
		Maximum		1.26337784	
		Range		1.99092611	
		Interquartile Range		.29198589	
		Skewness		.634	.222
		Kurtosis		3.032	.440
		MMC	Mean		-.0337325969
	95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	-.1291049864	
			Upper Bound	.0616397926	
	5% Trimmed Mean		-.0388702320		
	Median		-.0421214990		
	Variance		.124		
	Std. Deviation		.35278960417		
	Minimum		-1.04355163		
	Maximum		1.49240501		
	Range		2.53595664		
	Interquartile Range		.23709406		
Skewness			.936	.322	
Kurtosis		7.025	.634		

Vir: Lastni izračuni 2017.

Podatki za škandal »stalna pripravljenost« v Klipingu kažejo, da je srednja vrednost (angl. *Mean*) čustev 0,1673; interval zaupanja srednje vrednosti (95 % *confidence interval for mean*) je med 0,1083 in 0,2262; mediana (angl. *median*) je 0,1338, kar pomeni, da ima polovica opazovanih enot nižjo vrednost in natanko polovica enot višjo vrednost od 0,1338; standardni odklon (angl. *Std. Deviation*) je 0,2453 in nam pove, da so vrednosti okoli aritmetične sredine vzorca razpršene z

vrednostjo 0,2453; minimalna vrednost (angl. *Minimum*) je $-0,3763$ ter maksimalna vrednost (angl. *Maximum*) 1,0122. Podatki za škandal »stalna pripravljenost« v MMC pa kažejo, da je srednja vrednost (angl. *Mean*) čustev 0,0192; interval zaupanja srednje vrednosti (95 % *confidence interval for mean*) je med $-0,1406$ in $0,1792$; mediana (angl. *median*) je $-0,4033$, kar pomeni, da ima polovica opazovanih enot nižjo vrednost in natanko polovica enot višjo vrednost od $-0,4033$; standardni odklon (angl. *Std. Deviation*) je $0,3698$ in nam pove, da so vrednosti okoli aritmetične sredine vzorca razpršene z vrednostjo $0,3698$; minimalna vrednost (angl. *Minimum*) je $-0,3513$ ter maksimalna vrednost (angl. *Maximum*) $1,1617$. Pri obeh škandalih je povprečje MMC nižje od Klipinga.

Tabela G.3: Osnovna opisna statistika čustev v škandalu »stalna pripravljenost« po viru podatkov

Zadeva	Tip		Statistic	Std. Error	
»stalna pripravljenost«	Kliping	Mean	.1673100456	.02954030863	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	.1083632776	
			Upper Bound	.2262568137	
		5% Trimmed Mean		.1550062819	
		Median		.1338170097	
		Variance		.060	
		Std. Deviation		.24538023258	
		Minimum		-.37636533	
		Maximum		1.01224033	
		Range		1.38860567	
		Interquartile Range		.27286279	
		Skewness		.891	.289
		Kurtosis		1.711	.570
		MMC	Mean		.0192964733
	95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	-.1406265396	
			Upper Bound	.1792194862	
	5% Trimmed Mean		-.0392621526		
	Median		-.0403306661		
	Variance		.137		
	Std. Deviation		.36982197153		
	Minimum		-.35138397		
	Maximum		1.61717988		
	Range		1.96856385		
	Interquartile Range		.17429842		
	Skewness		3.920	.481	
Kurtosis		17.459	.935		

Vir: Lastni izračuni 2017.